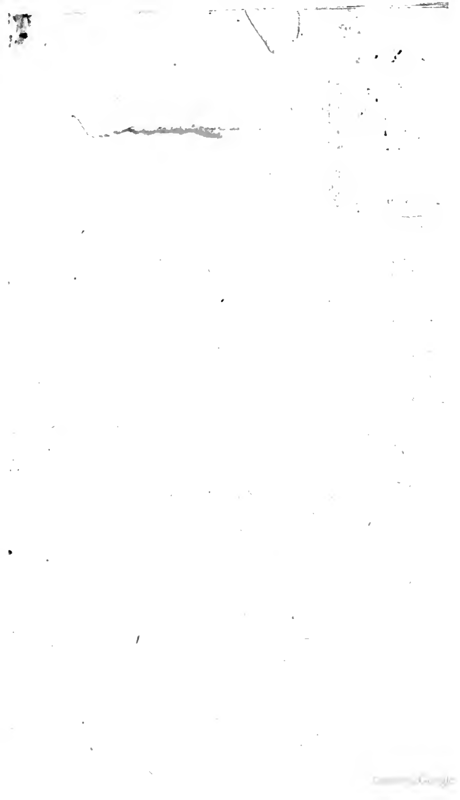

THERAPEVTA
NEAPOLITANVS
MARCI AVRELII SEVERINI
AD EXC: FRĀCISCV̄ MARINV̄ CARACCIOLVM ABELLIN: PRINC. ET ATRIPALD: DVCEM FELICISSIMVM.

Neapoli sumptibus Ioannis Alberti Tarini 1653.

THERAPEVTA
NEAPOLITANVS,
Seu
VENI MECVM
CONSVLTOR
Curandarum febrium, & internorum omnium morborum.

Inclusa Pædanchone affectu pestilente, ac pueros præfocante.

Cum Commentario Cl. Thomæ Bartholini Regis Danorum Archiatri.

Quæ SVMMA sunt, TERMINVS, & CARDO

Factitandæ necessariæ Medicinæ

ERVTA DE SCRIPTIS
MARCI AVRELII
SEVERINI.

Ædidit

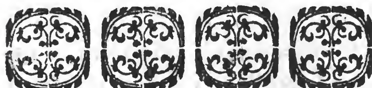
GREGORIVS VILLANVS ATRIPALDENSIS

Vtriusq; Medicinæ Doctor, Clariss. Viri Auditor, & Obseruator.

NEAPOLI, Typis Roberti Molli. 1653

Sumptibus Ioannis Alberti Tarini.

ILL.^{MO} AC EXC.^{MO} DOMINO

D. FRANCISCO MARINO CARACCIOLO,

Abellinatum Principi, Atripaldenſium Duci, S. Seuerini Regulo, ac Magno huius Regni Cancellario, &c.

VM ipſe (Excellentiſs. Princeps) Heroum veſtigijs inſiſtas, quid ni tibi medicas artes ornamentum eſſe exiſtimem? Achillem illum inter

nonnulli dixerunt Auicennam. Mesuem vero Regia familia ortum medicinali scientia instructum, adhuc post obitum inter viuos versari videmus, nec inferiorem parentum dignitatem gloriam rerum cognitione acquisiuisse. Tu quoque (Princeps Excellentissime) tuorum maiorum splendori lucem addis, cum his artibus seriò incumbas. Quare non ab re duxi præclarissimi mei Magistri opus tibi dicare, cui VENI MECVM Medici Curatoris, idest Praxis curandorum internorum morborum Neapolitana, nomen est, in qua ferè oculorum vno inspectu, Geographorum more, totam medicam artem breuissimè, ac

§ 4 gra-

Heroas non ſecundum his etiam artibus imbutum à Chirone, ſcientiarum omnium fonte, legimus. Maximilianus primus Imperator cum bellis ferè continuis laceſsebatur, & minimum ocij ad literarum ſtudia excolenda reliquum habebat, & tamen ſępe de rebus grauiſſimis, tum è Medicina, tum è Philoſophia ſępiſſimè diſsere ſolebat. Porrò à regia maieſtate nunquam hæc facultas abhorruit. Hanc igitur artem, vtpote nobiliſsimam, Reges meditari, & exercere quondam nequaquam dedignabantur. Quales fuerunt Sabor, & Giges Medorum Reges; Sabid Rex Arabum; Mithridates Ponti Rex; AEgyptiorum Hermes; Cordubæ Principem,

non-

graphicè deſcriptam inſpiceres. Non tantum, vt aliquid tuo genio darem, medicum hoc opus tibi nuncupo, ſed vt aliquod meæ in te obſeruantiæ argumentum etiam præberem. Tandem hunc laborem amantiſſimi mei Magiſtri animo benigniſſimo recipias, & per Neſtoreos annos viuas vitam rogo. Vale, ornamentum, & totius Italiæ noſtræ decus.

Excell. Veſtræ

Seruus Humillimus, & Homoligius

Gregorius Villanus.

IN-

INGENVO LECTORI

Operis Insinuatio.

IMmensitas Artis medicæ (benigne Lector) arctissimam humanæ vitæ periodum sic excedit, vt nemo quantumuis ingenio felix, ac sedulus amplissimos eius fines Hippocrate, & Galeno comprobantibus, perstringere queat. quapropter summa cura mortalibus enitendum est, vt quidquid compertum, atq; exploratum, siue mentis vi, siue industria, siue tradentium beneficio nobis innotuit, literis, & posteritati candide tradatur. Ideo viderer ipse mihi non nihil delinquere, si iuuandæ humanitatis haud leuem, quæ se affert, occasionem oculis conniuentibus omitterem. Enimuero inter vniuersas lucubrationes, quas admirando vir ingenio M. Aurelius Seuerinus *præceptor meus in omni vita summa cum sua laude complexus est: practicum iuuenum ad medendum apparatum non inuidente genio pertractauit; quem ego suis in pluteis aliud agens inueni nuper; Schediasma perbreue, & compendiosum, quod ex obseruationibus, & curationibus omnigenis, atq; ex doctissimorum Medicorum congressibus ineunte iam adolescentia sub primis medendi stimulis, velut apis è varijs floribus, excerpsit; experimentis, & ratione sic solidatum, atq; contextum opus, vt ex hoc vno præcocis ingenij specimine non obscurum sit, admirabilem hunc virum genuinum naturæ inter-*

pre-

pretẽ, & omnis scientiæ compotem secũ initio duxisse copiosa disciplinarum semina; de quibus primis naturæ charagmatis, & initijs idem fusè disseruit in opere incomparabili, quod nullo exemplo hactenus viso, aut audito, sed suo ipsius lumine, & Idea composuit, emphytologicen, & physiagogiam inscriptam, methodum methodorum primam, & pędiam summam, qua vna lustratas in naturæ libro nonnullas artes, artiumue partes composuit, quæ sunt Physiognomonia medica; Zootomia; Dimiatria; Pneusitheoria; Pneusichthyia cum multis epidochis perelegantibus annexis; Agyrama; Vipera Pythia; Magirium naturale; Symbolæ anatomicæ; Apostimatias; octo Differentiæ Chirurgicæ, quæ sunt Exegematica; Illustrata; Authentica; Inermis, et Spiritalis; Efficax; Traumatica; Trimembris, & Scholastica fructuosa à maioribus non traditæ, cuius compositiones aut Ideam contemplati, aut fructus admirati longinquius germanica gens prima, atque ad extremam vsque arctum exteri, præstantem Seuerini *virtutem, & nouam scribendi sagacitatem non obscurè videntur agnouisse. Hanc autem indagandorum dogmatum dioptram in lucubrationum suarum Synopsi promissam, & à plerisque doctissimis Europæ viris efflagitatam non longo post tempore sicut confido, promulgabit, & non obscurabit, Galeno, non dubito, cognitam, & ostensam in libris 14. de demonstratione, quæ tamen hodierna die non extant. Quas ob res omnes non aliena per Deum à tanto viro praxis hæc physiatrica censeri debet. simul ac enim insignis*

vir

vir laurea donatus est Apollinari, Hippocraticæ facultatis improbo cum labore, quotidianisq; cum experimentis medullam suxit; ac ne sibi pars vlla Hippocraticæ medicinæ deesset, Chirurgicis iam grandis natu se tradidit ergastirijs: in quo ministerio, quia longè maiorem, quam in ceteris medicinæ partibus reperijt agendi certitudinem, actorumq; constantiam, mirificas vt hauserit hoc de fonte pragmateias: in hac optima tamquā statione sistendum sibi viriliter decreuit; non sic pracisè tamen, vt penitissimam internæ medicinæ meditationem, & curam animo, vel vsu deponeret suo; quod continuo patescet, cum in lucem geminum cōsultationum medicarum nominibus, & conditionibus singularium, & certorum ægrotorum, & collegarum prænotatum prodibit opus, quod non modo vitiorum externorum, verum etiam internorum remedia quam felicissimè cōmonstrabit. Nec vero nouum est ab vnico Opifice duplices pertractari facultates. Enimuero Gulielmus à Saliceto, & Hieronymus Fabricius ab Aquapendente Chirurgici medici solennes, medicam curandarum internarum affectionum methodum edidere: Gabriel vero Falloppius de medicamentis internè purgantibus, ac de natura fossilium, ac de thermis, deq; alijs huiusmodi physicis thesibus conscripsit. Quo pacto & huius sectator Phil. Ingrassias in Auditorio Neapolitano, tùm clinicam medendi partem docuit, tùm etiam Anatomicam, & Chirurgicam, vsque adeo vt Chirurgicus per ironiam ab obgannitoribus Scholasticis publicè fuerit indigitatus; quam rem

ipse de se perbibuit in Iatrapologia. Taceo Iul. Cæsarem Arantium Bononiensem, Iul. Cæsarem Casserium Placentinum, & Gasparem Taliacotium, alios'q; ducentos, quos hic Author in Physico Chirurgico Illustratæ suæ chirurgiæ c.14. nominauit. Hoc igitur enucleatum, & luculentum practicæ medicinæ subsidium gestiens, plaudens, & auidis occurrens vlnis, cordate Lector, excipias, decet, quam hic physiatrus absolutissimus paratum olim velut enchiridion sibi, suisq; conscripserat, præcisis ex industria nil operantibus sæpe notionibus subtilioribus, & à Galeno vocatis logiatrijs; sed qualem ad vnguem epitomen morborum internorum curatiuam ex Marco Gatinaria nunquam satis laudatus descripsit Iacobus Syluius. Quo demum ipse, tùm magistri, tùm meo velut auxiliarij labore gaudeas velim, vt ego tui gratia, Lector amice, gaudeo, qui compos es factus consultoris tam medendo parati, qualis est VENI MECVM noster optimo quidem & illo iure vocatus, quod moneat praxeos medicinæ studiosos, vt præ manibus codiculum semper habeant; si munus suimet ipsorum ritè, rectèq; & cum ægrotorum fructu peragendum exoptēt, quemadmodum docet satis emblema primo operis fronte præfixum. Adiecimus ad hæc eiusdem Seuerini Pædanchones pestiferæ curationem, tùm quia Francofortensibus idest longinquis Typis expressa, & per Academias omnes Europæ distracta, visebatur hic infrequēs, qua quidē Vrbs, quaquè ditio nostra tam plane frugifero, tamq; necessario adiumento quid caruisset aperta cum

iniu-

iniuria, certoq; cum detrimento? tùm quia conie-cimus & commentarium, quem super tractatum accuratè, grauiter, ac perdoctè elaberauit aliorum complurium immortalium Autor praeclarissimus Thomas Bartholinus, & Danorum Regis Archiater dignissimus. Cæterum vnum abs te velim, æquus sis mendis aliquot clementer condonandis, aut non continenter opprobrandis, quæ vitio festinationis, aut nostri minus vacare valentium, aut excusorum parum aduertentium operis irrepserunt. nulla siquidem intendi tam oculata potuit industria, quæ satis esset. Hæc igitur vbi fas est, comiter, & fraternè dissimula, necnon gratuitò nos de te, deq; tuis studijs benemereri studentes ama.

Adduntor in Pædanchones partic. vij. satisfactoria pag. 70. & 71. Si supernæ partes turgeant, quæ circa caput, vlcerum purgatio, vomitus, aqua. Hippocr. l. 2. epid. sect. 6. in quam rem adi Vallesium p. 218. Sal autem vitrioli vomitorium competens, & frugiferum Anginæ mõstrat Io. Quercet. loco eiusdem argumenti proprio, & Angelus Sala in Iatrochymicis, qua de Sale vitrioli parando.

Illu-

ILLVSTRIVM AVTORVM
ELOGIA DE SEVERINO.

QVoniam autem exorſus fueram ornamenta Seuerini, id ne priuatæ meæ affectioni, gratiæuè referas Lector: en dictis, & velitationi meæ ſuccinunt eximij, & veritatis præindicatæ viri, à quorum iudicio minimè diſcrepet cordatus homo quiſpiam. vtinam autem omnes hac loci anguſtia proferri fas eſſet. è paucis igitur prodeat primus Epiphanius Ferdinandus vir plurimis, & his vſu probatiſſimis monumentis conſpicuus: qui viuens vbi prima Marci ſcripta delibaſſet, hæc ad eumdem ſcripſit. *Legi tuum Hepatalon admirandum medicum opus. In hoc facilè (ita me Deus adiuuet) perſpexi adeò deſideratam illam ab Ariſtotele ſaphiniam in ſcribendo, necnon* ἀγχίνοιαν *ſeu ſagacitatem, tuumque acre, ac vaſtum ingenium. quo quidem factum eſt; vt ſimul cum his in te ſcientiarū ambitus ille optatus (græci encyclopædiā appellant) maximè eluceat: vnde tu ſolus per Iouem aliquando (nam ero* μαντὶς ἄριστος*) de ignorantia triumphabis: & ſanè triumphaſti, cum medicorum ſis iubar, & coryphæus. pergratum facies, ſi ad me ſcripſeris aliquem tibi reconditum vſum Venæ Saluatellæ. in cuius gratiā Seuerinus iuſtum Seilomaſtigis volumen emiſit Francofurti Typis exprimendum,* &c. Ità quidem non vnus è ditionis noſtræ viris.

E Ge-

E Genuensi vero memorabo primū vniuersæ sapiētiæ diuinæ,atq; humanæ condū, & promum omni laude maiorem Fortunium Licetum,qui profatus est alicubi sic. *Non sine magna iucunditate,pariquæ vtilitate legi solidè doctas Seuerini commentationes in particulam Timæi Platonici de Respiratione pertractantem,& in opusculū Theophrasti de piscibus in sicco degentibus, vbi se peritissimū exhibet Academiæ pariter, atq; Peripati*, &c. quæ in 2.& 5.de quæsit.ad quæsita Seuerini.

Ex Vrbe verò Roma prçclarissimus,& singularis Autor,Archiater item longè dignissimus Paulus Zacchias in familiari, & genuina sua quadam epistola tamquam ex Tripode breuibus,& argutis de nostro viro verbis pero rauit ad hunc modum. *Quanto m'insuperbisco vedermi bonorato dal Signor Marc' Aurelio Seuerino, persona à giuditio del Mondo, delle maggiori, che habbia la Republica de Letterati*,&c.

Ad hos quid senserit de nostro Autore sagacissimus P.Castellus patefiet ex eiusdem medic.Epist.V.Seuerino inscripta.

Sequutus est ex Florentino lepore naturæ rerum scientissimus,& Asclepiada subtilissimus Io.Nardius,qui *Pro xenijs* ait,*Natalitijs tibi debitis,en turbellam,quam excitauit D.Chesfletius de Acia.Cor.Celsi:Durum mihi videtur ferreo filo, quod ille probare nititur, consui tunc temporis vulnera consueuisse. quæso Te, cui vtraq; medicinæ pars exploratissima est, per ocium profer iudicium,* Me-

Memorandus & hic est Pythagoricæ, Ægyptiacæ,& arcanæ, dogmaticæq; sapientiæ mysta Sũmus Athanasius Chircherius è Soc. Iesu,qui inquit,*Certè literæ tuæ, & styli elegantia perpolitæ, & omni humanitatis genere conditæ,tales omnium opinione visæ sunt, quæ æternitati consecrentur, quod quidem peroportunè in Oedipi opere fieri posse cogitaui .in quo literæ tuæ immortalitatis trophæo affixæ, quantum Marco Aurelio Seuerino grata posteritas debeat,sat superq; docebunt. Viperam tuam Pythiam è manibus non depono,semper in omnem occasionem intentus, vt quanto beneficio, rara,& recondita tua doctrina Remp.literarum obligaris,in Arte magnetica, quæ iam tertia parte auctior,& iam tertio recuditur,mundo aperiam.*

Accedit nunc, è qualis scribentium censor, & homo nasutus, vt oculatus, & profundè doctus Gaspar Hofmannus, qui scribens ad Seuerinum, hoc illum modo compellat. *Opus tuum de abscessibus, & commodè ad me venit per D.Veslingium, & lectum à me est (nihil fingo)cum stupore: Tu perge quæso,& Zootomiam quoq; tuam communica.*

Non indictus autem hic ibit mihi scriptor multiscius, & omnis naturæ consultissimus Hermannus Corringius, qui librum exquisitissimum de calore innato nuncupauit Seuerino, virum hunc aliquando sic affatus. *Eximia excellentiæ vestræ eruditio perspecta mihi fuit ex aureo de Abscessibus tractatu,*

ctatu, cui parem fateor alium eius argumenti non vidit hac ætas: nec parum auxerat opinionem mihi index librorum, quos impostrum expectare iubebat Volchomerus.

Inter hos vero Ioannes Veslingius in Patauino Lyceo Botanicæ, & Anatomicæ rei professor eruditissimus sic Seuerinum interdum alloquutus est. *Fuit olim, quem à Gadibus ad Liuium visendam fama accersebat: Hodie ab intimo Germaniæ recessu, Belgio, Britannis, Danis, & ab vltimo septentrione ad Te virorum optime, Neapolim properant, non inania capita, sed solida, & eximia virtutis pectora, ingeniaq; lectissima*, &c.

E Germanicis vero viris & lynceis laudatissimus Ioannes Faber Bambergensis hæc ad Seuerinum aliquando scripserat. *Vtinã, Aureli, mihi subinde in Naturæ illo theatro, in Vulcanio foro, in agro, inquam, Puteolano, in Academijs vestris Parthenopæis, quas frequentant, Imperati, Columna, Schipani, Capacij, Porta, Stelliola, Campanella viris istis, quos Tulliana Musa eloqui finxit, poetici lepores fœcundant, Oratorum grauitas exornat, Annalium fidelitas illustrat; philosophica deniq; lima conspicuos mundo reddidit, interesse liceret, inter quos, haud fallor, ipse, Marce, cum primis eluces. Illud autem physico Chirurgicum opus tuum fas, vt aliquãdo videamus*, &c.

Ad hos Thomas Bartholinus Danus vir scribendorum insignium librorum gloria refertissimus; *Præclara* (inquit ad Seuerinum)

nominis tui fama excitatus curiosi ingenij Volebomerus noster post suum è Germania reditum, quàm ex admirandis ingenij tui monumentis doctrinam hactenus agnorit, coram intimiori cultu gestit accuratiùs percipere.

Deniq; concludam sermonem cum perspicacissimo Harueo, qui scribens ad Seuerinum ait; *Gaudeo mihi pariter, ac tibi gratulor de literatissimo opere tuo de recondita abscessuum natura, quod mihi dono dare pro tua beneficentia voluisti. perlegi auide cum incredibili animæ iucunditate, vtpote cum lepore, & venustate conscriptum, nec minori meo fructu, tum propter illorum morborum plenam conditionem, perfectamq; notitiam manifestam, tum multis nouis obseruationibus, medicamentisq; locupletatam, & exornatam disciplinam*, &c. alia grandi cum æstimatione de Seuerino prædicata.

Non persequor vltra quamplurimos inclitos Professores, qui plenis Aurelium buccis extulerunt. hic equidem interseco multa: tu sustine parumper moram: ducentos postmodum audies vi candoris, & dictante veritate grauissimos, & optimos quosq; viros mirum in modum Eulogos de Seuerino, Danos, Borussos, Anglos, Celtas, Allobrogas, Belgas, Saxonas, Francos, Noricos, Italos, &c. qui templum honorum Aurelio nostro construxere.

NO-

Chirurgia Scholastica duplex maior, minor.
Sophistica medicina detecta Satyra pedissequa Brancaleonis.

Paraphrases, & exegeses, seu Commentaria nostra Principes in Autores.

In Hippocratis libros technicos singulos cõmentaria, & in alios, plerosq; lib. indigitamenta.
In Dioscoridæ libri primi proœmium, & in reliquum de medica materia paraphrasis, & notæ tantum non absolutum opus.
Pro Galeno defensiones aduersus Trallianum, Auicennam, magnum Commentatorem.
In artis Galeni medicæ librum primum diatribæ.
In Haruei lib. de cordis, & sãguinis motu analecta marginalia.
Scribonij largi vita, & in eiusdem compositiones aduersaria.

In Rem Chirurgicam commentaria, ex quibus Ars Chirurgica conflatur exegematica.

In librum de vlceribus Hippocraticum commentarius.
Item in librum de vulneribus capitis Hippocraticum commentarius.
Paraphrasis in proœmium generale Celsi.
Commentarius in Quintum de re medica Celsi.

In

In eiusdem Autoris octaui libri caput 4. Paraphrasis.
De vulneribus neruorum ex Galeno.
In Auicennæ tractatum de vlceribus metaphrasis.
Item in Auicennam de vlceribus generatim.

Exoterica.

Aduersus Astrologos declamatio adscito Sexto nostra versione.
Præfationes, laudationes, testationes.
Vita Seuerini ab optimo viro Georgio Volchomero hospite suo descripta, elogijs aucta de Seuerino prædicatis per Cl. quosq; viros Italos, exteros, & longinquos.
Greçismus deriuatus, quo cum comprehenditur Grammatica græca per verborum species, vt latina, digesta.
Epistolarum latinarum centuriæ paulo tribus minores.
Iuuenilia, tum carmina, tum prosæ genij gratia seruata.
Problematologus variè contextus.

In genere logico.

De locis dialecticis ex Rhodolpho Agricola.
Rudimentum de norma repetitionis ab Auditoribus retinenda.
De Methodis doctrinarum ex Zabarella, & Ca-

Capiuacca cum Aristotelis organi compilatione coniunctæ periochæ.

Animaduersiones in Arist. de binis methodis synthetica, & analytica.

Ex Physicis.

Animaduersiones in Aristotelem de calore natiuo.

De rerum ortu simplici, de elementis, de generatione, de mistione, &c.

Oratorij, & Poetici argomenti nella volgar fauella.

Declamationi contro i migliori filosofi, & oratori.

La Galleria del Casa, cioè delle bellezze, & degli artifici osseruati nelle rime di Monsig. della Casa, con cui van congiunte la topica di Giulio Camillo dal Seuerino ricompilata, & vn, della comedia antica, trattato.

La Filosofia, ò vero il perche degli Scacchi.

* La querela della (&) accorciata.

Et alia, quæ visa recensuerunt tum in Præfatione ad opus Simonis à Campo doctissimus, & disertissimus Honophrius Riccius Professor Medicus Neapolitanus, tum in priore Nomenclatoris æditione vir absolutissimus Thomas Bartholinus Dani Regis Archiatros.

IMPRI-

IMPRIMATVR.

Gregorius Peccerillus Vic. Gen.

Io:Dominicus Gallus Dep. vidit.

M.F. Ioseph de Rubeis Ord. Min. Conu. S.T.D. Emin.Card. Philamar. Theol.& Consult. S.Officij.

IMPRIMATVR.

Zufia Regens. Caracciolus Reg.

Capyc.Latr.Reg. Garzia Regens.

Prouisum per S.E.Neap.die 22.Aprilis 1653.

Barrilis.

COROLLARIVM
APHORISMORVM
Hipp. lib. I.

T ſi equidem noram nonnullos eſſe, qui negent mutuum aphoriſmorum Hipp. ordinē aut connexionem tradi certiſſimam poſſe; quod ſine hac ſcriptos arte putent: ego tamen non ſum diffiſus rationem quampiam excogitare, qua non omnino diſſoluti, nec πολύσπαρτοι viderentur. Et id quidem in primo libro luculenter ſatis cum Gal. præſtitiſſe mihi videor. In alijs vero libris, ſiquidem id mihi per vires meas, aut per rei conditionem licebit perficere, ſtudium certe non deerit. Sed enim vtcumque per omne tempus res cedat; exercere tamen noſtrum hac in parte ingenium non piguit. Cui autem penitus difficile, & abſurdum videbitur eo iudicio vſum Hipp. poſtquam perlegerit commentariolum hunc meum, perſuaſio nulla eſt amplius: ſed veluti ſi promiſerim iucundiſſimum cibum, hic poſtea non perplaceat, nihil tùm cogam, & me continebo.

In hoc primo libro Aphor. agit Hipp. de duob. de Diæta, & de purgandi ratione.

De Diæta quidem ab Aphor. 5. vsque ad 20. exclusiuè. In ceteris vero de purgationibus, vt ait Gal. ad calcem com. vltimi in hunc librum.

Agam prius de methodo doctrinæ siue instituto Hipp. quoad diætam, mox vero de alia quoad purgationem.

PRincipio tria sunt capita quibus tota victus ratio omprehenditur, quantitas, qualitas, modus, vt docet Gal. comm. 19. huius libri. Quare facile apparet errare eos, qui pro re vna nominant diætam, & victus rationem, cum vtraque longe aliam significationem obtineat.

Victus enim, & diæta sibi mutuo respondent, significantes materiam, & cibos ipsos, victus autem ratio quantitatem, qualitatem, & modum victus, quas si breuissime complecti velis, præscriptam viuendi formulam dixeris. Quæ dixi, cognosces apertissime ex verbis græci textus in aphor. 4. huius libri.

Diæta in quantitate duplex, tenuis, & crassa. De tenui quidem principaliori parte diætæ agit Hipp. ab aph. 5. vsque ad 20. vt diximus de crassa autem non meminit, sed in potentia videtur dixisse de ea, nisi tamen dicas

dicas quod in aph.5. de ea differit.

Quia vero dubitabatur in vtro morborum genere tenuis diæta exhibenda sit: in longis ne morbis,an vero in acutis: distinguit Hipp. in aph.4 in morbis longis conuenire,in morbis vero acutis aliquando conuenire, aliquando non item.

At quia potest esse comparatio, quæ nam in vniuersum sit eligibilior ne diæta, an admodum exquisita: satisfacit Hipp.huic quæstioni dicens,& in salubri,& in morboso statu victum exquisitum cum periculo opponi, propterea quod errores, qui committuntur tunc temporis grauius feruntur,quod quidem periculum caueri vult.

Et amplius cum morborum acutorum alij sint acuti, alij peracuti,descendit in aph. 79. ad speciem peracutorum, vt in illis diætam hanc tenuem præcipiat. Et primo peracutorum cognoscendorum tradit hoc signum, quod statim extremos habet labores, mox decernit diætam tenuissimam institui oportere.

At quia est aliqua latitudo, siue amplitudo huiusmodi tenuis diætę præcipit in eodem aph.tantum cibi indulgendum esse, quantum morbus fuerit mollior extremis, idest vigore summo.

Quam sententiam vniuersaliorem fecit 10. aph. nec amplius ab hoc ille aphor. vt declarat ibi Gal.

Cum vero per Galen. in comm. 12. in primum hunc librum tres ſint intentiones ad perfectam, & indeficientem victus rationem, prima quidem ſumpta à viribus ægrotantis, ſecunda ex morbi conſtitutione, & tertia præter has particularibus acceſſionibus: quoad indicationem ex conſtitutione morbi dicit in 8. aph. Cum morbus iam in ſuo vigor conſtiterit extremè tenuiſſimo victu vtendum eſt. Cauſam vero affert Gal. in comm. propter ſymptomatum magnitudinem, & morbi coctionem.

Quoad ſecundam indicationem, quæ eſt indicatio virium monet in 11. vt quantitatem declinationis victus ab extrema tenuitate capiendam exquiſitè noſcamus, quæ certè obſeruatio receſſus ab extrema tenuitate gratia virium fit, vti annotat ibi Gal.

Quoad tertiam indicationem, quia particulatim victus conuenienter eſt offerendus, docet in 11. aph. cauendas eſſe acceſſiones.

Ad quas quidem acceſſiones, & conſtitutiones cognoſcendas iubet in 12. aph. obſeruanda eſſe anni tempora, & circuituum ſucceſſiua incrementa, & ſigna, aut aliquo poſt tempore apparentia.

At vero, quia ætates, & tempora anni conducunt maxime ad victus rationem inueniendam propterea de primo agit ab aph. 13. vſque ad 15. excluſiue. De ſecundo vero à 15. vſque ad 16. incluſiue.

De

De temporibus vero anni insuper 18. hic tamen disputat de æstate,& autumno in prioribus vero de hyeme, & vere, quorum vtrorumque hæc est comparatio, & hæc differentia, quod ibi dicit in prioribus temporibus facillime cibos ferri, in posterioribus difficillime.

Et quoad ætates,quia istarũ hæc sub augumento est, hæc sub consistentia, hæc sub declinatione de singulis agit, quasi per gradus ascendendo, eas inuicem comparans.

Et siquidem cognouimus quantitatem à diætæ sumendam à motu morbi, vel chronici, vel acuti,vel peracuti,& ex constitutione, & ex viribus quasi præmeditatione anteuertentes minutè, & exquisitè durationem morbi, & virtutis tolerantiam, tum quoque ex ætatibus, & anni temporibus posthac,& qualitatem callere debemus.

Propterea de illa vnico aph.16.edisserit dicens victum humidum febricitantibus omnibus conferre & maxime pueris, & ijs, qui eo victu vti consueuerunt. Cuius hæc est ratio.

Pro confesso est,& ipse alibi, dixit contrarijs contraria opponi, & quanto quis à statu sanitatis recessit, tanto vehementiora adhibenda contraria esse. Quapropter, & similibus,quæ secundum naturam sunt gaudere.

Format itaque aphor. In febricitantibus victum humidum in pueris autem alioqui

 hu-

humidis, & alijs humido victu assuetis humidum deberi.

Et siquidem tradidit secundò præcepta quoad qualitatem victus, subdit hæc quoque. Tertiò quoad modum offerendi in 17. aph. ita enim Gal. ait non enim sufficit hoc ipsum solum cognoscere, quod huic plus, vel minus sit offerendum, vel quod victu humectante, vel exiccante vtendum sit, sed nunquid semel aut sæpius qualibet nocte, vel die cibum offerri oporteat, necessarium est considerare, & ad hæc ipsa à tempore, ab ætate à consuetudine sumere indicationes sicut in quantitate, & qualitate, & cætera, omnia quidem diuine explicat.

Aph. verò 19 quia ad modum diætæ maxime conferunt accessiones non temerè Hipp. meminit earum vltimo. Cuius aphor. hæc est analysis. In morbis obueniunt accessiones, vel ordinatim, vel inordinatim.

Obuenientes ordinatim docent tempora particularia ciborum. In horum itaque accessionibus nil dare neque cogere oportet.

Longe autem diuersus est hic aph. ab 11. nam ibi docet cibandi tempus incongruum esse in accessionibus. Hic autem dicit ante accessiones subtrahendum potius cibis, quã addendum. Tempus autem ante accessiones cognosci ait, si illæ fiant ordinatim.

His de victus ratione iam habitis ab apho. 4. vsque ad 20. cæterum in reliquis aphor. agit

Hipp.

Hipp. de purgatione, qui videlicet sunt num. 7. primo excluso, qui libri, & operis totius procemium est. In quibus fere omnibus, vt non fallentem purgationis normam præscribat, à communissimis, & facilimis, vt initio libri de officina medici propositum est, auspicandum præcepit.

Ea sunt videlicet exemplar naturæ, quam sibi medicus imitandam, perpetuo proponere debet. Itaque natura ipsa dum inculpatè purgat, in eo probatur eiusdem opera, quod, quid, quale, quantum, quando, & qua via purgare expedit, secernit. Porro pertinent ad quid aph. 2. & 25. Ad quale aph. 20. Adquantum aph. 3: & 23. sed ea tamen inter hæc differẽtia: quod in aph. 3. ratio exponitur sanitatis conseruatiua, aut præseruatiua: in 23. vero morbi curatiua. Ad quando aph. 24. denique qua via aphor. 2. ostendit.

Vel hac alia ratione.

INstituit *H*ippocrates non fallentia præcepta purgationis. Exorditur quasi sic via resolutiua.

Purgatio quædam habet essentialia, quædam accidentalia. Essentiale quidem est id, quod peccat in corpore expurgare (Definitio namq, Galeni est comm. 2. in hunc librum; Purgatio est humorum sua qualitate peccantium euacuatio.) Accidentalia vero purga-

 tio-

tioni sunt quantitas, tempus, & via. *H*ęc quidem singula secundum consuetum naturæ morem moderari nos docet *H*ipp. Quid scilicet in aph. 2. & 25. Quale in aph. 20. Quantum in aph. 3. & 23. atque hoc prout supra distinximus. Quando in apho. 24. Qua via, & vnde aph. 21. non aliter sane quam in superiori ratione mostratum est.

*H*actenus de purgatione *H*ip. quæ quidem omnia arbitratu tuo ampliare, atque exornare poteris. nostrum fuit tantum hæc præmonstrasse angustia pressorum non concessi oci.

DEFLORATIO

LIBRI DE FEBRIBVS Auicennæ Can. 4. fen. 1.

DEfinitio febris. Est calor extraneus accensus in corde,& procedens ab eo mediantibus sanguine, & spiritu per venas, & arterias in totum corpus, & inflammatur in eo inflammatione,quæ nocet operationibus naturalibus,non sicut caliditas iræ, & laboris,cum non vltimantur,&c.

Prima diuisio.Febris est duorum generum, febris ægritudo,& febris accidens,febris ægritudo est illa,cuius causa,est immediata, causa non est morbus.febris accidens est illa, cuius causa est morbus, & febris ipsa à morbo dependet,vt febris bubonis.

Secunda diuisio . Febris occupat omnes partes corporis humani, quæ sunt trium generum, quæ vocantur contenta, continentia, & impetum facientia. Contenta sunt humores,continentia sunt vasa,& partes solidæ,impetum facientia sunt spiritus. Itaq; iuxta triplicitatem partium , siuè subiecti triplex est quoque febris,ephemera , siuè diaria, quæ accenditur in spiritibus, putrida quæ accenditur in humoribus,& hæctica, quæ in partibus solidis.

Exemplum primi, vt folles fabrorum, quia attrahunt aerem calidum, & calefiunt. Exempl. secundi vt lebes frigidus, qui calefit ab aqua calida. Exempl. tertij vt lebes calidus, qui calefacit aquam frigidam.

Atque hæ sunt differentiæ febrium essentiales. Cæterum accidentales sunt hæ. Acutæ vel chronicæ; nocturnæ, diurnæ; benignæ malignæ; intermittentes continuę, continuæ, quæ intenduntur; continuæ, quæ remittuntur; cum rigore, vel horrore, & sine his; simplices, & compositæ, &c. hę sunt differentiæ febrium essentiales. Cæterum accidentales per accidens morbi.

De corporibus præparatis ad febres. *Cap. II.*

PRima conclusio Corpora vehementius præparata ad febres præcipue putridas, sunt calida, & humida, & propriè cum humiditas fortior, est caliditate, &c.

Secunda conclusio, Corpora calida, & sicca sunt obnoxia febribus ephemeris, sed ephemeræ deindè transeunt ad putredinem, & adustionem, quandoque in hæcticam.

De temporibus febrium. Cap. III.

PRima conclusio, febrium tempora sunt, quæ cęterorum morborum, vt principium

pium,augmentum, ſtatus, & declinatio.

1.Corollarium.Periculum,& timor in febribus eſt à principio, vſque ad ſtatum : nam in declinatione non moritur æger, niſi cauſa communi, vtpote virium defectu,&c.

Prima definitio. principium eſt tempus, in quo calor naturalis præfocatur à materia ſubmerſa in morbo, donec non appareat maturationi, aut diuerſitati eius contrariæ maturationi veſtigium.

2.Corollarium.Principium quod de ſe ſemper eſt in omni ægritudine, tamen in aliquibus occultatur,vt in ſynocho,Epilepſia,Apoplexia.

2. Definitio, Augmentum eſt tempus,in quo mouetur calor naturalis ad reſiſtendum materiæ motu manifeſto, & apparent ſigna digeſtionis,aut ſigna contraria digeſtioni.

3.Definitio. Status eſt tempus,in quo vehemens eſt pugna inter naturam, & materiam, & apparet victoria alterius duorum; nã in eo completur veſtigium digeſtionis, aut contrarij eius.

1. Concluſio, In habentibus Paroxyſmos acutos ſpatium ſtatus eſt proximus motu, & non cognoſcitur,niſi per comparationem ad primum illum paroxyſmum,qui ſequitur, vel ad ſecundum, vel ad tertium.

3. Definitio, Declinatio eſt tempus, in quo calor naturalis dominatur materiæ, & vincit eam iam alleuiatus, & expeditus ſeparat

bo-

bonum à malo.

3.Conclusio. status diuersificatur in morbis. Morborum enim peracutorum status longinquior est, vsque ad 4.diem.

3. Corollarium. febres ephemerę non sunt acutæ, quoniam non sufficit ad acuitatem ægritudinis, vt sit status eius proximus, sed vt ea hoc habeant,& periculum annexum: ephemeræ autem omni prorsus vocant periculo.

4. Corollarium. iuuant notitiæ temporum febris ad regimen bonæ diætæ tum in morbis acutis, tum in chronicis.

4.Conclusio. plures febres complent principium augmentum, statum in paroxysmo vno,& faciunt paroxysmum alium declinando.

5.Conclusio febres varietatē habent nonnullam in temporibus; nam quædā sunt quarum augmētum se prorogat,& quædam sunt, quorum declinatio prorogatur.

De Cognitione temporum vniuersalium,& præcipuè status. Cap.IV.

PRima Conclusio,Tempora ægritudinum vniuersalia cognoscuntur multis vijs. Primo ex specie ægritudinis simpliciter acuta, peracuta,vel acutissima. Item ex chronica.

2. Ex modo motus celeris, vel tardi.

3. Ex virium robore, vel imbecillitate.

4. Ex ætate, tēpore, regione calidis, frigidis,

5. Ex

5. Ex pulsu crebro, vel raro.

6 Ex rigore, cuius proprium est abbreuiare, &c.

7. Ex parte harum paroxysmorum; namque si fuerint procedentes secundum antecessionem superfluentem: ægritudo erit in augmento. Si constiterit anteceffio, & constiterint superfluitates, tunc sinè dubio erit in statu. Si postponuntur in declinatione erit.

8. Ex augmento accidentium statu, & diminutione. item longitudine, & breuitate paroxysmorum.

9. Ex qualitate euacuationum, quæ fiunt sinè materiæ copia, sinè expulsiuæ virtutis robore.

10. Ex modo digestionis, aut cruditatis, sicut hoc & singula omnia rite hic explicat Auicēna; sufficit enim cæteroqui nobis, locum tantum ostendere memoriæ gratia.

Sequitur Notificatio temporum particularium.

PRima definitio, seù potiùs descriptio. Principium paroxysmi, est tēpus in quo coartantur pulsus, frigescunt, ac ferè liuescunt extrema corporis, pigritia, angustia, somnolentia tædium loquendi, horror circa dorsum, & rigor adest. *H*is additur quandoque fluxus saliuæ, Pulsatio temporum, tinnitus aurium, sternutatio, membrorumque corporis commotio.

2. Definitio. Augmentum duas habet partes, seù medietates, quarum vna tempus est, in quo pulsus incipit dilatari, atque citari calor spargi secũdũ æqualitatem. Altera pars seù medietas est, in qua non cessat hic idem calor sparsus cum ęqualitate augeri.

3. Definitio. Status est tempus quo conseruatur ista caloris ęqualitas, symptomata sunt in dispositione sua, & pulsus fit maior celerior ac frequentior.

4. Definitio. Declinatio duas habet partes. Prima in qua imminuuntur symptomata, pulsusque temperantur, & æquantur. Altera in qua visitur sudor, & infebricitatio. Exemplum ibi lege de tertiana.

1. Corollarium. Tempus morti proximum; sæpè speciem habet declinationis, sed tamen, quia prudens es, & diligens inuestigator, veram declinationem aucto validoque pulsu existimabis, id quod in mortuis non est.

2. Corollarium. Morbus propter tres causas prorogatur: ob mateteriæ multitudinem, ob eiusdem crassitiẽ, ob eiusdem frigiditatem. Quæ, & tempus anni frigidum, regio, ętasque frigida, imbecillitas virium, & corporis densitas solet adiuuare.

De febre ephemera, & causis eiusdem.
Cap. V.

PRima Conclusio. Causę cuiusque febris ephemeræ sunt primitiuæ calefacientes per se, idest propria ratione, & calefacientes per accidens, & in summa sunt omnes res non naturales.

2. Conclusio. Causæ febris ephemeræ quandoque non sunt primitiuæ manifestæ, sed antecedentes immanifestæ, vt obstructio.

1. Corollarium. Causæ primitiuæ plerumque mouent antecedentes, ita vt de ephemera fiat putrida.

2. Corollarium. non gignitur pręcisè ephemera ex labore spiritus, & corporis violento; vt putarunt multi.

3. Conclusio. febres ephemeræ raró pertranseunt, diem vnũ quod si pertranseunt, suspicio, est ne conuertantur in hecticas, vel in putridas: & causa est, quia retentio caloris in spiritu pertransit ad humorem, & corpus.

3. Corollarium. sunt nonnulli, qui putant ephemeram quandoque perdurare sex diebus.

4. Conclusio. ephemera febris, est facilis curationis, sed difficilis cognitionis, quemadmodum, & febris hectica incipiens.

5. Conclusio. corpora, naturaliter præparata ad ephemeras sunt calida, & sicca. deinca-

calida humida. Tertio in quibus prædominatur caliditas. Quarto ea in quibus prædominantur ficcitas.

6. Conclusio calidi, & ficci, quibus accidit fames, vigilia, labor animæ, labor corporis incurrunt facilè ephemeras cum horrore quodam, &c.

4. Corollarium, & fi his citò non decurrat ephemera, ftatim degenerabit in putredinem, & opus eft conueniente cibatione, & curatione.

De signis febrium æphemerarum, & præcipuè de signis ipsarum, distinctiuis. Cap. VI.

PRima febris ephemeræ fignificatio eft, quod proprium ipfius eft non produci à caufis antecedentibus, & immediatis.

Secundo, quia in ea non vifuntur, neq; obferuantur figna febris putridæ, iam recenfita cap. 4. hoc eft pulfus coartatatio, rigor, & infrigidatio extremorū, quæ quandoq; non nego apparere, quandoq; in frigidationis veftigium, & fimilitudo: cum punctio eft quædam à malichymi euaporatione generata.

Tertio, calor tactufque corporis nō eft mordax, fed veluti laborantis, & ebrij.

Quarto, vrina in prima die concocta, nunc cum fedimento, nunc cum nebula coloris non alieni, qui color, & fi non æquatur femper fubftantiâ: tamen bona eft femper.

Quin-

Quintò. Pulſus vergit ad crebrum vehementem, & magnum, niſi tamen ſit à cauſis debilitantibus, & tranſmutantib us extrinſecis,&c.

Sexto. Celerior eſt pulſus dilatatio, quam conſtrictio, & cauſa nota eſt.

Septimo, Pulſus in declinatione peruenit ad munditiem.

Octauo, Principium acceſſionis eſt lene, augmentum non pertranſit ſpatium duarum horarum, ſtatus non habet accidentia vehementia, aut praua, non eſt feruor in eo magnus, & dolor omnis remittitur, capitis autem dolor omninò tollitur.

Nono, Inſebricitatio ephemeræ perficitur cum ſudore non multo, & ſanitatem, ferè referente; ſi enim multus ſit, verendum eſt vera ſit ephemera.

Decimo, Ingreſſus balneum, qui ephemerā patitur, & non horrens ephemera vera laborat, horrens vero putrida laborat.

De permutatione feb. ephem. Cap. VII.

1 Concluſio, qui ephemera laborat ab inedia, ſi medico non aduertente nocibetur, in hecticam incurret, ſi gracilis eſt in ſynocham putridam, in, non putridam ſi carnoſus. Si incurrit in hecticam, tactus arteriarum eſt valde calidus, tempore cibationis augetur calor, pulſus eſt durus, &c. ſi incurrit

in putridam, prædicta non adsunt,& augetur calor præterquam à cibo, & facies quasi inflammata apparet.

De signis permutationis ephemeræ in alias febres. Cap. VIII.

1 CONclusio. Ephemera terminatur sine sudore,aut humectatione, aut cũ sudore siné pulsus mundicie, cum declinatione longa,& difficili,dolore capitis non succedente. in hecticam quidem si causæ eius,sint magnæ,& lõgior paroxysmus; in putridam, vero si malus sit humorum apparatus. Vtriusq;autẽ propria signa suo loco habebis, &c.

De curatione febris ephemeræ in vniuersali. Cap. IX.

CIbi sint boni succi nutrientes,lenis trãsitus,& citæ transmutationis. Adhuc vero magis ijs, qui patiuntur febrem ephemeram ex labore,angustia,& fame;biliosis,& gracilibus largus permittuntur.

Et quibus in ephemeris horror accidit in principio:ijsdem in principio conceditur cibus in aqua,aut in vino maceratus,vt magis sit penetrãs. Simpliciter autem conceditur & his victus in principio.

In quibusdam ephemeris prohibetur largior hic victus,& exibetur tenuis,& subtilis,

quem-

quemadmodum,& in his,quæ sunt ab obstructione,& constipatione pororum, aut ab abscessu. In quibus cibandi tempus est declinatio.In principio autem cum virtus est valida, tuto in his permittitur potus aquæ frigidæ, qui tamen potus cum debilis est viscerum virtus, cum febris,est longior,tutum non est, nisi parcè cibare.

Conuenit quoque his dum paroxysmus consumitur balneum,quod est ad sudandum, ad humectandum,& rarefaciẽdum poros. Excipe hos casus. Primo in ephemeris ab obobstructione, ne degenerent in putridam. Secundo in ephemeris ex repletione,& crapula. In his non competit, nisi facta iam digestione. Tertio in ephemeris ex catarrho humido, in adusto non improbatur.

Balneum est duplex humidum aereum, & humidum aqueum. In balneo aereo non diu perduret,In aqueo quantum volet.

Ad sudandum autem in aereo ij; qui constipati sunt,aut obstructi diutius possunt perdurare.omnis ephemera ab obstructione,siue interna, siue externa frequentibus oportune frictionibus curatur. euacuatione internorũ humorum aliqua,febris ephemera non curatur,nisi tamen ea,quæ est ex repletione: hæc enim, solo vomitu curatur.

De febribus putridis tractatus secundus. Cap. I.

PVtredo quidem varie gignitur. primo per cibos, & cibus putredinem inducit, vel quia malus est in propria substantia, qualis enim cibi nutrientis est materia, tale & nutritum erit. Vel quia, licet bonæ sit substantiæ, citæ tamen est corruptionis, & alterationis, vt lac. Aut quia est succulentus, & excrementosus, vt fructus tardi, & humidi nimis. Vel quia durus est concoctu: sic reliquiæ, quæ superant ab eius concoctione euinci calore non possunt naturali, sed ei succedit innaturalis, vt cucumis, citrullus, pyra, & sim.

Aut quia male parata, maleq; condita sunt.

Aut, quia non tempore conuenienti non ordine cunuenienti assumuntur.

Secundo inducitur putredo propter obstructionem, quæ viam claudit transpirationi fuliginum, quam iuuat etiam mala corporis constitutio. Ad concoquendum, autem facultates, in eo casu vel non concoqunt, vel corrumpunt cibum, vel abbreuiatæ, vel tardatæ digestionis causa.

Tertio fit putredo propter malas aeris constitutiones. videlicet cum ipse est pestilens, vel palustris, vel putrescentium in aqua rerũ euaporatione inquinatus.

Quarto fit putredo, vel propter copiam hu-

humoris,vel ob craſſitiem,vel viſciditatem.

Accidit ergo obſtructio,vel propter dictam prohibitam tranſpirationem vel propter intempeſtiuos motus, & balneationes à cibo, vel propter in ſole morã, vel propter calefacientia ſupra repletionem,vel propter negligentiam,& omiſſionem conferentium remediorum ad ſtomachi,& hepatis languores,atque calorem immodicum,&c.

Putredo duplex communis toti, & partis. fit parti, vel propter imbecillitatem natiui caloris eius,vel propter vehemẽtiam caloris externi,acuti,vel dolorifici.

Ex ſingulis proportionatè humoribus putreſcentibus proportionati exeunt vapores. Ex bile enim vapor eſt ſubtilis,fumoſus. Ex ſanguine ſubtilis tantum, ex phlegmate ſpiſſus,ex melancholia fumoſus,& purulentus.

Et ſuæ ſunt etiam ex putreſcentibus humoribus febres.putreſcens enim cholera tertianam;ſãguis ſynochum;pituita quotidianam; melancholia quartanam facit. ſanguis ſemper continuam, aſij vero humores, & continuas, & intermitentes parere indiſcriminatim poſſunt. *H*oc pacto ſcilicet. Nam putreſcentibus intra venas humoribus continuæ ſine paroxyſmorum diſcretione, extra venas vero intermitteutes cum paroxyſmorum diſcretione.

Niſi tamen cui eſt apoſtema, à cuius proluuie,& inquinamentis perpetuo elati vapo-

res putridi cor ipsum perpetuò incendunt, faciuntque continuam.

Aliud adhuc obserua. Cum biliosa febris, & melancholica ad mundiciem perueniant sæpissimè, sola tamen pituitosa ad hanc non peruenit, quin vero huius reliquiæ sunt occultæ.

Causa cur in putredine extra venas febris quandoque nõ eradicetur, est, quia antequam finiatur, & dissoluatur putredo vna, succedit putredõ alia, & hoc accidit, vel ratione copiæ humorum, vel ratione vicinitatis foci.

Causa cur putredo intra venas facit continuam febrem, hæc est, quia non resoluitur putredo propter continuitatem venarum, & vna pars humoris putridi transfertur continuò ad partem aliam humoris putridi.

Causa cur paroxysmi febrium intermittentium sint inordinati multiplex est. Primo propter multitudinem, aut paucitatem humorum putrescentium.

Secundo propter crassitiem, aut tenuitatẽ ipsorum.

Tertio propter diuersam substantiam eorum cum transmutantur de vna specie in aliam.

Quarto propter errata ægroti, vel medici in victus ratione.

Quinto propter debilitatem, aut sensibilitatem languentis.

Paroxysmi febrium intermittentium, vt

plu-

plurimum incipiunt cum horrore,rigore,aut frigefactione,& terminantur cum sudore. Et aliquãdo non incipiunt cũ istis,nisi aut propter frigiditatem humoris,aut propter acutiẽ, & mordacitatem eiusdem,qui mordet,& vellicat lacertos, aut propter profundationem, & concentrationem caloris in locum materiæ putrescentis,aut propter debilitatem virtutis,aut propter frigiditatem aeris ambientis hyberni Et cum fit,ex mordicatione caliditatis horroris potius, nuncupationem mereretur,quam frigefactionis.

Causa sudoris est caliditas humoris putridi, qui resoluit humiditatem, & expellit foras per poros alioquin expeditos,& apertos.

Paroxysmi, qui non eradicantur per sudores, incipiunt vt plurimum cum frigefactione,& hoc quidem accidit,vel propter debilitatem virtutis, vel propter oppressionem caloris innati.

Componuntur febres multis modis, sed præcipuè sic,vt paroxysmi fiant cõtinui per subingressionem vnius ad alterum.

Paroxysmi febrium interdum prorogãtur, interdum breuiantur. Prorogatio accidit ob multas causas. Primo ob multitudinem materiæ putrescentis.

Secundo ob crassitiem. Tertio ob visciditatem.Quarto ob quietem, & paucam ebullitionem; Quinto ob constipationem pororum.

De abbreuiatione vero contraria ratione discurre

Paroxysmi rursus & properant, & tardantur. Tardantur multas ob causas. Primo ob paucitatem materiæ. Secundo propter crassitiem, qua tarde mouentur ad mineram putte dinis, vt in quartana.

Properant autem, vel ob multitudinem humoris, puta phlegmatis cuiusque præter vitreum, vel ob tenuitatem humoris, puta choleræ.

Prauitas febrium ordine sic se habent. Primo malæ sunt simpliciter continuæ putredinem habentes intra venas. Secundo intermittentes, quarum materia coniuncta est extra venas corporis. Tertio quarum putredo est proxima cordi.

De signis febrium putridarum. Cap. II.

PRimum signum est, quod semper præcurrat causa antecedens, & præsertim de fiçiat primitiua.

Secundum est constrictio pulsus, atque anhelitus velox, aucto scilicet vsu expellendi fuligines

Tertium tactus vniuersi corporis est acris, & mordax, non blandus, & suauis, vt in ephemera.

Quartum vt plurimum antecedit almelileu, id est dispositio quædam, cui admiscetur cali-

caliditas non perueniens ad tãtum gradum, vt sit febris, sed est homini neutrum quid inter febrem, & non febrem, cui associatur lassitudo, pigritia, oscitatio frequens, dolor capitis, & id genus.

Quintum est coartatio pulsus, & paruitas, cuius causa dicta est supra.

Sextum est varietas temporum: licet hoc non discernatur in tertiana.

Septimum est defectus sudoris, & humectationis in primo paroxysmo. etenim ephemera semper declinat cum sudore, aut humectatione.

Octauum est longitudo augmenti, & pulsus eleuatio in ipso.

Nonum, aut incipit cum rigore, & terminatur cum sudore, cum sit intermittens; vel ea non peruenit ad hæc, sed terminatur cum tempore cum sit continua.

Decimum est syndrome multa symptomatum grauiorum, vt sitis magna, dolor capitis, nigredo linguæ, inquietitudo, & diuersitas pulsus nunc ad magnitudinem, nunc ad paruitatem, ad debilitatem, & coarctationem, &c.

De signis febris continuæ. Cap. III.

PRimum febris continuæ signum est magna pulsus diuersitas à naturali, neque ordinem habentis, neque æqualitatem.

Secundum signum est, quod paroxysmus

adhuc

adhuc non cessat post elapsas 24 horas.

Tertium est assiduitas, & vehementia; augmentum vero minuitur quandoque, & augetur vice alia.

De ijs, in quibus conueniunt, aut differunt febres putridæ, Cap. IV.

PRoprium est febris biliosæ, siue tertianæ, vt motum habeat de tertio in tertium, siue motus fuerit principij accessionis, vt in intermittente, siue motus fuerit principij exarcerbationis, vt in continuis. Aduerte tamen, quod motus febris ardentis, quæ dicitur causon, motum habet occultum.

Est primo tertiana febris acuta idest citæ terminationis propter subtilitatem materiæ. Secundo est mordax propter vehementiam caloris. Tertio est salubris, & tuta, quia inter vnam accessionem, & alteram spatium intercedit 36. horarum; durat enim legitima eius accessio 12. horis.

Tertiana non pura diuturnior est, quam sit pura, quæ pura raró transit spatium 7. periodorum, quamuis non pura continua, quandoque finiatur in vna septimana. Hæc de febre biliosa siue continua, siue intermittente, siue pura, siue impura.

Proprium est febris sanguineæ, quæ in synochum putridam, & non putridam diuiditur, primo quidem esse continuam, Secundo ca-

lo-

lorem habere vehementē,& non exurentem. Tertio quandoque ad statum peruenire 4. dierum termino conclusam.

Proprium est febris phlegmaticæ siue quotidianæ, singulis diebus inuadere, & longiorem esse biliosa. Primo quidem propter crassitiem. Secundo propter frigiditatem. Tertio propter multitudinem.

Præterea est periculosa, primo quia spatiū quietis habet breue, quod non excedit 6. horas, durat enim eius accessio decem, & octo horis. Secundo, quia fert secum accidentia mala, vt est sycope, tremor cordis, inappetentia, &c.

Denique quotidiana continua similis est hecticæ, nisi quod pulsum non habet perpetuo durum, vt hectica, quandoque enim habet.

Adde, quod quanto minus est pura, breuior est, nisi adsit mistio melancholiæ.

Proprium quartanæ est, vt non sit acuta, sed longa ob frigiditatem humoris, & quæ pura est, durat breuiore spatio. verum non est periculosa tum propter quietem duorum dierum, tum quia non habet symptomatum vehementiā. Siue autem sit continua, siue intermittens, terminatur per vomitum, aut per secessum, aut per sudorem, aut per vrinam, per quæ omnia ardens terminatur, si addas quoque, fluxum sanguinis per nares.

Aliud nota, quod principium prorogatur

in

in tertiana, status in febre continente, declinatio in febre ardente, status, & declinatio in quotidiana.

Secundo nota, quod rarò inuenitur quartana continua, & quotidiana intermittentes.

Tertio nota, quod febres acutæ præcipuè apostemata consequentes, malè curatæ conuertuntur facile in hecticam propterea victu humectante, & refrigerante sunt curandæ etiam contra alias indicationes.

De varijs signorum generibus circa febrem. Cap. V.

MVltorum, quæ sunt in febribus, notitiã nobis tradunt victus ratio, quæ præcessit, regio, ætas, temperatura pulsus, vrina, vomitus, egestio, fluxus sanguinis narium, rigor, & sudor, caloris acrimonia, paroxysmus, appetentia, sitis, respiratio, dolor capitis, vigilia, deliquium, inquietudo, &c. quæ possunt omnia reduci ad naturalia, non naturalia, & preter naturam.

Sed propria febrium accidentia, ex quibus certior earum est significatio, rite sunt quantitas, & qualitas febris, vt in textu.

Verum accidentia, quæ aliquas febrium differentias ostendunt, rite sunt punctio, horror, & mordicatio in principio tertianæ.

Sicut accidentia, quæ significant malitiam earum, sunt inquietudo, deliriũ, vigiliæ, &c.

Et

Et quæ significant coctionem, sunt dispositiones vrinæ.

Adhuc habitus,& faciei aspectus humorũ dispositiones ostendunt. Albus enim color,& subuiridis ad plumbum inclinans, frigiditatem humoris, paruitatemque caloris innati significant.

Et facies velut excitati à somno significat repletionem magnam humorum, à quibus proinde multi eleuantur vapores.

Sed & subita faciei extenuatio, & narium squalor,caloris vehementiam, & resolutionẽ celerrimam propter pororum amplitudinem & motum in se ipsis,& desuetudinẽ arguunt.

Coadiuuantia ad cognoscendam speciem, genusq.febris sunt hæc.

Primum dispositio in febris acuitate,aut lenitate sua..

Secundum est,cum accidit à causis primitiuis,vel antecedentibus, & cum non accidit.

Tertium est adhærentia cum finali tepore,vel sine tepore, si est continua: & eradicatio,si est intermittens.

Quartum est inuasio eius cum rigore, frigefactione,vel horripilatione,aut sine istis.

Quinta est declinatio eius, cum sudore pauco,aut multo.

Sexta est vita anteacta. Septima ætas. Octauo habitus. Nono tempus. Decimo ars, Vndecimo pulsus. Duodecimo vrina, vt hæc

Ca-

capitulatim di sseremus in tractatu particulari de febribus.

De rigore, frigefactione & horrore. Cap. VI.

HOrror est dispositio quædam ex frigore, & punctione in cute, & musculis facta, quam præcedit pigritia, & membrorum fractio.

Rigor est vehemens membrorum concussio, ac tremor in motibus, vt contra ipsum non possit homo se continere.

Et vehementiæ quidem eius causa prima est vehementia à virtutis expulsiuæ in musculis, & viscositas materiæ in ipsis contentæ.

Altera causa est humor frigidus præexistens in corpore, quatenus iam mouetur, & spargitur, quantitate multa, vel pauca à calore illum separante, aut causa alia.

Talis autem humor sic motus, ac sparsus cum ad est phlegma vitreũ, nõ producit quãdoque febrem, sed mouetur statis temporibus periodicè.

Tertia causa est submersio caloris propter cibum, & similia.

Causa autem, cur rigor, & frigefactio præcedant febrẽ, hæc est; quia humor crudus effunditur ad musculos in primis, quorum sensus molestus est, & deinde tum primum cessat

fat,cum incipit putrefieri. Vel dic,quod præcedentiæ rigoris causa est humoris mordicatio præcipuè falsi,nec non fortitudo expulsiuæ musculorum, &c. Vel dic, quod humoris mordicatio causa est,vt fugiat calor innatus intrò,& frigus dominetur:

Quarta rigoris causa est, quod confugit quidem calor ad interiora,vt ante dictum est, sed per internam collectionem apostematis: eo magis,quod in omni vigore sanguis intro confluit.

Sequuntur significationes aliquot per rigorem,& horrorem,&c.

Rigor atque horror quandoque in febribus continuis est salubris;nam indicatur materias in venis contentas virtute dominante extra pelli.

Verum tamen hæ requiruntur conditiones,vt nihil desit.

Prima,vt apparuerit in humoribus concoctio.

Secunda,rigor hic fiat in die critica.

Tertia sequatur conferentia, & tolerantia. Et hæc non accidunt,nisi virtute dominante. alioquin censendum est, hoc accidere propter solam humoris multitudinem, quod non vacat periculo. Et si rigorem sequitur casus virtutis,& prostratio caloris innati cum marasmo,mors prope est.

Horror est à debilioribus causis, quam rigor.

Com-

Commotio animæ, & periodi significant periodum.

Causa diuturnitatis febris quandoque est obstructio viscerum, quare inquiratur de hac.

Febris cum apparente alleuatione tunc cum lingua aret, & nigra est, sepulta iudicatur.

Complicata cum paralysi febris hæc prius est curanda, deinde simul paralysis. &c.

Abrasio capitis, non permittitur in febribus, eò quod cutis densatione vapores comprimuntur, quorum compressione febris augetur.

De scopis curandarum febrium putridarum in vniuersum. Cap. VII.

IN curatione febriũ putridarũ duplex Medico offertur indicatio, vna, quæ habetur ratione febris, quare necesse refrigerare, atq; humectare; Altera, quæ habetur ratione materiæ; quamobrem necesse est illam, vel digerere, vel euacuare.

Et digestio quidem materiæ crassæ est attenuatio, tenuis est incrassatio. Et comparando iam scopum curandæ febris, & digerendæ materiæ, aliquid ipsi contrarii sunt quantum ad exequtionem; etenim digestiuum, atque euacuatiuum omne calidum est, vt plurimum.

Ea igitur in ambiguitate sic statue. Occurren-

rendũ,ac ſatisfaciendũ ei,quod magis eſt periculoſum.

Iam vero febris eſt adeo vehemens quandoque, & acuta, vt prætermiſſa digeſtione neceſſe ſit illam oppugnare refrigerantibus maximis tunc in primis, cum virtus potens non eſt tolerare vacuationem. quod ſi fuerit potens,confidenter tunc expelle humorem; neque ita refrigeres, vt prohibeas concoctionem.

Alterũ igitur duor. vel virtus debilis eſt vigẽte cauſa, vel viget virtus ſimul,& cauſa. ſi primum, alterandum eſt, & nutriendum ad vſque reparationem virtutis;qua iam reparatã;tunc ſcilicet eſt redeundum ad cauſam. Si ſecundum,vacuandum,& cibo parcendum.

Infrigidantia autem celebratis purgationibus,& euacuationibus ſtyptica ſint, & auſtera,vt ſunt Trochiſci berb. Secus verò ante purgationem: quo tempore ſola conueniunt infrigidantia.

Porrò ex dictis vides diuerſam eſſe curationem febris putridæ à curatione hæcticæ: quandoquidem hecticæ curatio eſt alteratio tantum;putridæ vero eſt alteratio ſimul, & euacuatio cauſæ.

Sed & alia differentia eſt, namque quod in putrida conuenit ſiue ægritudinis indicatione,ſiue cibationis neceſſitate, ex parte prodeſt virtuti, & ex parte nocet: prodeſt quidem, quia humores aggregando adiuuat, &

confert in hostem eius, qui est morbus.

Vnum autem velim scias, haud quaquam posse febrem curari, nisi ea probe noscatur. quare hanc cum non cognoueris, victus rationem cautius extenua; memineri sque tempore paroxysmi nihil mouere, neque alterare nisi ventre iam vacuo.

Alijs vero temporibus, vt recte euacues, ex pende dispositionem virtutis: & si plethoram inueneris sanguinis, vel aliorum humorum cum sanguine; cuius signum est vrina rubra crassa, non citrina, ignea: tunc venæ sectionē prouidens administra, deinde lenita aluo, mānam exhibe in aqua hordei, aut aquam hordei, cum syr. acetoso. At si natura obediens euacuationi non fuerit, miscens cum eadem manna violaceum syr. sic vitium corriges.

Omnino autem pharmacum exhibenti tibi terminum tuto præfiges lenitionem simplicem ventris, non laboriosam solutionem: Vt propterea, quod ego facio, præstabilius fit aluum ducere crebris clysteribus acrioribus vel mitioribus, prout virtuti conuenit.

Et de mitibus quidem, communibus est clyster paratus ex oleo viol. succo fol. betæ, vitello oui, & zaccharo rubro, & baurach. nitro.

Et si videns humorem repere ad ventriculum, nihil tardans vacuabis illum vomitorijs, quæ magis ægro sunt ex vsu, vel ijs etiam consuetis, vt est oxyzaccharum cum aqua calida.

Et

Et si repit ad inteſtina, cuius ſignum eſt rugitus,& gurgulatio; tunc adhibe ſoluentia ventrem.

Cæterum ſi de ſomno quæras quid ſentiam,cum ægro accidit:Reſpondeo alio tempore nocere,alio tempore conducere.Nocet quidem in principio acceſſionis,complicato præcipuè frigore,rigore, aut horrore, qui ſolent ſæpe malum prorogare:namq;exprimunt materias eo tempore tendentes ad viſcera, prohibentque coctionem humoris.

Iuuat vero perſpicuè in declinatione, & fortaſſe non nocet in ſtatu.

At de aquæ vſu quid dicendum? Reſpondeo concedendam alacriter,niſi vetet humoris cruditas aut craſſities iam iam concoquẽda,& niſi vetet frigiditas, aut debilitas viſcerum,aut apoſtema,aut exangue temperamentum,aut contraria conſuetudo,&c. Contra vero cum materia concocta eſt, corpus eſt carnoſum, & calor innatus præualet, virtus eſt fortis, viſcera ſunt ſana, & non frigida, neque non ſunt aſſueta:aqua tunc nil melius, quæ concoquit choleram.

Si cum venæ ſectio iuuare poteſt, alia tu curatione vteris,ſcias ægrotantem exonerandum non fore à ſuperfluitatibus, quæ opprimunt.

Adhuc vero iuuat aqua naturam ad expellendum,vel per ſeceſſum, vel per vomitũ, vel per vrinam, vel per ſudorem diuiſim,aut

 per

per has simul omnes vias coniunctim.

Et quantitas sane aquæ præbendæ est donec potans pallescat,& rigescat, quæ fortasse ascenderit ad heminam vnam, & dimidiam. Hinc alterum duorum fiet, vel enim ex febre vehementi fiet quotidiana remissa, vel confortata, & firmata natura quodcunque humorum est, vel multo sudore, vel copiosa vrina, vel subductione ventris euacuabit, ac redibit sanitas.

Quamquam autem nonnulla sunt, quæ cōtraindicando prohibere aquam possunt: adhuc tamen commendatur ipsa, quod arefactis, ac maciei periculo, ex calore, siccitateq: nimia impendenti resistit. quare tunc aquam ne subtrahito: etenim abscessus, & cruditas, quæ liberaliorem frigidæ potum comitari possent, minora sunt mala, quàm tabes, & extenuatio.

Abstinebis autem ab aqua illum præcipuè, qui sanus ab ea damnum reportare solitus sit. De febrium alteratione artificiosa huc vsque sit dictum.

De digestione nunc,& euacuatione altero curationis capite pergamus dicere per quosdam velut aphorismos.

Porrò scopus digestionis est materiæ substantiam æquare sic, vt ad expulsionem parata facile sit. sic tenue incrassatur contrà crassum attenuatur; viscidum vero quod est, inciditur.

In-

Indigestam sane materiam in calido,frigidoque corpore vacuare,cogente nisi necessitate,non debes.

Fortasse enim aceruabitur humoris euacuatio:& fortasse nocet euacuatio concoctioni: & fortasse boni cum malo fiet admistio.

Per vrinam, ergo mouere, antequam humoris in ea concoctio apparuerit, importunum est,& difficile duas ob causas.

Cum materia plurima est,& mobilis de loco ad locum sic,vt moræ spatium ad concoctionem non detur;necessaria porro tunc eius est euacuatio.damna enim ex hac minora sunt,quam ex motu eius in parte Principe esse possunt.

Venæ sectio ad sanguinẽ absolute vacuandum cum sumitur: concoctionem eam non expectat,quam purgatio exigit: eadem enim non quæritur, præter quam humoribus alijs exuperantibus.

Venæ sectio singulariter quandoque incipienti morbo conuenit: hoc autem elapso tempore non ita: & nocitura est alioquin, etiam cum hominis interitu, postquam viriũ imbecillitas venit.

*H*umoris victoriam cum forte reformidas vacuatione,tunc vti satius est.

Si concoctus humor non est,hunc ne moueas quidem,nisi in principio, in statu plane ne moueas donec natura vincat, & concoquat; quod si mouet ipsa,aut mouit,tunc di-

mitte eam in operatione sua, & si non mouet ipsa, moue tu hora motus eius.

Huc facit illud D. Hippoc. 2. lib. Aph. 22. concocta medicari oportet, atque mouere, non cruda, neque in principijs, modo non turgeant: plurimum vero non turgent.

Euacuationem cum moliris, horam elige laboranti quietiorem, cumque intermiserit febris, aut cum eiusdem æstus sit remissior.

Per aluum ne duxeris, neque sanguinem e vena subtraxeris die paroxysmi. nimirum illud Hippoc. mente habens esse medicum naturæ tutorem, non perturbatorem.

Plerumque accidit, vt dandum sit pharmacum forte debile: forte quod soluat viscosum humorem; debile, quo deijciat ex eo non supra quam semel, aut bis.

Plurimum, ac simul totum euacuare caueto, ne virtus concidat, in cuius salute sit; atq; absoluitur omnis curatio.

Sanguinis missio meo consilio quantum fieri potest, vitetur. Si necessaria sit demum, melior est multiplicatio numeri, quam aceruatio quantitatis.

Cum capitis dolor, febrisque coniunguntur, febri debetur prior curatio: verum tamen tanti etiam momenti est dolor, vt inclinantem iam febrem ad augmentum reuocet. quo fit, vt hunc protinus sedare necessarium sit.

Lactens puer vbi febricitet, conuerte te-

sta-

ſtatim ad rectificandum lac matris eius.

Vrina cum in febre apparuerit ictérica, phlegmonem arguit internam.

De propria febricitantium cibatione.
Cap. VIII.

Febribus qui proprie conuenit, victus eſt humidus, maxime autem in ijs, quorum temperatura eſt humida, vt infantes pueri, & obæſi viri. Id quod fit tum, vt contraria contrarijs oppugnentur, vt ſimilia ſimilibus con ſeruentur.

Dum feces alui redditæ non fuerint, ſiccos natura non cibato.

Cibandi tempus in febribus eſt inclinante iam paroxyſmo, vel ipſo iam excuſſo: quod ſi is inciderit in horam hominis conſuetam, dum ſanus viuebat, optimum, hoc exiſtima.

Ordo ciborum eſt à leuiſſimis, ac tenuiſſimis ad duriores, & craſſiores donec ventum ſit ad duriſſimos, & craſſiſſimos.

Ptiſana febricitantibus cibus eſt omnium facile primus, & optimus: alimentum apponit, & glutinat, facile concoquitur, aluum lenit, & ciet, detergit, humectat, ſitim ſedat, & nulla parte incommodus, neque flatulentus.

Vt victum tenues, & quomodo, id te docebit ſtatus, & natura materiei, facultas item naturæ hominis ad concoquendum, reſol-

hendum, vacuandumque superfluum.

Primas ad victus tenuitatem morbi vigor habet, hoc enim tempore vehementius occupatur natura contra morbum peruincendum: quamobrem illi nouum circa cibos addere importunum, & intolerabile est.

Victum vt plene conferas, incrassesque, virtus indicabit; tempus autem ad faciendũ opportunum est id, quùm natura non occupatur morbo depellendo, initium puta totius ægrotationis: ab eo gradatim tenuando.

AEstate parum, & sæpè cibare; hyeme multum, & rarius implere ægros oportet ad substantiæ, quæ sit vtilis, resolutionem modum istorum referendo

Omninò autem debilioribus prẹstat cibos offerre crebriores, & pauciores, quàm multos & semel.

Si virtus quidem non contraindicaret, tenuissimus exquisite victus omnium maxime probaretur. Sed ne deficiat, & succumbat natura dum morbũ est expugnatura, propterea victu fouetur.

Sic dum virtutis casum vereris, subinde cibare festina.

Cibo abstinere non potest facile, tum cuius calor natiuus est valde multus, & validissimus; tum cuius est valde paucus, & imbecillimus. Quapropter famem senes, & pueri tolerare non possunt.

De curatione febrium acutarum.
Cap. IX.

OBuia quidem, & non contemnenda in curandis acutis febribus est obseruatio, vt assiduè sorbillet æger, quod guttur humectum faciat, & conseruet.

Est aer, qui febricitanti perspiratur, frondibus nouellis arborum frigidarum, & irrorationibus alterandus.

Ex aceto lactuca vorata ad refrigerãdum; & saporandum suprema est.

Capitis embrochæ ex per frigerantibus, & humectantibus medicamentis, aptissima ad hoc genus febrium præsidia videntur.

Opportunissima commodissimaque embrocharũ occasio est in acutis febribus, humorum affluxus biliosi. cognoscitur autem is ex affectibus vigiliarum, & exiccatione narium, partiumque superiorum.

Refrigerationem externè inducens præcipuè vehementer, caue, ne id perficias hora sudoris, aut resolutionis: sic quippe prorogares facile morbum; quod malum est.

Licet quandoque tutior sit morbi longinquitas, quam acuties.

De febribus biliosis. Cap.X.

FEbris biliosæ tres sunt species. Tertiana continua, Tertiana periodica, & causon. Tertiana periodica adhuc duplex, pura scilicet, & non pura. Tertiana non pura fit ex cōmistione, & vnitate bilis cum pituita. Sic differt ab hemitritæo, quandoquidem hanc constituunt duæ materiæ separatæ, illam vero materia vna. præterquam quod in hemitritęo sunt duo paroxysmi; in tertiana vero nō pura paroxysmus est vnus.

Tertiana quidem non pura adeò quandoque protrahitur, vt ad semestre perduret, affertaque corporis languorem, ac tumorem magnum lienis.

Causon quidem est de genere continuæ, quia differentia inter eius vehementiam, & eius teporem est fere insensibilis: accidentia verò eius sunt vehementia.

Causonis causa est acuitas humoris, & multitudo in membris cordi proximis.

In tertiana vero periodica humor putrescens occupat carnem, & cutem: in continua vero tertiana idem putrescit in venis viscerum, quæ tamen à corde sunt dissitæ.

De

De Tertiana absolute.

PAroxysmus Tertianæ incipit cum horrore, & punctione quasi ex acu.

Deinde producit rigorem reliquis omnibus grauiorem, licet eius vehementia cito sedetur.

Est rigor in Tertiana primis diebus vehementior, in postremis vero remissior: contrarium in quartana.

Tertiana cum recedit, sudores profert ampliores.

Tertianæ calor quò tangitur diutius, eò leuior percipitur.

Causonis contra quanto productior est tactus, tanto acrior persentitur.

De Dignotione differentiæ Tertianæ puræ à non pura. Cap.XI.

PVra Tertiana tenuitatem, & leuitatem præsefert: produciturque paroxysmus eiusdem ad 4. minimum horas, ad summum vero 12 quem terminum si excedit multum, puram non æstima. consuetus autem, ac frequentior eius cursus 7. est horarum.

Excalfit corpus per eam celeriter: obseruareque licet calorem eius in extremas partes procedere, quæ primum quidem sunt frigidæ.

Pura Tertiana, nisi aliquod per ægrotum, aut medicum committatur erratum, septem non excedit periodos: soluitur autem quandoque propter materiæ tenuitatem paroxysmo vno, si vomitus hunc comitetur, aut fluxus alui criticus.

Apparet hac vrinæ concoctio tertia die, quarta, septima.

Rigor in principio, sudor copiosus in statu certa sunt signa puræ tertianæ.

Cum in non pura grauitas capitis magna fatigat hominem, prorogaturque insignitè rigor, producetur quidem ipsa rationabili coniectura ad horam 23. aut 30. tepescet autem dum peruenerit ad 48.

Dat Tertiana non pura admodum lente concoctionem.

De Tertianæ continuæ dignotione, & curatione. Cap. XII.

Dignoscitur (vt dicam breui) continua Tertiana tum per vehementiam paroxysmorum in se ipsis, tum etiam per vehemētiam symptomatum facta ad periodicam collatione.

Ad eius quidem curationem in principio vel solutiuis vtere lenibus, vt thamarindis, manna calabra, &c.

Vel omnino abstine. non caret enim periculo, quamquam certe minori, quam in alijs febribus biliosis. San-

Sanguinis emiſſionem ſi quando in hac moliris intra ſeptimum periodum, ſimili conſilio perfice, ac ſi foret materia furioſa.

Plurimum in principio refrigerare non debes, niſi ſuſpicio ſit internæ inflammationis, aut timor etiam ne degeneret in cauſonē, aut continuam.

Intermiſſionem puræ cum forte non obſeruas perſpicuam, maturè tunc arripe ſoluendæ ventris occaſionem.

A febris remiſſione deinceps afferre limphatum vinum ne dubites. Effractum enim ea commiſtione, & aluum ciet, & aquæ factum vehiculum, refrigerandi, atque humectandi vehementius eſt occaſio.

De Tertianæ non puræ curatione.

VAriat non puræ Tertianę curatio à puræ curatione ratione cauſarum. cū nō pura enim adiunctus eſt humor frigidus, nēpe pituita, quam oportet ſeorſum attendere.

Proinde non quotidie, ſed alternis diebus nutriendus eſt æger, cibique ſint, qui detergeant, & calefaciant modicè.

Puræ ad non puram affinitatem, & diſparitatem oportet expendere, quicunque volet curationem v.triuſque rectè perficere, diſtinguens diſcriminum momenta.

Vrinę cum apparent craſſiores, ſanguinem minuere tunc licet.

Fe-

Febricitantes nō pura tertiana nihil æquè iuuat, quam vomitus à cibo factus.

Clysterum vsus in principio magis approbo, quàm solutiua omnia.

Absynthij decoctio in his affectibus valde conducibilis est: ventriculum enim roborat, & materias tenuat, digeritque.

De causonis curatione. Cap. XIV.

EST causon duplex: alter, qui ex simplici bile: alter qui fit ex bile, & pituita sic cō iunctis, vt fiat salsa pituita.

Vehementiora symptomata cum perpetuo causonem sequantur, quam tertianam; adhuc hæc acutior, breuiorque, quam illa.

Senes causone non afflictantur, nisi per rarò, cum autem in hanc incurrerint, facile ab eadem interimuntur. contra difficilius inde periclitantur infantes, resistētes scilicet summa eorum humiditate, atque obtundente putribilem calorem.

Soluitur causon plurimum vomitu spontaneo, vel alui fluxu, vel sudore, vel hæmorrhagia.

Sitiunt quidem dirè causone laborantes; proxime exhalāte circa pulmonē arida bile.

Calor causonis maior est visceribus; quàm in habitu corporis. hinc minor est in hac artuum confractio, quā in febribus alijs.

Est causonis curandi ratio non alia, quam

puræ tertianæ, neque aliud intercedit, nisi quod maioris minorisq; ratione poscit enim causon sua natura, quæ calidior est, maiorẽ refrigerationem.

Propterea ad satietatem vsque potum offerrè aquæ gelidæ licet. Quod si mentis alienatione febricitans, cuius alioqui lingua aret, & corpus iactatur; affundere in guttur oportet, quatenus illã hauriat, & demittat.

De febre sanguinea. Cap. XV.

Est & sanguine febris, dum calefit scilicet is, & ebullit: plurimum autẽ fit ipsa ex obstructione exhalationem præfocante caliditate.

Insuper inducitur ab aliijs causis vehemẽtioribus, quæ & ephemeris attribuuntur.

Sunt sanguineæ febris tres species; *H*omotonos, Agmastica, Paragmastica.

Scopus in hac curanda febre est sanguineis euacuatio plurima, & vsque ad Sycopem, si robustum nactus es corpus.

Verùm tamen à sanguinis missione per hæc abstinebis. Cùm crisis expectatur, cum instat concoctio, cum repletio nauseatiua hominem premit.

Accidit interdum, vt subducta sanguinis sarcina, vel fluxus ventris insequatur cholericus, vel item sudor; quem quidem extergere con-

continenter oportet, donec, sponte siccetur: fortassis autem per hunc æger restituetur.

De Febre pituitosa. Cap. XVI.

FEbris phegmaticæ principium plurimum est XVIII. dierum.

Recessus autem ipsius intra XLIIII. dies quibusdam: intra LXIIII. alijs finitur.

Iustissima sui generis est illa, quæ venit ad infebricitationem, & quæ sudore copioso finitur; ex quibus arguitur & humoris tenuitas, & paucitas: item raritas corporis, & sim.

Proprium est pituitosæ febris os ventriculi male habere, cuius ratione fit syncope.

Febre sub ista ab humore orta vitreo, fit frigus, ab eo, quod non putruit, horror; ab eo quod iam putruit: maior autem est vis frigoris in periodis, qui sunt circa statum.

Eam, quæ ex pituita fit salsa, sequitur subinde horror; frigus verò non est in ea vehemens.

Tactus huiusce febris non est æqualis, sed varius hic atque illic, quemamodum viscosus, quod feruefacta parte hac erumpit ampullas, parte vero alia non item.

Relinquunt post se febres istæ magnas viscerum obstructiones, & si sudorem proferūt; hoc non exuberant. Porro signum, & passio ipsarum perpetua est, aut carentia; aut parcitas sudoris.

Deest

Deeſt his febribus ſitis, niſi cum ab humore ſalſo profectæ fuerint.

Eſt in hoc genere febrium intermiſſio ſex horarum: & ad inſebricitationem non ducit prohibens id materia præ ſui copia, craſſitudine, viſcoſitate.

De Febre Epiala, & Lipiria. Cap. XVII.

Febrium iſtarum commune eſt, vt tũ calorem, tũ frigus diuerſis in partibus corporis obtineant; internè nimirum, & externè, prout occupata diuerſa fuerint loca, diuerſuſque putreſcat humor.

Epiala febris eſt ex phlegmate vitreo, quod ſub interiora reconditũ infrigidat eadẽ: rurſus autem parte aliqua putreſcens in exterioribus, eadem calefacit.

Lipiria verò febris eſt, quæ facit internè calorem, externè vero frigus. eſt autem quandoque à phlegmate, quandoque à cholera valde craſſa.

De Febris pituitoſæ curatione. Cap. XVIII.

Conueniunt cuique ſpeciei phlegmaticæ inter initia ventris lenificatio, vomitio; victus attenuatio, materiarum inciſio, diuretica.

Exacto febris triduo attenuare materiam incipias, ante quod tempus rite non mouebis

quicquam, & periculosum id caucbis.

Famem perferre, & super eam indormire, item super exerceri, res sunt omnes, quæ plurimùm omnium conducunt.

Septima die iam elapsa attenuare victum non debes: etenim & virtuti incommodat, & ori ventriculi diæta.

Alui lenis solutio in principijs iteranda non est: præcipuè cum humor peccat cholericus: corruptiuum enim est id temperamenti totius.

Vomitus tametsi ventriculi os debilitat, ad tollendum tamen affectum singulare præsidium est, & inter omnia primum.

Porrò peropportunus est vomitus à septima deinceps. Ab hoc enim tempore periculum non est, vt ori venticuli facessat negotium, & nimio eiusdem labore inflammationem inducat.

Per initia necessarium huic febri non est vnguētis vti resolutiuis, aut embrochis attenuantium rerum: etenim ipsa mollificāt viscera tepore suo humido.

Frictiones huic valde conducibiles puta; & quò crassior, viscosiorque fuerit humor, eo ampliores istæ conueniunt.

Inter particularia paroxysmi tempora fiat quidem vomitus in principio eiusdem: tunc enim factus resistit rigori, & frigori: adhuc si opus sit, siti occurrit æstuosæ. Fiat autē vomitoriū ipsum ex aqua fontis, in qua incoctum

fue-

fuerit raphanum, calida.

Vinum tenue in hac vtique febre non prohibetur: quin & probatur etiam, tum quod calori confert innato, tum quod sudorem prouocat.

Agaricus ex melle assumptus dr.i. vel ea amplius, & tertia vnius parte diebus continuis pluſculis febrem prorogari prohibebit.

Seminis vrticæ puluis ex melle assumptus à coctione mirabile ad febrem hanc destruendam auxilium perhibetur.

De Febre Quartana periodica. Cap. XIX.

SVccedit plurimum Quartana febribus alijs putridis, quibus inerat eterogenea materies humorum.

Insequitur præterea tumores lienis præter naturam. Denique & à causis alijs non naturalibus proficiſcitur.

Porrò ex his tutissima est, quæ à tumore viſcerum non dependet. enimuero ad hydropem interdum, & interitum perducit.

Liberat quartana simplex ab Epilepsia, à Melancholia, & à spasmo.

Quartana, nisi erratum aliquod in vita, vel in medicatione committatur, annum vnum non excedit. Visa autem est, & quæ ad duodecimum vſque annum perdurarit.

AEstiuæ quartanæ breues, autũnales vero longæ D. inquit Hippocr.

Præcedit quartanæ calorem horror, & frigus cum dolore quodam ossium quasi confractiuo. strident tunc ægri dentibus; vsque adeo debilitatem incurrerunt.

Fit in quartanæ remissione sudor plurimus si ad phlegmaticam referatur. sitis autem in ea non est, nisi sit à melancholia adusta.

Quartanario cibus paroxysmi die, vel nullus, vel paucior esto. Quo etiam tempore, & ante cibum, & à cibo, denique præterquam in principio, & cruda existente materia, vomitus perpetuo laudatur, maxime verò si cum melancholico succo phlegma computrescit.

Si verò cum melancholia putrescente sanguinis item portio coniungatur; sanguinem quidem mittere tunc ne differas. Curabitur quippe sic facillime genus hoc quartanæ.

Est turbith, quàm agaricus in hac febre subducenda, præstantius.

Ante concoctionem humoris ne quid per os exhibeto: non theriacam, inquam, neque solutiuum: secus enim vel quartanam duplaueris, vel morbos alios aceruaueris, media præsertim hyeme.

De

De victu in Quartana. Cap. XX.

A Primis hebdomadis ad vſque tertiam tenuandus eſt quartanarijs victus, dummodo cum hoc perdurare poſſit virtus.

Cæterum conditiones quatuor ineſſe cibis debent.

Prima, vt non crudi ſint, ſed cruditatem præſecent etiam.

Secunda, vt non craſſi, ſed craſſam materiam attenuantes.

Tertia, vt non adſtringentes, ſed aperientes, & ventrem acuentes ideſt; aromatici.

Quarta, vt ſanguinem gignant laudabilem.

De curatione Quartanæ continuæ. Cap. XXI

EST in Quartanæ genere ſanguinis miſſio neceſſaria: quandoquidem eſt peccans humor in venis diffuſus; habitu vero corporis externo minima portione diductus.

De Hectica febre. Cap. XXII.

SVnt membris vniuerſis humiditates diuerſarum formarum: quarum aliæ continentur in venis, aliæ per partes ſingulas ſunt diffuſæ, vt ros, &c.

Humores porrò, qui in vaſis reconduntur, dum peccant aliqua ratione materiam præ-

ſtant febribus putridis: qui vero extra vaſa conſiſtunt, materia ſunt febrium putridarum.

Sunt autem modo dicti humores trium formarum.

Primus innominatus, qui à vaſis quidem excidit, partes ſimilares proxime nutriturus.

Secundus humor alimentaris, & inſitus, qui dicitur græcè ἔμφυτος Gal. ros Auicennæ, quod roris modo per ſubſtantiam partium ſimilarium confuſus conſpicitur, iamq; adiungitur ipſis, & apponitur.

Tertius carniformis dicitur: ſiquidem nihil aliud eſt, quam carnis, adipiſq; ſubſtantia concretus, nimirũ & perfecte aſſimilatus. Hic pro varia ſui acceptione modo gluten, quod agglutinetur, modo cambium, quod cambiatur & immutetur, appellari conſueuit.

Aſſimilatur primus oleo in lucernam effuſum.

Secundus aſſimilatur oleo in ipſa ellychnij conchula comprehenſo.

Tertius humor eſt, cui continuantur partes quotidie, de quo factum eſt ellychnium.

Porrò ex tribus his exiccatis, & abſumptis, triplex item gignitur hectica. Prima difficilis cognitionis, difficiliſque curationis. Secunda facilis quidem cognitionis, ſed omnino difficillimę curationis. Tertia facilis item cognitionis, ſed omninò impoſſibilis curationis.

Calor hepatis immodicus, & omnino qui-

cun-

cunquè alius calor viſcerum nimius cauſa eſt hecticæ.

Quæ vel abſumit humores primi generis, ſicut cum conſumitur oleum in lucerna, & fit prima ſpecies hæcticæ: Vel finit humiditatem ſecundi generis, ſicut cum flamma abſumit oleum apprehenſum corpore ellychnij; & fit ſecunda ſpecies hecticæ.

Eſt quidem hectica ex eo febrium genere, quæ paroxyſmis, & ipſorum ſpatijs non connotantur.

Sequitur interdum hectica diariam, interdum etiam febres putridas, & abſceſſus. Neque facile fieri poſſe videtur, vt gignatur hectica per ſe ipſam.

Eſt calor hecticæ febris omnino æqualis tum ſecundum membra corporis, tum ſecundum tempora.

Verum tamen ingeſtis cibis augetur, & celeriter tum ipſe, tum pulſus: non aliter, quam cum augetur flamma affuſione olei in ligno ignito.

Qui hectica correptus eſt, neque dolet, neque calorem percipit extraneum, ſiquidem inducta eſt craſis membro conſentiens.

Lac aſininũ cũ contrarijs ſit aduerſus hanc febrem qualitatibus, expugnat optime illam: Verum aduertere oportet, ne cum eadem coniuncta ſit putrida: proximum huic eſt caprinum; ſed omnium optimum eſt muliebre.

Balneum aquæ dulcis tepentis, in quo incoctæ fuerint herbæ refrigerantes, atque humectantes, à cibo sumptum in labro ligneo congruentissimum huic febri remedium est & optimum.

De febre pestilentiali. *Cap.XXIII.*

PEstilentialium febrium causa prima, & proxima est, inspiratio aeris praua qualitates affecti.

Talis autem is fit per admistionem vaporum malorum, qui vel eleuantur à terris, vel è longinquo deferuntur à ventis ex fetidis, & cadauerosis locis.

Aer igitur in hunc modum alteratus, & coinquinatus per vias pulmonis peruenit ad cor. Ibi corrumpit temperiem spiritus natiuam, quæ deinde putrescit, & acquirit calorem putredinalem, quo diffuso in vniuersum corpus fit febris, & illa quidem pestilentialis.

Hæc subinde populo, atque ijs, qui sunt ad illam apprehendendam expositi, communicatur.

Exposita verò sunt ea corpora, quæ malis scatent humoribus. Ea vero, quæ munda sunt, fortasse non afficiuntur à labe ista.

Febris hæc externe placida, internè turbulenta se declarat.

Huius quidem est conspicua caliditas, & in-

inflammatio vehemens, difficilis respiratio, sitis immodica, & linguæ ariditas Comitatur hanc quandoque nausea, & inappetentia, nisi si ratione aliqua præuertatur, mortifera futura.

Præter hæc sunt alia in vrinis, egestionibus & sudoribus signa mala.

Accidit interdum, vt in his febribus neque ægrotus, neque Medicus calorem externè magnum percipiat: præterea non admodum à naturali variant pulsus, & vrina, & tamen est febris huius acuties perniciosa, quapropter hæsitant in curandi ratione medentes etiam periti.

Plurimi, quorum anhelitus graue olet facile succumbunt: confirmata nimirum in corde putredine.

De curatione febrium pestilentialium. Cap. XXIV.

SVmma curationis istarum est exiccatio tum quidem emissione sanguinis, tum alui solutione.

Mille quidem modis alterandus est aer ad frigidum.

Aqua gelida confertim pota maxime conducibilis est.

Pauca vero fortassis excitat magis feruorem.

Appetentia cum deijcitur, varia ratione re-

refouetur. Porro noui plurimos eorum, qui viriliter vincentes in ſeipſis appetentiæ languorem, naturam aluerunt, & morbo ſe abſoluerunt.

Cibi ſint oportet acetoſi & reprimentes, pauci.

Satis de Febribus ex Auicenna.

METHODI.
PAVLI TVCCAE
DE FEBRIBVS
Compilatio.

Tertianæ simplicis breuis curatio.

Diæta.

Diæta in principio alteratiua, in statu, & in declinatione augmenti resumptiua. Alteratiua qualis ptisana colata, aut lac amygdalarum.

Potus aquæ hordei, vel aquæ communis multæ decoctionis qua diæta vti poteris mane, & sero, vsque ad tertium diem inclusiue.

Pharmacia.
Scopi.

DIgestio, Lenitio, Minoratio, Eradicatio Lenitio eligenda, Eradicatio nonnisi vrgente necessitate facienda.

Digeſtiua actu frigida in Aurora, die quietis,poſt 4.horas cibetur. In die paroxyſmi prope declinationem ſic pota.

Rec ſy.de ſuc.roſ.vnc i. de endiu. vnc.÷ aquæ vtriuſque endiu.& bugl.an vnc.÷ m.

In die paroxyſmi idem digeſtiuus propinabitur loco potus cum pauca quãtitate aq. hord.aut aliorum conuenientium, cum quo indormire languens poterit quacunq; hora contigerit.

Poſt 4.horas cibetur.

Quod digeſtiuuum,ſi ſufficienter ventrem leniuerit,ænemati ſuperſedendum. ſin minus interea mane primæ diei quietis vtere huiuſmodi ænemate lenitiuo.

Clyſter lenit.Rec.aqu.decoctionis maluarum,betæ,violar. furf. fortiter expreſſæ cum pauco rhodomelle,& oleo communi.

Hac curandi ratione vtere vſque ad tertium incluſiue.

In quarto opus eſt lenitione; qua ſatius eſt vti per ænemata,quam per potiones.tu autẽ cõſidera num natura ſit tenax,nam tunc fortiori clyſmo vtendum eſt.

Clyſter fortior Rec.aq.decoctionis, vt ſupra quantum ſufficit, in qua diſſolue Caſſiæ tractæ vnc i.mell.viol.vnc.ii.ol viol.vnc.iii. ſal.communis q.5.ſi.clyſmus.

Eodem clyſtere vti poteris in ſeſta die, niſi tamen vrgeat neceſſitas leniẽdi per os, quod rarò tamen vſitatur.

In octaua si æqualiter procedant paroxysmi;& corpus sit plethoricum, minoretur materia,plus tamen leniendo,quam eradicando, vt ex cassia,aut manna,cum zucc.viol.& aq. fruct.& thamar.rhab.& diapr.simp.Nam eradicando periculum est, ne irritentur alij humores, & conuertantur in materiam morbi, vnde de pura fiat non pura, & de interpolata fiat continua.

Medicamentum ergo minoratiuum, aut lenitiuum sic potius eligatur,

Rec.pulp.cass.rec.extr.per set. vnc. i. diacath.vnc.÷ mis.fiant boli.Aut sic

Rec. p. cass.rec.ex.p.s. vnc.i. mannæ ele. vnc.dissol.cum aq.vt videbitur.

Vel ex manna tantum diss. cum aq. bugl. Vel ex cass. tantum. Vel ex cass.& zucc.viol. Vel ex cass.& diapr.simpl. Vel ex mãna cum rhab. eligendo doses pro rerum conuenientia.

Facta conuenienti eductione cibetur languens resumptiuè ex contuso, aut ex pulla parua.

Vinum esto valde dilutum.

Cibatio die paroxys.fiat semel, in die vero quietis,sed sero,parcius.

De curatione binarum tertianarum purarum interpolatarum. Cap. II.

Conuenit hæc curatio cum præcedenti fere in omnibus. variatio tamen est in hora cibandi. *Hic* enim semper prope declinationem paroxysmi; ibi verò, vt retro visum est.

Amplius hic citius properamus abscindere causam ratione multitudinis materiæ. Non enim hic timemus, ne de vna fiant binæ, sit vt prius verebamur. quamuis veremur ne de interpolata fiat continua. Similis igitur diæta, similia digestiua, lenitiua, minoratiua, localia, vnctiones, electaria, &c.

De curatione vnius tertianæ puræ continuæ. Cap. III.

Avic. præscribit eandem curationem, ac in interpolata: verum, quamuis eductio sit eiusdem causæ, tamen præsidia magis vsui sunt in continua.

Primum autem expectamus magis digestionem; in materia alioqui crudiore, & ineptiore.

Secundo plus infrigidamus ratione maioris caumatis: & hæc infrigidatio duplex, medicinalis, & cibalis. De cibis igitur eligas olera insipida; boraginem, cichorium, endiuiam

uiam, lactucam, cucurbitam, pruna dulcia, granata.

Aqua vero sit hordei, succ. granat. acidorum, &c.

Tertio plus subtiliamus dietam statu iam propiore.

Quarto plures prouocamus sudores, & vrinas.

Quinto plus lenimus, minus eradicamus propter maiorem alui siccitatem.

Sexto plus phlebotomamus; siquidem causa antecedens, & coniuncta vtraque est in venis.

Dieta.

PRima die inedia plurimum vtilis est.

In secunda electa hora conuenienti ptisana colata, aut lac amygd. optime coctum cum aq. hordei, vel aqua fontana multæ decoctionis.

Vinum omne prohibetur.

Hæc tamen interea obseruanda sunt constante virium vigore.

Digestiuum magis alteratiuum ad frigidum esto de suc. viol. de suc. cichor. oxyzach. syr. nymph. in dosi, vt diximus supra.

Exhibendum in fine status cum maiori quãtitate aq. hord. quam in interpolata. Nec tamen extinctiuè nisi subsit vehemens incẽdium, & fortis sit casus.

Leni-

Lenitiuum per inferiorem regionem secunda die, fit ergo.

Clyster ex mell.viol. oleo viol. cum decoctione herbarum frigidarum, quarum supra meminimus.

Quod si aluus mollita non fuerit, tunc per os exhibetur caſſ rec.extr.aut mãna, aut zacch.viol.atque etiã pulpa thamar.cum zucch. viol.componendo primo bolum caſſ. postea vero apozema mannæ diſſolutæ cum aq. buglo.

Phlebotomia si expediat (expedire autem poteſt, vel ratione cauſæ intra venas affuſæ, vel rationæ plethoræ) tunc facta prius lenitione per clyst.eã adminiſtra in pauca quantitate, & ſæpius partita: nimirum propter dominium choleræ præſentis.

Facta phlebotoma ad comprimendum choleræ furorem, vel etiam ad conſeruãdam virtutem, vtere digeſtiuo ſupra deſcripto. Vel pauco zaccharo, cum aqua, vel aqua ipſa ex zaccharo ſoluto, vel iulep.viol.

Iam vero electa die artis quinta, quarta, vel ſexta, vel octaua quamuis in ſexta raró, niſi timore ſeptimæ diei proximæ; inſuper, & & electa qualitate medicamentum lenitiuorũ & non calfacientium, videlicet ex his, caſſ. manna zacch. viol. pulpa thamar. rhabar.di apru.ſimpl.diacath. Arnal.Triph.perſic. cum decocto fructuũ pecto. vtere in doſi ſecundũ conuenientiam x.rerum naturaliuni, & non naturalium.

Mi-

Minoratiui forma sit hæc. Rec. aquarum buglo.melissæ,borag.endi.ana ad suff.in quibus dissolue pulp.cass.recent.extr.vnc i.mãnæ ele.dr.ij pulpæ thamarind.dr.vij.rhabar. opt.infusi in succo rof. correcti nõ colati dr. i.m.fiat potus.

Pro pauperibus vero sic.Rec. deco. fruct. pe.quod sufficit,in quo disso.pulp.cass.recent. extra.dr.i.zacch.viol.vnc.i÷ diapr.simpl.dr. vij.diacath vnc.÷ m.fi.po.

Facta sufficienti vacuatione die sequenti mane exhibe zacc.ros.mox aq.hord.frig.vel hanc cum zacch. Quod si non exquisite vacuatum sit;

Post 4.horas f. Clyst.lotiuus ex aqu.hord. iure pulli.vitell.ouorum,& zacch.rubro sine sale,m.vtere.si exquisita fuerit euacuatio cõtentus esto, sin minus alio cõmunis iuuamẽti vtere.

Quibus omnibus abstineto in accessione, qua declinante potus aq. hord. cum zacch. restinctiuus,aut sy.Genti.sine ace. cum sy.de succo endi. cumque electuario, & potu restinctiuo.

Post 4.horas clyster lotiuus supra descriptus infunditor,& resumptiuè cibetur, & largius.

Post euacuationem vti poteris leuibus aperitiuis,& diaphoreticis.Si videris autem materiam alio inclinantem:

Tum quoque localibus ad lumbos ex vn-

guento rof.frigide & aliis huiufmodi præfto fis.

Si febris tranfierit terminum fuum, iam non erit amplius pura. Ac tunc vti poteris digerentibus aperitiuis ante defcriptis fub aurora, die teporis, fine potu reftinctiuo. In die vero paroxyfmi in declinatione, aut fine ftatus vtere potu reftinctiuo ad prouocationem fudoris.

Non autem hic agimus de eductione causæ. porrò fuus locus eft infrà quà de tertiana notha. Neque nunc tradimus de binis tertianis puris continuis. eft fcilicet iftarum eadem pene curatio, nifi quod in binis tertianis continuis magis feftinamus ad abfcisfionem caufæ materialis.

De curatione vnius tertianæ non puræ deuenientis à cholera citrina, ideft mifta cum phlegmate dulci tenui. Cap. IV.

Diæta qualis in interpolata vfq;ad quartum exclufiue.

Digeftiuum, quod Rec.fy. de fucc. rof. & acetofi zaccharini cum aquis, vt fupra. Non enim eget humor hic multa incraffatione.

Digeftiuum hoc ipfa die paroxyfmi loco potus cum pauca aq. hord. aut etiam fine ea; quandoquidem materia non eft adeo calida.

Lenitiuum pro Clyftere idem, quod defcrip-

ſcriptū eſt in curatione tertianæ puræ.exhibebitur prima, & ſecunda die; cui addere poteris hodom.zaccharinum.

Lenitiuum vero per os,ſi expediat tuo iudicio, exibebitur die quarta cum aliqua minorandi ratione phlegmatis admiſti. Vel ex pulpa caſſ. recent. extr. & Diacath. & ſimil.in ſor.boli.Vel ex caſſ.& zacch. viol. cū diapr.ſimpl.& decocto ſruct.pect.vel ex mãna tantum aucta doſi maiori,quam ſupra factum eſt.

Facta euacuatione cibetur æger reſumptiuè per potum oligophori leuiſque vini etiamnum bene lymphati, mane die quietis: Veſperi vero ptiſanã offer cum iure pulli aut lacte amyg.dulc.ſi ferant id vires.

Die vero paroxyſmi alteratiue cibetur, ſex,aut 8.horis ante aduentum ipſius.

Quod ſi contingeret vera munditics,& vires non ferrent tenuiſſimum victum, licebit ægrum cibari reſumptiue.

Phlebot. cum tibi videbitur conuenire, vel forte ratione plethoræ, vel cauſæ antecedentis, facta lenitione ventris adminiſtrabitur primis diebus.

Facta minoratione adminiſtra localia notiſſima ad loca renum, ad cor, ſtomachum, cerebrum,& hepar.

Deinde reſiduis humoribus iterum exhibeto digeſtiua aperientia, & alterantia leuiter,quæ Rec. ſy.Gentil. ſine, aceto ſy. de

ſuc.endiu.& aquar.capill. ven. & buglo. in dofi conſueta, vel etiam cum eodem digeſtiuo exhibe ſimul elect.ſem.comm. frig. cum aq.hord.

Poſt paroxyſmum, ſi cetera conueniant, iniungere poteris potum reſtinctiuum.

His rite ſic adminiſtratis oportunum erit vti diæta reſumptiua die quietis, die vero paroxyſmi diæta media.

Sed octaua,aut decima euacuetur humor iã concoctus medicamento, quod Rec. decocti fructuum ſuffic.in quo diſſol.pulp.caſſ.recent.extr.per ſ.vnc.i.mãnæ ele.vnc.ij. rhab. opt.infuſi in ſuc.roſ.nõ cola.dr.i.ſpicæ paulum tripheræ perſ. aut diapruni ſolutiui in dofim huius,aut illius arbitrio tuo.

Vel ſic Rec. aq. trium prædict. in quibus diſſol.mãnæ ele.vnc.ij.÷ rhabar.op.infuſi in ſuc.roſ.dr.iiij.pulpæ thamar.vnc.÷ m.ſi.po.

Vel Rec.elect.de ſuc.roſ.vel.Diapr.ſolut.cũ caſſ.& zacch.viol.& decocto fruct.pector.

Die ſequenti potetur æger aq. hord. aut zacch. roſ. quemadm. ſupra.

Succedit Clyſter lotiuus etiã, aut ſimplex vt fecimus ibi.

Perdurante vero febre propter phlegmatis admiſti craſſitiem, tunc iterum digeras materiam oportebit,potius cum ſy.de rad. Meſu.& cum acetoſo,& aq.ſupra recenſitis.

Decimaquarta vero die, vel circiter iterũ eodem modo euacuetur materia. Verum

vte-

vtere rhab. inf. & colato cum forti express. Præterquam quod laudarem decoctum cum agar. & cum salegem.

Si vero febris hæc contigerit hyeme, medicamenti forma deligatur aptissima pillularis.

Si cum febris fuerit continua, eadem veteris curandi ratione, ac fecisti in interpolata, dum tamen memineris illorum sex canonum ibi præfixorum.

De curatione vnius tertianæ non puræ interpolatæ famosæ deuenientis à commistione plegmaatis. Cap. V.

Diæta, & potus in ptincipio, maxime vero die paroxysmi sit alteratiuus.

Digestiuum non alteratiuum ad frigidum, & multo minus cum potu restinctiuo, sed sit.

Sy. acetos. zacch. pro basi, & de suc. end. pro minori, aut de sueco buglos. aut endiuia vnc. i. ÷

Exhibendum æstate frigidum, & die paroxysmi principio declinationis.

Interim prima die Clyst. communis iuuamenti, quale annotauimus in tertianæ puræ curatione.

Sed die quietis esto clyster lenitiuus cum pauco rhodom. & ol. communi, ol. vero viol. abstineto, quod alioqui phlegma nutriret.

Apparentibus vero signis digestionis ma-

teria minoranda, seu quarta, seu sexta, seu octaua: denique medicamento in forma boli ex cass. diacath. Vel in forma potabili ex mãna, & similibus.

Quibus absolutis vtendum est aperitiuis diureticis, & sudorificis in potionẽ, maxime vero die paroxysmi adhibitis nõ restinctiuis, qualis est aqua hord. cũ electuario semin. cõmun. die, & hora supra notatis.

Et rursus eradicetur materia medicamento, quod Rec. aq. bugl. borag. end. añ. ad suff. vel decocto fruct. lenitiuorum ad suff. in qua diss. pulpæ cass. rec. ext. per set. vnc. i. rhab. opt. correcti perspicam infu. in suc. ros. & nõ cola. vn. i. diapr. simpl. dr. vij. elect. de suc. ros. dr. iiij. agar. dr. i. salisgem. dr. i. m. fr. po.

Vel quod Rec. decocti vt supra: in quo diss. mãnæ electæ Calabrę vnc. ij. rhab. op vt supra dr. i. diacath. dr. ij. triph. pers. pro acutie, si adest vnc. ÷ m. f. p.

Pro solutiuis, quoq; ad addi licebit diapr. solut. vel cathar. ros.

Item quod ad reliquias, digestiua prouocãtia sudores, & vrinas, sed tamen leuia, qualia sunt sy. Genti. sine ace. & sy. de endiu. cum aquis, vt supra.

Aut vteris electuario sem. com. cum aqu. hordei loco potus, licet nõ multum restinct. præterquam tempore calido, & æstiuo.

Et tunc resumptiuę cibetur æger quieta die bis mane, & sero.

Tu-

Totoque hoc tempore vti poteris clyft. acutis,maxime in horrore pharmacorum, & in materia parata per seceſſum ire , veluti ex caſſ.rec.extr. cum agar. & ſalegem.rhodom. ol. communi cum decoctione &c. Exhibe vno die quietis.

Perdurante adhuc morbo decimoquarto, aut circitet,æſtate eodem ſolutiuo vteris, tamen coletur Rhab. cum forti expreſſione.

Localia eadem.

Aperitiua quoque eadem,&

Potus moderatus in die paroxyſmi hora declinationis.

Clyſmus quoque ſit idem.

Amplius procedente morbo deueniēdum ad digeſtiua fortiora , vt de radicibus Meſu. & Bizantini cum aquis aperitiuis.

Medicamentum forte debile in forma pillul,Rec.pill.de rhab.& agar troch. an. dr.÷, for.m pill.cum cath.roſ.

Item pro apozemate iulebi viol.vnc ij.aq. hord.vnc.iiij.m.Exhibe poſt tres horas.

Loco pillul.de rhab.licebit vti rhab.tritura in fuſa.& loco iulepi pro magnatibus manna in eadem doſi.

Poſtridie regimen pharmacati.

Localia,quæ ſupra.

Diæta reſumptiua mane , & ſero non ſine alteratiuis,vt cōtusū cum colatura ptiſanæ , ana,& m.

Qua ordinatione peracta ſuccedūt his ape-

ritiua fortiora,& diuretica sũt dictanda, atq; interim

Digestiua,quæ supra sine potu multo.

Quod si cum hac febre mensis vnius latitudine complicata fuerit oppilatio lienis, atq; hepatis, sicut sæpe numero vsu venit, vt propterea generetur sanguis aquosus disponens ad cachexiam,aut ad hydropem: tũc vtere

Electuario diatrion santal.& diahodo Abba. abdomine applicatis aperitiuis, & alijs, de quibus infra.

Interdicendus nimius potus aquæ, necnõ omnia impensè frigida quomodolibet assumpta.

Vomitus,vt videtur Auicennæ,magnopere conducit pranso,vel cænato duabus tamẽ legibus obseruatis;cui scilicet est consuetudo vomendi,& cum materiam natura transmiserit ad ventriculum ; quod tamen perrato contingit.Termino hoc exacto alteratiua non sint amplius frigida, sed valde remissa, nisi tamen affectus esset acutus conuersiuus.

Febris hæc facili negotio protrahi potest in longum ratione phlegmatis crassi,præsertim in corpore disposito, atque etiam si successerit in Autumno ex reliquiis febriũ acutarũ æstiuarũq;quo casu rationi consentaneũ est,vt complicentur oppilationes, & periculum immineat hæcticæ,aut hydropis,nisi diligenter caueantur eadem,remedijs scilicet

aperitiuis, digestiuis, electuarijs, lenitiuis, localibusque consuetis, & diæta tum vniuersali, tum particulari.

Insuper imminet periculum febris continuæ; cumque iam fermè confirmata fuerit oppilatio ieccinoris, quæ est periculosa; tum propter multitudinem, tum propter viscositatem.

Accidit quoque sæpissimè, vt cum hac febre complicetur alui tenacitas, nisi tamen obrepserit lienteria ex debili facta ventriculi retentiua.

Quo casu rursus redeundum esset ad medicamentum fortedebile in forma pillulari cũ apozemate, cuius ante meminimus.

Diæta sit resumptiua. Potus esto vini albi subtilis odorati non adeo lymphati, nec multum vinosi.

Cauendum tamen ne languens cibis obruatur plusquam par est: porrò solet eo tempore appetitiua vegetior esse, quam digestiua.

Cauendum etiam à tristitia, quæ per morbi longinquitatem plerumque solet infestare decumbentes.

De

De curatione binarum tertianarum non purarum intepolatarum. Cap. VI.

COnuenit hæc curatio cum præcedenti in multis, vt diæta, & digestiuis, & minoratiuis, & eradicatiuis.

Paroxysmi sub hac febre possunt esse trium modorum: nimirum aut communicātes, aut subintrantes, aut alternantes, vt dicemus in Opistographo de compositione febrium.

Febris hæc incipit plerumque à materia multa, quando fuerit ex se incipiens. in qua si animaduertes acutiem ex demonstrantibus signis, ipse non differas abscissionem causæ materialis.

Constituta igitur diæta tenui incipe à minoratione causæ lenitiuo aucto in dosi iuxta dictamē decem rerum, videlicet naturalium, & præter naturam.

Clyster parabitur, qualis in tertiana notha. Nimirum nihil variatur in hac curatione, quam supra factum est: præter quam quod tempore eductionis, quoniam hæ binæ febres indicant properandum esse magis ad eductionem causæ materialis.

Igitur vtere medicina forti debili, quæ simul molitur difficilem eradicationem, & vires non labefactat, quippe semel eradicare cū periculo virtutis nō expedit, verū euacuationem sæpe numero partiri multo satius est.

Vocatur hæc medicina ab Auic. ſubtilia-tiua ſimul,& aggregatiua.

Ea eſt duplex,in quã ingrediuntur corpo-ra medicinarum ſimplicium in ſubſtantia, qualia ſunt pillulæ de agar. pill. aggreg. pill. de Rhabar. doſi tamen competenti . Poſte-rior,in quam ingrediuntur vires tantum me-dicinarum,vt decoctiones, infuſiones , non autem colaturæ.

His vtimur in morbis chronicis , aut re-ctius polychronicis,ea repetendo,ſi libet,ſin-gulis hebdomadis.

Inſuper variatur hæc curatio ſecundum varias permiſtiones humorum.bilis enim, & cum tenui & cum craſſo phlegmate commi-ſceri ſolet.

In vtroque caſu curabis, vti in duabus ſu-perioribus capitibus annotatum eſt ; Electa die artis,& cognitis ſignis, & motu materiæ.

Solet hæc febris ſuccedere febribus mali-gnis,& ſæuis iam curatis ſub finem æſtatis, & in principio autumni cùm debilitate vir-tutis regitiuæ , & membrorum principum potiſſimum hepatis regenerantis malos hu-mores , & iam in periculo hydropis, & he-cticæ.

Electuaria,& vnctiones,& localia, & diæ-ta particularis eſto , qualem exponemus in curatione phlegmaticæ.

De

De curatione vnius tertianæ continuæ nothæ. *Cap. VII.*

DIæta apparentibus signis acutiei principio sit valde tenuis.

Requiritur in hac febre lenitio maior siue per os,siue per clyst.quam in inrerpolata:nimirum est huic maior calor,& siccitas.

Clyster qualis in tertiana pura continua, addito tamen rhodom.& agar.cum salegem. ratione phlegmatis.

Phlebotomia siquidem indicabitur,emollita prius aluo fiat ex hepatica , vel communi,potius partita, quam semel multa quantitate.

Plerumque vero plebotomia iuuat magis, quam pharmacia: nempe respicit phlebotomia magis vtramque causam.

Digestiuum materiæ proprium hoc esto. ℞ec.sy.de succo rosarum vnc.i.& de suc.endiu.vnc.÷ aq.buglo.vnc.i÷

Lenitiuum per os ex aq cordiali cass.thamar.manna,aut zacch.viol.rhab.triphe. cõsueta dosi,quæ fuit à nobis alias dictata.

Dies artis erit apparente signo digestionis & si materia fuerit surens in quartana.

Quod si dederit inducias,& crisis non apparuerit,septima die.

In principio vero non expedit , quia supponimus febrem non esse de valde acutis; imò

imò oportet prius expectare perfectam digestionem.

Vti poteris solutiuo descripto in curatione tertianæ puræ continuæ. addito in decoctum agaricũ cũ salegem. ratione phlegmatis.

Localia opportuna, & maxime stomachica administrantor, vt moris est.

Interea diæta semper esto resumptiua die quietiori, mox altera die partim resumptiua, partim alteratiua, qualis est ptisana cum iure pulli.

De curatione binarum tertianarum notharum continuarum. Cap. VIII.

IN hac febre festinãdum est magis ad purgationem, quam in vna notha continua; siquidem in duplici coniungitur multitudo maior.

Mollita igitur aluo præstat sanguinem mittere partito potius, quam omnino semel multa quantitate.

Nimirum venæ sectio neutrum ob humorem conuenit, sed tamen ratione sequelæ talium humorum, qui in venis cum sanguine commiscentur, non est incongrua.

Quod si nulla esset necessitas phlebotomiæ tum diæta, lenitiua per clysteres, & digestiua curanda sunt, vt audisti nuper.

Quarta die nullo apparente signo indicatio-

tionis (quamuis in hoc casu satius fuisset die secunda)per os exhibe lenitiuum aliquod, aut minoratiuum ex ante notatis in forma boli,aut in forma potabili dissolue mannam, vt bene nosti.

Quod si hæc febris se se ostenderit acutam, quamuis raro accidat, frænanti choleram pituita ;' die secunda, vel quarta iuxta mensuram, & conditiones symptomatum vteris minoratiuo, cum rhab. & triph. persic. & simil.

Solutiua vero sunt electuaria de suc.ros. & Diapr.solut.& sim.adhibenda cum præmeditatione pro dispositione, ac viribus ægrotantis.

Et si verò,febris hæc,quę sit per duos humores putrescentes intra venas in duabus mineris facientes duplicem motum: ratione multitudinis videri potest acuta,quoniam tamen hæc multitudo partita est,propterea nō inducet acutiem,& sæua symptomata, & eo magis, quod humorum putredo longe dissita est à corde.

Adhuc vero perdurante febre digeretur materia partim alteranribus,partim aperientibus, modo & tempore qui maximè videantur accommodati.

In declinatione vero status vtendum electuario sem. omnium frigid.cum potu restrictiuo, si tantum inflammatio subsit magna, & maxime in fine hebdomadæ, quæ tamen in-

inflammatio raro fit, nisi sit in causa phlegma baurachium idest nitrosum nominatum, quod quidem efficere solet malitiam.

Valet autem vsus electuarij ad prouocandos sudores, qui facile contingere possunt dominante cholera præ phlegmate.

Quod si oportuerit iterum tentare purgationem, præstanda est eadem die artis medijs eradicatiuis non violentis, aut infestantibus corpus, sed prope familiaribus, iuxta coniugationem 6. rerum non naturalium.

Iam vero suas accessiones longius protrahente febre, & nihil imminuta eiusdem vi: argumentari licebit esse vitium ex materiæ multitudine, tum vero ex erroribus commissis ab infirmo, qui facile labefactare valent hepatis facultatem, & prpoinde contrahere cachexias ex oppilatione in poris, & venis; adeoque ex sanguine iam aquoso generandum futurum hydropem.

Quapropter maxima cum diligentia roborandæ sunt virtutes, & aceruatio prauorum succorum summopere cauenda.

Id quod commode perfici poterit medicamento forti debili crebrius exhibito, necnon victu conuenienti.

De curatione febris Causonis, seu ardentis.
Cap. IX.

INtentiones curatiuæ quatuor. Prima in regimine sex rerum non naturalium, & præcipuè in cibo, & potu.

Secunda in digestione materiæ.

Tertia in abscissione causæ materialis.

Quarta in remissione suorum accidentium.

Diæta sit fere non gradus iusti cibi, sed tenuissima, primis præsertim diebus.

Digestiuum ex oxyzac. sy. de nymph. sy. acetoso, sy. de acido citrij, cum aqua cord. die minoris afflictionis, hora quietiori; die vero maioris afflictionis in fine status in locum potus esto.

Prima die Clyst. lenitiuus, qui Rec. rasuræ cucurb. par. 2. suc. fol. siclæ part. i. in quibus disso pulpæ cass. recent. extr dr. vij. mell. viol. dr. ij. ol. viol. dr. iij. salis gem dr. ÷ m.

Quidam prima, aut secunda die exhibent lenitiuum per os, quod Rec. mannam elect. Calab. cassiam, thamar. & sim. quarta vero purgabis corpus electiue.

Si accidentia causonis sint valde leuia, quarta die mouebis eradicatiue præmissa sanguinis missiones si materia cum sanguine mista sit: alioquin abstinendum, ne furiat cholera de magis.

In-

Interea cor tuẽdum à malignis vaporibus per hoc,quod Rec. ſy. de acido citri vnc.÷ pulu. diamarg. frig. dra.÷ m. ante cibum potui da.

Epithemata cordialia,& theriacam reſolutam aqua namphe thoraci dilue.

Pulueres item contra lumbricos inde vẽtriculo.

Hæc dum aduenerit dies artis,qua die electiue vt educas,Rec.flor.bugl.borag. viol.p. i. pulpæ thamar. vnc.÷ prunos numero 10. paſſul.ziziphorũ ana vnc.÷ fi.deco.ſecundũ art.in ſuff. quantitate aq.acetoſellæ ſic,vt ſit reſtibilis lib.÷ in col.diſſ.mãnæ Cal.ele.vnc. ij.rhabar.opt.infuſi in ſuc.roſ.& nõ col.ſcrup. iiij.triph.perſ. vnc.÷ m. Hoc etiam exhibebitur & ſecundò,ſi neceſſitas vrgeat.

Poſtridie regimen pharmacati, ſed ſi in aurora acceſſio ſubrepſerit, abſtinẽdum tunc eſt à potu:ſed in declinantionem differendus potus reſtinctiuus.

Item eſt ſtomachus confortandus.

Aluus clyſtere lauandus iure pulli vitellis ouorum,& zacch.non adeo rubro.

His actis ſi reſiduum materiæ ſit, repetendum rurſus eſt digeſtiuũ,puta hoc, quod Rec: ſy.de rad.Genti.ſine ace.ſy.de ſuc.endiu.cum aqu.cordi. m. Detur in aurora,ſi non ſit acceſſio,ſi vero ſit,differendum in declinationem ſtatus;vbi ſitis ſit clamoſa,cum electuario, quod paratur ex quatuor ſem. com frig.

potus restinctiuus ægrotum manet.

Quantum ad remissionem accidentium, primo si sint vigiliæ, seu dolor capitis, curãda sunt hæc somnificis, non omissis etiam papaueribus oxyrhodinum autem in fronte, temporibus:& naribus esto ex ol.viol.rosato omphacite, populeo, & pauco aceto cum aq.ros.sed caute tamen ne lethargum improuidus accersas.

Si sitis vrgeat crebris hanc lotionibus gutturis ex aq.hord.frig.aut aq.infus. pulpæ thamar.aut vino aquoso compesces.

Si ariditas horreat linguæ, vel nigredo, discuties hanc humectantibus, & abstergentibus:ergo fiant lotiones ex aq. hord. aut pupatellæ ex semi. psyllii,& portul.cõtusorum, quæ pupatella in eãdem aquam infusa confricetur.

De curatione febris sanguineæ. Cap. XX.

HAEc curatio perficitur sex intentionibus. Prima est euacuatio. Secũda subtiliũ incrassatio. Tertia infrigidatio. Quarta mundificatio. Quinta digestio. Sesta resolutio.

Pro prima fiat sanguinis emissio repetita.

Pro secunda administra sanguinis incrassantia, vt lactuca, Portul.cucurb. vel syr. ex eisdem.

Pro

Pro tertia intẽtione cibi sint citruli,lactu. cucurb. & omnia olera insipida. Potus restinctiuus.

Pro quarta intentione Cassia,manna,pulpa thamar.& sim.

Pro quinta, cum est synocha putris, vt in alijs humoribus, sic est digerendum.

Sexta intentio completur diaphoreticis, post quam tamen facta est phlebotomia lenitio,eradicatio,mũdificatio,infrigidatio,& æquatio,& omnino in declinatione.

At vero diæta sit apprime tenuis, sicut in causone.

Si vero synocha sit putris, paulo amplius in qualitatem, & putredinem intendendamens est.

De curatione febris phlegmaticæ.

CVratio febris phlegmaticæ tribus intẽtionibus continetur.Prima quidem lenificatione,& vomitu.Secunda incisione,& subtiliatione.Tertia vrinæ prouocatione, & diureticorum vsu.

Quantum ad lenificationem. Hæc includit minoratiua,vt decoctiones,& infusiones Agar.Turbith,& similium.

Vomitorium,autem primo leue sit,deinde acre, materia vero iam digesta diuretica sunt administranda, atque hæc de tertia intentione.

Quantum ad secundam intentionem vtēdum syr. de radic. Gentilis cum aceto . quo facto purganda materia medicamentis ipsis in substantia, non in virtute tantum . Hæc autem in toto augmento . In statu vero primo resumptiuè cibabimus,& electiue soluemus. In æstate sic; Rec. decocti fruct.lenitiuorum,in cuius colat.suffic.dissol.pulpæ,cassiæ recent.extr.Agar.dr.iiij.salisg.dr.÷ rhab, optimi dr.i.Diaphæn.vnc.÷ fiat pot.

Post hæc tutius vti poterimus diureticis fortioribus,& iterum partim digerimus,partim euacuamus.

Digestiuum sit sy.de rad. Mes. cum aquis appropriatis,& electuarium 4.sem. commu.

Post aliquot dies iterum intendas abscissionem causæ materialis electuario pillulari, quod Rec.pillu.aggreg.Agar.troch.& rheib. an.dr.÷ formentur pillulæ cum cathart. ros. & post 2. horas detur Apoz. quod supra notaui.

Localia fiant pro stomacho roborando.

Tertio non dubitandum humores digeri per syr.bizantinum de radic. Mesu.de eupat. cum aqua melissæ,&c.deinde corpus expurgandum medicamento forti debili,ideſt cum Agarico,Turbith,& sim.

Diæta sit citra omnem humiditatem aduersis oppilationibus, quæ semper huic febrium generationi comites fuere : proinde

inungenda regio splenis, stomachi, iecinoris propriis aperientibus.

Hic actis si residuum quid manserit, regimine leuandum particulari, & clysteribus ex rhodom. Agar. salegem. & hieris vtrisque.

Si firma iecinori subsit obstructio, vino infusionis rhabarb. colati corrigetur.

Stomachi vero regio ceroto vtriusque galliæ fouebitur.

Adhuc veteris electuario, quod Rec. pulu. trium santal. dr.i. pulu. Diarrhodon dr.ij.4. sem.com.frig.vnc.i zacch.albi clarificati in aqua capill.ven.vt fiant elect. in morf. Dosis vnc.÷ in singulos vsus.

De curatione febris quartanæ.

SY. specifici cuiusque humoris quartanam inducentis. si melācholia naturalis subsit, Rec. sy. de suc. lupul. & de suc. fumar. simpl. & de endiu.

Si sit cum chol. adusta, valet syr. viol. de suc. cichor.

Si sit cum repletione sanguinis, non est parcendum phlebotomiæ.

Si quartana sit ex se incipies, competit & phlebotomia ex vena cōmuni, deinde si necesse sit iterum ex Saluatella.

*H*is autē præcedant alui lenitio per clystrem, ex decoct. herbarum commun. cum cassia, rhodom. ol. puro. post 4. vero paroxys-

 mos

mos iterum lenias per os(humorem quartanariũ proprie non attingendo)siue cassia, siue manna,zacch.violato Diacath.& aq.fructuum incoctorum.

Si vero vergat humor ad superiora,vomitus est prouocandus hora paroxysmi.

*H*is iam actis denuo materia digerẽda est, & partim aperitiuo,partim alteratiuo deducenda.

Diæta sit contraria causæ, media .s. qualitate,vt est hordeatum in iure pulli . Die paroxysmi cibo abstineat, & vomitum prouocet humorum.

Postridie cibus esto resumptiuus, Vesperi alteratiuus.

Posthæc ex vsu Clyster est ex agar. salege. rhodom.simpl.cass.& hiera si velis valentiorem.

Interim lenitiua,quæ debentur,non excedant ordinem consuetum.

Si quartana per hebdomadas, & menses procedere videatur, aduenienti quadragesima die tentabitur abscissio causæ primum in forma potabili,Rec.flor.cord.follicul.senę polypodij, Thymi & epythymi,passul.q.s.fiat deco.fortis fortisq;expressio in col.sust.dissol. pulpæ cass.recenter extr.vnc.i. aut suc. viol. vnc.ij.rhab.infusi in parte dictæ decoctionis non colati dr. i. confe. *H*amech vnc. ÷ aut diacath.ad dr.vij.mi.fiat pot.

Ab his si persistat humor, vomitus fortis

pro-

prouocandus,& diuretica valentia. Adhuc autem tertio materia digeratur, & soluatur non forti simpliciter medicamento, sed forti debili, nec in forma pillulari, sed potabili, quale nosti.

Hæc, si quartana per se fuerit incipiens. Si vero successerit alijs febribus non à lenitione, neque à phlebotomia nos exordiemur, sed à digerentibus,& aperitiuis,& à dięta resumptiua.

Sy. autem esto: qui, Rec. sy. de rad. Mesu. vel Gentil. sy de suc. lupul aut fumar.

Post aliquot vero hebdomadas abscindendenda causa: sique sit hyems, in forma pillulari, Rec. pill. de fumoter. rhab. opt. & agar. troch. an. dr. ÷ deinde propinetur ægroto

Concinnatum Apozema ex manna, aut sacch. violato, cum aq. hordei, &c

Quod si post exactum mensem persistat quartanarius fomes, materia digeratur,& medicamento formæ potabilis ante dictatæ depellatur: postmodum applicentur necessaria localia.& iterum digeratur materia per aperientia, & prouocantia leniora, quale digestiuum est de rad. cum emulsione 4. sem. communi. frigid.

Post duas hebdomadas expurges corpus cathartico sub forma pillulari, quod ante posuimus in curatione quartanæ successiuæ.

Vltima digestiua sunto sy de thymo, deq; epithymo, de sy. fumar. maiori, & de radic.

Mesu. Bizantinus cum aqu. capill. vener. & scolopendrij. vltima perpurgatio fit ex pill. de lapide armeno, &c:

Et quoniã adiunguntur sępe numero quartanę succedẽti graues obstructiones hepatis, lienis, ventriculi; mane decoctũ offeratur thymi, & epith. polypodij, fol. senæ passul. Agar. &c. in aqua casei, vel simili.

Interim inungatur abdomen ex oleis apritiuis. sic Rec. ole. vtr. lilij de cappar. amygd. amar & dulc. ol anethi, an. vnc. ÷ succi cyclaminis, & herbę linguę canis depuratorum an. vnc. i. suc. rad. filicis, & cappar. an dr. iij. ceræ q. s. mi. fi. vng. quo diluatur tota mollitudo ventris mane vesperique forti manu fricante, cui superfusioni folium brassicæ calidum superdetur, & deligetur.

Ad hæc vtilis est infusum rhab. dr. ii. in albo generoso mero de tertio in tertium ad vnc. iij. aut 4. vtatur theriaca magna, vel mithridatio.

De curatione febris hecticæ.

Diæta vesperi alteratiua, mane resũptiua. Prioris generis sunt ptisana colata, nõ colata, cum lacte amygd. decocta mica panis cum lacte. decoctio cucurbitæ in eodem lacte, bugl. borag. cichor. cum eodem lacte.

Caro testudinis cochlearum terrestrium, cancrorum fluuialium, ranarum aquaticarũ,

Re-

Resũptiua prima ſunt ptiſana colata cum iure pulli, vel non colata. Poſthæc vero aues paruæ terreſtres. Tertio pulli gallinacei, &c. Quarto contuſum pector. Gallinę, aut Caponum. Quinto oua ſorbilia. Sexto teſtes gallorum. Septimo iura conſumptarum gallinarum, aut caponum.

Vinum ſit album aquoſum.

Debētur hæc hecticæ ſimplici poſt ſolam lenitionem. Compoſitæ vero poſt purgationem.

In cibum, & alteratiuum exhibent Medici lac, ſiue caprinum, ſiue aſininum, vel etiã humanum, prout magis minuſque horret hæc æger: ſumendum ab vbere ſi fieri poſſit, quantitate lib. ÷ ordine, & modo conſueto.

Si hoc ſtomacho graue ſit, hordei liquor præbendus, aut ptiſana colata cum pauco zaccharo.

Præparatione, & digeſtione humorum nõ eget æger, niſi cum hectica coniungatur putrida febris. Pro ſy. tamen eſt violac. iuiubinus, granat. dulc. apill. vener. & aqu. hordei.

Medicinalia, quibus vtimur ſunt, leniſſima, vt caſſia, manna, zaccharum viol. diapr. ſimplex vſque ad diacath. ſi modo ſit aluus adſtricta, & corpus cacochymum, & præmiſſi fuerint clyſteres.

Hæc igitur lenitiua non erit ab re poſt aliquot hebdomadas ſæpe repetere pro comple-

plexione patientis, ad superfluitates excrementicias educendas.

His actis nil melius balneis aquę dulcis. in labro vulgo tina pro siccitate madefaciēda.

Probatur item elect. hac forma, Rec. 4. seminum frigid. vnc. i. sem. papau. albi, semin. coti an. dr. ij. nucl. pine. amygd. dul. Pystaciorum, pulpæ passul. ana vnc. i. pulpam pector. caponis assati num. i. pistentur omnia, & secundum artem cum sacch. albissimo in aqu. bugl. quota suff. fiat elect. in morf. & offeratur ieiuno mane vnc. i. cum aq. Cochlearum terrestr. vel testudin. aut cancrorum fluuial. potest etiam confici elect. cum pulpa Cochlearum minorum, vel testudinū vel cancrorum fluuial. aut omnium iunctim, aut singularium.

Vnguentum ad renes valde alteratiuum, Rec. ol. nymphææ, ol. semin. cucurbitarū, ol. viol. ol. ros. omph. ana vnc. i. lotorum decies vel aqu. ros. ex caph. endiu. Adde ceroti albi vnc. i. ceræ albæ q. s. & senguinis testudinis modicum, fiat lento igne cerotum.

Hoc diebus singulis illine spinam dorsi.

Epithemata pro iecinore fiant ex succ. solani, cichor. cum pauco aceto, & aq. rosarum.

Ad hæc vtimur puluere capitali pro capite roborando, ac tragea pro stomacho, quæ vulgaria sunt.

De

De curatione febris pestilentis.

PRimo quoque tempore fiat phlebotomia.

Postero die statim eradicanda materia electiuè tota hoc medicamento.

Rec. florũ cord.florum fumar.ana pug. 2. pulp.thamar.vnc.÷ Agar.dr.iiij.salisg. dr.ij. fiat decoctio in aqu. cord. & in suff.col. diss. pulpę cass.recẽter extr.vnc.i.mãnę Calabræ vnc.ij. rhab. opt. infusi in suc. ros.vigorati & colati,dr.iiij.semin citrij contusi, sem. Alexandrini,Dicta.albi contus.ana dr.÷ sy. de acido citri vnc. i. triphe,pers.vnc.÷ m. fiat potus.

Purgatione habita porrige perpetuo ante cibum diamargar.frig. cũ elect. de gem. aut sim.Localia applicentur etiam à principio, & cibi sunto resumptiui.

Puluis experimento comprobatus contra malignitatem Rec. Imperatoriæ, biscortæ torment.gentianę,herbæ carlinæ dictæ, radi. aristolochiæ longæ ana modicum,croci momentum,fiat pulu.dosis est aureus cum vino odorato,aut succo acidi citrij, aut aqua acetos.contineantur simul per tres horas, postea fiat epithema cordiale,& hora vna ante cibum detur puluis contra lumbricos, qui continet hæc;

Rec.

℞ Rec.ſem.citri, ſem.Alexandrini,ſem. portul.dictamui albi,cornu cerui vſti ana dra. i. puluerentur, & m. doſis dram.i. cum aqua gramj. vel portul. aut cum ſy. de acido citri cum dicta aqua poſtmodum cibetur his ſc. quæ guſtando acidulum referunt ſaporem.

Clyſteres ſunto leues,niſi materię vergant ad ſuperiora, qui motus fortibus eſt reuocandus.

Si lethargus,aut phrenitis inuaſerint, curentur hæc prout artis eſt in proprio ſuo capite tradendæ.

Similiter ſi peſticia, aut alia exathemata maligua ſuborta ſint.

Si febris vero poſt 14.diem non det inducias,immo poſt ſeptimũ, immo poſt quartũ (quoniam eſt ex valde acutis) digeratur materia ſyr. acetoſo , vel ſyr. acido citrij, & de ſucc.bugl.cum aqu.accommodatis .

Et ſi iterum fuerit opus educere materiam electiue, educatur, ſed lenius tamen quemadmodum dictum eſt.

Inter cætera vero fiat aeris ambiẽtis commutatio ad puriorem, etiam cum veſtimentis.

Hæc ſatis ſunt ad curationem peſtilentis febris.

Ad pręcautionem vero vtimur pillul.Auicen. ex aloe, myrrha, & croco . addunt alij agar. bol. arm. alij vtuntur theriaca . Alij

caricas, rutam, iuglandis nudem. Alii sy. de acido citrii. Alii sy. de succ. acetos. aut de ribes cum pulueribus, vt dixit, contra lumbricos.

FINIS.

LAVS DEO, AC B. M. V. ET D. LVCAE.

PRAEFATIVNCVLA

Ad contractam morborum interiorum therapiam Neapolitanam.

HIppocrates venerabilis noster dictator suo nos exemplo docuit in toto propemodum opere curationum epidemicarum, vt capita duntaxat earũ sint adnotanda memoriæ gratia. Neque enim in demonstrationibus, aut rationibus occupatos esse nos expedit, qui nihil in vita vacantes assidue vacamus innumerorum ægrotantium officijs. Ausus est carpere Dionysius Longinus in libro de grandi dicendi genere, Coi nostri Scriptoris aphorismorum primum, quod hic esset conscriptus asyndetis, & quasi lapidibus sine cæmento non cohærentibus verbis. Verum neque Rhetor alioqui grauis, nec eum imitatus Petrus Victorius in Phalereum, qui dixit amatam viro compositionem duram in sententijs suis edendis: agnouerunt necessarium Hippocratis atticismum ab optimo sene

stu-

ſtudiosè cultum eo conſilio ; quod in
arte alioquin infinita reddere preſſam,
& adſtrictam toto ſatageret animó prag-
matias infinitudinem.

Ad hunc nos modum per quaſdam
quaſi clauſulas, & per interpunctas no-
tas medendarum interioris corporis af-
fectionum exempla dedimus; tum, quia
complectentibus has interdum ſcripto
nobis ocij ſatis nun fuit; tum quia non
alia pariter vtendi ratio conuenerit his,
qui pugillares, & enchiridion medendi
volent.

AD MORBOS INTERNOS.

ET PRIMVM.

Ad Phrenitidem remedia.

AEr frigidus si non sit natura, paretur arte ex frondibus frigidis,&c.

Sectio basilicæ dexteri brachij, doctrina Gal.1.Aphor.23.

Syr.de portul.de papau.& de inf.rof. cum aq. nymph. nam valent ad conciliandum somnum.

Oxyrhodina ex ol. rof. omphac. parte 1. aqu.rof.part.2.& aceto pauco; atque primo quoque tempore, & prima die;postea

Clyster esto,Rec.cass.tract.vnc.i ol.viol.& mel.viol.ana vnc. iij. cum decocto materiarum & herbarum vsualium m.

Sectio cephalicæ ex sinistro bracchio secunda die,& tertia.

Sectio venæ frontis ad vnc.ij.sanguinis; vel iij.

Aqua paretur ex hordeo pro potu.

Pharmacum quarta die Rec.flor. cor.p.1.

tham.

tham.vnc. ÷ ß.dec.in aqu.nymph. in colat. diss.mannæ ele.Calabræ,aut succi viol. vnc. iij. Rhab. opt.vigor. dra.i÷ inf.in vncus iij. suc.rosperf.Triph.perf.dra.i. & non col.fiat potus.

Cucurbitulæ scarificatoriæ.

Secunda die caput abradendum, & eidem affundendū guttatim stillicid. ℞ Rec.fl.viol. flo.nymph.an.m.lactu.mandrag.hyose an.p.i. cap.papau.numero ij.decoq.in suf.quantitate aqu. f. embrochæ ad futuram coron. tepidæ si æstate, calidæ si hyeme; mane, & sero visitandæ ad duos dies.

Capiti appone post stillic. pannos lineos madefactos in ol.rof.omph.

Odorifera,quę vocant.Rec.aq. myrt.nymph.ros.rubrarum ana vncias iv.aceti rof.vnc. ÷ flor.viol.& fantal.omnium,ana dr.ij.nymph. p.i.in vase vitreo vtitor odorans.

Aquæ stillatitiæ ex lactucis mane, & sero visitandæ prandio, & cæna ad attemperandā bilem.

Fotus gallorum viuorum mane,& sero per vnicam diem;altera vero catulorū lactant.in vita dissectorum, vel postremo ranarum eodem modo foto capite; quod ad alias partes frondibus lactucæ.

Syr. de papau. assumendus per os cum sy.de nymph.& requie Nic.& dummodo ferant id vires,vtere philonio rom. nam alias non commendantur narcotica, si imbecilli-

tas sit virium, aut saltem in pauca quantitate.

Vnguentum popul. ad tempora languentis, vel Oxyrhod. Valentiora hoc modo, Rec. aquæ nymph. suc. lact. ana lib. ÷ aqu. ros. vncias iv. aceti ros. vnc. i. m.

Balnea in brachijs, & pedibus ex decoctio oler. ingredientium in stillatitia superius annotata in brachijs, & pedibus.

Experti sunt etiam pepones aquatic. in ipso capite.

Ad Lethargum remedia

SEctio venæ mediæ, vel ratione sanguinis, vel inflammationis, tamen.

Clystere præmisso ex diaph. diacat. vel hoc modo, Rec. hier. picr. vnciã ÷ cass. tr. vnc. ÷ ol. amygd. dul. & mel. ros. ana vnc. iij. m.

Syr. de inf. ros. de suc. borag. & rhodom. ex zac. ana vnciam ÷ Aqu. borag. vel melis. vel beto. vnc. iij.

In tertia die secanda est vena cephal. sinistri lateris, & postea

Medicamentnm in forma pillul. i. ex pil. cocc. arab. de agar. & rhab. vig si aderit febris in ætate maxime iuuenili, cumque etiã pill. fæt. potest fieri massa ex succ. ros. pers. mox apozema. Rec. sy. de inf. ros. pers. ex cum aq. beto. & mels. syr. quoque addi ptest de 9. inf. ros. rub.

Quod

Quod si deglutire has non potest, fit in-for.potabili hoc modo,Rec.fl.cor.p.i stechados,sampf.beto.ana p.i.agar. troc. fine salegem.dra.i÷ fiat d. in aqua beto. in col. dis. syr.quinque inf.rof.perf.vnc.v.de 9.inf.vnc. ij.m.& fiat p.

Postea abraso capite fotus fiat ex his,Rec. Anod. omnium ana p. i. dec. in suf. quant. aqu.bet.& spongijs vtitor, & absterge in finem caput, deinde pannos madefactos in ol.com.& amygd.dulcium calidos appone parti affectæ per duos, dies & ipso eodem tempore optime fieri possunt in fronte fotus.

Oxyrhod.hoc modo,Rec.ol.rof.& comm. ana vnc iij.aqu.rof.lib.i.acet.rof.vnc.iij.m. Sternutatoria.

Rec.pulu.nigel.euph.piper.cast.ana dr.ij. fiat pupatella,quæ immittatur intra nares.

Eodem tempore propina Syr. ad confirmandum cerebrum, & discutiendam materiam in ipso.

Rec.syr.de inf. rof. rub. incompl. syr. de stæch. iuæ art. ana vnc ÷ pulu. castor. & conf. diambræ ana dra.÷ m.

Possumus quoque vti theriaca ad dra.i.cū aqu.bet.vel vtitor dissol.cum suc.rutæ ad leniendum.

Vnctiones circa primas vertebras parabis ex ol.nuc.mosc.ex lachr.&balsam.videlicet Rec.ol.nuc.mosc.ex lachr.& bals.ana dr.÷, ol.amygd.dulc.vnc.÷ m.

Hinc ad duos dies catuli lactãtes per medium incisi admonendi mane, & sero supra caput:quod postea abluatur ol.chamęm.priuatim.

Interim sternutatoria, & vnctiones non intermittantur.

Galli item admouendi vel quater interdiu eodem modo,quo catelli.

Capilli euellendi ad apertionem pororum, & discussionem superfluorum.

Perdurãte malo Embrochæ,Rec.chamęm. meliol.fenigr.sem.lini,sampſ.beto.serpil.stęchad.& rof.incompl.an.p.i.bull.in lib.v.aq. beto.ad consumpt.tertiæ partis, & facta colat.seruetur pro stillicidio, quo vtimur, & calido fotu per spongias

Cucurbitulæ scarificatæ

Fotus ex suc.betæ, sampſ.mercur.beton. cum Agar.quæ omnia decoq;hauriat is naribus,postmodũ astringendo nares remoretur.

Masticatoria ex semine sinapis, nasturt. cum melle ad vnc.ij.detineantur sub palato, vel alio modo vtimur masticatorijs cũ prædictis,& pyretro,quæ expurgant optime cerebrum.

Hirudines in venis sedis, & ligaturæ, & cauteria circa secundam, & tertiam vertebram ceruicis

Postremo vrantur partes cerebri exteriores cũ sartagine, vel cum vesicatoriis ad suturam coronalem.qualia sunt pulu. cartha-

mi,

mi, & feminis sinap. cum melle, vel cum aceto acerrimo. Vel fiat cauteriolum ferro ignito ad futuram coronalem.

Ad Vertiginem per consensum remedia

SEctio basilicæ dexteri cubiti.
Syr.de oxym.simp.& rhodom. ex facch. cum aqua beton.& cichor.

Medicam.Rec.Agar.sine salegem.dr.iv.fl. cor.p.i.senæ vnc. ÷ fiat d.in aqua beton. & in col.diss.sy de suc.viol. vel mann.vnci. iv. Rhab.sine spica dra.i÷ inf.in vnc. iij. succ. rosf.pers.non col.diaph. vnc. ÷ m.

Cauteria in crure dextero externe, & statim decoctum lig.sancti cum sarza,Rec.lig. sancti,& rad.sarzæ minut.incisæ ana vnc. ij. inf.in 6.lib.aquę font f.d. s.a.ad cons. tertiæ par.aquæ. Adde sen.or.cum follic. vnc. i fl. stechad.sampf.beto.borag.buglos cichor.fumiter.& lupul.ana p.i. semin pæoniæ m.÷ f. col.seruetur pro syr. cuius dosis sit lib.÷ exhibe calidum mane,& prouoca sudorem.

Aqua sit huiusmodi,Rec.lig.sancti,& sarzæ ana vnc. i.fiat deco.modo,& tempore indicatis in xv.lib.ad cons.tertiæ partis.

Licet addis sub finem coriand. pręp.vnc. ÷ cinnam dr.ii.

Pillulæ mastich. post cibum ad dr. i. Vel syr.de stæch.& de inf.ros.& endiu.cū diābra, vel cum electuario pliris archonton mane

Hinc ad duos dies catuli lactãtes per medium incisi admouendi mane, & sero supra caput:quod postea abluatur ol.chamęm.priuatim.

Interim sternutatoria, & vnctiones non intermittantur.

Galli item admouendi vel quater interdiu eodem modo,quo catelli.

Capilli euellendi ad apertionem pororum, & discussionem superfluorum.

Perdurãte malo Embrochæ,Rec.chamęm. meliol.fenigr.sem.lini,sampſ.beto.serpil.stęchad.& rosſ.incompl.an.p.i.bull.in lib.v.aq. beto.ad consumpt.tertiæ partis, & facta colat.seruetur pro stillicidio, quo vtimur, & calido fotu per spongias

Cucurbitulæ scarificatæ

Fotus ex suc.betæ, sampſ.mercũr.beton. cum Agar.quæ omnia decoq;hauriat is naribus,postmodũ astringendo nares remoretur.

Masticatoria ex semine sinapis, nasturt. cum melle ad vnc.ij.detineantur sub palato. vel alio modo vtimur masticatorijs cũ prædictis,& pyretro,quæ expurgant optime cerebrum.

Hirudines in venis sedis, & ligaturæ, & cauteria circa secundam, & tertiam vertebram ceruicis

Postremo vtantur partes cerebri exteriores cũ sartagine, vel cum vesicatoriis ad suturam coronalem.qualia sunt pulu. cartha-

mi,

mi, & ſeminis ſinap. cum melle, vel cum aceto acerrimo. Vel fiat cauteriolum ferro ignito ad futuram coronalem.

Ad Vertiginem per conſenſum remedia

SEctio baſilicæ dexteri cubiti.

Syr.de oxym.ſimp.& rhodom. ex ſacch. cum aqua beton.& cichor.

Medicam.Rec.Agar.ſine ſalegem.dr.iv.fl. cor.p.i.ſenæ vnc. ÷ fiat d.in aqua beton. & in col.diſſ.ſy de ſuc.viol. vel mann.vnci. iv. Rhab.ſine ſpica dra.i÷ inf.in vnc. iij. ſucc. roſ.perſ.non col.diaph.vnc. ÷ m.

Cauteria in crure dextero externe, & ſtatim decoctum lig.ſancti cum ſarza,Rec.lig. ſancti,& rad.ſarzæ minut.inciſæ ana vnc. ij. inf.in 6.lib.aquę font ſ.d.ſ.a.ad conſ. tertiæ par.aquæ. Adde ſen.or.cum follic. vnc. i fl. ſtechad.ſampſ.beto.borag.bugloſ.cichor.fumiter.& lupul.ana p.i. ſemin pæoniæ m.÷ ſ. col.ſeruetur pro ſyr. cuius doſis ſit lib.÷ exhibe calidum mane,& prouoca ſudorem.

Aqua ſit huiuſmodi,Rec.lig.ſancti,& ſarzæ ana vnc. i,fiat deco.modo,& tempore in dicatis in xv.lib.ad conſ.tertiæ partis.

Licet addis ſub finem coriand. pręp.vnc. ÷ cinnam dr.ii.

Pillulæ maſtich. poſt cibum ad dr. i. Vel ſyr.de ſtæch.& de inf.roſ.& endiu.cũ diãbra, vel cum electuario pliris archonton mane

hyeme oxym. fit scyllit.

Ad Vertiginem per essentiam

SOmnus breuis esto, talis & motus.
Sectio venæ mediæ dexteri cubiti.
Pharm. Rec. pill. cocc. Arab. & Agar. trochis. ana dra i. form. pill. 5. cum suc. ros. rubr.
In forma potus; Rec. syr. de inf. ros. rubr. & de suc. ros. pers. ana vncias iij. cum aqua betonicæ m.
Cauterium in sinistro brachio.
Decoctum lig. indi sine sarza; quo assumpto iterũ purgetur corpus, m. decocto ligni fit ad vncias iij. corticis vero ad vnc. i.
Balnea. vtimur sudatorio Triculi, & Sulphataria, quę sũt Puteolis. his vero nõ cõtingẽtibus, Rec. sulph. cũ ros. incomp. coniectis in ignem sumat homo fumũ ex illis, verum operto capite lenita multo prius aluo.
Emplastũ in sutura coron. quod R. semin. pæon. rad. beto. macis. cort. thuris, mastich. maior. rosar. incom. zinzib. ana vnc. ÷ cari oph. & gra. parad. dr. i. cucub. dr. ÷ terebin. ad suf. deduc ad emplastum in tela exteriori parte pone viscus quercinum.
Interpellatis vicibus pillulæ sine custod. quales sunt pill. arab. & mastich. assumendæ post cęnam.
Iisdem temporibus dato myrabolanos cõditos, primum incipiens à citrinis, secundo

à cheb.tertio ab embl. quarto dato pill. superius annotatas. Et si myrobolani conditi nō extēt exhibeto syr.de suc.ros.incompl.cū diambra, vel cum diamoscho dulci, vel plir. archon.sine moscho.

Vnctiones ceruicis ex oleo nard.de spica, de costo irino de hyperico, nucis mosc. vel balsami.

Vtrisq; temporibus affige empl.in forma circulari perlitum ex mastiche.

Ad Cephalagiam

PRimū ænemata ex hiera piera, & melle despumato, ex hiera logod.ana vnciā ÷ cum oleo chamæmelino, vel Chamæmeli decoctione.

Frictiones asperæ; mox cucurbitulæ sine scarificatione in causa calida.

Oxyrhod.ex aqu.ros.& aceto ros.ex causa vero frigida ex oleo chamęm.& oleo beton. cum aceto ros.tale siquidem expellit frigiditatem.

In intemperie calida syr. de inf. ros. de nymphæa, & de papau. cænato iam homini exhibeto.

In causa frigida syr.de beton.de inf.ros.de stæchade: diābra cū puluere semin.coriand. quę omnia misceri possunt tabellis hoc modo,

Zacch.rosar.rubr.incompl. vnc.iii. con-

 fect.

fect.diambræ pulu.cordial.præpar. ana dr. i. ſeminis pæon.dra.ij.ſacch. albi diſſol.in aqua beton.m.fiat electuar.

Sacculi circa ſuturam coron. Rec. ſamp. ſuchi,roſ. incompl. & beton. ana drach. i ÷ maſtich.& cort.thur.ana dr.ij.carioph.dr. ÷ ſem.pæon.dr.i.omnia ruditer conterantur,& fiat duo ſacculi

Si fuerit hemicrania præſente humore in parte dextera vitio iecoris, vel in ſiniſtra cauſa alienis;

Sectio venæ in parte dextera iecorariæ, in ſiniſtra mediæ ſiue communis,Galen.de ſanguinis miſſioe cap. 14. poſtea ſyr. de inf.roſ. de ſucco cichor.& borag.cum aqua beton. mane,per tres dies offer.poſtea ſectio altera venæ cephalicæ eiuſdem lateris.

Medicamentũ purgans hoc eſto,Rec.ſeñæ orient cum follic.& Agar. ana dra i. fiat decoctio in aqua beton.in col.diſſ.ſy.roſ. ſolut. vnc. iiij de 9 inf.roſ.rubr. vnc.iij. Diaphæn. vnciam ÷ poſtea

Emplaſt. ex maſtiche cum lacte muliebri temporibus affigendum. Sed dolore affligente magis vtere cum opio,cum ſyr. de papau. de nymph.cum requie; Nic. vel Philon. Roma.ſed his tamen caute

Irrigato præterea locum ſucco lactucæ, & ſolani, ſi materia ſit calida.

Vteris etiam cucurbitulis inſcarificatis.

Ad

Ad Dolorem totius cerebri

SI fuerint præſentibus humoribus dolo-res,ſectio iecorariæ.Si fuerit vitium a lue venerea cura cauſam.

Medicamentum expurgans interne cor-pus.

Stillicidium ex decoct.roſ.viol.borag.flo-rum nymph.lactucæ, ſolani hepaticæ in ſuff. quantitate aquæ, circa ſturam coronalem, fiant embrochiæderaſo capite:deinde appo-ne pannos linteos ex oleo viol. tum ad dictã ſuturam,tum ad frontem:mox

Cũ oxyrhodino miſce quod Rec. ſuccorũ lactu.& ſolani ana lib.÷ aquæ roſ.& nymph. ana vncias iiij.olei roſ. & olei ſemin.papau. ana vnc.iii.acet.roſ.vnc.i.m.

Linimentum ad vtraque tempora ex vn-guento populeo.

In materia frigida ſtillicidia ſint hæc,Rec. ♃ Anody.flor. ſtæchad.ſampſu. beton. ſerpil. roſ.rubr.ana m.i.lauendulæ p. i. galangæ dr. ij.decoq; in ſuff. aqua beton. calidis vtitor, poſtea pannis madefactis in oleo chamęmel. foue partem.

Syr propinentur calidi,vt ſy. de beton.de de inf roſ.cum diambra,diamoſcho, & pliris archondon.

Olea quoque calida ad tempora, & circa ceruicem,qualia ſunt de nuc. moſch. & bal-

ſami

fami de carabe, deque carioph. destillata.

Empl. ad futuras, vt ante diximus in cu-ratione vertiginis.

Sudatorium Trituli, & Sulphataria po-stremo solent accommoda esse sæuo depel-lendo dolori.

Cauteriolum brachio finistro.quod si fue-rit diu firmatus dolor, vt fiat iam cephalea, frugiferum erit decoctum ligni Indici, de quo supra.

Ad Melancholiam

PRima die sectio venæ basil.dexteri cub. sed prius aluo lenita pro clystere.

Syr.de papau.de nymph.& de inf. rof. cũ aqua nymph.

Catharticum paretur ex pill. de lapide Lazuli,de fumit.& Agar.an.dr.ii.form.pillu. cum fuc.rof.rubr.postea vero

Potus ex syr.de Domini Augustini, & syr. de fuc. viol. ana vnc. ij. aquæ nymph. quod suff.m.

Potus ad 9.dies ex aqua lactu.destil.& stil-licidium ad caput ex frigidis.

Balnea aquæ tepidæ dulcia dicta præmissa alui mollitione.

Emplastum ab his affigendum est ventri-culo.

Ioannis de Prochyta,vel totus ex absyn-th. quod vtrumque applicitum retineri po-

test

rest in balneo, ne ventriculus aqua dilaxetur in balneis duratio 9. dies hora vna.

AEgrotans si fœmina sit, vterus in balneo præcludendus est.

Postquam balneo factum est satis, omnibus modis humecta corpus præcepto Galeni 3. de loc. aff. & primum lacte asinino ad 40. dies.

Incoquendæ pullis radices borag. bugl. & endiu. Hirudines affigendæ venis infimæ sedis.

Ad Melancholiam hypochodriacam

PRimum sectio basil. dexteri cubiti lenita prius aluo.

Syr. de borag. rhodom. ex zaccharo, de radic. Gentilis sine aceto cum aqua melissæ.

Medicamentum purg. Rec. Agar. troch. dr. i. flo. cord. p. i. sennæ or. cum follic vnc. ÷ fiat decoctio in aqua meliss. & in colat. sufficiēti dis. Rhab. opt. vigo. dr. i. inf. in parte prędictæ deco. ad suff. syr. de quinque inf. ros. pers. & syr. Domini Augustini ana vnc. ii. Diaph. vnc. ÷ & cum colatura fiat potus.

Decoctum chinæ, Rec. chinæ pręp. secundum art. vnc. ÷ inf. in aqua fon. ad lib. ii. per 24. horas: redde sub fine decoctum ad dimidium affusæ aquæ, fiat cola. pro syr. de quo potes in dies calidam lib. ÷

Aqua

fami de carabe, deque carioph. destillata.

Empl. ad suturas, vt ante diximus in curatione vertiginis.

Sudatorium Trituli, & Sulphataria postremo solent accommoda esse sæuo depellendo dolori.

Cauteriolum brachio sinistro. quod si fuerit diu firmatus dolor, vt fiat iam cephalea, frugiferum erit decoctum ligni Indici, de quo supra.

Ad Melancholiam

PRima die sectio venæ basil. dexteri cub. sed prius aluo lenita pro clystere.

Syr. de papau. de nymph. & de inf. rosf. cũ aqua nymph.

Catharticum paretur ex pill. de lapide Lazuli, de fumit. & Agar. an. dr. ii. form. pillu. cum suc. rosf. rubr. postea vero

Potus ex syr. de Domini Augustini, & syr. de suc. viol. ana vnc. ij. aquæ nymph. quod suff. m.

Potus ad 9. dies ex aqua lactu. destil. & stillicidium ad caput ex frigidis.

Balnea aquæ tepidæ dulcia dicta præmissa alui mollitione.

Emplastum ab his affigendum est ventriculo.

Ioannis de Prochyta, vel totus ex absynth. quod vtrumque applicitum retineri po-

test in balneo, ne ventriculus aqua dilaxetur in balneis duratio 9. dies hora vna.

AEgrotans si fœmina sit, vterus in balneo præcludendus est.

Postquam balneo factum est satis, omnibus modis humecta corpus præcepto Galeni 3. de loc. aff. & primum lacte asinino ad 40. dies.

Incoquendæ pullis radices borag. bugl. & endiu. Hirudines affigendæ venis infimæ sedis.

Ad Melancholiam hypochodriacam

PRimum sectio basil. dexteri cubiti lenita prius aluo.

Syr. de borag. rhodom. ex zaccharo, de radic. Gentilis sine aceto cum aqua melissæ.

Medicamentum purg. Rec. Agar. troch. dr. i. flo. cord. p. i. sennæ or. cum follic vnc. ÷ fiat decoctio in aqua meliss. & in colat. s uffici ēti dis. Rhab. opt. vigo. dr. i. inf. in parte prę dictæ deco. ad suff. syr. de quinque inf. ros. pers. & syr. Domini Augustini ana vnc. ii. Diaph. vnc. ÷ & cum colatura fiat potus.

Decoctum chinæ, Rec. chinæ pręp. secundum art. vnc. ÷ inf. in aqua fon. ad lib. ii. per 24. horas: redde sub fine decoctum ad dimidium affusæ aquæ, fiat cola. pro syr. de quo potes in dies calidam lib. ÷.

Aqua

Aqua ex eadem radice, Rec. Chinæ vnciã ÷ infunde in viii. lib. aq. fontis decoctionem producito ad consf. tertię partis aquę coletur & seruetur pro potu.

Syr. eductiuus ex senã orient. Tertio quoque die ad vncias ii. vel quod satius est, syr. magistralis, qui Rec. Chinæ præpar. vnc. ii. inf. in lib. vi. aquæ fontis per 24. horas deco. ad consumpt. dimidiæ aquæ. inter hæc adde flor. borag. viol. fumit. lupul. endiu. fumar. scolopendrij, seu cetrac. capill. vener. stæchad. sampsu. beton. cichor. ana p. i. foliorum sennæ ori. vnc. i. glycyrrh. modicum cõtusæ vnc. ÷ sem. anys. & fenic. ana dr. i. absynt. p. ÷ rhab. vigo. subt. puluer. dr. ii. fiat col. cum forti express. quæ aromatizẽtur imposito ligno aloes cum santal. omnibus ad dra. ii. denique adde zacch. ad suffi. vt fiat syr. longus de quo potet ægrotus vnc. iiii. in dies 22. mane calide.

Potus aquæ decoctæ Chinæ.

Sanguinis emissio ex vena saluatella infimæ manus sinistræ, & affige venis sedis hirudines quarto post die.

Clysteres incocti capitis veruenis, Rec. caput veruecis numero i. florum chamæmeli pariet. mercur. ana p. i. fenigr. p ii. caricas succulentas numero 12. sem. anysi, & cumini ana dra. i ÷ in fine decoctionis senæ ori. cum follic. dra. iii. hi clysteres vsitandi sunt sapè addito melle despu. & zaccharo rubro ana vnciis iii. quandoque bis plusculi s die

bus

bus aluo ſicciore, poſtea vero facta vacuatione illinc abdomen oleo de abſynth deſtillato, &c.

Diaſena aſſumpta ex vino odorato, vel iulep.de cinnam. ad dra.i.cum aqua de cinnam. deſtillato ad vnc. ii.

Ad Epilepſiam

Epilepſia, aut per eſſentiam, aut per conſenſum, aut ex affectione viſcerum, at raro per conſenſum ex articulis remotioribus ad cerebrum fit. Galen. lib.3. de loc.aff. cap.7.

Futuræ Epilepſiæ per eſſentiam præſeruatio

SAnguinis emiſſio de ſaphena ex vtroque pede.

Quoniam habent acceſſiones ſuas præſertim in plenilunio, tempeſtiuè occurrunt

Clyſteres fortes, Rec.hieræ logad.& Diaphen.ana vnciã ÷ Agar.troch.& plurimum contriti dr.i.mell. deſpum & olei chamæm. ana vncia iii.cum pulli iure

Sy.præparãtes de ſtæchade,de inf.roſ.arid. de beton.& ſi qui ſunt alij.

Medicamentum purgans,Rec.pill.de lap. lazuli,pill.de Agar.troch.pill. Arab.ana dra. ii.form.pill.7.

Apozema,Rec.ſyr. Domini Auguſtini de no-

nouem inf.rof.rubr.ana vnc. ii. aquæ beton. vnc.iiii.& fiat apoz.à quo pôstridie eruptorium finistrò brachio.

Iterpollatæ pill de hiera fero demittendæ.

Alias vero confectiones diambræ, vel olei cum balfami flauum cum f. r. de inf. rof. incompl. rubrarum.

Emplastum capitale ad futuram coronalem.

Decoctum ligni Guaiacam impofita chamædri, quam iuam arteticam vocant, & calamento maiore.

Potus ex eodem ligno.

Remedia naturalia fudatorium Trituli, vel fudatorium Sancti Germani in crypta Agnani, vel aer medicatus Sulphatariæ.

Ad præfentem Epiplefiam

CLyster, Rec.vt retro dictum eft. fed potiores, funt balani, feu fuppofitoria.

Rec.hyeræ Logodion, pulu. hieræ Galeni Agar.troch.ana dr.ii.pulpæ colocynt.dr. ÷ fal.gem.dr.ii.mell. de fp. ad fuff. & fiat fupp. cum filo tenui prolixiufculo.

Frictiones in tibijs, & fæmoribus latè. fi fœmella fit, etiam abstrahendi funt pili de pube, & affigendæ tibijs tria dolorifica commenta.

1 Cucurbitulæ torrida cum flamma quatenus perfentiatur fructuofus dolor.

2 Ali-

Aliquot sunt accendendæ ceree faculę e quibus obliq;demissæ guttulę pingues spaulas exuflulent ad euocandum huc humorem exitialem.

Ligaturæ ad extremos artus arctissimæ.

Sternutatoria ex pip.nigro nigella, euhorb ana dra.ii.in tela rara paretur sternutatorium, vel intrudatur huc puluis ptarmicus.

Lenitiones ad tempora ex ruta cum mihrid.calido.

Vnctiones per totam spinalem medul. cū iis oleis, Rec. ole. costini irini, de hyperic.de spica de lumbr.ana dr.÷ ol.nuc.moschatæ dr.i.m.

Ore detineantur hi syr.Rec.sy.de stæch.de inf.ros.ana vnciā i÷ pulu.castor.dra.i.m. sine aqua.

Frictiones sunt faciendæ brachijs.

Os aperiendum violenter claue chirurgica, vel communi.

Ad Epilepsiam per consensum

HAEc vel ventriculi, vel totius corporis vitio fit.

Ad summam enim agitatur hoc, vel illo consentiente, videlicet vtero, semine.

Sy.Rec.de inf.ros.oxym.simp.rhodomeli.ex zaccharo ana vncia÷ aq.beto.vncias iii. misce.

Medicamentum purg. Rec.pill. de hiera pill.

pill mastiches, & cocciarum ana dr. ii. Agar. troch dr i. cum carhart rof form pill. 7.

Apozema ex fyr. Domini Augustini, fy. de nouem inf. rof. rubr. cum aqua cord ali.

Frictiones ad ceruices, & dorsi spinam e nuce myristica bis, aut ter hebdom facienda mane ante cibum.

Granum mastiches assumendum, & mandendum.

Oxym. stillatitium.

Emplastum vtriusq; Gall. pro stomacho præmisso vsu decoctionis ligni sancti, quēadmodum ante descripsi.

Balnea succellarij ad ventriculum. Quod si non est narurale, sed externum, arte parabitur ad hunc modum.

Rec. cort. citrii, & foliorum ipsius, absynthii vtriusque menthæ, & rof. rubr. ana p ij. carioph. dra. i. cinnam. dra. ii simul bull in in sufficienti quantitate vini rubri generosi intinctis spongiis foue ventriculum.

Quem confirmabis postmodum

Rec. pulu. vtriusque menthæ, & rof. rubr. ana dra ii. garioph. dra i cinnam. & mastich ana dra. i. cum oleo mastich & cera pauca fiat linimentum.

Confectio diamoschi cum vino, & myrobal conditis cheb. citr. aut embl si morbus quidem per essētiā fit, à cæna. Si vero fit per ventriculi consensum mane te manet ante prandium ingerendum, per consen-

sum

ſum accidat inſultus vteri carentis beneficio menſium in fœminis, aut ſeminis effumantis in viris, tum

Cauterium infigito parti cruris internæ, ſeu maus externæ, vt moris eſt Vrbe Roma.

Ad dolorem dentium

IN pueris illinitio gingiuarum ex cerebro leporino. & ſacch. & eas bone confrices digito: defectu cerebri leporis vtaris pulli gallinacei interempti in vita, cuius cerebro mox immiſce ſaccharum.

In os inijce ſyr. de viol. & de cann.

Dens Lupi adiuuat à proprietate fricatus ad dentes, vel candela ceræ albæ, quæ manſa, aut ore verſata ſedat dolorem.

In Adultis medicamenta aſtrigentia, & conglutinantia, qualia ſunt lauatoria, quæ

Rec. ligni indici decoq; ad conſumpt. tertiæ partis. adde aluminis rochæ aduſti drach. iij. carioph. dra. i÷ balauſt malic. ana p. i. lẽtiſci, & ſalui ana p. i÷ ſeruetur colatura pro lauacro.

Vnguenta, Rec. Aloes præpar. dra. i. boli arm. orient. corall. omnium, ſanguinis dracon. maſtich. ana dr. i÷ rhodom. & ſy. myrt. ana part. æqual. cum quibus admiſce pulueres, & ſecundum art. ad modum conſeruæ diſtentum appone noctu ſuper gingiuas, & deſuper linteum ſubtile.

Balneum Succellarij.

Caricis affis, & apertis insperge saccharū iterum calfactas appone.

Olea distillata ex carioph.

Philonium persicum ad stuporem inducēdum, sed cautè opij causa.

Venæ sectio ad reuulsionem.

Causa existente interna acetum scyllitic. calidum, vel radix pyrethri topica.

Lauacrum decocti in vino hoc modo, Re. carioph. & piper. ana dr. ÷ rof. incompl. & saluię an. p. i malicor. & balaust. & lentisci an. p. i. alum. rochæ vsti dra. ii. bull. in vino generoso, & vtitor.

Corroborantia, vt diambra purgato corpore, & sanguine iam emisso.

Remedia ad dentes albificandos Rec. malic. præpar. in aqua rof. dra i. bull. in vino rubro. adde in decoctione asari, acori, & corall. rubr. mastich. boli arm. or. ana dra. i÷ & facta decoctione vtere.

Deinde accipe pulu. conchyl. adustorum tenuissime tritorum pone in cuspide radicis maluarum, & affrica bene.

Vel aqua destillata, Rec. malic. balaust. conorum cupres. Gallar. plantag & portul. aca p. i pulu. terræ sigill. boli arm. orient. corall. omnium santal. omnium, & sanguinis drac. ana dra. iii. macerentur dies tres in aqua plātag. ad lib. vi. destill. in alembico vitreo: vtere ad abstergendas gingiuas dolore vexatas.

Apo-

Apoplexiæ curatio

NVm viuat æger, sic exploratur. si inficit speculum spiritus, vel si mouetur pellicula cæpæ in ore, vel si mouetur aqua in vase imposito supra vmbilicum.

Si corpus erit validum, secetur vena interna ad vnciolas duas sanguinis, quæ si cōfert, repetatur præuia protestatione. nam assumitur languens fermè pro mortuo.

Frictiones, ligaturæ, cucurbitulæ scarificat.

Aduratur caput ignito ferramento.

AEger moueatur potius quam iaceat.

Non sentienti fiat cauterium in sutura sagittali, vel in collo, quod est minus periculosum.

Vesicatoria in supremis scoptulis, idest spatulis, hoc modo, Rec. pulu. canthar. & semi. sinap. ana dr.ii. cum aceto acerrimo, & pauco melle, sed primum in loco illo administrentur cucurbitæ cum scarificatu. Deinde dicta vesicaroria, & sinapismi siue scarificationes in sutura coron. & sagitt. hoc modo, Rec. sem. sinap. cum melle cum aceto parti imponatur.

Sternutatoria quæ supra.

Ad Catarrhum

CAtarrhus, vel Raucedo, vel Grauedo, vel Coriza tertio de causis sympt. cap. 4 & à Schola Salernit. priuatis versibus facile distinguuntur, Raucedo à causa calida, vel frigida; Grauedo vero cum est à causa calida febris, & capitis dolor in promptu sunt. tunc fiat:

Venæ sectio dextri cubiti interni.

Lambitiuum ex syr. de cann. granat. dulc. viol. iuiub. postera vero die fiat

Sectio cephalicæ: postea.

Syr. de cann. & de inf. ros. ana vnc. i. aquæ cichor. vnc. iii. m.

Tabellæ ex diacodio.

Frictiones per totum corpus, &

Cucurbitulæ sine scarificatu.

Clysteres trahentes à cerebro ex medicamentis hisce compositis, vt ex hierapicra, ex oleo viol. melle viol. & castorij puluisculo.

Gargarismi refrigerãtes, humectantes, abstergentes, Rec. maluæ, viol. hordei corticibus integris an pugil. 1 passul. sine granis caric. pingu. & iuiub ana pugill. 1 bulliant in sufficienti quantitate aquæ fontis, & factæ colat. sumitur libra i. cui addatur syr. viol. & iuiub. quæ græci zuzipha dixerunt.

Fomenta ad nares ex decoctione hordei. Secundo ex his, quæ diximus in gargarismis addita in illis multa portione olei amyg. dul. recentis.

Li-

Linamentum intra nares ex oleo amygd. dulc.recenti,& calido . Sed his omnibus parum iuuantibus vtendum est medicamine ex purgante simul, & refrigerante, quale est syr. de suc.viol.& syr. ros. solut.& de nouem inf. ros. rubr.

In materia vero frigida

Clyst. calidiores, Rec. Diaph. & hieræ picræ ana vnc.÷ Agar.troch.tenuissime contriti drach. i. mellis despum. & ol. chamæm. ana vnc. ii.cum decoctione communi m.

Frictiones,&

Cucurbitulæ.

Syr. de stæch.& de inf.ros.& iuæ artetice ana vnc.÷ aqua beton. vnc.iii.

Tabellæ. Rec. zacchari ros. rubr. vnc. iii. conf diambræ,pulu. corall. præpar. ana dr. i. sem.pæon. dra. ÷ zacchari albi dissoluti in aquæ beton.quod suff fiant tab.quæ teneantur in ore.

Suffumigia circa nares ex decoctione sampsuc.stæchad.beton.caric.ping.& passul. ana pugil. i. bull. in suff portione aquę beton.de qua sume lib. i. in quam adijcito mell. ros. vnc. iiii. quo etiam vtitor pro gargarismo.

Vtimur præterea pulegio in panno lineo, vel serico,cum pauca sampsuchi portione, fiat odoramentum.

Sacculus in sutura coronali.R.4. Anodyn. sampsuchi, beton. florum stæchad. & ros. in-

compl.ana pugill.i.ex omnibus ruditer triti fiat sacculus sericus ad expurgandum cerebrum.

Mistura,maxime si subest tussis,de loch de pino,& diacodio teneatur in ore. Sic quoque pillulæ dictæ bechicæ sub lingua teneantur.

*R*ec. Amyli,dragacanthæ ana vnc.÷ cum ol.amygd.dulc.recēter expresso sufficienti.m.

Item vtendum est manna dissoluta in aqu. hordei calida,vt fieri solet in morbo gallico cum materia est rebellis naturæ: tunc curetur tanquam morbus Gallicus, cum decoct. spartæ,siue ligni sancti.

Si aderit periculum destillationis, Cauterium in brachio sinistro,& vsus sudatorij.

Ad Anginam

Distinguendum num sit vera, vel quæ est ex luxatione,quæ dicitur la Serra, quæ visitur in pueris:quæ curatur ab ostetricibus officio manus,quo facto agglutinatur emplastrum capitale ad locum affectum,vel ad suturam coronalem inspergatur-

Puluisculus, qui *R*ec. rof.rubr. incompl. cort.thuris,mastich.sem.pæon.carioph.sampsuchi ana part.æqual. prius trita mox lacte commassentur,& capiti imponatur mixtura.

Vsus balsami flaui,cum inf.rof.rubr.

Syr.valentes, vsu lenitionis sunt de cann. de granat.dulc.

anguinis emissio statim facienda libera-
si ferant vires.nempe morbus est acutus.
lenita prius aluo.
lyst.ex cassia ol.viol.rhodom.& diacath.
enæ sectio repetita in dextro cubito in-
o.
yr.de suc.borag & violarum, cum aqua
ill.vener.
ualescente morbo, vel perdurante ter-
ecetur vena cephalica dextri cubiti. Si
non cedit,quarto vena pertundatur,quæ
iacet linguæ.
nunctiones ex oleo amygd.dulc.in collo
sertim anteriore.
argarismi.Rec zacch.rof.rubr.vnc.ii diss.
ib.ii.aqu.hord.factæ colaturæ adde aceti
vnc.ii.fiat garg.
ssumendus in dies gargarism. fortis, qui
.syr.de inf.rof.arid.& de portul.ana vnc.
aqu.portul.& aquæ plantaginis,ana lib.i.
t.rof.vnc.ii.
omenta ex 4. anody. decoctis in aqua.
re per spongias. Postea inunge particu-
butyro,& oleo amygd. dul.
ambitiuū ex manna diss.in aqua hordei:
e vero mannæ.sy.est viol.vel granat.dul.
le cann.ana partes æqu.
Tertia die gargarismi valentioris virtutis
:.caricarum ping.passul. exacinatarum
ib.capill.vener.maluæ,& viol.ana pugil.
ill.in suff.quantitate aqu.fontis,in lib. ii.

dissolue rhodom.ex zacchar.vnc.ii. fiat gargar in statu morbi.

His medicamentum succedit lenit. quale est de sy suc.viol.de infus.rof.perf. aut mannæ, aut Cassiæ, quod si deglutire non detur:

Empl.parte externa. Rec.pulp.Cass.recen. extr.per set.vnc i. æsypi humidæ vnc. ÷ nidi hirũd.dr.iii.fiat empl. pro gula, quod extendatur in tela angusta.tenẽdum per duos dies, in quo remiscenda est posca cum cineribus hirund.ad dra.iiii

Gargar.ex lact.caprino, vel asinino tepido.

Vtimur etiam moris, quæ det oportunitas temporis, & petroselinis frictis cũ ol. amyg. dul.in statu tamen.

Puluis item benefacit stercoris Canis cũ modico zaccharo, fistula insufflandus ad fauces interiores.

Post statum deueniendum est ad exiccationem partis affectæ.

Ideo Rec.pulu.carabes dr.ii.inijce in carbones, cuius suffitum excipiat ore adaperto decumbens.

Cucurbitulæ scarificatæ.

Communis hæc curatio, tum legitimæ tum illegitimæ anginæ.

Ad Ophthalmiam

VEnę sectio in ophthalmiã solennis est, & vt plurimum factitatur dextero cubito,

bito,deinde repellitur defluxus in oculū pannis madefactis ex lacte fæmellæ, & aqu. ros. alb. lenita prius aluo per clysterem ex Cass. ol.viol.& melle viol.

Postridie iterū fiat venę sectio alterius brachij cephalicæ.

Sy.de inf.ros.de cich.& de endi.cū aq.fæn.

Est & reprimens medicamentū albumen oui recentis bene agitatum in aqu. ros. albarum, quod cum resederit spinosos retūdet oculi dolores.

Tertia die vteris compositiore oui remedio quod Rec.album oui quassatū in mort. cum aqu ros.& fænic. pauca.in hanc infunde pupatellam,qua conclusum sit sacch. ros. granulosū & tuthia præpar.ana dr.i.exprime intra palpebras oculi.

Quarta die purga corpus pharmaco,quod Rec. florum cord. pugill.i.Agar. troch. dr.i. fiat decoct in aqu.fænic. in qua per colatam diss. syr.ros.solut. vnc. iii. zacchari viol. vel mannæ ele.corp.& syr.de nouem inf.ros.rubrar. vnc.ii. mane offer.in potum.

In forma vero boli, Rec. pulpæ cass. rec. extr. per set.vnc.i.conf. Hamec.vn.÷ agar. troch.dr.i.cum sacch. suffic. misce. Quod si crassior hæreat corpore materia pillulare catharticum,Rec.pill.lucis pill.arab.& agar. troch.ana dr.i.cum aqu.fænic.form.pillulæ.

Vtimur etiam butyro recenti cum tuthia loco ex aqu.ros.alb. quo illinātur oculorum

cum

tum anguli tum palpebræ.

In progreſſu valet aqu.chælid.euphras,& fænic. deſtill. præſertim cũ ophthalmia peruenit ex sãguine. quum vero aliunde laudat Gal.fænũ gr.decoctũ in aq. fæniculi prius ex puluere bene deterſi.

Si diuutis ophthalmia perduret teſtula ſiue offe ſepiæ tempeſtiuè licebit vti cum tuthia præpar.& zacch.cand.ana partib.æquis.

Vtimur quoque aqu.ſociali,cuius deſcrip. tradit Altimarus in cap. de ſuffuſione.

Hirudines ad poſteriorem aurium partem licet refragari videatur Hippocr.lib.de aere, aquis,& locis.

Cauterium collo ſiccis in regionibus;in humidis vero bracchio deſigatur.

Ad dolores aurium

SEctio venæ dextri cubiti, ſi materia calida ſit.

Syr.de inf. roſ.de ſuc. cichor. cum aqua lupul.

Secunda die ſi dolor fatiget, ſecetur iterum vena cephalica eiuſdem lateris.

In auriculas vero infundatur lac muliebre tepidulum, vel ol.amygd.dulc.vel ol.e luteis ouorum.

Fomenta præpar.ex anod.quæ bull. in ol. applicando per ſpongias.

Decoct.caue ne ſubeat in cõchã auriculæ

Quar-

Quarta die medicamentum ex manna, vel syr. viol. dis. in aqu. de. 5. inf. ros. pers. si sit maiuscula febris impone rhabar. & senam.

Perdurante dolore, cataplas. ad auriculas ex farin hord. cũ lacte ol. ros. cũque uitellis ouorum in linteo distende.

Adhuc vero progrediente succis vtitor lactucæ, & sim. pulu. castor. insuffla, ne male grauetur cerebrum.

Adipes Coturnicis, vel Vulpis cum saccharo laudatissimæ sunt.

Cum syr. de papau. de nymph. de inf. ros. offerre poteris myroba citrin. & chebul. conditas à cæna: nam valide reprimunt defluxiones, & irruptiones humorum.

Apparente apostemate purgatiuum aliquod medic. illius puris, quale laridũ est dulce dilutum ex aqu. ros. nam belle aperit, & digerit. Verum tamen intingatur laridum ol. amygd. dul. & cubet ægrotus eodem latere, quò depurgetur pus.

Marina est concha, Pinna magna dicta, vulgo nostro lana pinna: ab cuius inferiora parte in amplam latitudinem extenditur bissus, idest delicatissima, & mollissima lana, seu lanago serica. Huius modica pars digito con uoluta, & filo dependens intus auriculam exteriorem demittitur: auxilio credita nobili aduersus aurium dolores, & e longinquo trahendi vim habere.

In materia vero frigida syr. de inf. ros. rhodom.

dom. è zaccharo, & oxymeli simplex cum aqua beton.

Pro pharmaco dentur pillulæ cocc. arab. agari.trochi, vel etiam pill.aggreg. cum cathar.rosf.vel syr.de stæchad.

Apozema ex syr.rosf. perf.& de sy.9. infuf. rof.rubr.cum aqu.beton.

Topica ex ol.amygd. amar. cum pauxillo larido suillo.Oleû, in quo decocta sit sampsuchus sicca hoc modo,Rec.florû chamæm. melil.fænugr.& sem.lini,sampf. beton. florû stæchad.rof.incompl.rubr. melis & furf. q. f. duo ex hac mistura sacculi calidi applicandi.

Immittimus quoque modicum corticem raphani hortensis edulis, vel gossypium imbutum odorato moscho.

Item olea de Castor.quod est mirabile, & momentum olei de carioph.destillato.

Ad Suffusionem

SVffusionis quidem species est duplex, incipiens,& confirmata.

Incipiens curatur sanguinis reuulsione ex media dexteri brachij,&

Syr.corrob.& incid.oxym.simpl.compof.

Pillul.arab.cum suc.fænic.m. & fiat massa pro medicamento præcedente mox.

Apoz.ex syr.de inf.rof.rubr.cum manna, vel zaccharo viol.vel syr.rof.fol.

Puluis,Rec.pulu.tuthiæ præpar. zacchari

candi.rosati,& testulæ siue ossis sepiæ ana dr. i.in oculos insperge. Eodem tempore vtendum est decocto fænigr. fæniculi, eupator.& chælidon. an. part. æqual. fiat lauacrum pro oculo.

Balneum item naturale, vt baln. fæniculi, quod est Puteolos.

Sed & præscriptis pul.adde viride æris dr. i.vel Rec. mell. destill. suc. limon. parui euphras.chælid.plantag.an.vn.÷ ceræ paurum fiat vnguen.immittendum in angulum internum,& externum.

Aqua socialis ab Altim.descripta de rosæ Anglicæ libro.

Syr.de stæchade, de inf.ros.incompl.cum diambra.

Mirobal.conditi à cæna delibandi interpolatis vicibus.

Hirudines affigantur post auriculam affecti loci,vel oppositi.

Cauterium interiori bracchio secundum oculi rectitudinem.

Decoctum ligni,& spart.pariliæ.

Sudatorium Trituli,vel Sulphatariæ.

In confirmata ophthalmia fonticulus in nocra expilis equinis mane,& vesperi distrahendis.Sanies autem vino diluenda, vel in sutura coron. cum empl. in serico chermisino.

Parotidarum curatio

PArotides à duab.ſunt cauſis,vel ratione criſis,vt in febrib. vel ſymptomate,vel alia ex cauſa frigida ſine febri. Sic variam recipiunt curationem,quæ ſunt videlicet.

Quæ ſunt a criſi leniter curãtur ad maturationem perductæ.mat.firmata pauca reſoluẽtibus.& ſi corpus fuerit robuſtum primo

Secabis venam ex eodem latere, & circa partem affectam.

Ol.amygd.dulc.cum butyro,ol.chamæm. fouebis autem partẽ affectam 4.anody.quod ſi proſequitur dolor:

Secabis iterum venam eiuſdem lateris cephalicam,& tum adhibe ad partem.

Catapl.quod Rec. far. hordei p.i. lact. caprini,butyri recent.ol.roſ.omph.ana vnc.iii. vitellos ouorum numero duos, micæ panis quantum exigitur:impone parti.

Signis apparentib.concoctionis maturantia,& ſuppurantia.Rec.maluæ,althææ. farin. frumẽti ana m.ii.caricas ping.numero 7.panis azymi,aſſungiæ ſuillæ rancidioris vnc. ii. croci dr.i.omnia reducantur in mortario ad form.emplaſti,quod diſtende in tela in partẽ affectam accommodandum.

Maturatione perfecta vomica pertundatur,non phlebotomo quidem, aut ferramento frigido,ſed ignito.

Si

Si vrgeant ſymptomata,quæ ſunt quidem vt plurimum dolor grauatiuus,duricies,& febris comitata: ſub hiſce caſibus emitte bis, imò etiam ter ſanguinē nedum ſemel;quippe quod imminet peric.ſuffocationis. Primo ex vena communi.Secundo ex cephal.eiuſdem lateris. Tertio ex vena,quæ ſubiacet linguæ. interim propina medicamentum purgans ſecundum humoris peccantis exigentiam.

Facta prius præparat. cum ſyr. exinde fiat potus.

Quarto anodyn.in hydræleo, & pars illa lenienda axung. gallin.cum ol. amyd. dulc. vel oleo.roſ.cum butyro recenti.

Corroborantia cerebri per ſyr. de inf. roſ. diambram,& ſimil.

Emplaſt.alias dictum.

Apertio parotidarum quamuis immaturarum non raro leuat , ſed eo caſu præmitte proteſtationem , & præmiſſo pharmaco purga corpus.

Med.purg.ex reb.attrahentibus à capite, ſic Rec.Agarici troch. dra.iiii. ſennæ cum ſollic.vnc.i.flor.cord.p.i.decoq.in aqu.beto. diſſ.in ſuff colat.ſyr.roſ.roſ.vnc.ii.de nouem inſ.roſ.rubr.vnc.ii.Diacath.Arna.vnc.÷ m. fiat potus.

Vel in forma pillulari,Rec.pill. hieræ pill. arab.agar.troch ana dra.i.form.pill. num.7. cum cathar.roſ.

Apoz. Rec. ſyr. de nouem inſ. roſ. rubr.

vnc.ii.& de quinque rof.perf.vnc.i.cum aq. beton.fiat potus.

Ad Peripneumoniam

IN materia craffa mittatur fanguis ratione febris & inflamm.internæ.

Syr.de cann.de viol.de fuc.cichor. & de granat.dulc.cum aqu.cichor.facta præparatione propinetur.

Med.purgans, ex facch.violato,vel caffia cum aqu.hord.fufficienti.

Poffunt & exhiberi fuccus malorum punicorum,feu granatorum, & ptifana cum facchato.

Ol.amygd.dulc.butyr.rec. non falfi exterius adhibendum.

Cataplafm.ex fari. fab. & hord. ana part. æquales, butyri recentis.ol amygd. dulc. & viol.ana vnc.i.ceræ modicum,fiat linim. in parte affecta.

Interius mãna diffol.ex aqu. hord. vel ore tantillum caffiæ recent.extr.per fet.quæ caff. diù tetineatur eo, quod lambendo refrigerat maxime pulmones.

In Hifpania defigunt cucurb.& fcarif.in thorace,fed latius eft in dorfo: neque enim reptant inde tot arteriæ,quot in pectore: & tunc fi etiam eft opus, fecetur vena ex altero bracchio.

Sub materia frigida,& permifta ex Gal. 2.

ad

ad Glauc. cap. 1. vena secetur vberiori sanguinis modo ex altero brachio.

Syr.de hyssopo,de prassio, de glycyrrhiza cum aq.capill. vener.

Medicam.ex decocto Agar.troch.fol.senę cum flor.cord.in aq.beton. in quo diss. syr. D. Augustini,vel sy.ros.solut.vel manna, vel cassia.

Loco lambitiui interius ol. amyg. dulc. recent.cum sacch.vel sorbillatim da. sy.de glycyrrhiza,sy.capill.vener.&c.

Si morbus diuturnior sit,R.syr.de hyssopo, & prassio cum loch de pulm.vulpis,vel loch. sani,vel Diacod.vel aq.mulsam confectam ad bibendum ex aq. & melle cum modico hyssopi, vel aqua confecta ex iuiub. vuis pass.cum caricis,cum capill. vener. & glycyrrh.in potum.

Exterius vtaris ol.chamęm.& amyg.dulc. cum adipe anserino,vel butyro,vel pingued. vituli.

Fomenta sint hæc.Rec.maluæ,alth.parum fęnigr. senæ, florum chamęm.cass. & capill. ven.a.p.ij.caric.ping.pass.sine nucleis,iuiub. sebest.hord.an.m. ÷hyssopi p.ij. bull.in hydrelęo ad consump.3.partis ex facto decocto fomenta fiant ad pectus ex spongijs.

Non cedęte malo fonticulus in bracchio sinistro.

Quidam empyricus exhibuit cuidam ol. nitri,qui mortuus est.

Ad Syncopen

SYncope præſenti frictiones toto corpore ſunt inculcandæ.

Symptomatico, per inanitionem ſuperiorum partium deliquio, ſuſcitato, ligaturæ pedum digitis aſperiores adſtringantur, frictiones verò fœmoribus,& tibijs agitentur.

Si defectus animi venerit à profuſione sãguinis ex vtero,vel è venis ſedis, frictiones brachijs acerrimę inducantur, & digiti manuum peruellantur.

Reſumptiua,vel reſtauratiua,quale eſt vinum odoratum, vt Gal.12. meth.4.& 6. nec non 1.ad Glauc.c.14.In frigida ſyncope merum vernacium,aut protropum lacryma dicta: & præſertim ſi vini genus hoc ſit adſtringens.

Vomitus commendatur.

Lypothymia, quæ ſæpe fit propter conſenſum ſtomachi,neruulo 6. paris cerebri remordentem humorem grauiter ferente: vomitione prompta reuocatur. qui vomitus excitatur,ſeu panno oleo tincto,ſeu digitis in olim miſſis,vel ſy.aceto.aqua diluto,tepidoq; poto. non autem licet valentioribus alijs intendi reiectatum,ne fiat attractio. Qua demũ expurgatione facta deuenies ad

Clyſterẽ,qui Rec.Caſ.vnc.i. Diacath.vnc. ÷ ol.amyg. dulc.& Rhodom. an vnc iii. m.

fiat

fiat enema.secus agetur res per suppositoria.

Ex ore vero assumptis erunt

Sy.è succo granatorum dulc. acerborum.

Confect.de hyac.cum sy.de pomis, & de suc.borag.ex vsu est; vel

Syr.de suc.cichor cum pulu. margar. præpar.vel diamarg.frig.vel electuar. de gemmis sine speciebus.vel elect.regum, vel lapid.Bezahar.ex modico vino albo veteri odorato.

Illitus extra os ventriculi ex ol. rosac. amyg. dulc.& sim.

Clyst. sint quotidiani ex Cass.ol.viol.dissoluto in decocto maluæ,& althæ, lactucæ, violarum,hordei in aqua pura.

Ad Asthma.

MAlum hoc,si per consensum est iecinoris,vel lienis,non aliam agnoscit,quā curationem istorum cōmunem. Si vero per essentiam hominem compræhēderit iam diu senem,curatu difficile monet Hippoc.

Iuuenes vero sectione venæ dexteri cubiti leuabuntur.

Syrup.humores præpara de glycyrrhiza, de cannif. capill.ven. de zyziphis, de hyssopo,de stæchade. dilues aqua hordei, vel consimili. Calidis vtere,tum à prandio, tum à cœna.

Medic. purg. Rec. flor. cord. p.1. sebest. vuar.pass.sine vinacijs,hordei sine corticib.

capill.ven.ana p.i. caricas ping. num.4. fol. senæ or. vnc. ÷ Agar.troch.dr.i.fiat decoctū in aq. capill. ven. & in colat. dissol. syr. de quinque infus.rof.persic.vnc.iiii.mānæ elec. corp.aut sacchari violat.vnc.iii.Diaph.vnc. ÷ misce,& fiat potus.

In for.vero pillulari Rec.pill.de agar.pulu. hieræ.Gal.& Aggreg.ana dr.i.form.pill.cum cathart.rof.n.7.& inaurentur.

In forma vero boli.Rec. Caf.rec.extr. per setam vnc.i.diaphęn.vnc. ÷ pulu. hieræ Gal. agar.troch.& pulu.glycyrrhizę ana dr.i.cum saccharo fiant boli.

Post hæc exhibe ius consummatum, vulgo vocatum cum surfure,paratum hoc modo.

In iure pulli,decoque.pug.i. furfuris in tela rara deligatum: elixatione completa fiat expressio, exhibe mane calidiusculum. loco iuris est mulsa.

Item offer oleum ex amyg. dulc. recens inspersо modico saccharo cand.viol.& pulu. glycyrrhizæ,fiet ex his lambitiuum.

Aqua,potissimum hyberno tempore fic, parabitur.Rec.Rad.glycyrrh. ruditer contusę vnc. ÷ passul.fine granis,ziziphorum,hordei mundi,capill. ven. ana p.i. caricas ping. n.6. hyssopi p.i. bull. in lib. 12. aq. font. ad consumpt.6.partis aq.add. in fine mell. opt. vnc.i.facta decoctio secundum artem,& colata seruetur pro potu.

Lam-

Lambitiua calidiora. Rec. ſy. capill. ven. de hyſſopo, de glycyrrh. ana vnc. i. loch. ſani vnc. ∸ m.

Pillul. bechic. in tabellis interdiu, & noctu delibentur ſic paratæ.

Rec. diacod. in tabellis, & loch ſani ſacch. granuloſi, ſeu candi quantum videbitur, diſſolue in aqua hordei, confice tabellas. ſecundum Artem.

Per menſẽ exhibeatur caſſia, ſi ſit æſtas, ſi vero ſit hyems, terebinthina, quæ eſt mirabilis vis ſic parata.

*Re*c. terebinthinæ decies lotæ ex aq. decoc. maluæ, hord. & glycyrrh. vnc. ∸ m. ſub aurora quatuor poſt horas cibandus æger tranſuoret bolos in ouo, vel in neuola dicta madefacta vino, vel ſi commodius videbitur in oleo amyg. dulc. calidiuſculo. Caute uero boli exhibeantur, ne inuiſcentur pili. quod ſi alioqui contingat inunge, ſing. bolos ol. amyg. dulc. uel puro communi.

Si non fuerint hæc ſatis, inſiſte decocto ſalſæ, uel ligni guaiacini cum floribus, & fruct. pect. ut in deſcriptione aquæ prædictæ.

Empl. capitale affigendum ex aſpero panno prius infricatę futuræ coronali, quatenus poris intimæ ſubſtantiæ rarefactis ſubeat facile medicamenti virtus, quemadmodum enucleauit Aetius. Inungendus uero thorax ung. pectorali Meſuæ.

Poſtremò excitetur fonticulus in brachio

finistro,& mittendus est æger ad sulphatariã Puteolanam.

Ad Palpitationem cordis.

PEriculosior est palpitatio, quæ ventriculos agitat cordis, & pericardij. Causæ flatus, vel humor ad modum crassus,&c.

Sanguinis emissio ex vena interna cubiti manifestam afferet vtilitatem, autore Gal. 1. de loc. affc.2.

Syr.endiu.de pom. de suc. borag. & rhodom.ex zacch. ana vnc.÷ aq.meliss.vnc.iii.

Medic.in for.pot. Rec. Agar.troch. dra i. fol.senæ orient.vnc.÷ flor. cord. p.i. decoq. ex aqua fęnic.& in col.diss. syr. ros. solut. & sy.D.August.ana vnc.iii.Diaphęn.vnc.÷ m.

In forma vero pillul.Rec.Pill.de lap.lazuli,& pill.aggreg.& pill.de hiera ana dram.1. form.pill.cum syr.de stæch. n.7.

In forma vero boli,Rec.pulu.hieræ Gal.& Agar.troch.ana dr.1.Dragacanth. vnc.÷ cũ sacch.f.boli.

Epithemata cordialia, Rec.Ros.incompl. cort.citri;florum aurantiorum, & viol. ana p.i.basilici dr.1. granorum parad. sem.eruc. ana dr.ii.ligni aloes,pulu.diamarg. frig.ana dr.i.aq.namphæ,ros.rub.an.l.1.vini vernacij lib.÷ decies applica ad cor panno rubro: mox affricetur ol. magni Ducis Florentiæ, alias vero fiat embrocha parti ex aqua namphe

phe cum pulu. boli arme.mista.

Aliud è simplicibus,quę discutiunt flatum, & augent vitalem vigorem, Rec.diamoschi dulc.& amari ana dr.i.aq.namphæ, vel optimo vino modico dilutum offer. vel offer. confect.diambræ, vel de Hyac. eodem modo,vel Lap.Bezahar.gr.5.vel 6. vel conf. Alcherm.ad dr.i.vel iulepi de cinnam.dr.i. vel ol.anysor.destillatum cum sacch. confectum in tabellis; frange tessellam ore detinendam. potest & addi ol.fęnic. destill.

Linimenta cordis ex ol.de cinnam.destill. ol.vero de pulegio destillatum in grauioribus casibus permittitur aliquando.

His non conferentibus,sectio fiat Saluatellæ sinistræ manus,&c.

Hirudines ad sedem affigendæ.

Cauter.in sinist.brach.reuellet ab affecta parte confluxum.

Reuellit etiam, & euacuat morbi materiã orientalis senæ decoctum in iure pulli interpolatis,diebus octies repetẽdam,vel totidem diebus sumat.

Syrup. magistrale, quod Rec. rad. chinæ concisæ vnc.i.Infunde in lib.vi.aq.font. per 24.hor.fiat decoct.ad cõsumpt.semissis aquæ adde senæ orient.vnc.i.epith. dr.ii.polypod. querc.dr.iii.flo.borag.viol.fumit.cichor.endiu.ana p.i.anysor.fænic.ana dr. 2.fol.meliss. glycyrrh. ruditer contusæ vnc.÷ fiat dec. sec. art. expressus succus aromatizetur ex

ligno aloes ad dr.i. Santal.omnium dra.iiii. cum zaccharo sufficienti,fiat sy.longus: Cuius assumat vnc.iiii.in singulos vsus, æstate bis hebdomada,hyeme vero quotidie.

Ad Pleuritidem.

FOmenta partis affectæ ex anodyn. in coctis aq. font. expressis modice spongijs administra.

Embrochæ pariter, & inunctiones ex ol. amyg.dulc.

Sy.de cann.de suc.endiu. & gran.dulcium cum aq.capill.ven.& aq.borag.à mali exordio statim.

Venæ sectio ex opposita parte lateris dolentis,& rursus ex eodem latere de iecorar. bis si mali vis exigat,& constent vires.

Quarta die medic.quod Rec.flor.cord.p.i. zyziphor.sebest.capill.ven.passul.sine vinac. hord.mũd. an.p.i.fol.sen.orien.vnc.÷ decoque in aq.hordei,vel capill. ven. & in colat. disso. zacch. viol. vel mannæ ele. Calabræ vnc.iii.Rhab.rigor.per spicam inf.in vnc.iii succ. ros. pers. triph. pers. dra. i. & non colati.m.

Febre persistente cum validiore inflammatione,abstine à Rhabarbaro,& sena, sed imponito temperatiora, præsertim cassiam rec.extra.per setam cũ pulvisculo glycyrrh. & zacch.granulosi è violarum syrupo,forma

boli

boli deuoret mane bolos,& prandium remoretur quatuor ab assumptione horas.

Cruda apparente pleuritide deueniendum est ad Anodyna decocta in hydrelęo per spõgias, vel in vesica suilla calida applicanda particulæ dolenti.

Sy.lenientes sunto de glycyrrhiza, capill. ven.violat.præterea manna dissol.ex aq.hordei, vel decocto huiusmodi,quod

Rec.Caric.ping.pass.sine gran.zyziph.mũdorum ana p.i.hordei mun.p.½ glycyrrh.ruditer contusæ dr.iii.capill. ven. p i. bulliant sec.art.in lib.vi.aquæ font.ad consumpt.tertiæ partis, & facta colat. seruetur pro lambitiuo mane, & vesperi, quod est maturatiuum.

Loch sanum,itẽ & Diacod. in tab. zacch. cand.& pill.bechicæ recen. singula diu sunt ore retinenda.

Vnctiones amyg. dulc. chamęm.axungiæ gallinæ,& butyri.

Decoctum hordei cum pauca glycyrrh.

Aqua mulsa cum est materia reddita crassa.Item oxymeli simplex mox scylliticum, verum hoc hyeme.

Externè vero inunctiones ex adipe vitul. quæ desumitur ex cruribus vituli,vel vnguẽta Dialthææ,vel vng. pector. cum mucilaginib. Vel saponea,quæ Rec. amyli,& zacch. cand.cõtriti ana vnc.½ ol.amyg.dulc.recẽt. vnc.iiii. ad modum saponis deducto. vtitor

pau-

paulatim in horas, quod medicam. dicitur vulgo Alosa.

Potest & æger delingere casiam recenter è fistula extractam.

Non omitto pulueres anodynos demittēdos in stomachum, ex aq. mulsa, vel vino. ex his est

Limatura dentis porcini, quæ iuuat verius in pleuritide notha. In quam etiam melius insperguntur cortices talorum suillorum assi, & cum cymino contriti parte prius inuncta ex ol. anethino.

Sed si materia non fuerit expurgata, sed ad suppurationem versa curatiuo huiusmodi cōmunis manet empyematis, de qua nos paulo post agemus.

Phthisis Curatio.

PRima die sy. præbito de zyziphis, de granat. dulc. de cann. & capill. ven. quia scopus est præcipuus ad facilitandum sputū, & ne generetur putrida febris, in prōptu sit

Aqua pectoralis confecta ex zyziphis, carne passularum, & hordeo, seu mauis aqua mulsa ex Hippocratis ritu.

Quarto die pharmacum, quod Rec. flor. cord. p. 1. hord. mund. sebest. passul. sine granis capill. vener. & zyziph. ana p. i. fiat dec. in aq. hord. & in colat. disso. sy. de v. inf. rof. perf. & mannæ corp. aut zacch. viol. ana vnc. iii. m.

In

In forma vero boli, Rec. Caſſ. nou. extr. per ſetam vnc. ii. Agar. troch. dra. iiii. vel dra. ii. cum ſacch. exquiſito: bolo v ante prandium horis vtitor.

Lac Aſininum hoc modo præparatum ordinatur. Aſella dies aliquot lactucis, hord. furfure, endiuia, boragine, cichor. nutricatur, ſic alita deducatur ante lectũ decumbẽtis. deinde præcalfactis vberibus educ lac, quod ebibat languens ad vnc. iiii. à quo iam aſſumpto quieſcat æger, & per 4 horas vigilet vſque prandium, poſt hæc augere, meminerit doſin ſingulis diebus vſq; ad vnc. vi. proſequuturus eandem menſuram 20. diebus.

Exinde vero totidem alteris 20. diebus lac caprinum eodem præſcripto repetat, ſi cęli temperies vere, & autumno conſentiat.

Cum ſenſerit æger acidum ore, vel ſtomacho ſaporẽ, loco zacchari immiſceto Rhodomeli zuccarinum, quo rurſus acedinem non moderante, tunc à lacte abſtineto, ſed eius loco fuerint

Sy. magiſtrales, qui Rec. Carnium teſtudin. lib. ÷ cancros fluuiatiles. n. 12. bull. in vi. lib. aq. font. ad conſump. mediet. adde in dec. endiu. borag. cichor. bugloſ. hord. mundi, & paſſ. ſine granis, capill. ven. ſebeſt. ana p. ÷ facta fortiter expreſſioni adde ſacchari duplum: habebis. ſy. longum, de quo ſumat vnc. iiii. ſingulis diebus mane binis hebdomadis, aut circiter languens.

Elect.

Elect. eiusdem intẽtionis est hoc, Rec. carnis testud. elixæ vnc. iiii. semin. portul. sem. maluæ, sem. lactucæ ana dr. i. pulu. glycyrrh. & lapid. hęmatitis ana drach. ii. sacch. albi dissoluti in aq. capill. vener. sufficienti. fiant tabellæ.

Aqua superest ex angue ceruono dicto, cuius carnes abscissa cauda, & capite destillentur in vitro, quod dicitur vulgo retorta, cum simplicibus pectoralibus, quorum ante meminimus, quibus & volens adijcere possis carnes testudinis, aut cancrorum fluuialium.

Vsus mannæ, & cassiæ.

Cauterium in bracchio sinistro.

Ad Empyema.

SI febris adest, curetur vti pleuritis. Si sine febre, decoctum ligni sancti, sed corpore prius expurgato per catharticum, quod ante descripsimus in phthisi.

Sanguinis emissio ex vena interna dextri cubiti.

Decoctum autem ligni guaiacini est hoc, quod Rec. ligni sancti vnc. iii. corticum eiusdem, fol. sen. orie. ana vnc. i. capill. ven. hord. mundi, sebest. pulpæ passular. zyziph. ana p. i. ÷ florum cord. stęchad. sampuchi, betonicæ ana p. i. infus. per 24. hor. in lib. vi. aq. font. decoque ad consumpt. duarum part. aq.

facta colatura seruetur pro potu; cuius dos. sit lib. ÷

Pro potu, Rec. eiusdem ligni sancti vnc.i. infunde in aqua lib.15.aq. font. decoq. eodē modo, & ratione secundum artem ad consumptionē tertiæ part. aquæ: adde in fine glycyrrhizæ ruditer contusæ, & semin. cori. præpar. ana vnc.i. cinnam. elect. dr.vi. facta colatura seruetur pro potu, quo vtitor dieb.40. cū diæta ex rebus stypticis, qualis est caro assa, amylus parum torref. pulmentū cū saccharo confectum.

Si sit empyema per destillationem, cauterium occurret dextero bracchio excauatū.

Quo ipso tempore terebinth. decies lota ex aqua hyssopi singulari est vsui detersionis.

Ad Tussim.

PRimo videndum est, quæ sit causa tussis .i. num hæc sit ex destillatione, vel num sit intra thoracem ipsum, & num sit per cōsensum, aut per essentiam.

Si ex destillatione sectio venæ mediæ dextri cubiti interni. interim

Syr. esto de infus. ros. cichor. borag. ana vnc. ÷ aq. lupul. vnc.iii.m.

Medic. Rec. Agar. troch. dra.i. fol. senæ vnc.i. flor. cord. p.i. fiat dec. in aq. betonicæ in colat: disso. facch. viol. vnc.iii.m.

Vel in forma pill. Rec. pill. cocc. & agar. troch.

troch.ana dr.i.form.pill.7.cum cathar.rof.

Cauterium bracch.dextero,vel finiftro.

Syr.reprimentes deftillationem à capite, funt de infuf.rof.de papau. de cichorio cum pulu.corallior.præpar.& apparẽte coctione

Emplaft imponito capiti cephalicum.

Interpellatis vicibus Caff. bolus cũ pulu. glycyrrh.& cinnamomi.

Decoctum lig.fancti.

Sudationes Trituli,quæ funt ad myrteta Puteolorum.

Tuffis vbi eft per effentiam in thorace,remedia profuerint, quæ & empyemati funt communia.

Si tuffis antiqua fit, exhibe languenti flor. fulphuris tenuiffime triti in ouo forbili mane per 10 dies drach.ii.÷

Ad Sputum fanguinis.

QVando phthoe per tuffim eft vitio thoracis,fectio ftatim internæ venæ dexteri cubiti celebranda crebra, & pauca fanguinis portione,ideft ad vnc.i. reprimendo per interualla curfum fang.ideft identidem aperiendo, & occludendo.

Syr.myrtinus,de portul.de rof.ficcis ana vnc.i pulu.boli arm.orient. corall. rubr. & terræ figill.ana dr.i.fiat lambitiuum.

Syr.præparãtes curationem funto de cydonijs,de myrthi,baccis,herbæ acetofæ, de

por-

portul.cum aq.plantag.& portul.

Per æstatem de succ. plantag. & portul; quam portulacam mandi licet eodem vsu paulatim.

In maxima vero sanguinis euacuatione, contineat æger aquam potissimum cisternæ frigidam ore.

In potu vero quotidie cysternalem aquã ferramentis candentibus sæpe numero medicatam.

Altera etiamnũ & tertia sanguinis emissio ex altero bracchio, si sanguis non compescatur.

Cibi perpetuo sint incrassantes, vt pedum vituli, & veruecis, & oriza.

Si sanguis cesset quidem, sed non omni ex parte, subdito

Medic. quod Rec. flor. cord. p. i. fiat dec. in aq. plantag. & in suff. colat. disso. Rhab. opt. spica vigor. dr. iiii. infusi in dr. iii. aq. de 5. inf. rof. rubr. aut in succo rof. rubr. & non colati, misce fiat potus.

Abstinendũ est hic à thamarindis, vtpote quæ pectori nocent, & supersedendum est herbæ acetosæ, vt quæ excitat tussim.

Sub noctem saccharum cum bolo armenica tenuissime trita præ manibus esto.

Quod est capitis vitio sputum cruentum Fonticulo in vtrolibet bracchio potissimum auertitur.

Elect. Rec. sacch. rosati vetusti vnc. iii. sem.

sem. lactucæ portul. bol.arm. orient. corall. rubr.ana dr.÷ lapid.hæmat.dr.i. zacch.albi dissoluti in aqua plantag. quota satis sit,m, parentur ex his electuaria sec. Art.

Quæ interdiu demittet æger cum aq.chalibeata,vel aq.plantaginis.

Præter autem adstringentia reprimunt, & incrassantia,qualia sunt iuscula decoctorum extremè pedum vituli, vel veruecis cum farrib.torrefactis,quod genus hauriat, mane quatuor ante cibum horis.

Inunctiones ex ol.myrt.cydon,& viol.tota testudine pectoris.

Si periculum impendeat phthisis,vel empyematis curationem præueni, quam iam nos ad auertendum affectum vtrumque congessimus.

Si symptomatica vero sanguinis fluxio sit è naribus,prima occurrit venæ sectio. Mox aliqua reprimentia, tum in fronte, tum ingula,qualis est aq.plantag.

Rec.aq.plantag. & nymphęæ ana lib.÷ aq.ros.rubr.lib.÷ ol.ros.omph.vnc.iii pulu. boli arm.orient. & terræ sigill.ana drach.ii. misce.

Aliquando miscebis aquæ cisternæ cum aceto prolue nares, quam & æger ore contineat,& manibus frigidam affundat.

Ad hæc cum pulu. boli arm. orient. terræ sigill. ana drach.ii. cumq; pilis leporinis minutim concisis albumenoui conquassatum

ad

admodum collyrij compone,mox huius aliquam partem, quæ medium amygdali nucleum æquet in narem hęmorrhagia madentem inde,ac detine digito pressius adstrictum,vt acquiescat tandem fluxus, quem & suppressum vidimus insufflato arido fimo rudibilis iumenti.

Cucurbitulæ hypochondrijs defixę sic: vt si sanguis ægrotanti erumpat è nare dextra, cucurbitula applicetur hypochondrio dextero, si vero contra accommodetur sinistro.

Ligaturæ pedibus,& cruribus adstringantur,à brachijs verò satius est abstineri,nè cōfertim adrepentis humoris fiat attractio.

Sanguinis emissio,si vis extrema coegerit, ad quartam vsque vicem repetitor.

Ad vomitum, & nauseam.

FOmenta stomachi ex absynthio, mentha,& vino odorato,vel per panē assum irroratū aspergine meri generosi crassioris, & cinnam.mastich.caryophyll.curiosè contritis.

Clysteres subtractiui ex hiera picra. Diaphęn.electuar. de succo rosar. aut benedictæ cum oleo chamęmel. & melle despum. & dissol.in decoctione diuretica, vel in decoctione ex anodynis.

Medic.purg. Rec. pillul.mastich. pill.aggreg.& pulu.hieræ ana drac.i. form. pill. 7.

cum cathar. rof.fed forma boli, Rec.Tragacanthæ vnc.÷ pulu hieræ Galeni dr.iiii.cum facch.fiant boli.

Sacculi ftomachici madefacti in vernacio vino calido fępe appliciti ftomacho.

Emplaftum Io.de Proch.vel vtriufq; galliæ per aliquot dies detinendum exteriore, ac pofteriore parte ventriculi.

Balneum de fubueni homini fpongijs adhibitum calide.

Si balneum obfuerit ægrotāti intemperiei calidæ iecinoris ergò, commuta cum Succellario.

Materia biliofa committēte naufeabundū affectum, protinus ex aqua tepida,& fyr.acetofo,vel aceto ipfo, vomitum arte monftratum ne dubites inculcare.

Syr. oxyfacch. de granat. medij faporis, quales recte vocaueris acerbidulces, muzos Arabiftæ dixere.

Clyfteres ex caffia Diacathol. rhodom. & melle viol.& ol.amyg.dulc.& ol.viol. cum decoctione communi.

Medic.purgans, Rec.pulp. caff. rec.extr. vnc.i.rhabar.opt.vigor.parum nutriti fucco rof.rubr.dra.ii. fpecierum hieræ Gale. dra.i. cum facch.fuff.conflentur boli.

Illitus externi vētriculi,Rec.pulu.vtriufq; menthæ,rof.rubr.& myrti ana dr.ii.maftich. corall.rubr.ana dra.i.cinnam.elect. dr.ii.caryoph.dra.i. ol.maftich.& cydon. ana dra.ii.

ceræ, pusillum confice linimentum.

Sy.congruunt de succo ribes,de agresta, de sorbis, miua cydoniorum, sy.herbæ acetosæ,vel de portul.vel myrtinus.

Post cibum vtimur diacydonite.

Ex his est emplast.omne stomachicum ex oleo nardino extensum in aluta descriptis superioris ventriculi terminis.

Quod si vere vomitus est,qui vexet hominem,symptomaticus, cucurbita maiuscula defixa parti,quæ respōdet ori ventriculi,certam promittit opem.

Ad Cardialgiam.

PRæsente cardialgia, vomitus consulto prouocatur ex his adiumentis, quæ modo recensuimus.

Si vitio fiat humoris,syr.dictus oxyzacch. aut syr.granat.muzorum, aut terra sigill. & bolus armenia orient. cum syr. de acido citrii, sementella,vel corall.ad dra.i. vel pulu. sem.citrii, vel theriacæ dr.i.

Particulam vero ventriculi superiorem fomento roborabis absynthij.& mentæ, quæ teporem adsciuerint ex percalfacta igne tegula.

Clyst.ex lacte caprino,vel asinino, & succo salicis cum sacch.& semine canapis, siquidem inde lumbrici sępe mali effectores parte relicta ventris altiore,ad intestini prin-

cipium allecti dulciario se recipiunt.

Proficiunt & semina portul.beton. brassicæ ad dr.i.cum aq.acetosæ,vel portul.

Illitus amarorum vnguinum ventriculi parte tum superiore,tum etiam in fundo. Sic oleum de thure destillatum lumbricos vnice rumpit. Adhuc aliud est præstabile commentum:

Aurãtio pomo primum excauato immittatur fellis taurini rutæ, aloes, & theriacæ veteris ana dr.i.allii nucleum mundum vnum, croci dra.÷ m.cum acido aurantij,quod calidis assetur fauillis.Qua elixatione peracta, ventriculi, tum os supernum,tum fundum, inunge.Vbi vero copia nõ sit aurantiorũ, ea simplicia bull.in oleo communi.

Clysteres mitigantes bilis acrimoniam,& furorem,non effugient cassiam,ol.violatum, mel violatũ,diacath.& decoctionẽ cõmunẽ.

Contra vero si materia sit crassa,Clysteres ex vsu sunt incisiui,& detersiui.

Sy.de cortic.citrij oxym.simp.oxym.scillit.cum iulep.de cinnam. vel cum aqua stillaticia de cinnam.dupla portione,nam vtrũlibet os ventriculi restaurat.

Vel syr.de menta,vel conf.de cinnam. cõfect.de Hyacinth.vel de Alcherm.ad dr.i. ex vino flauo bono.

Clyst. Rec.hieræ picræ Diaphœn. aut Bened:. aut elect. de suc.ros. ana vnc.÷ Agar. troch. tenuissime triti dra.i.specierum hie-

ræ Gale.dra.ii.mellis despum. ol.chãmęmel
ana vnc.iii.cum decoctione diuretica.

Cardialgiam cauens futuram ex præsenti non discussa materia de ventriculo, superse-de venæ sectioni, sed præpara primum hu-mores syr.ante descriptis, mox eijce medi-camento non vehementi, ne attrahatur ad ventric.acris materia, dandumque rhabar. correctum suc.ros.pers.cum aliqua portione mannæ. si vacet febris, licet non vacet ma-teria crassa,& viscosa,decoctio sit Agar.cum flor.cord.& sena orient. in colat. dissol. syr. solut.August.Niphi, ac deacath. Arnaldi,vel sim. forma vero boli

Rec. Diacath. Arnal. dra.vii. pulu. hieræ Gale.& Agar.troch.ana dr.i.Diaprun. vn.÷ cum sacch.fiant boli.

Sacculi,Rec.absynth.vtr.mẽthæ ros.rubr. cort.citrij ana p.i.ligni aloes, dictamni albi mastich.& cinnam.ana dra.iiii. caryophyll. dra.ii.ex omnibus crasso modo contritis pa-rentur sacculi iii.quorũ duo madefaciẽdi siñt in vino vernacio, vel succo cydon. vicibus alternis.i.vt nũc unus,nunc alter seruiat pro madefactione,& fomẽto illo vini,vel suc.cy-don.Tertius imponetur stomacho languenti siccus.

Si non facient hæc satis,Emplasta supple, quæ conflentur ex Empl. Ioannis de Proch. & emplast. vtriusque galliæ ana vnc.÷ di-stendantur in aluta, vtimur his empla-

ſtis vicibus interpellatis.

Inſuper pill.maſtich.ad dra.i. vtere ante cęnam.

Si flatuoſa ſit cardialgia, vinum conducit, ſin minus haud benefacturum puta.

Inſequitur hanc affectionem ſudor diaphoreticus vt plurimum, qui cum ſit à viriũ iactura magna, cohibendus eſt illitu crebro totius ſpinæ dorſi ex ol.myrtino, vel roſato omphac. vel ol.de ſemin. cucurbitæ recenter expreſſo. Singulare vero eſt corpus hinc, & inde indeſinentibus ventilare flagellis, vt pori conſtipentur.

Quibus artibus vbi non cedat inſolentia morbi, ſunt infricandæ partes vndecunque ex vino odorato, in quo debullitæ ſint roſæ incompl. frondes,& cortic.citrij cinnam. & caryophy.ex quo decocto,vel irrigentur omnes ad vnguem extimæ partes, vel opulentus æger demittatur in labrum, quod receperit medicatum hoc late merum,quippe mirabiliter iuuabit calore ſuo.

Exhibeto quoq. roſatam nouellam ore demittendam ad dra.ii. ex vino odorato, vel iure pulli cannella tincto.

Ad Singultum.

SIngultus ex inanitione diſcutietur rebus, & nutrientibus,& adſtringentibus, in quibus eſt ol. amyg. dulc. cum ſacch. quod

pau-

paulatim combibatur recens expressum: sic etiam manna dissol.in aq.hord.

Confect.de hyacintho.

Sunt è cibis oua sorbilia, testes gallorum, hepata gallinarũ. Itẽ pistũ pullæ, vinum generosum.

Singultus ex repletione, & offartu multæ materiæ pituitosæ profugabitur vomitorio, ex aq.tepida, & syr. acetos. vel oxymel. scyllit. aut simpl. ad vnc.i.

Mane decoctum agar. ex aqua tepida ad hunc modum.

Rec. agar. troch. drach.i. bull. in aqua pura, adde oxym.simpl.vnc.ii.paretur vomitorium, quod est mirabile ad materiam illam crassam expellendam.

Syr.consequentes de mentha, de stęch. & syr.de cinnam.

Sacch. quoq; ex flore marino alias anthos dicto.

Confectio quoq; Hyacinth. & Alcherm. vel de cinnam.

Medic.aliquãto validiusculũ, R.Diacath. Arn. dra.vii. Agar. troch. specierum hieræ Gale. ana dra.i. Diaphę. vnc.÷ cum sacch. fiant boli.

In potu vero sic, Rec. Agar. troch.dra.i. fol. sen. orient. vnc.÷ fiat decoct. in aq.beton.& in col.diss.sy.Niphi.& rosati solut.ana vnc.iii.Diaphę.vnc.÷ m.

Inunctiones ventris ex ol.destil.ex absynt,

oleo de ſpica, vel maſtich. vel ex caryophyllis. tandem.

Emplaſtũ vtriuſq; galliæ, & Io. de Prochyta, ſeu compoſita, ſeu ſeorſim adminiſtrata.

Si ex materia acri imbibita tunicis ventriculi præſto ſit

Vomitorium, quod ſupra poſui.

Paulatim reſorbeantur ſyr malorum granatorum, iulepum viol. vel roſatum diſſoluta in aq. meliſſæ.

Pharmacum purgans, Rec. Tormentil. dr. ii. flor. cord. p. i. thamarindor. & fol. ſen. orien. ana vnc. ÷ fiat decoct. in aq. ſcorſon. in ſufficì colatura diſſo. mannæ ele. corpor. vel ſacchar. viol. vnc. iii. triph. perſ. Rhab. vigor. dr. i. ÷ infuſi in vnc. iii. ſuc. roſ. perſ. & non colati m. pro potu.

Succi granatorum malorum, vel ſuc. citrij, vel ſuc. limonis, vel ſyr. de acido citri, vel cũ vino albo bono paratis ſuccis admiſce, trita hæc, quæ ſubſequuntur.

R. pulu. boli armen. orient. marga. præp. & ſeminum citrij ana dr. i. m.

Sic & lapis Bezahar ad gr. v. vel vii.

Extrinſecus vero fotus ex abſynt. & mentha, vel alias ſacculi leuiores, qui Rec. vtriuſque menthæ roſ. incompl. cort. citrij, & abſynt. ana p. ii. ſantal. omnium, & corall. rubr. ana dra. i. contere groſſo modo, vnde fiant 2. ſacculi ſolenni forma pro ſtomacho, qui ſacculi madefiant in aq. roſ. rubr. vel ſucco

cy-

cydon.& calidi applicentur.

Inunctiones ex ol.amyg.dulc.ol.nuc. moschatæ,adipe gallinæ.

Cataplasma,R.Carnis cydon.lib.½ bull.in suff.quantitate succi cydon.& aq.rof.rubr.f. ad modum vnguenti,extend in tela rara, desuper pone puluerum santal.omnium, & corall.rubr.ana dra.i.fiat cataplasma, quod applicetur circa ventriculum.

Cum vero sit ex Apopl. epilep.vel percussione capitis,curabuntur hi singuli, quemadmodum fieri consueuit in illis.

Ad Cittam, & Picam.

AFfectus hi fiunt vtero gerentibus,quibus exhibenda sunt omnia, quæ mouerint appetentiam.nam secus hæ perderent fœtum: Quod si tetrum aliquod suspiceris stomacho præsens,de hoc exonerando cura prima esto. quod facies aqua tepida,& aceto, si validis sit renibus prægnans:nam si lumbis,idest horum musculis sit malæ firmis, aqua suffecerit calidiuscula.

Syr. incidentes æstate sunt oxyzacch. syr. de gran.ex acerbo dulcib. hyeme vero sunt oxymeli,& rhodomeli simplex,& rhodomeli cum zaccharo temperatum.

Conleruæ de cortic.citrij, & de toto citrio.digniores vero & peregrinæ myrobolani sunt cuiusq; generis conditæ,

Fo-

Fomenta ex decoctione foliorum, & corticum citrij cinnam. caryoph.

Vtriusq; menthæ, & consimil. ex vino per spong. vtere.

Fotus, & illitus ex ol. nucis, verbi causa, moschatæ; & lentisc. & absynth. non tantum ad ventriculum, sed & ad vteri latitudinem.

Carnes offer bene saginatorum animantium, vt succulentię remedio sint adęquandæ melancholicæ siccitatis, & intemperantiæ. Vinum ergo sit dulce, qui medius est saporum. & cum opus est aceto ad refouendum stomachum, & appetitum, illud sit ex incocta multa vua passa modificatum.

Clysteres acres, vt superflua, & aliena trahant ad partes inferiores.

Syr. refrigerantes oxyzacch. simpl. de acido citrij, violarum cum aqu. beton. vel melissæ.

Medic. purg. ex cass. pulu. hieræ Gal. diacath. si materia subsit calida biliosa m. rhabar; si frigida sit agar. tam in potu, quam in bolo. At suc. ros. pers. m. corroborantibus, quæ supra sunt annotata.

Oris torturæ remedia.

AVxilia secundum Galenum adhibenda sunt particulæ resolutæ, non autem membro conuulso, non quia musculi retrahan-

hantur semper ad illud principium, à quo sunt.

Experientia quoque comprobatum auxilium in parte conuulsa augere conuulsionē.

Ad resolutam igitur sacculi ex quatuor anod.

Inūctiones vero ex ol.amy.dul.& chamęm.

Si causa sit multus sang. tunc emittatur ex eiusdem lateris,quæ per rectitudinem est, vena comm. quod latus si forte fortuna sit infirmum,& oblæsum, interdum ex opposito licebit.

Syr.de beton.de suc.borag.de inf.ros. cum aq.beton.vel melissæ.

Medic.purg.ex pill.arabic.cocc.& pill. sine quibus,& ex agar.troch.cum sy.de stæch. form.pill.7.

In for.potab.Rec.flor.cord. p.i. agar. troch dra.i. foliorum sen. orient.vnc.÷ fiat decoct.in aq.beton.& in col.diss.syr.D August. & ros.solut.ana vnc.iii. & de 9.inf.ros.rubr. vnc.iiii misce.

Vnctiones ad partem affectam ex ol. de lumbr.ol.nardini,ol.de spica.

Confect.Diambræ, & syr.de stæch. & de inf.ros.rubr.incompl.m. proportionali dosi. Propositis quoque syr. admisce frustulum ossis cranij humani, vel pulli equini, quod pyramidis figura sub verticis est futura.

Sinapismi. Rec. semen sinapis contusum cum melle sufficienti m.

Vn-

Vnctiones valentiores ex ol.rof.lumbricato,ol.vulp.ol.de hyperic.vel de fpica,vel de chryfomelis ana vnc.i.m.

Vng.fuccedit de althæa cum aq.vitæ.

Emplaft.capitale,quod fupra defcripfi.

Frictiones afperiores.

Cucurbitulæ in dorfo,& reliquo corpore, in principio quidem fine fcarific.

Si pertinacior perftet morbus; maxime fi inueteratus,decocti adhibe farzę,& ligni gua iacam.quod vfitandum eft per 20. dies cum optima victus ratione. nec non Aqua fit ex ijfdē fimplicibus peregrinis, & femine anyfi parando.

Naturalia remedia fudatorium trituli, fulphataria,fudationes Aniani.

Ad Lumbricos.

SVmenda per os femen fanctum ad dra.i. cum fy.de acido citrii, vel femen citrij, vel fem.braff.vel femen portul.vel pulu. boli arm.orient. vel terræ figillatæ,vel corall.rub. ad dr.i.quæ omnia poffunt imponi fyr.de acido citrii,aut cū vino albo,uel aqua agrimoniæ hauri. Quod fi complicitus fit alui fluor tenerioribus in

Salfamenti forma, Rec. Vtr.menthæ abfynth.rofar.rubr.farinæ lupin.ana p.i. Aloes dictamni albi,fellis tauri,ana dr.i. cinnam. & maftich.ana dra.ii.micam panis parum tor-

refactã m.& fiat salsamen.ex aceto fortissimo, extendatur in tela,pone in parte tam antica, quam postica ventriculi,hoc est tum in ensiformi, tum in respondente spinali medulla,& vtrobiq; detine medicamen per vnam horam,& repete per 3.aut 4.vices, vel

Rec.pomum aurantium, excaua summitatem,in cauum impone aloes, theriac. opt. dictam.albi suc.rutæ ana dra.i. alij nucleum supponantur calidis fauillis,assata omnia misce cum succo citrij, quo liniantur tum cor, tum os, fundusque stomachi, tertio carpus vterq; bracchiorum,& deniq; omnia corporis extrema.

Defectu mali aurei bulliantur in ol.communi illa omnia.

In alui fluore Salsamentum alio modo, Rec.cydon.decoct. in suc.endiu. vel in vino vernacio an par.æqual.anterius,& posterius apponantur oris ventriculi.

Vnguentum, quod est valentissimum ad expulsionem lumbricorum. Rec.pulu. mastich.pulu.vtr.mẽthæ,absynt.& ros.immaturarum ana dra.i.cinnam.dictam. albi corall. rubr. aloes ana dra.ii. cariophyll. dra. i. ol. absynt.mastich.ana dr.i.ceræ portiunculam, fiat ceratum molle.

Oleum dictum de S.Seuerino Neap.oleum est de mentha magistrale.

Oleum de thure destillatum est certe singulare.

Nos

Nos quoque damus ore assumendum momentum sulphuris cum succo rutæ, tempore potissimum hyberno, quod est exploratum.

Vinum de absynth. mistum cum succo limonum, cumq; succo sonchi.

Item vtuntur succo menthæ cum succo limon.

Clyst. ex lacte cum suc. frond. arboris persicæ, sem. canapis addito. cremor misceatur cum lacte caprino, aut asinino, cum sacch. fiat enęma. potest quoque conflari cum iure pulli, cumq; sacch. & melle despum. vel cum rhodomelle.

His non iuuantibus confectio sit ex rhab. & suc. citrij, vel sy. de acido citri.

In adultis præparandi sunt humores, sy. de mentha, vel oxym. simpl. vel scyllit. vel decoct. citrij, vel de portul. ac temperandũ aliquid de aceto cum aq. gramin. vel portulacę.

Med. purg. Rec. dictam. albi, & torment. ana dra. ii. flor. cord. p. i. fol. sen. orient. vnc. ÷ fiat deco. in aq. gramin. & in colat. diss. sy. D. Augustini vnc. iii. Diaphęn. vnc. ÷ triph. persicæ, & rhab. vigorati ana dra. ii. infusi in vnc. iii. suc. rosf. pers. non colati m.

Vsus theriacæ mane assumptæ ad dr. i. cum conf. de Hyacin. vel lapid. Bezahar. vel Mithrid. aut boli arm. vel terræ sigill. cum suc. limonij.

Vnctiones ex prius dictis vnguentis, & salsamentis.

In

In Aſcaridum caſu,Clyſt. ſupradicti: nam illi generantur in inteſtinis craſſioribus.

Vinum abſynt.interpellatis vicibus mane exhibitum.

Vſus rhab.ad dra.i.per 8.dies, vel Rec. ſemin.citrij,portul.acetoſ.braſſic. corall. ſem. ſampſuchi dictam. albi, ligni aloes, rhabar. vigorati ana dr.i.contrita miſce.

De hocce puluiſculo dr.i.ſępiuſculè ſumat æger ex vino gratum halante, vel ex ſucco citrii.vel limonii,vel ex aq.meliſſæ, vel graminis,vel acetoſæ.

Ad Cæliacam, Diarrhæam, & Lyenteriam.

SI cruditas præſens non eſt ventriculo,ſed humor acris,& calidus eſt in cauſa; ſanguinis emiſſio ex vena interna dextri cubiti.

Sy.præp.Rec.ſyr.de ribe, & miua cydon. ſy.de acetoſ.de portul.ana vnc.÷ aq.acetoſ. & port.ana dr.i.÷

Compreſſiuum, quod dicitur,medic. Rec. myrobal.citrin.cheb.& ind. ana dra. ii. torment.dra i.thamar.vnc.÷ in aq.acetoſæ decoq.& in col.diſſ.ſacch.viol.aut mannæ de corp.unc.iii.triph.perſicę,& rhabar.opt.ſine ſpica ana dra.i.÷ infuſi in unc.iii. aq.de nouem infuſ. roſ. rubr. & non colati m. fiat potus.

Fomēta ad uētric.ex abſynthio percalfacto, dū irroratur halituoſum rubrū vinū:quod fieri

ri licet ab initio ſtatim ante medicam. purg. & à fomento refouendus eſt uentriculus ex oleo maſtich.& ol.cydon.ante prandium, & cęnam:quo vtroq; tempore ſorbeat ſyr. de ribis,& miuæ cydon.

In piſtum pectuſculum aſſatæ pullæ coquus aquam infundat myrti, vel aq.roſ.rubr. uel acetoſæ, uel ſucci omphaci;, & ſummo mane præbibat ſorpſicum,qui ſuccus eſt expreſſus ex aſſa pulla.

Fomenta vero,& ſacculi aromatici ſunt aſſidue inculcandi uentriculo ſuperiori tum antico ſitu, tum reſpondente poſtico.

Similique ratione ſunt inculcanda ſtomacho,& inteſtinis roborantia, quæ propoſuimus in uomitus curatione, in qua inueneris, & emplaſta morbis hiſce communia.

Potus eſto uini rubri adſtringẽtis, & aquæ chalibeatæ, vel ciſternæ cum myrobalanis incoctis.

Clyſt.quotidianus ex oleo roſ.omphacite, & olei cydon. ana unc. iii. adipis ueruecini unc.ii.uitellos ouorum duos.

Confect.Micletæ dra.iii cum iure pulli fiat enema,uel R.

Decoct.in iure pulli, Rec. balauſt. malic. myrti, baccar. roſ. rubr. plantag. & acetoſ. ana p.ii.poma cupreſſi parum contuſa n.iii. bull.in iure gallinæ ſufficiente:colat. utimur pro clyſtere,cuius decocto commiſceas,licet & lac chalibeatum, ſiue aſininum, ſiue ca-

pri-

prinum, necnon succum plantag aut centinodiæ, quæ famigerata est fluores alui sopire.

Syr.ante cibum myrtinus, de sorbis immaturis cum pulu boli arm orient. aut terræ sigill.aut corall.rubr.vel si impendio vis adstringere cum trochiscis de carabe, vel de spodio ana dr.i.

Philonium quoque Romanum, aut Persicum dra.i.dissol.in aq.plantag. op j solius ergò pro mirabili styptirio habetur.

His omnibus si non se summittit malum præmisso compressiuo, quod Rec.rhab. torref.nutriti in succ.rosf.rubr.vel cydon.decurras ad

Decoctum rad.chinæ,vel in syr. quidem paratum,vel in simplicem aquæ potionem.

Ad Famem caninam.

VOmitus æstate prouoca per oxyzacch. hyeme vero aq.tepida.

Syr.præp. de cortic. citrij,oxym. & rhodom. ex facch.cum aq betonicæ,vel aq.melissæ.

Medic.pillul. Rec.pill.aggreg.mastich. cũ pulu. hieræ Gal. ex 7. rebus, vel cum agar. fiant catapocia ex cathart. rosato, vel alias esto

Bolus,quæ R. tragac.& Diaph,cum ijsdem pulu.hieræ Galeni.

Potus vero fiat cum dec.sen.orien. & agar. misce in colat.syr.rof solut.& Augustini, & Diaphen.noris portionibus.

Cibaria, pinguia, & oleosa, quò serinæ fiat appetentiæ modus.

Hippocrati famem vini potio soluit,quod vinum Gal.interpretatur dulce.

Pill.mastich. & de aloe, quæ interpellatis vicibus exhibeantur pauca dosi ante cęnam.

Hyeme mane oxymeli scyllit. æstate simplex,vel syr.de oxyzacch. vel syr. de cortic. citrij, quum scilicet concoctio non fit ventriculo, vel iulep. de cinnamomo, vel syr. myrtinus.

Myrobalani conditæ præcipuè chebulæ, & emblicæ vorandæ cum haustu vini meri.

Concoquentia ex ol.de absynth.destill.vel de spica,vel nardino cum pauco Balf. vel ol. nucis moschatæ.

Emplastum Io.de Prochyta, vel vtriusque galliæ.

Enemata vero talia sunto, Rec. Diaph.& Bened.ana dra.÷ cum decoct.comm.

Interdum adde Agar. tenuiter puluerati dra.i.

Tabellæ ex aromatico rof.cum vino odorato.

Extero vero corporis habitu balneum, succellarij spongijs ad ventriculum applicandi.

Decoct.ligni sancti, quod corroborat sic ce-

cerebrum, vt ventriculum.

Ex remedijs reliquis naturalibus sudatorium S.Germani, quod est in Crypta Aniani corroborans æquè,ac euacuans.

Ad Dolorem colicum, & iliacum.

SI materia doloris fuerit flatus infundatur continuo

Clyster ex oleo chamęm. vel rutaceo,vel ipso rutæ succo;si vero fuerit ex causa sicca, paretur ex ol.puro,& butyro, fiantque alia pleraque præscripta in curatione melancholiæ;ex præsentis vero pituitæ causa paretur materia clysteris ex Benedicta, & Diaphęn. ol chamęm.melle despumato, & pauco oleo anethino cum decoct.diuretica, vel 4.anodyn. infundatur autem hic idem mane, & vesperi.

Ex decocto 4. anodynorum in hydrelęo receptorum expressas duplices alterne spongias, vel plenas eodem ipso decocto vesicas vaccinas applicito parti dolenti.

Clyster ex capite veruecis exempto cerebro,& contritis vndique ossibus, decoctisq; carnibus ex aqua,donec vtraque sint resoluta,additis in fine decoctionis semin.fęniculi, flor. chamęm,fol.betæ,& parietar.ana p.i.semin.ays.dra.i.caricis pinguib.nu.12.fol. senæ orient vnc.÷ factam fortem materiæ totius expressionem infunde per oriculàrium clyste-

ſterem mane, & veſperi.

Syr. calefacientes, diſcutientes, & omninò præparantes materiam in ventriculo ſunt ſy. de cortic. citrij, rhodomeli ſaccharinum, & iulep. de cinnam. cum aqua fęnic. aut meliſſę ſtatim à prima die: deindè ſi nihil emoueatur dolor, feſtina ad

Medicamentum purgans inter calefaciēs, & refrigerans medium, quod

Rec. Caſſiæ iantum extr. vnc. ii. Diaphęn. vnc. ÷ pulū. hieræ, & cinnam ana dra. i.

Adhuc vero vi compellente doloris poculum offer olei amygd. dulc. cum ſaccharo, & adhibe

Fomenta ex hydrelęo, quod receperit chamęm. meliloti fęnigr. apij, fęnic. betæ, pariet. q. ſ. In quod etiā vberrimum decoctum fieri poteſt inſeſſus, itemque deſcenſus ad

Balneum ex hydrelęo abſolutum. ex interioribus verò remedijs primum eſt

Ius Galli ſic parati. Gallum veterem, & vegetum diu fuſtigatum, & flagellatione longa enectum, deplumatum, & exenteratum, & truncum imple ſimplicibus ante paratis, quæ ſunt, ſemin. crithami, ſeu chartami dr. ii. polypod. hermodact. & Turbit ana dra. i. flor. ſenę orient. vnc. ÷ anyſ. cumyn. ana dr. i. conijciantur in ollam plenam aqua: debullitis ad conſumptionem carnibus, & facta forti expreſſione potus offeratur tepens ad lib. ÷ reliquijs vtere pro clyſteribus.

Cu-

Cucurbita magna parti dolenti conglutinata Galeno,& plerisq; omnibus habetur pro incantamento.

Secundo laudat Galenus philonium persicum, vel Romanum, quæ possunt plus semel, & multoties vsitari quoquo pacto in stomachum demissa.

In dolore Iliaco iidem, non alii sunt clysteres, aut auxilia, & ab his statim administratis propere propinandum est ad

Medicam. purgans. quod si febris adiuncta sit, elidatur vena interna dextri cubiti, signo non vano inflammationis iliacæ.

Si fędi vomitus eruperint, in promptu sunto syr. mitigantes materiam, quales sunt syr. de succ. viol. oxysacch. de succ. cydon. endiu. borag.

Medicamentum siccum, Rec. Rhabar. vigorati, diaphęn. cinnam. singulorū pro ratione, & cum sacch. f. boli.

Pro potu vero manna sua dosi dissol. in succ. ros. pers. sufficienti f. p.

Ex naturalibus balneis dictum est, subueni homini, & succus amygd. dulc. extractus recens, vt in colico potus.

Inunctiones abdomine toto ex oleo capparum, vtriusq; lilii, & absynt. an partes æqu.

Ad Choleram.

CHoleræ vomitus si sit ex cruditate curandus est primum ol.amyg.dulc.adiũcto saccharo, quod si non sufficit

Medicam.purgans in forma solida, non autem in potu, nec ex cassia, quæ ventriculum debilitat, sed Diacath. cum rhabar. vig. nutrito in succ.rof.perf. cum pill. hieræ, & Diaphęn. quod postremum exhaurit cruditates.

Syr.corroborantes de mentha, & iulep de cinnam. & confect. de cinnam. vnc.i. diambr. dra.i.

Confectio quoque Hyacinthi, vel Alchermes ex vino bono veteri ad dra.i.

Si sit ex materia calida syr. de oxysacch. de granatis medii saporis de pomis, & de succ.borag.cum pulu.margar.pręppar. & cum foliis auri.

Lapis item Bezahar, siquidem imminet periculum syncopes.

Fomenta ad ventriculum ex decocto rof. incompl.rubr.cortic. citrii, cinnam. caryophyll.quæ coquantur parum in vino vernacio, expressis ex hoc spongiis vtere.

Emplasta, atq; vnguenta adnotata iam in curatione vomitus, & nauseæ.

Et quoniam est sæpe numero partium extremarum frigiditas, vtitor iisdem fomentis, quæ

quæ nuper in curatione syncopes habuisti.

Ad Inflammationem Iecoris.

NVnc parte gibba, nunc caua phlogosis, & accensio comprehẽdit hepar: sed eadem est plane forma curationis.

Sanguinis emissio è dexteri lateris iecoraria, iniecto tamen prius enemate ex cass. & melle viol. & decoct. comm. si vires sint validæ, sanguis in bene multa extrahitur portione.

Syr. reprimentes de cichor. de oxysacch. de succ. endiu. cum aq. borag. & acetos. semper nimirum immistis stypticis, quæ visceris laxitatem tueantur, ex Gal. 13. meth. & alibi.

Altera venæ sectio, si non sequutum sit leuamen ex priore. Porro Galenus præcepit vsque ad animi deliquium effundi sanguinẽ, sed hic inter nos vsus exsoletus est.

Medicamentum item conuenit lenitiuum, non scammonio validum. At manna dissol. in iure pulli, vel ex succ. viol. cum succ. ros. pers. vel ex cass. recent. extr.

Cautio Mesuæ. Remouenda, quæ maximè refrigerant, vt claudentia poros, & exasperãtia inflammationes.

Inunctiones ex ol. amyg. dulc. recent. tepido. validiores ex ung. santal. cum succo semperuiui, & suc. cichor. & acetos. ros. prohibet Manardus: nempe refrigerant hæc absolutè

lutè, & multo amplius cum aceto.

Probantur autem inunctiones aliæ ex vnguento rof. & populeo cum fuc. plantag. aut cichor. mifto; quippe quæ funt ad lenitionẽ, & mitigationem.

Sunt & epithemata non illaudata, Rec. viol. rof rubr. fol. aut florum nymphęæ ana p. i. fantal. omnium ana dra. ii. aqu. cichor. borag. & fucci fo'ani, & lactucæ ana vnc. iiii. aceti deftill. vnc. ii. parum bulliant; & ex panno lineo leuiter expreffa multoties applicentur.

Poftquam adminiftrationem, illinito partem vnguinibus, & oleis commoderatis, quę poft fanguinis emiffionem exordio fuere præfcripta.

Viribus adhuc conftantibus à repetita fanguinis eductione, atque alijs per enemata perque cathartica quantũuis lenia, deiectionibus

Decocto vtere difcutiente adhoc modum parato, Rec. chamęm. meliio. fęnigręci, & fem. lini, cichor. fumar. æ plantag. & abfynth. ana p. i. bulliant in aqua cifternæ fuffic. ad vltimam emollitionem. extractæ portioni per fetaceũ adde pinguedinẽ gallinę, ol. rof. compl. ol. cydon. ana vnc ii. materia ad cataplafmatis formam adducta iecinoris partem obducito.

Ab his medicamenta funt vim habentia refrigerandi, ac deducendi per vias vrinæ,

quæ

quæ & hac ratione leuare queunt. huiusmodi sunt aq capill. vener. vel asplenij, quod alias dicitur ceterach.

Præterea feruorem attemperant iulep. ros. & viol.cum aq.hord.vel aq.capill.vener.vel ceterach. quibus & vti poteris à primordio pro syrupis.

Ab exordio vero ad vsque calcem potet aquam hordei languens.

At debilissimo ventriculo conceditur vinum olygophorum aqua dilutum medicata.

Accedunt & auxilia,quæ comprehensa sunt in syncopes curatione, vbi viderimus decumbentem diffluere sudore diaphoretico, pulsus aboleri, & extrema corporis algere, ac vires denique vitales extremè languere. Quibus angustiis, aliisque decessibus restaurantia,& calorifica, seu dixeris refouentia, valent occurrere, facereque quominus in scirrhum. transferatur remissa nimium hepatis inflammatio.

Ad Dysenteriam.

FIt sanguinis emissio sumpta primum indicatione à causa .i. ab hepate fluoris autore, sed iniecto prius enemate ex iure pulli vitellis ouorum,& facch.rubro. Postridie secetur vena interna dexteri cubiti.

Syr.de miua cydon.& portul.& de suc.cichor.cum oxalidis aqua.

Me-

Medicamentum compressiuum. Rec.thamarind.vnc.÷ cort.myrobalan.omnium an. dr.iiii.torment.dr.ii.fiat decoct.in aq.acetos. Dissol.mannæ electæ,vel sacch.viol.vnc.iiii. rhab.sine spica inf.in vnc.iii succi ros. rubr. vel in aq.de v infus.ros.rubr. colati , & fort. expressi dra. ii. triph. persicæ dra. iii. m. fiat potus.

Imponitur triphera, quia nunquam inducitur dysenteria sine febre valida ; torment. propter malignitatem , & acrimoniã syrupi.

Enema confortans ex lacte chalibeato cũ succo centinodiæ,vel plantag.cum ol. rosat. omphac.vel cum ol.cydon. cum adipe veruecino, cumq; vitellis ouorum dissol. in iure pulli.Quod si non sufficit vtere bened.& suc. ros.rubr.vetustissima adipe,nunquam omissa veruecina.

Aliud enema. Rec.malic.balaust.myrtill. acetos.& plantag.& ros.rubr.ana p.i.poma cupressi ruditer contus.nu.3.boli arm.orien. dra.iii.fiat decoctum:materiæ fort. expressæ, adde simplicia ante memorata :˙ habes enema,quod si fluores reprimere non valuit;

Rec. hippacis vetusti minutim concisi, infunde quinquies, vel septies in sufficiente aq.pluuia,vel cisternæ,decoque vna cũ placentulis subtilibus crudis frumentaceis in iure pulli, donec vtræque materiæ fuerint dissolutæ. Colatis ipsis adde gummi arabici vnc. i. Ius in intestinum infunde calidum

dum pro tenesmo desperato.

Sed in non tam extremo placentulas triticeas ipsas licet incoquere in iure pulli, vel aqua fabrorum ad vltimam dissolutionem.

Fieri solent & infernè suffitus ex hac materia, Rec. malicor. balaust. plantag. & acetos. portul. verbasci, myrtill. & rosell. rubr. immatur. ana p. ij. pomor. cupressi bene contritor. p. ij. bull. in suffic. portione vini rubri f. fomenta.

Fiunt & fotus pro tenesmo cum coniuncta in pueris ani procidentia: qui faciunt, vt corroboretur musculi, & introrsum retrahātur: factis insuper vnguinibus ex seuo veruecino, & desuper inspersa tritura panni purpurei, siue scarlati, seu rasura eius exusti.

Assula post hæc, siue tabella tiliæ, cupressi, vel pinus, vel abietis, laricisuè ad podicem appressa, vel vt in ea sedeat calida vsque dum refrigescat, mox illito seuo veruecino, vel cerato comitissæ descriptione Montagnanę.

Quod si dolor, atq; tenesmus sit implacabilis modica portio Philonii persici, vel Romani. Atq; hæc in sede inferiori.

In abdomine vero superiore illitus ex ol. mastich. & ex cerato Comitissæ, quod est vnice stypticum, & roboratiuum. Inunctæ vero particulæ insperge puluisculum ex mastiche, cinnam. & corall. rubr.

In vniuersum autem ante prandium, & ante cęnam refouendus est ventriculus cy-

mis absynthii viridis cum irrorato vino protropo lacryma dicto super laterculo feruido volutatis,& præcalfactis.vel

In vino rubro sufficienti decoq. cydonia duo,vel tria ad extremam eorum dissolutionem.extenduntur forma cataplasmatis in panno linteo parti fouendæ analogo:insperge pulueres adstringentes, & roborantes.cataplasma puluere vigoratum impone stomacho mane,ac vesperi multos dies.

Laudantur idem Sacculi,qui Rec.ver.menthæ absynth. rosf.rubr.cortic. citrii ana p.ii. ligni aloes santal. omnium mastich. corall. rubr.ana dr.i.caryoph.dr.i.omnia crassiusculo cribro secernantur, vnde fiant sacculi ad formam scuti, quorum duo madefacti mero vernacio, & expressi stomacho alterne imponantur,tertius vero siccus in longum detineatur.

Mirabile quoq; remedium est ad tormina omentum recens exemptum è mactato nuper veruecis ventre,& calidum superdatum, & ante prandium mane, & vesperi ante cænam. Quod si iam tum calidum omentum haberi non detur:tunc

Rec. aquæ myrt. lib.i. plantag. & aceti modicum bull.& calidum inde factum omentum stypticis inspersum puluesibus applicetur,vel applicetur

Emplast.quod Rec.mastich.vnc.i. extenditur in aluta cum ol.nardino fiat emplast.ad

formam ſcuti pro ſtomacho; vel imponatur emplaſt.D.Io. de Prochyta.

Perdurante amplius dyſenteria, ſyr. exhibe myrtinum, vel de acetoſ. cum pulu. troch. de carabe, de ſpodio, & pulu.bol.arm. oriẽt. & aquæ ciſternæ parte aliqua. vel offer

In potũ aquã aceto tinctã, ac decoct. myrobal. citrin. & chebul. & indorum, tum quidẽ in prandio, tum in cæna, interdiu etiam vtendam.

Secundum medicamentum purgãs compreſſiuũ exhibendũ ex Rhab. ſine ſpica torrefact. cum aliis rebus ante deſcriptis.

Galenus ſermone de dyſenteria de lacte docet, lac præcipue caprinũ, ſeu candentibus ferreis ignitabulis, ſeu torridis iniectis ſæpe ſilicibus fluuialibus caſtigatum, auxilio magno futurum, ſi tantum febris abſit; vel hæc fuerit remiſſa.

Ad hæc 10. diebus voratus puluis rhabar. torrefacti, & cum ſaccharo roſato veteri permiſti mirificus eſt. Denique decoctum radicis chinæ non poſtremum erit præſidium poſtremo ſumptum.

Decoct. quoque chinæ paratum, ſolenni forma non mediocriter iuuat.

Ad Hydropem.

PRimo ſi ſit hydropi adiuncta febris ſeca venam iecorariam, quando iecur alget

algo-

algore proprio; excalescit vero calore alieno,& extraneo

Gal.5.de loc.aff.c.3.docet,hydropē nullum esse simplicem, sed compositum cum alijs hydropis differentijs,denominari vero vnum ex causarum eius exuperantia.

Post sanguinis emissionem, præparationi valent sy. bizantinus,sy.de rad.rhodomel.ex sacch.aquę beton & in tympanite,seu flatuoso probantur aquæ fæniculi,vel melissæ.

Medicamentum purgās, Rec.pill. aggreg. agar.troch.pill.de rhab.opt.vig. dosibus cōsuetis adde rad.iridis dra.i. vel amplius vbi vires ferant.

In potu vero, Rec. Agar.troch dra.i.fol. sen.orien.dr.i÷ flo.cord.p.i.decoq. in aq.capill.vener.& in col.diss.sy.Niphi.vnc.ii. diaphæn.vn.÷ m.Deindè paretur

Decoct.ligni sancti,Rec.lig indici rasi, & radicis zarzæ.præp. ad vn ii.cort. eiusdem ligni,& fol.senæ orien.ana dra.iiii ceterach. capil.ven.soldanellæ,flor. borag.stæch.sāp suchi,& beton.ana p.i.cort. rad. fęnic. & apij rad.petros.& capp.an.vn.i glycyrrh.præpar. vn.÷ semin.fænic.& anys.ana vn.ii. Infundenda infund.per 24.horas in lib.vi. aq. fontis, fiat decoct.sec.art.ad consumpt.duarum part aq.& facta colat. seruetur pro syr. Dosis sit lib.÷ continua medicamentum 40. dieb. cum victu carnium assarū.Interpone decimo quoque die pillul. ante præscriptas vsque ad

ad finem dierum quadraginta.

Decoctum vero pro assiduo potu in mensa,& extra sit hoc.

Rec.ligni guaiac.limati, & rad.spartæ]parillæ minutim concisæ ana vn.i infun.in lib. vi.aq.font.per 24.horas, fiat decoct. ad consumpt.tertiæ part. aq. adde ceterach. capill. ven.soldan.ana p.i.coriandr.præp.vn.÷ cinnam.elect.& glycyrrh. parum contusæ dr.iii. colatura seruetur pro potu.

Inunctiones abdominis totius crebras fac ex hoc cerato,R.ol.vtriusque lilii, ol.capparum'ol.absynth. ol. amygd. amar. ana vn.i. Vnguenti Arthanitæ, & suc. cyclaminis ana vnciam i.÷ adipis gallinæ vn.ii. ceræ quantum satis,fiat vngu.

Perdurante languore pill.de mezer. paulò ante prandium pro qualibet vice dra.i.ad 30. dies formandæ cum suc.iridis à summo ipso mane præparato,& 4.ab hinc horis erit in languente refoueri prandio: cibi vero vehiculum aqua decoctæ soldanellæ.

Clyster.lenientes,ac discutientes ex capite veruecino componendi,quemadmodum in curatione colicæ dictum fuit.

Cataplasma ex cochleis terrestribus cum testis earum in mortario validè contritis in amplo panno distentum, & abdomini calidum impositum 4.horarum spatio detinetor, creditur aquas per lotia mouere. Hollerius lumbis vult adh.bendum.

Di-

Discutiens,& aquas mouens. Rec. fimi caprarum lib. i. rad. fænic. rad. apij, rad. petros. rad. brusci,& rad. capparum, & panis azymi ana vn. ii. capill. vener.& absynt. ana p. ii. bull. in suff. portione aquæ, donec emolliantur, ex hac omni materia perbene contusa, aut per setaceum transmissa f. cataplas. abdomini superiori distendendum.

Aqua decoctionis cinnam. in vase duplo, seu balneo Mariæ cunctatius confecta, præsertim aduersatur materiæ flatulentæ.

Sudationes Aniani, & arenationes Aenarianæ valentissimæ sunt.

Aqua aducta de balneo Lucensi lib. vi. quotidie pota, per vrinæ vias ocyssime secedens xv. dierum spatio tumorem leuare potis est, si per initia vegeto iam ægroti calore hauriatur.

Ad Scyrrhum Iecoris.

SVb plethora sanguinis emissio tuta est. Diuretica vero summopere commendantur à Galeno plerisq; locis.

Syr. oxym.& rhodom. ex sacch. sy. byzantinus, aut de 4 radicibus.

Medicam. purgans, Rec. flor. cord. p. i. agar. troch dra. i. fol. senæ orient. vn. ÷ Rhapont. vnc. ii. f. d. in aq. capill. ven. & in colat. dissol. syr. de cichor. Nicol. vn. iii. Rhabar. vig. drach. ii. infusi in vn. iii. suc. rос. persic.

Dia-

Diacath. Arnaldi dra. vii. Rhabar. dra. ii. parum nutr. in succo rof. persic. cum sacharo, fiant boli.

In forma vero pillulari, Rec. Agar. trochisc. Rhab. vigorati, & pill. aggreg. ana dra. i. cum cath. rof. 7. pill. formatæ deaurentur.

Fomentum emollitiuum, Rec. malu. althææ violariæ, capil. ven. ana p. i. rad. cichor. petrof. apij, cappar. ana p. i. absynth. p. 2. bull. in aqua pura sufficiẽte, adde cyathum vini odorati, fiat decoctio secundum artem, inde epithema, quo vtere maditatis spongiis ad partẽ affectam.

Ad linimenta, Rec. ol. vtriusq; lilij, adipis vituli ana vnc. iii. cum cera sufficienti, fiat linimentum.

Emplasto, Rec. gummi ammoniaci, Bdellij ana dra. iii. macerentur aliquandiu in aceto, dissolue ex oleo de absynth. oleo mastich. & ol. rof. omph. an. vnc. ii. vtere mistura ad iecur emolliendum.

Sy. dicti magistrales, Rec. succi cichor. depur. lib. ii. in eo bull. comæ absynth. p. i. Rhabar. vigorati tenuissime contriti dra. ii. factæ decoctionis fiat fortis expressio, addita sacchari sufficiente portione, paretur syr. longus, de quo sumantur vnc. iii. in singulos vsus.

Electio, Rec. pulpæ pect. gall. vnc. iii. sem. mel. dr. ii. pulu. troch. de eupator. & de Rhab. ana dr. i. sacchari albi dissl. in aq. capil. ven. & meliss. fiant elect. in offellis, quæ vorentur

mane cum aq.capill.ven.in qua sit infusum Rhab.vigoratum ligatum in pupatella.

Aqua ceterach.interdiu,& à cibo.

Hyeme vero interior mica cõtrita rhabar: hausta cum vino albo bene odorato, vel etiam Rhabarbarum ipsum commansum vino odorifero superpotato.

Vel denique deuoret pill. de rhabarb. & pill.aggreg.ana dra.i.mane.

Vel syr.de Eupatorio compos. vel de cichor.Nicol.ad vnc.ii.quæ si non sufficiant

Decocto vtitor sarzæ minutim incisæ vnc. iii.infunde 24.horis in lib.iii.aq.font. fiat decoct. in aquis prædictis ad consumpt. medietatis,adde flor. cord. capill.ven. ceterach. ana p.i.fol.senæ orien.vnc.÷ Rhapont.eupator.mastich. dra. iii. cortic. rad. petros. apij capp. aspara. fęnic. tamar. brusci endiu. cichor.ana vnc.÷ absynth. p.÷ confecta decoctionis expressio,paretur in sy.de quo dato lib.÷ in singulos vsus.

Decoctio spartæ pro potu, Rec.spartæ parill.præp.vnc.i. fiat infus.in lib.xv. aq. font. die naturali:decoque ad consumpt.tertię partis,addito in fine glycyrrhizæ parum contus. cinnam.ana dra.iiii.ceterach.capill.ven.ana p.i÷ facta colatura seruetur pro potu, quo decocto vtere 30.diebus cum victu carnium assarũ,& aliorũ siccorũ,quę possunt exhiberi, non obstante, quod hæc non obsistant morbo,qui gaudet humidis.nam huius origo fuit

in-

infarctus, & ex plenitudine cruditas, quæ duritiem induxit, & fouet.

Naturalia remedia nõ omittenda, è quibus Balneum est succellarij dictum, roborans partes naturales, & deobstruens, & calfaciens. in hoc affectu nos ait vti debere roborantibus; atq; discutientibus 14. meth. Gale.

Ad inflammationem Lienis.

VEnæ sectio sinistri brachij, quæ competit vnicuique reprimendæ inflammationi.

Sy. de succ. endiu. & borag. capill. ven. ana vnc. ÷ aq. cichor. vnc. iii. m.

Medicamen. purgans quarto, vel sexto die manna cum succ. ros. persic. vel cass. & sacchar. viol. dissoluta in suc. ros. persic.

Inunctio ex ol. viol. & ros. cum adipe gallinaceo, vel anserino.

Fomenta, Rec. maluæ, altheæ, viol. ros. rubr. cichor. flor. borag. ana p. i. ferue in sufficienti aqua fontis: madidis ex ea spongijs foue partem.

Item, Rec. ol. rosati, viol. de absynth. ol. cydon. & myrtil. ana vnc. i. adipis anser. vnc. ii. ceræ q. s. f. ceratum.

Hirudines affigendæ sedi.

Aqua Cochlear. terrestrium destillatarum vtere cum saccharo.

Elect. Rec. sem. melo. vnc. iii. diamarg. fri-

gidi,& electuar.santal.ana vnc.i. sacchari al-bi,dissol.in aqua capil. vener.sufficienti, fiat elect.secundum artem.deuoretur ex his offel-lis vnc.i.cum aqua ceterach,vel capil.vener. superpota.

Posset etiam æger vti mane multiplici cõ-serua refrigerante, quales sunt conf. buglos. borag.rof.persic. & rof. rubr. & viol. ana partes æqu.quibus ingestis frigidam superpo-tet aq.cichor.

His non conferentibus accedito sectio sal-uat.inter digitum anularem, & auricularem.

Et quia post lienis inflammationem solet insequi obstructio,& scirrhus; hæc duo sunt cauenda, quemadmodum capite proxime sequenti.

Ad Scirrhum Lienis.

Syr.byzantinus,syr.de trib.vel de 5.radici-bus,oxym.simpl.cum aqua ceterach, vel capill.ven.

Medicam.purgans,Rec.pill.aggreg. rhab. vigor. & agar. troch. ana dra.i. form. pill.7. cum cath.rof.

Apozema post 4.horas, Rec.syr.rof.sol.vel syr. cichor.Nicol.vnc. iiii.aquæ melissæ mo-dicum.

Potab.medic.Rec.Agar.troch.dra.i.fol.se-næ orient.vnc.i.fiat decoct.in aq capill. ven. & in colatura dissol.syr. cichor. Nic. vnc.iii.

Rha;

Rhabar.vigorati infusi in vnc.iiii. succi ros. persic.colati m. & fiat potus.

Vnctiones ex oleo vtr.lilii,de cappar. & de absynth.ana vnc.ii.

Fomenta, Rec.Ceterach,capill.ven. rad. tamar. fęnic.apii,petros.radic. cappar. maluæ althęæ,asparag.& absynth. flor. chamęm. fęnigr.semin.lini ana p.i.caricas ping.nu.12. feru.in hydrel.& expressis ex eo spongijs vtere in fomentum.

Linimentum, Rec.vnguenti arthan.succi cyclam.ol.amygd.dulc.& amar. vtriusq; lilij, & olei capparum,& olei absynth. ana vnc.i. adip.ans.vnc.iii.ceræ pauculum m.fiat vng.

Syr.magistrales, Rec.rad. chinæ concisæ vn.ii.fiat infusio in lib.vi.aq font.inde decoctio secundum artem ad consumpt. mediet. aquæ.adde in decoct.ceterach,capil.ven.rad. tamar.fęnic.apii,petros.endiu. asparag. ana p.i.fol.senæ vnc.i.absynth.p.÷ fi.syr. longus.

Rhabar.vig.subtiliter puluerati dr.ii.agar. troch.subtiliter contusi dra.÷ factæ decoctionis fiat fortis expressio,& addito saccharo sufficienti paretur syr. longus, cuius potus est vnc.iii.in longos dies.

Balneum succellarij.

Pro aqua pura præstat asplenij, vel capill. veneris decoctum.

Demum hirudines venis sedis affigendæ, & fonticulus ad internum sinistrum poplitem, est postremus.

Ad Inappetentiam.

HÆc si dependeat à calidis humoribus, syr. sint oxysacch. syr. de gran. dulc. de suc. cichor. endiu. lupul.

Medicamentum vero purgans esto Casia, vel manna dissoluta succo rosf. persic.

Si vero fiat hepatis vitio, sanguinis emissio ex dexteri brachij vena interna, & subinde medicamentum præscriptum.

Electuaria cum aqua acetosæ, vel scorsonariæ.

Linimenta ex ol. amygd. dulc. olei absynthij, & rosf. omphac.

Diamarg. frig. exhibe summo mane ad dra. i. vel

Elect. de gemm. eadem portione.

Si verò dependeat affectus à frigidis humoribus, vomitus vt supra monui, prouocandus.

Syr. oxymeli simplex, Rhodomeli saccharinum, syr. cortic. citrij, syr. de pomis cum aq. beton. vel melissæ superpota.

In forma potabili medicamentum, Rec. fol. senæ orient. vnc. ÷ agar. troch. dra. i. flor. cord. p. i. fiat decoctio in aqua betonic. & in suffic. colatura diss. syr. ros. solut. vnc. iiii. syr. Augustini vnc. iii. Diaphœn. vnc. ÷ & non colat. misce, fiat potus.

In forma pillulari, Rec. pill. aggreg. agar. troch.

troch.& Rhab.vigorati ana dra.i. form.pill. cum cathar.rof.n.7.

Vnctiones externè ex ol.mastich.& ol. de absynth.ana vnc.i÷ ol.nucis mosc.dra.i. ceræ modicum m.fiat linim.

Emplast.Ioannis de Prochyta,vel vtr.galliæ,vel empl.de mastich.

Ante prandium syr.de mentha cum syr.de cort.citrij,item iulep de cinnam. vel confectio de cinnamomo, nec non cum oleo anysorum in tabellis.

Auxilia denique omnia superius adnotata pro vomitu,quales sunt sacculi fomenta, & vnguenta.

Interpellatis vicibus pill. mastich. & pill. de aloe præp.ad dra.i. ingere ante cibum mane.

Si ex obstructione,syr.de absynth. de Arthemys.

Medicamentum purgans descriptum in forma pillulari.

Vinum de absynthio, & ol.de absynthio.

Rhabarbarum pulueratum ex vino albo odorifero summo mane.

Pro potu aqua ceterach, & postremo

Decoctum chinæ,vel sarzæ,&

Balneum succellarij quasi pro fomento.

Ad Obstructionem hepatis.

OBstructio si sit per essentiam, sectio Iecorariæ dextri cubiti.

Syr. oxymeli de 3. vel 5. radic. cum succo endiu. cum aqua capill. ven. Hyeme vero sy. byzantinus de 3. rad. rhodom. zucch. cum aqua ceterach.

Medicamentum purgans, Rec. flor. cord. p. i. Agar. troch. dra. i. fol. sen. vnc. ÷ fiat decoctio in aqua scorson. & in colatura diss. syr. D. Augustini, & syr. viol. ana vnc. iii. rhabar. opt. vigor. dr. ii infus. in vnc. ii. suc. ros. persic. colati, & expressi m. fiat potio.

Hyeme medicamẽtum pillulare, Rec. pill. aggreg rhabarb. vig. & agarici troch. ana dr. i. form. pill. 7. inauratæ.

Post 3. horas, Rec. syr. de cich. Nic. & ros. solutiu. ana vnc. iii. cum aqua ceterach.

Vnctiones ad hepar. ex ol. de absynth. & amygd. dulc. ana vnc. i ÷

Syr. magistrales. Rec. suc. cichor. sylu. lib. ii bull. lento igne, & add. fol. senæ orient. dra. iii. absynth. p. i.

Rhabarb. subtil. pulueratí dra. ii. fi. decoct. mox colatura, tertio fortis expressio, adde sacch. ad suff. fiat syr. longus, de quo sumat languens vnc. iii. mane.

Aqua decoctionis ceterach in omnem vsum potionis.

Vn-

Vnguentum, Rec. Ammon. dissol. in aceto vnc. ÷ olei de absynthio, & amygd. dulc. ana vnc. i. ÷ omnia simul dissol. cum paucula cera fiat ceratum molle.

Electuaria, Rec. sem. melon. vnc. iiii. adde elect. diatrium santal. ana dra. i. sacchari albi dissoluti ex aqua capill. vener. quantitate suff. fiat elect. cum vnc. iii. aq. capil. ven. in qua infusum fuerit rhabar. in pupar. cuius dosis sit vnc. iii.

Hyeme rhabarb. in substantia mansum cũ haustu vini odorati. rhabarbarum vbi mandere non possit ægrotus, idem ipsum tenuissimè tritum ingerat ex vino.

Est & mane commodus syr. de cichor. Nicol. cum sy. byzantino composito ana vnc. i. ex aqua decoct. ceterach 10. diebus pota.

Syr. vehementiores de aceto scyllitico, & oxymeli scyllitici cũ aqua ceterach, vel capill. ven.

Pill. vehementiores aggreg. de rhabar. vigorato, pulu. hieræ, de quibus sume mediocrem portionem; fiat autem massa cum sy. de cichor. Nicolai.

Pro potu deinde cape, syr. D. Augustini, cũ syr. Nicolai.

Si verò persistat etiamnum morbus, & iam inueterauerit;

Decoctum accipe sarzæ, in quo simplicia diuretica sint incocta.

Balnei succellarij vsus 7. diebus, quo medio

dio tempore sumat languens rhabarb. vel in substãtia, vel bene puluerátum, vt ante monstratum est.

Rhapontici demum vsus longus, quod est mirabile.

Ad Suppressionem vrinæ.

EA si vitio fit vesicæ debilitatæ sectio, venæ iecorariæ, vel cuiusq; reliquæ venæ non videtur conuenire, sed potius corroboratio partis, & primo

Medic. purgans ex casia, & diaph. hieræ Galeni cum pulu. glycyrrh. cinnam. vel

Forma potus, Rec. Diaph. vnc. ÷ dissol. in suff. sy. de cichor. Nicol. adde pauculam aquã fęnic. m.

Fomenta, Rec. flor. chamęm. melilo. fęnigræci, sem. lini, sampsuchi, beton. rosſ. incõpl. ceterach, & capill. ven. flor. stęchad. absynth. ana p. i. feruеãt omnia in suff. vino albo odor. spongijs ex hoc expressis fiat fotus.

Inunctiones loci male valentis ex ol. chamęm. oleo de absynth. ol. de spica, & oleo de hyperico.

Suggere vero per os, quæ vim habent incidendi, & corroborandi, quale est oxymeli simplex, vel scylliticum, rhodomeli cum saccharo, vel oxysaccharum.

Pillulæ, quibus corroboratur cerebrum, & partes neruosæ, sunt huiusmodi; pill. cocc.

agar.

agar.troch.formentur è syr.de stæchade.

Secundo pro potu, Rec.syr.D.Augustini, & syr.de 9.infus.ros.pers.vel syr.ros. per sennam.solutiuarũ. Poteris & manu perinde ac vtrem emungens, vrinam elicere.

Vnguentum ad pubem, & vesicam esto, quod Rec.ol.ver.lilij,olei capparum, ol.de absynth.ol.de spica,ol.de hyper.ol.de lumbr. ana vnc.i.ol.nuc.mosch.dra.ii.adipis anseris vnc.÷ cum paucula cera fiat ceratum,vel

Re.4.anodyn.farin.lupin.& sem.sinap.ana p.i.feru.in aq.cum his in mortario pistentur adeps vetus gallinæ,vel potius anseris, oleo guttatim instillato de spica ad vnc.ii.f.catap.

E diureticis necessarijs præsente calculo, vel arenulis,vel limo crasso, vel grumo sanguinis in canali vesicæ,primũ est Electuariũ Iustini ad dra.i.ex vino.

Mox pulueres hi,Rec.pulu.ononidis, milij solis,lapidis Iudiaci,ossiũ cerasorum, mespilorum, dactyl.ana dra.ii. Quum opus est accipe pondo dra.i.ex vino odorato.

Proficit & flatulentiæ lotium supprimenti confectio de dianyso, vel tabellæ ex oleo stillatitio anysorum,& saccharo, & aqua fœniculi secundum artem paratæ: item elect.è cinnam.

In vniuersum vero casiæ flos glycyrrhiza, & semẽ maluæ, & halicacabi,seu alchechengi,laxant vrinæ vias.

Pulueres laudati tali leporis adusti. laudata sunt &

Fomenta, quæ comprehendunt hæc; rad. iridis, petrosel.apij,asparag.capp.borag. cichor.ceterach,capil.ven.ana p.i.ferueant in albo vino sufficiẽte,in quod orificij amplioris vase receptum infundantur penis, & testes aliquandiu:mox absterſi, & exiccati deliniantur oleo de scorp.amygd.amar.& oleo irino ana vnc.÷

Elect.Rec.sem.melonis,& semin.maluæ,& semin.lini,glycyrrh.contusæ ana vnc.i. milij Solis, lapidis Iudaici curiose pulueratorum ana dra.ii.sacch.albi dissoluti aq.capill. ven. portione,quota sufficit,fiant electuaria secũdum artem.

Potus aquę ceterach,& capil.ven.in potu.

Rhapontici pulu. in albo vino sufficienti. noctu infunde,mane colatum humorẽ hauri, qui maximè iuuat.

Balneũ de subuenī homini,vel huius forte defectu,balneum ex oleo puro, vel balneo facto ex hydrelęo,in quo ferbuerint, quæ superius adnotauimus.

Decoctum spartæ tum in syr. tum in potu ex memoratis sępe diureticis paratum.

Destituto remedijs languente, & in casu lapidis explorato,consultum est secari inter anum,& testes,vbi collum est vesicæ, & indè calculum eximi. nimirum expedit languentem in vita cũ fistula seruari,prius quã biduo,vel triduo miserabiliter perire. Sed facta protestatione quandoq; id ego permisi.

Ad Diabetem, siuè vrinæ incontinentiam.

IN recẽti Diabete,& acri materia venæ sectio dextri cubiti,atque insimul.

Syr.de suc.cichor. de miua cydon. cum aqua plantag.aut acetos.

Medicamentum purgans, Rec. thamar. vn.i.cort.myrob.citrin.chebul. & ind. ana dr.ii.fiat decoct.in aqua acetos.& in sufficiẽte colatura dissol.mannæ electæ corp.vel sacchari violati vnc.iii.rhabar opt. sine spica dra.ii.infusi in vnc.iii. succi ros. persic. vel aquæ ipsarum m.fiat potus.

Victus ratio inculpata,& opt. sint cibi de bipedibus,& auiculis.

Potus aquæ cisternæ chalibeatæ.

Vnctiones ad renes ex ol. ros.omph. myrtino,& vnguento comitissæ, vel seorsim singulis,vel mistis.

Per os syr.de ribis, myrtinus,de portul. & acetos.de miua cydon.cuicunq; additis pulu. boli arm.orient.corall.rubr.troch.de carabe, & de spodio.

Emplast.Rec.pulu.ros. rubr. myrti baccarum,boli arm.orien.mastich.coral.rubr. sanguinis dracon.cortic. castan. assarum ana dra.i÷ farin.hord.p.i.ol.myrtini, & ros. omphac.& mastich.ana dra.i÷ pulu.myrob.citrin.chebul.& ind.ana dr.ii. omnibus tenuissimè contritis,& addita terabinthina, & vi-

sco

ſco quercino ſufficiente materiam deduc ad formam emplaſti ſecundum artem, quod in aluta extēde oblōga quadrata. Hoc medicamentū mirabile eſt ad remorandā,& digerendam materiam ſeroſam,& alias,& ad fętum in vtero retinendum.

Poterit & ęger mane myrobal.citrinis vti. Ad hæc intret

Balneum aquæ dulc.modicè calefactæ, & accipiat ad lumbos ſtillicidium ex hac materia.

Rec.malicorij,balauſt.myrt. baccarum, pomorum cupreſſi,plantag.acetoſ. roſ. rubr. ana p.i. feru. in aqua fabrorum ſufficiente, licet ex hoc quidem fieri fomentum in regione renum, ſed præſtantius eſt ſtillicidium incidens ex alto loco.

Sic Balneum de la Goccia,quod eſt Puteolis propè Sulphatar.commendatum eſt,& ita dictum,quod guttatim erumpat è ſaxo.

Poteſt & ad vſum componi ex ſimplicibus ad hanc rem facientibus.

Rec.prędicti balnei lib.iiii.aq.myrt.vel roſ. rubr.libr.ii.miſce, & modicè calefactæ cura vt ex aheno vaſculo cadant in renes guttatim,vel ſi corpori ſubſit intemperies, balneū intret,quod dicitur Balneoli.

Si Diabete nihilominus perduret,venæ ſectio nullius eſt vſus, at ſudores certo erunt emolumento:verūtamen adhibito prius medicam.purgāte miniſtret ſibi balneum iſtud

Rec.

℞ec. Ceterach capill. ven. rad. cichor. tamar. fænigr. sem. lini, fænic. apij, petrof. ana p. i. feru. in aqua sufficienti in lebete mediocri ponat pedes æger, & hac foueat partes affectas.

Eo vero tempore languens ponatur supra grabatum benè coopertus excepto capite, vt halitu vaporis illius aperiantur pori sic, vt emanet sudor: quod estuarij genus continuet ægrotus ex diebus: nutriendus interim optimis cibis.

Sed vbi vitium priuatum sit colli vesicæ, priuatim etiam, & propriè debemus his auxiliari, atque vbi sit ab vlceris acrimonia, per iniectiones, & remedia extrinsecus attēperantia, & digerentia diu refouenda pars est, quæ inter anum, & penem est sita.

Ad calculum renalem, & vesica.

SAnguinis emissio secundum virium tenorem est moderanda, de interna dextri cuti iecoraria.

Syr. præpar. & incidentes materiam crassā, qualis est syr. de 5 radicibus, & oxym. simplic. Et si materia fuerit impense frigida rhodomeli saccharinum, de 3. rad. Gentil. sine aceto, syr. de malua, syr. capil. ven. cum aqua ceterach, vel gram. vel capil. ven.

Medicamentum purgans in potu, Rec. radic. glycyrrhizæ ruditer contusæ dra. ii. fiat

de-

decoct,in aqua capil.vener.& in colat.dissol. mannæ,elect.corp.vnc.iii.vel sacc.viol. vnc. iii.vel pulpæ casiæ recent. extra.per setam vnc.i.÷ syr.de cichor.Nicol.vnc.ii.rhabar. vig.dr.ii.insus.in vnc.iii.succi rof. persic. colati,& expressi diacath. Arnal. vnc.÷ misce fiat potus.

Bolus,Rec.pulpæ caf.recent. extra.per setam vnc.i.diaphen. dra.vii. pulu. glycyrrh, ononidis, & cinnam. ana dra.i. cum sacch. fiat boli.

Pillulare medic.Rec.pill.aggreg.ex inuēt. Mesuæ,pulū.hieræ Galeni,agar.troch. rhab. vig.ana dra.ii.fiant pill.cum cathar.rof. n.7.

Pruna damasc.condita cum succ. rof. persic.& cum decoct.senæ orient.quotidie ante prandium assumenda.

Cautio.Materia hæc crassa, & viscida expelletur potius per aluum,quam per vreteres, & vias renum.

Et quoniam metus est, nè lapis augescat, hocce periculum præuenire oportet, & factū qualemcunque demoliri.

Igitur cum optima diæta apprehendat æger decoctum,quod Rec.sparte parille modicum concisæ,& lotæ vnc.iii.cort. ligni Indici vnc.i infund.in lib.vi.aq. fontis 24. hor. decoque ad consumpt.2. partis aq. In fine adde fol.senæ orient.vnc.÷ ceterach, capill. ven.flor.viol.flor.maluæ, flor. borag. fumit. lupul.& cichor.ana p.i.radic.ononid. dra.ii.

ra-

radic.petros.aspar.apij fęnic.& tamaricis ana vnc.÷ facta fortis expressio seruetur.

Pro potu, Rec.eiusdem spartæ vnc.i.infus. per idem tempus, & eodem modo in xv. lib. aquæ font.decoq.ad consump.tertiæ part.aq. adde in fine ceterach, & capill.ven. ana p.i. glycyrrh.dr.iiii.cinnam.dra.ii. facta colatura seruetur pro potu decē diebus prosequendo.

Purgato corpore Balneum petræ Puteolanū administretur lūborū regioni sex diebus.

Quod si calculus obfirmatus sit, & obduratus, ad valentiora præsidia confugiendum est, &

Diuretica apprehendenda. Primo leuiora; qualis est expressio succi fauorum cum dra.i. pulu.ononid.vel aq.florum anthos.i.ror. marini destillati ad vnc.ii.vel aq.destill. ex minutulis limonibus cū paucula aqua cinnam. destillati. In mensa vero iuscula cicerum nigrorum cum semin.asparag.& fęniculi decoctorum. Puluisculus item frugiferus est, qui

Rec. pulu. ononidis, ossium ceras. dactyl. mespil.lapid.Iudaici, milij solis, & saxifragij ana dra.ii m. & vtere ex vino gręco, vel ex succo limonij, vel ex decocto diuretico.

Electuarium Iustini.

Sanguis item hyrcinus præparatus ex vino bono voratus.

Calculus humanus quoque perhibetur à proprietate profuturus.

Vnctiones ex oleo de absynth. de cappar.

vtriusque lilij, & olei de lateribus, & huiusmodi alijs.

Quoniam fas non eſt ipſos adaperiri renes, licet hoc auſus fuerit Franciſcus Roſſetus, quemadmodum in lib. de partu Cęſario declaratum reliquit: mirabile præſidium eſt apponi cucurbitulas duas ad lũbos, mox vero binas alteras inferius, & tertio binas alias iuxta pubem infimã. legimus apud Aetium, & Nos in opere efficacis medicinæ monſtrauimus, hocce remedio pertrahi calculos ex renibus, & extrudi deorſum.

In dolore peracerbo balneum de ſubueni homini Puteolanum ſubuenturum vtique ſpera. quo apud exteros deficiente, ſubſtituas licet artificiale, ex hydręleo, quod receperit in ſe diureticas radices, ſimplicia quatuor anodyna, polytrichum, & adianthum, veneris dictos capillos, vtramque maluam, paludapium, caricas, zyzypha, carobas, dactylos ſyriacos, & huiuſmodi laxantia, & aperientia omnia.

Aiunt inteſtinum hędi in laborantis hominis mentulam inductum, & vehementer inflatum, ſic vt illapſus flatus veſicam ampliauerit, & dilatauerit, exiturum exindè calculum, qui remoratus opprimat dolore: cuius ego ſimile commentum, & inſtrumẽtum expoſui deſcriptũ in medicina efficaci monſtratum à Memphitico medicatore. Quorum vtrumuis exigente caſu poſſis experiri.

Ad

Ad impotentiam coeundi.

SI venerit imbecillitas ab inanitione, im- promptu victus esto ratio plenior, quales sunt testes gallorum, coturnices, turtures, hædi, veruecina, suillaue caro, pistacii, nuclei pinei, vulgaris giorgiolena, sesama, semen sinapis, semen erucæ, ipsæ quoque erucæ, pastinacę semen, & brassicę, quæ cuncta generant abundè semen.

Si fiat defectu flatus, suggerent hunc legumina, qualia sunt cicera, fabę, phaseoli, cæpæ, & allia assa, radiculæ, semina anysorum, fęniculus, carduus scolymi.

Animi turbationes ad iucunditatem conuersę.

Penis leporis, vel vulpis tritus ex vino assumptus.

Esitatio Dactylorum.

Pinguedo lacerti scynci hoc modo parata. amputatis caudis, & capitibus, & interaneis, quod reliquum est conditur sale, & quæ pinguedo dimanat ab embammate, seu conditura, colligitur, qua locum inunge situm inter anum, & testes.

Herba nominata testiculus vulpis, & radix Satyrij mansa;

Conf. diasatyrion ad dra.i÷ horam dimidiam, aut integram ante coitum. Diamoschū etiam, ac Mithridatium vsitata, seu catapo-

 tiis,

tiis, seu iusculis, aut mero potata.

Vnctiones ad intercapedinem inter anum, & testes ex ol. sesamino, vel de euphorbio, vel ex nuce mosch. vel ex moscho. vehementius autem ol. de lateribus, quod & semen gignit, & mentam intendit.

Per os vero diamargar. calidum.

Electuaria, Rec. cerebrorum passer. vnc. iii infun. in aq. namphæ per 24. horas, nucleorũ pineorum, & pistaciorum ana vnc. ii. gran. parad. piper. longi, zinzib. sem. vrtic. nasturtii, erucæ, galang. ana dra. i. facch. albi dissolu. in aq. namph. fiat elect. de quo singulos in vsus mane, & vesperi mande vnc. i. ex vino albo generoso, in quo fuerit infusum zinziber, cinnam. iulep. ana dra. ii. facch. quantum sufficit: fiat vinum odor. quod vinum dicitur Hippocrassum, celebre Panormi.

Lotiones ad testes, Rec. galangæ, garyophyll. cinnam. zyziphor. mastich. zinzib. ana dra. iii. cort. citrii ana p. i. vel p. ÷ bull. in vino rubro crasso generoso sufficiente, ex quo sæpe perluere sedem, & obscęna licebit.

Illitus ad partes prædictas, Rec. ol. de lateri b. ol. euphorb. ol. castor. & ol. sesamini ana vnc. ÷ pulverum moschi, zinziberis, zibetti, mastich. & cucubebarum, semin. cinaræ, erucæ, sinapis, & fęniculi ana dr. i. ceræ pusillum m. fiat linim. quod valet ad trahendum sanguinem ad locum interiacentem ano, & testibus, ex quo postea sanguinis, & vtilis fla-

tus

tus influxu neceſſaria fit colis ad venerem arrectio.

Ad Priapiſmum.

AB ignauia genitalis phalli venimus ad immodicam eius intentionem, quæ Si fiat ex ſeminis multitudine, ſectio venæ cubiti dexteri, & ſiniſtri, non ſemel tantum, ſed bis, atque ter.

Medicamenta expurgantia renes, qualia ſunt caſia, manna, ſyr. viol. ſacch. viol. ſæpenumero exhibita.

Vnctiones externæ ex ol. viol ol. ſem. cucurbitæ, vnguento refriger. Galeni, ſucco modico hyoſcyam. ſucco ſemperuiui maioris, ſolani, lactucæ, mandragoræ, & vſque opii momento, ſi neceſſum fuerit viſum, quibus & terebinthina commiſtis illinire poſſis locum ano, & teſtibus interiectum.

Electuaria refrigerantia. Rec. ſem. melon. vnc. iii. ſemin. cucurbit. & citruli ana vnc. i. ſemin. portul. lactucæ, & papau. ana dra. i. ſemin. agni caſti, & rutæ ana dra. ÷ ſacch. albi diſſol. in aq. roſ. rubr. q. 5 m. fiat elect. quo valetudinarius vtitor ex decoctis maluæ, violariæ, hord. qua hordei aqua ad vinum lymphandum opus erit.

Mane diamargar. frigidum ex eiſdē aquis.

Eſt & vſus dra. ÷ caphuræ, & vna ſem. agni caſti, menthæ, ac rutæ ex vino albo.

Si fit ex immodico flatu, discutientibus occupes,& primo

Syr.ex oxym. simpl.oxysacch.& rhodom. syr.de mentha,de cortic.citrii cum aquis fœnic.anethi.

Medicam.purgans, Rec.agar.troch. dra.i. senæ orient.vnc.÷ sed cum folliculis, semin. fœniculi dra.i.fiat decoct.in aq melissæ, & in colat.dissol.syr.D.Augustini vnc.iii.de nouē infus.rosf.rubr.& de 5 persic.ana vnc.ii.Diaphœn vnc.÷ m.fiat potus.

Vnctiones tum ad renes, tum ad scrotum, & interfœmineum, ex oleo chamœm. rutæ, & anethi.

Per os diamarg. calidum, diamoschum, confect.diambræ, & Galenæ ad dra.i. triph. persicæ,aut magnæ, quæ omnia discutiunt flatum,& libidinem obtundunt.

In potu aqua anys. cum pauco cinnamomo.

Vinum vero sit album discussiuum,vt Cerellæ,Beluidere,Pausilypi,& Capodimonte.

Elect. Rec. 4 sem.frigid.maior. vnc.iii.seminum erucæ,fœnic.anys.pulu.glycyrrh. ana dra.i.sacch.albi q.s.dissoluti in aq.fœnic. fiat elect.in ossellis,quibus vtitor mane,& vesperi ex aqua primo decocta.

In materia vero acri,& mordaci venæ sectio internæ dexteri cubiti.

Syr. de fumar. de cichor. de lupul. & portulaca.

Me-

Medicam purgans,ex ſyr.D.Auguſtin.roſ. perſic.de ſucco viol.cum conſ.Hamech.

Serum lactis,in quo decocti ſint flores cordiales,& fol.ſen.orien. aliqua portione:vtitor aliquot diebus.

Balnea ex aq.dulci. Aq. frigida affuſa ad teſtes,& pudendum,priapiſmum curauit Galenus 14.meth.c.7.Ad penetrationem adde aliquantulum aceti.

Vnctiones omnes adnotatæ , cum ageremus de multitudine ſem.ſic electuaria,&c.

Ad inflammationem renum,& veſicæ.

HVmectantia,& refrigerantia.

Venæ ſectio ex Galeno 13. meth.c.11. & lib.de curatione per ſanguinis miſſ. c.8. ex ſaphena. Recentiorum vero ſententia ex interna dextreri cubiti.

Quæ ambæ ſententiæ ſunt approbādæ, illa quidem catàixin rectitudinem,hęc per reuulſionem:quæ vero reuellere intendimus, præcipue conſultum eſt ex iecoraria.

Vel dicas,quod ſub viribus validis vtimur reuulſione per brach.ſed in languidis cum Galeno euacuando ſufficit ſemel ſanguinis emiſſio:ante quam emiſſionem omnino

Clyſter.odinetur ex caſia,ex oleo viol. & melle viol.quæ omnia diſſol. in aqua decoct. maluæ,viol.& hord.

Syr.præparantes, & mitigantes acrimoniâ humorũ, Rec.malu.viol.ana vnc.i. aq. hord. vel cichor.ad vnc.iii.m.

Medic.lenitiuum ex casia nouissime extr. laudatur quoque syr. de succ.viol.vel sacch. viol.cum syr.rof.solut.vel manna dissol. in aqua quinque insuf.rof.persic. siquidem in hoc casu per initia diureticis medicamentis vti non debemus,nec item vehementer calidis,nè concitentur humores infernè.

Illitus ex ol. viol.rof.omphac. ol.sem. cucurb.cum pauco succ.mandrag.succ. solani, suc.plantag.& in vehiculum aliqua portione aceti, Vnguento rosato,& santal. cum aceto,vel vnguento refrigerante Galeni.

Elect. Rec.sem. mel. vnc.iii. sem.maluæ, sem.portul.sem.papau.sem. lactucæ ana dr.i. sacch.albi dissoluti in aq.hord. sufficiente.ex contrita omni materia secundum artem paretur elect.in offellis,quæ delibet æger mane, & vesperi aqua hordei superpota.

Tendente ad suppurationem vlcere abstinendum à rebus nimium frigidis cautione scirrhi, qui contrahi posset in renibus, vel in vesica, quare consultius apprehendenda sunt

Fomenta,quæ sint huiusmodi, Rec. chamęm.fænigr.sem.lini,malu.altheæ,caricarum pinguium minutim concis.quantum videbitur:ferueant in hydrelæo,ex quo primum insuccatis mox leuiter expressis spongijs vtere ad

ad digerendam inæqualem intemperiem renum,& vesicæ;quas vtrasque partes triduum inungere possis oleo chamomel. amyg. dulc. & ol.lilij albi addito aliquoto butyro, & adipe gall.

Cataplas.perficiens suppurationem, Rec. farinæ tritici fol.malu.althææ,fenigr.ana p.i. fermenti vnc.ii.caricas ping.n.3.ferueant in aq.sufficiente,donec herbæ mollescant, adde sub finem croci dra.÷ butyri recentis vnc.i. adipis gall.vnc.÷ axung. porcin. vnc.i÷ m. in mortario fiat malagma . est mirabilis virtutis,diu retinēdum in affecto loco, nec plus semel interdiu transmouendum.

Facta suppuratione diuretica prōpta sunto: ex his vero sy.de rad.Gent.sine aceto,syr.capill.ven.& interpellatus sy.de cichor.Nicol.

Aqua decoct.ceterach capill.ven.petrosel. tamaricis cum radicibus.

Syr.magistr. Rec. rad. tamaric.fœnic.apij. petros.cappar.borag.cichor.endiu.an.vnc.i. ceterach,& capil.ven.an.p.i.absynth.p.÷ fl. cord.p.i.ferueant in vi. lib. aq. font.ad consumpt.dimidij,adde sem.maluæ dra.ii.semin. lactucæ,& portulacæ dra.iii.flor.viol.p.ii.fol. senæ orient.vnc.i.rhabar.opt.vigorati subtiliter puluerati dr. ii. expletæ decoctionis fiat expressio fortis,cui addito saccharo sufficienti,fiat syr.longus,de quo mane hauriat ægrotus vnc.iii.

Cum periculum est vlceris,curabis,vt infra com-

comprehensum est.

Inflammato vesicæ collo sic, vt mistionis fieri nequeat actus, vtere cathetere. quod si sequatur intensior dolor, lenitiua præsto sint ex ol.amyg.dulc. & lactis vsus caprini, vel aqua lacticina seminum melonum, vel aqua decoctæ maluę cum infus.sem.melonum, vel aq.hordei viridis destillata.

Aucta inflammatione, & apostemate consummato, nullus est vsus catheteris: verum sola superest sectio perinęi inter anum, & testes à latere, declinato cautè medio neruco cliuo. liberatus est per me fistula quidam Monachus, qui se commingebat vlcere internè patente, & callo coalitum distinente: sed callo tamen excusso non arduo negotio resecta est vnitas.

Ad Gonorrhæam.

MOrbus hic si per multitudinem est seminis, eo modo curetur, ac priapismus Galen.de loc.aff.lib.6, c. 11.

Si vero non sit ex multo, necessum est, vt sit ex acri, & tenui; causa verò fluoris acuties sit. nempe cum aquea substantia stat sal, statq; nitrum.

In hypothesi priore fiat venæ sectio dexteri cubiti internæ: quæ sanguinis detractio remittet aliqua parte acrimoniam, quam & alijs rationibus expugnari licebit, & primo

Syr.

Syr. de ſuccis maluæ, violarum, cichorij, endiu.fumar.lupul.adde aq. hord. vel capill. ven.cum emulſione 4. ſem.frigid. maior. tribus, aut quatuor diebus.

Medic.purgans ex caſiæ dra.i÷ pulu.ſem. halicacabi,ſeu veſicariæ ſemin.vtriuſq; maluæ, & glycyrrh. ana dra.i. & ſacch. q.ſ. vel Rec.mãnæ diſſol.in aq.hordei, & ſacch. viol. ana vnc.iii.

His actis mane per 10.vel 12. dies conſeruæ flor.maluæ,& ſacch.viol commiſtarum ana vnc. i.

Naturalia remedia, quale dicitur Balneoli prope Nyſidam,& Puteolos,quod balneum eſt mirabilis virtutis ad profluuium omne ſiſtendum.cuius apud exteros defectu parari licet Balneum ex aqua dulci incoctis ſimplicibus ad id rei facientibus,qualia per nos multa tradita ſunt ad priapiſmum.

Inunctiones ad renes ex ol. omphac. roſ. ol.viol.ſemin.cucurb.cum exigua portione cum opus fuerit,ſucci mandragoræ,hyoſcyami, ſolani.

Vnguenta,Rec.pulu.boli armen.orien.corall.rubr.maſtich.ſanguinis drac. ana dra. i. ol.cydon.maſtich.myrtin. roſ.omphac.viol. papau.ana vnc.÷ pulu. ſantal. omnium ana vnc.÷ ceræ modicum m.fiat vnguentum.

Vſus laminæ plumbeæ, noctu præſertim alligatæ lumbis,at hominis validi, nõ autem delicati, quippe qui non ferat plumbi pondus,

dus,& algorem. Sed delicati ne decubitum supinum accersant effluxum alias, quam par est;expedit,vt his in medio lumborum accomodetur adhærens lintea pila, quæ vetet incubitum dormienti alioquin improuisum, secus linteo suppositas inferiori susternemus vitulinas,aut caprinas alutas.

Odoramenta etiã adhiberi solent ad nares frequẽtia; quæ per spiritus traductores de uehant infrenãdæ spumæ veneris virtutẽ. ei usmodi sũt sem. viticis,papau.hyoscyami, mãdrag.solani,rutæ,menthæ,semina, vel folia. Sed Caphura prima,ex quibus singulis dr.÷ contusis colligi licebit in panniculum laxæ texturæ pessarium nodulo colligatum.

Vbi vero semen aduerteris fluidum, ac tenue,sic vt serosum videatur:tum simplicibus incrassantibus,quasi coagulo studeas cõprimere substantiam,quemadmodum per suos sales figunt fluxilia Chymistæ.

Id,quod efficere parati sunt syr.de papau. sy. nymphęæ,syr.viol.sy.myrtill.syr.rosell.sy. gran.dulc.zyzyphor.& de portul. cum aqua nymph.plantag.aut portul.

Medicam.corrob.quale datur in alijs inanitionibus.

Huiusmodi decoctnm est myrobal. cheb. citrin.& indor.in aqua plantag. in ea dissol. mannam,vel saccharum viol. adde rhabar. sine spica,infusum in syr. nouem insus. ros. rubr.paratus est inde potus.à qua leui purgatione

De

Decoctum succedit spartæ;longe verò diuersum à consuetis,quod Rec. spartæ parillæ concisæ vnc.iii.cort.ligni guaiac.vnc.i. rad. rhapont vnc.ii.sem.vtriusq; malu.lactu portul.ana dra.ii.fol.senæ orient.cum follic.glycyrrh.vnc.i.sem.rutæ,sem.ag.casti ana dra.ii pentaphyll.eupator.flor. stæch. lentisci rof. rubr. ana p.i. infusa omnia spatio 24.horarũ iu lib.vi.aq.fontis, decoq.secundum artem, ad consumpt.duarum part.facta colat. seruetur pro syr.cuius dosis est lib.÷

Fiat item aqua de sparta subditis vtriusq; maluæ semin.dra. ii.quod decoctum sumatur 20.diebus.

Quę omnia si non expleuerint votum,erit vtiq; necessarius vsus terebinthinæ hoc modo parandæ.

Rec. Terebinth. lotæ decies ex aqua decoct. glycyrrhizę,radicum malu. & hord. ad singulorum vnc.÷ quæ sic præparata sumatur alternis quibusque diebus semel vsq;adeo vt spatio 10.dierum sit ingesta quinquies.

Interim emanante materia putri spermatica,sunt absorbenda iura confecta ex pedibus veruecinis cum farrib. extremè dissolutis: quæ iuscula resorbeantur cum saccharo continenti cursu 15.dierum.

Et perdurante amplius fluore lac offerendũ est capræ, quippe quod maximè suo quasi coagulo seminis liquamentũ mistis alimẽti, medicamẽtiq; viribus belle valet incrassare.

Pseu-

Pseudo gonorrhęæ mananti, cum tentigo est adiuncta molesta; pro symptomate depellendo non sunt auxilia meliora, quam priapismi dudum à me descripta, atque alia quædam in capite de venereæ contagionis gonorrhęa.

Sed turgidulum præpupium, qui angit dolor; irrigationibus tollitur, vel alterantibus frigidis, vt succo plantag. aut aqua rosarum; vel lenientibus, ex quibus est ol. amyg. dulc. & ol. sem. lini, & vng. rosatum: vel anodynis, & naturæ affinibus nostræ, vt lacte humano, vel caprino tepentibus.

Impransus autem homo voret semina maluarum condita saccharo secundum artem, nec nō è sem. alchechengi, alias halicacabi cōfectos trochiscos, vt qui acrimoniam temperant humoris.

Ad vlcera renum, & vesicæ.

AQua hord. torrefacti: victus ratio infrigidans, & humectans.

Sectio venæ dexteri cubiti internæ.

Syr. de succ. cichor. fumar. lupul. endiu. cū aquis earundem herbarum exstillatarum.

Medicam. ex syr. D. Augustini viol. ros. incompl.

Item ex manna cum succ. ros. persic. vel

Bolus ex diacath. & conf. Hamech.

Potus aq. mulsæ, & mane rhodomeli.

A me;

A medicamento lac asin. 10. diebus, & rursus alteris 20. diebus lac caprinum.

Interpellatis hebdomadis portio casiæ recenter extr. per setam cum pulu. glycyrrhizę, & sem. vtr. maluæ.

A principio quoque inunctiones ex oleo ros. omphac. & viol. &c.

Vlcere progrediente, vel non sanescente, circa lumbos affricator ol. chamæm. & rursus progrediente ol. de lumbricis, & de hyperico.

Adstringentes syr. myrtill. de portul. de ribis, de miua cydon.

Electuaria in hunc modum parata, Rec. sem. melon. vnc. iii. pulu. sem. vtriusq; maluæ portul. papau. lapidis hæmatitis ana dr. i sacchari albi dissol. in aq. portul. sufficienti fiant elect. in ofellis, quibus vtitor summo mane, ex aq. acetosellæ.

Pro potu aq. cistern. chalibeata, cibiq; adstringentes.

Si vlcus in fundo sit vesicæ, lauacrum ex decoctione hord. cum cort malu. & viol. cuius portioni admisce semina melon. bene tritorum, vt omnia concorporata præseferãt formam lactis.

Iniectiones per syphorem frequentes ex lacte caprino primum, mox asinino.

Balneũ ex chamæm. melil. fęnigr. sem. lini malu. & althęæ viol. hord. mundi ana p. i. ferueant in hydrelęo fiant fomenta, & in ipso de-

decocto laua pudenda,& testes magis autem proficient Balnea cantharelli, vel Balneoli naturalia per spongias adhibita,vel lauacro.

Aliæ per syphonem iniectiones, ex aqua plantag.rosarum rubrarum,& myrti, in qua bullierint pulu.corall.rubr. mastich.boli armen.orient.sanguinis draconis.

Mane,& sero alchechengi semina saccharo condita.

Syr.& aqua ex china parata,vt moris est.

Et puluis interim terebinthinæ claræ ad vnc.÷ ex multa aq.portione decocta,queadmodum enarrauit Valerius Cordus in Dispensatorij fine.

Ad retentionem menstruorum.

SEctio saphenæ dexteri pedis repetita bis pro iudicio medentis,at parca.

Syr.aperientes de radic.Gentilis sine aceto,capill.ven. & rhodom.cum aq. ceterach, aut radicum brusci,quæ præcipua est.

Medicam.aperiens,Rec.flor.cord.p.i. sen. orient.vnc.÷ agar.troch.dra.i.fiat decoct.in aq.capill.ven.& in colat.dissol. syr. ros.solut. vnc.iiii syr.de cichor. Nicol.cum duplicato rhab.dra.iiii.Diaphen.vnc.÷ m.

Inunctiones ad pubem, & vteri regionem ex oleis vtr.lil.oleo cappar.oleo de absynth. vtr.amygd. ana dra.i. ladani tenuissime triti vnc.÷ olei nampha vnc.i÷ m.

Fri-

Frictio mane, & vesperi femoribus, & cruribus interioribus, mox cucurbitulæ applicandæ; partibus item interioribus coxarum.

Pupatella ex saccharo rubro, & tragacantha constrictis in lintea petiola rara, de qua dependeat filum prælongum, quo nodulus ol. amygd. dulc. vel sesamino, vel namphæ intinctus immittatur, & adigatur in intima penetralia matricis, adeò vt incidat in vacuitatem ipsius.

Pupatellæ valentiores ex folijs mercurialis, & maluæ cum pauco croco. & adipe gallinæ parandæ, & administrandæ modo, & ratione, qua dictum est nuper.

Pupatellæ alię valẽtiores ex granis zibetti.

Pupatellæ valentissimæ. cum his prædictis adijcitur momentum viridis æris, vel exigua portio retrimenti, seu rasurę cyclam. duobus ante diebus infusi in oleo recenter expresso ex amyg. dulc. Verum vbi suppressionis causa fuerit multa crassities humoris pituitosi: Galenus vsus est hellebori nigri tantillo, quod fuerit antea remollitũ: nos infundimus prius in oleo amygd. dulc. qui quidem omnes pessarij sic sunt egregiè præstantes, vt vsque fœtum mortuum, & secundinas in vtero relictas extrudere valeant.

Electuaria, Rec. sem. melon. vnc. iii. pulu. glycyrrh. trochisc. de eupat. & de rhabar. ana dra. ii. sacchari albi dissoluti in aqua capill. ven. q. s. misce fiant offellæ, delibet ægrota

O vnc.

vnc.÷ aut vnc.i.ex aq.capill.ven.& modica aqua naphæ.

Syr.dicti magiſtrales, Rec. rad. aut fol.fœnic.apij,petroſ.capp.borag.cichor.endiu.capill.ven.ceterach arthemyſ. matric. & mercurial.ana m.i.eupator.dra.iiii.fol.ſen.orien. vnc.i.glycyrrhizæ modicum cont. vnc.i. abſynth.cymar.dr.i.fiat infuſ.& dec. ſecundum artem in lib.vi.aq.font.ad conſump.dimidij; adde ſub finem rhab.vigor. ſubtiliter cōtriti dra. ii. colatura fiat cum forti expreſſione materia condiatur ſaccharo ſufficienti,vt fiat ſyr.longus,cuius doſis vnc.4. aut 6.

Potus ex aq.capill.ven.vel ex aqua decoctionis modicæ glycyrrh.cum rad.tamaricis, ſiue myricæ,& radic petroſel. ceterach, & capill.ven.vel

Vinum toleretur abſynthite mane ad vnc. iii.vel iiii. vel infuſum rhabar.in aq.capill. vener.etiam tempore matutino, vel quæ eadem eſt materia.varius modus.

Rhabar. micam ad dra. ii. dentibus attritam demittat in ſtomachum, mox vini albi generoſi ſuperbibat hauſtum vnum.

Sparꝫ parill.decoctum cum his,quæ recipere conſueuerunt ſyr.magiſtrales ante deſcripti.

Ad

Ad Profluuium mensium.

Sectio venæ dexteri cubiti internæ bis, & ter fortassis in pleniusculis repetita.

Syr. infrigidantes myrtinus, de acetos. de portul. de infus. ros arid. & miua cydon. cum aqua portulacæ, acetosellæ, & nymphęæ.

Medicamē. consentiente profluuij clemētia fit tale.

Rec. thamar vnc. ÷ cortic. myrob. chebul. citrin. & ind ana dra. ii. fiat decoct. in aqua plantag. & in colat. d ssol. mannæ elect. corp. vel sacch. viol. vnc. iii. rhabar. opt. sine spica infusi in vnc. iii. succ. ros. rubr. & non colati: misce fiat potus.

Quo medicamento non conducente fit aliud, & tale, Rec. rhabarb. torrefacti subtil. puluerati dr. iiii, cum sacch. ros rubr. vnc. iii. mulier assumito mane, quatuor ab hinc horis, aut quinque pransura.

Repetitio sectionis nunc dexteri, nunc sinistri brachii venarū, pauca semper eductione pro retrahendo sanguine.

Cibi incrassantes, ex quo numero sunt capita, & pedes, cerebella, & partes exangues animantium.

Potus aquę chalibeatę, & de cisternis haustæ, seu recenter, seu iamdiu cœlitus lapsæ, quibus incoctæ sint myrob. cheb. belliricæ, citrinæ, & indæ; quas ipsas pro libito præ-

dat prandio,atque cœna.

Carnes omnes, & gallinaceæ in eadem aqua cisternæ coquuntor.

Torticia, quasi tripta dicta grȩcè, quæ & vulgo pista dicuntur, cum seminib. papaueris,aut portulacæ,aut lactucæ.

Tabellæ, Rec.sacchari rof. rubr. incompl. vnc.iii.pulu.boli arm.orient. corall. rubr. & lapid.hȩmat.ana dra.i.sacchari albi dissoluti in aqua rosar.rubr.aut.acetos.sufficienti,fiant electuar.in offellis.

Quibus vtitor summo mane ex aqua acetos.vel plantag.vel portul.vel nymphȩæ.

Syr.ante cibatum,Rec.syr.myrtini,de sorbis immaturis ana vnc.i÷ pulu.troch. de carabe,& de spodio ana dra.i.misce.

Possumus item immiscere syrupis pulu. boli arm.orient.terræ sigill.ana dra.i. ex quo possumus propinare duo cochlearia ꝓximè ante prandium,& cœnam.

Frictiones,& ligaturæ in bracchiis, & digitis.

Cucurbitulæ apponendæ in spatulis,& lũbis,& sub mammis vtriusque lateris.

Inunctiones ad vterũ,& circa partes ventris,& ad renum regionem ad hunc modum compositæ.

Rec.ol.myrtini,& mastich.an.vnc.I.pulu. boli arm.orient.terræ sigill. ana dra.i÷ ceræ modicum,misce,fiat vng.

Item vnguẽtum Comitissȩ,& santalorum.

Po-

Poteſt etiam apponi candidum oui cum cinere chartæ, vel craſſisſimæ araneæ telę ad regionem renum.

Item aliud, quod vel ipſum fętum, retinet quam validiſſimè.

Rec. chartæ vſtæ, ſanguinis dracon. boli arm.orient.corall.rubr.& cortic.caſtan. myrob.citrin.indar. & chebul. myrtill. terræ ſigill. maſtich. roſ.rubr.ana dra.i÷.terebinth. q.5.m.ſuper igne ſecundum artem,deduc. ad formam empl. adde modicum viſci querni, & picis nauticæ,quod extenditur in aluta,vel in tela noua per rudiculã emplaſt.quod ſit bipartitũ,vt ſpinalis medulla libera remaneat.

Suffitus ipſam quoq; vuluam adſtringentes,Rec.balauſt.malicor.pomorum cupreſſi, cortic.nucum pinearum, omnia craſſo modo cõterantur.adde myrt.roſ. immaturarum ana p. i. plantag. verbaſci, frondium myrt. portul.acetoſ.ana p.i.÷ ſubcoquantur igne lento in vino rubro craſſo ſufficiente,ſuffitus materia ſpongijs accepta, fiant infimo ventre fomenta.

Peſſarium, ſeu pupatellæ. Rec.boli arm. orient.terræ ſigill.ana dra.i. infundantur in tela rara,factuſque pendulo filo nodulus, & oleo myrtino tinctus,in vteri profundum intrudatur.

Peſſarium item delibutum vnguento comitiſſæ,intra, & extra intinctum pulueribus maſtiches,corall.rubror.& boli arm. orient.

immissum in vuluã sic ipsam adstringit vehementèr, vt hoc adiuta mulier corrupta virginitatem ementiri posse credatur.

Postremò lac caprinum chalibeatũ coagulatricem alendo vim in sãguine relinquit.

Ad profluuium alui.

SEctio internæ venæ dexteri cubiti ad reuulsionem facit.

Syr. refrigerantes, & adstringentes obsistẽt bili, quæ stimulus est præcipitis huiusce defluxionis. hi sunt syr. de nymphęa, de succo myrtillorum, de succo acetosæ, de papauere, de infus. rosar. rubrar. immaturarum, syr. de sorbis etiam immaturis, syr. de succo aurantiorum acidulorum, de agresta, & si qui sunt alij cum aquis nymphęæ, plantag. porculacæ, stellariæ, solani.

Medicam. firmans, Rec. syr. de v infus. rof. rubr. Diapruni nõ laxatiui D. Nicol. vnc. ÷ rhabarb. opt. infusi in succo ros. rubrarum non colati dra. ii. aquæ acetosellæ modicum, vtere in potum.

Item Fotus abdomine inferiore, & regione lumb. ex aq. pluuia aceto rosato tincta.

Item lac asininum dies. 20. & rursus per alios totidem lac caprinum quasi coagulat purum vtrumq; fluxionem illam albam.

Item vsus coaguli leporini, vel hædini dissolutorum ex aqua plantag. calida, quod cõ-

men-

mendatur à Galen.5.simplic. medicamen facult. 18.præstans quippe medicamentum expertus in curanda Boethi vxore, vt perhibuit lib. de præsagit. ad Posthu.

Quibus non eleuantibus, non abijcienda spes est in Philon. Romano dissoluto in succo plantaginis, aut in Philonio Persico, vel Triph. magna singulis offerendis pōdere triū drachmarum in aqua stellariæ, vel rubro vino.

A balneis naturalibus abstinendum equidem putarim, vt quæ necessario suo productiore vsu subrefrigeratum, & hydropicum affectum inducere valerent.

Ad procidentiam vteri.

Clysteres potissima parte diuretici, ita vt crassa attenuent, flatus discutiant.

Linimenta ad vterum ex pannis intinctis in ol. ros. omphac. vel myrtino, vel vnguento Comitissæ delibutis.

Fomēta præparantia repositionis actus ex parietar. mercurial. seminibus lini, caricis pinguibus, beta, & quat. anodynis sollemnibus decoctis in hydrelęo, & ex decocto spongijs leuiter expressis, & ad elapsum vteri collum admotis eo consilio, quo remollita pars obstetricis adminiculantis manu facile reducatur, genubus præsertim & feminibus supinæ laborantis altè sublatis.

Fomenta verò conseruantia repositionem pa-

parentur hæc . malic. balauſt. pomorum, cupreſſ.roſar.rubr.plantag.& myrt. ana drach.i.ferueant in vino rubro.ex linteo panno vel ſpongia fiat fotus creber in collo vteri,& in pube.

Peſſariũ ex lana inuolutum linteo tenuiſſimo,madefactum ol.myrt.& cydon.inſperſo deſuper puluere boli ArmeniæOrient.corall. rubr.& ſangu.dracon.myrtill.& roſell. rubr. ligatum filo dependeat ex collo vuluæ ſubditum in intima peſſarium.

Deindè affigatur cucurbitula magna pubi, aut circa vmbilicum. ſed ligamentis debilitatis agglutinandæ ſunt cucurbitæ renibus, qui ſunt inungendi linimentis expoſitis in nimia ſanguinis inanitione ab vtero.

Suffitus, & odoramenta fætida circa partem inferiorem, cuius generis ſunt animantium pelles, & tali cremati,aſſa fætida,& huiuſmodi:contra verò à ſuperioribus quælibet odoramenta.

Empl.ex tachamach. circa vmbilicum, forma circulari,quod extendatur in pannum rubrum in medio perforatum, vt vmbilicus liber ſit emplaſto.

Sectio venæ dexteri cubiti repetenda condenter,vbi ſit humorum copia.

Syr.aſtringentes,& medicamentum compreſſiuum,vt in profluuio menſiũ præceptum fuit.

Ad

Ad strangulationem vteri.

STrangulationi uteri animi deliquio coniunctæ primum occurre suppositorijs ex ruta, vel ex allio, vel fico imbuta nitro, vel contrito sale gemmeo resperso.

Frictiones cruribus, & vtrique femori duriores.

Cucurbitulæ verò coxis.

Oleum rutaceum, aut contusæ rutę succus ab obstetrice diligente per syphonem infundendus in vteri caua, vel chamęmeli, vel anethi ol. vel namphę liquor immittendus est iniectione, Galen. 6. de loc. aff. c. 5.

Pessaria ex odoratis, qualia sunt crocus ambarum, moschus, zibettum ex adipe gallinæ.

Cucurbita ampla pubi, vel lateris mollitudini conglutinanda. Solennis vsu rei consultæ fæminæ nostrates matulam substituunt medicinali cucurbitæ, qua vsus est, aut rectius, vtendum voluit Galen. in 13. methodi therapeut. sub F.

Suffitus rerũ insuauis ad histericæ nares vel pcuratus, vel illigatus vetustissimus est ab Hippocrat. & Gynæcion dictatorib. indicatus ex pẽnis, inquam, bipedum, ex cornubus, vnguib. & talis, & veteramentis omnibus igni coniectis.

Odoramenta castorij, vel sinapis in aceto tinctorũ, itemq. allia munda, vel fomes, & ca-

pil-

pillamenta cęparum mandenda.

Sternutatoria ex trito pipere, nigella, & flaphi. agria.

Syr. seu condita de stęchad. & syr. de infus. ros. rubr. cum triti castorij drachmę pondo.

Vomitus erumpi commodum, vel immissis in fauces digitis oleo tinctis, vel pennis, vel antiquorum loro, cuius meminit Scribonius in cōp. 180. & Cl. Castellus in emetice.

Sunt & eo casu, quo suscitetur consternatæ fœminæ sensus, ex vsu vociferationes, & fragores ad aures intenti, ad nares verò ellychnij restinctus, & sulphuris accensi proximus halitus conducibilis est.

Hæc, si strangulatio præceps fiat. sed quoniam non est ita semper acuta, cum cunctantior est, maturamque prouisionem permittit;

Clyster. paratus esto ex capite veruecino cū discussorijs, quæ sunt fœnic. alliorū triuinctæ, paleæ, carycæ pingues, mel despumatum in iure vetuecini capitis elixati, saccharum rubrū in prędicto iure. Infusi forma est hæc, ℞. ol. amygd. dulc. recenter expressi. vnc. iii. olei anethini, vel, quod eiusdē est prope qualitatis, ol. chamęm. ana drach. ii. mell. despum. vnc. iii. diaphęn. & hierę picræ ana drach. ÷ cum decoct. diuretico misce.

Sectio saphenæ dexteri pedis, si q. vires cōsentiant, inculcanda secundo, & altero pede.

Syr. incidentes de trib. radicib. Gentilis sine aceto, syr. cap. Ven. ana drach. i. aquæ fœnic.

nic.& ceterac.ana drach i.

Medicam.pillul.recip.Agar. & Rhab. vigorati pill. aggreg.ana drach.1. form.pill.7.

Medicam.forma potab.rec.fol.senę orien. drach.3. ÷agarici troch.31. fiat decoct. in aq.fęnic.in colatura suffic.diff.syr.rof.vn iiii. syr. de cichor. Nicol. drach.iii. Diaphæ. drac. ÷ m.& fiat potus

Iam verò si vulgo strangulatus causam agnoscat mensium suppressorũ, balnea probauerim,& ea,quæ decreuimus in curatione morantium menstruorum: si verò ex seminis cohibitione,remediis vtemur,quæ proposuimus aduersus priapismum.

Ad Molam vteri.

QVandoquidem & menses, & molæ genere comprehenduntur alienæ materiæ, quam vtramq.retineri perniciosum est: communis autem locus est vterus: communis ex hoc vno scopus est euacuandi & cõmunia medicamentorum genera sunt aperiendi,atq. extrahendi.

Clysteres itaque sint acres,& acuti ad hũc modum.Recip.elect. de succo rof. & diaphę. ana drach.÷ ol.rutac.chamęmel.& mell.despum.ana drach.iii. cum decoct. diuretica. fiat enema.

Syr.aperientes,& incidentes.Recip.syr.de radicib.bizantin.& oxym.ana drach. ÷ aqu.

cap.Ven.drach.iii.

Medicam.in forma pillul.recip.pil.aggregat.pil.fœtid.Agar.troch.ana drach.ii. form. pil.num.7. cum succo rad. Iridis mox tribus ab hinc horis

Recip.syr. rof. folut. & de cichor. Nicol. ana drach.ii.cum aq. cap.Vener.pauca dosis esto pro ratione.

Catharticum medicamentum potabile. Recip.agar.troch.& fol.sen.ana drach.÷ flo. cord Arthemys.capil.Ven.& ceterac. ana p.i.glycyrrh.mund. modicum contusæ drac. ii.fiat decoct.in aq.capil.Ven. in colat diss. syr.de cichor. Nicol.drag.iii.Rhab. vigorati drac.ii.infusi in drac.iii.suc.rof.persic.colati, & expressi.Diaph drac. ÷ fiat potus.

Insessiones balnei arte parati. Recipe Arthemys.matricar. pule.orig.sabinæ absynth. & 4.anodyn.ana p.i.ferueant in hydreleo,fiat vsq.ad vmbilicum insessio.

Balnea verò naturalia sunt Puteolis saluiati,& in suffitus ibidem est sulphataria,quæ suo si loco non liceat capi, tum artificiale sulphurabulum substituetur ex accensa domi, & in suffitus in angusto conclaui materia.

Inunctiones calidæ. Recip.ol.vtr.lilii, de cappar.de absynth.vtrarumq.amygd.& vng. de cyclamine ana drac.i. Ladani,ammoniaci, & Bdell. vnc.÷ ceræ modicum secundùm art.elaboratum,igne fiat vnguentum.

Suppositoria qualia parari voluimus in cu-

randa vteri præfocatione.

Trochisc.de myrrha contritus, vel pulu.è cassiæ fistularis cortice pondo drachmæ potione haustus.

Syr.magist.syr.de sparta parilia.

Pessaria,seu pupatellæ elect.potiones,inũctiones,frictiones,cucurbitulæ, & aliæ medelæ, quæ suppressis mensibus educendis ordinatæ fuere.

Ad sterilitatem.

IN materia frigida syr. præp. & incid.de cort.citr.de pom.rhodom.zuccar. ana vnc. ÷aq.beton.vel fœnic.vnc.iii.m.

Medicam.purgans. Recip.Agar. trochisc. drac.i.epith.drach.ii.glycyrrh. ruditer cont. vnc. ÷flor.cord.p.i.decoq.in aqu.beton.vel melis.in colat.dis.syr. D.Aug.vn. ÷rhabarb. vigor.drach.i. ÷infus. in vnc.iii. succi rosar. persic.col.& expr.diaphœn.vnc. ÷m.fiat potus.

Fotibus vtitor calidis, vel partium infern. vel colli vteri, vel ipsiusmet ex cinnamom. maci,caryophyl.thur.cort.cas.zibet.&thymi, calami aromat. vel hoc modo.

Recip. Arthemys.puleg. orig fl. chamæm. fænig.sabin.flor.stœchad.samps.beto. ana p.i. ferueant in hydrelæo, decocto spongijs accepto,pubem, vel collum vteri crebrò foueto.

Inunctiones.Recip.ol.costin.& irin. & ol. de spica, de absynth. ana vnc.i. illine renes, ac pubem.

Item

Item ol. lacrymæ, seu primæ expressionis nucis moschatæ cũ modico zibet. vel modicum zibet. vel moschi dissolutũ aq. namph.

Pessarium ex coagulo leporis cum aliqua portiuncula zibetti.

Confect. diambræ dulcis ad drac. i. diasatyrion ex vino albo spirituoso, quod sæpè haustum multum in hanc vim conducit.

Decoctum spartæ pariliæ cum simplicib. quæ descripsimus aduersus suppressionem mensium vsitandum 20. diebus, & his exactis descendat ad balnea Saluiati.

Balanus, siuè suppositoriũ ex nuclei vnius allii modica portione. In materia calida sanguinis emissio, prima est, quæ calorem seminis exustiuum remittat, atque modificet. in fæminis igitur tentanda saphena, in viris verò vel vena brachii, vel vena sinistri pedis.

Syr. infrig. de suc. cichor. de borag. endiu. ana vnc. ÷ aq. lupul. vnc. iii. m.

Medicam. ex manna dissolut. in suc. rosar. persic. vel ex cass. recent. extracta.

Topica medic. & primò inunctiones ex ol. ros. omphac. ol. viol. & ol. amygd. dulc. circa pubem, & renes. vel renes illine vng. rosato, vel ceroto refrigerante Galeni.

Pessaria vteri ex fol. maluæ, & altheę, adipe gallinæ, & saccharo rubr. contusis omnibus, & in tela rara collectis & pendente filo, quã pupatellam à nostris dictam, & ol. amyg. dul. intinctam immitte in vteri sinũ. In collũ verò

vte-

vteri infundentur commodè lauatra ex lacte caprino, vel asinino.

Elect.sem.comm.frig.maior.vnc.iiii.pulu. sem.malu.papau.portul.ana drach.i. pul.glycyrrh. pro vehiculo medicamenti drag.iii. sacch.albi dissol.in aq.cord.q.s.m.& fiat electuar.

Si contigerit exteri, vel conteri pelliculam penis virilis calore vteri complectentis: vtrũque prolue succ.lactuc. plantag.mandragor. solani, quandoq.& hyoscyami. porrò solida quædam vteri collo dolẽti non ita percommodè, neque ita boni cõsulente fæmella possũt adaptari; liquidiora rectè in caua quæcũq. dictatione, ac lege curationis insinuantur.

Inter frigida verò, quæ demitti queant in vuluam, optimus expressus è viridi plantagine suc.aqu.ros. albar. associatus, vel tum ex rosis, tũ è plantagine stillatitiæ recẽtes aquę, quibus in omnibus appellendis medelis, ne dubites tamẽ de impediendo conceptu quicquam.

In materia humida syrup. rhodom.zuc.de stęch.de infus.ros.ana vn.÷ aq.beton.vn.iii.

Medicam.Rec.syr.ros.sol.vnc.iii. D.Aug. tantumdem, confect. Hamech. vnc. ÷ cum aq.fęn. pauca.

Decoctum ligni Guaiacini quotidie 20.aut 30 diebus assumendum.

Medicamentum paulò ante notatum aliqua interposita quiete ab vsu decocti resumendum.

Baln.

Baln.artificiale. Rec.malicor.balauſt.pomor.cupreſſi,myrt.verbaſci,roſar.rubr.ana p.1.cort.pomór.pineor.p.i. ferueant in vino rubro, & ex hoc expreſſis ſpongijs vterum foue ſæpè. Inſeſſiones vſq.renes,ex ſimplicib. vtero roborando, & ſemini virili vegetando valentibus adminiſtrandæ.

Illitus circa renes, & pubem ex ol. vehementiorib. & acutiorib: è quibus eſt,quod. Rec.ol.de hyperic.rutac. maſtich. vulpin. de ſpic.ana vnc.1.bdell.ſagapen.ana vn.÷ materiam omnem ex aliqua portione ceræ reduc ad formam vnguenti.

Peſſaria,ſeu noduli adſtringentes. Recipe pulu.bol.Armen.orient. maſtich.coral.rubr. & myrt.ana drac.iii. ÷in pãniculo raro collecta,& mox ol.myrtil.tincta demitte ad vteri ceruicem.

Locus ſulphureus natura,qualis eſt Puteolis altiore colle,ſuperfluitates reſiccando mirificè conducit:quo cum non licet vti,tum in anguſto conclaui ſulphur in calidis fauillis accende nitroſum excipe fumum ore lato caput mantili circumtectus.

Si fomes ſit ſiccitate vitioſus, vtitor ſæpè caſſiæ bolo,mox iuribus pulli conſumpti,in quo fuerint incocta farra, & hord.mundum cum pedibus veruecis, viginti cõtinuos dies mane.

Decoctum radicis chinæ 12.dies.

Balnea dicta ex aq dul.calidiuſcula,vel tepi-

dida: contecto tamen vtero, & vndique conclūso, & cautè seruato, ne naturalis aquæ frigiditate labefactetur.

Inunctiones partium externarum, vtpotè lumborum ex ol.de cucurb.ol.viol.ol.papau. ol.amygd.dulc.recenti, vel consimili ad humectandum bellè valente.

Pupatella ex gūmi tragacāth.singulari, vel cum sacch.albo, seu rubro, & guttis aliquot amyg.dulc.

In causa flatuosa commendat Galen. 9.de simpl.medicam fac. cap.10. crebrum resumi agar.ex vino albo odorat sed nō omisso prius Medicamento purgante, quod in frigidis pituitosis, & crudis affectibus nobis est solamen.

Insessiones, vel sotiones.Rec.anod.omni ū fęnicul.apij.petros.ana pug.i. caric. pingues num.12.sem.anys.& rutæ ana drach. iiii.ferueant in aq.font.suffic. & vini albi boni sub decuplo:quibus vti possit homo, & per insessum, & per sotum.

Inunctiones ol.chamęm.ol.cappar. ol.de absynth.ana part.æqual.

Pessariū ex modica portione hellebori nigri mad.dati in ol.namphę, vel amyg.dulc.

Præstat item ad flatum discutiendum, & ad fœtum mortuum educendum pupatella ex modica cyclaminis portione.

Iura ex pullis columborum concisis, & cōtritis cum totis ossibus, & cum ciceribus rū-

bris,& cum radic.fęnic. & radic.petrosel. & cum exiguo croco concoctis in aq. suffic.ad dissolutionem carnium ab ossibus extremã.

Materiæ fiet expressio forti manu, quam resorbendam offer mane.iuscula repetantur continuos 15. dies. iterum flatibus emundabis,& inertem aluum liberabis.

Elect.quod. R.testes vulpis,& testes leporis, & cerui,capri sylu. sing. num.ii. coagulum leporis dimidiū. elixa materia in suf. portione aquæ namphæ. tritis omnibus impone nucleor.pineor.vnc.iiii,cum purissimo sacc. & aliquot guttis aquæ stillaticia ex optima cannella.fiant electuaria turundarum,aut ressellarum forma.

Similia pineis sunt pistac. quapropter hæc cum illis commutari licet.

Si verò non concipiente fęmella, id vitio fiat penis non attingentis vteri fundum,consulunt Actius,& Mercurialis,vt postica fit ingrum naturalem seminis eiaculatio.

Abortus curatio.

Siquidem hic affectus ortū habet ab vtero,tum id fit,vel quia pinguis,vel quia gracilis.Et rursus pinguedo vel per sanguinē est,vel per crassa excrementa . sanguis igitur cum humiditate cōiunctus est supponendus.

Itaq. materia præsente humida, sectio venæ dextori cubiti:nimirum hæc in mulieris fæ-

mellis sanguine redundantibus impedimentum abstulit concipiendi.

Syr. firmantes, & adstringendi vim habentes fuerint syr. de myrt. bac deq; ribes acinis, de acetos. de portul. de sorb. de aurantior. acidulor. suc.

Vina rubra, & austera.

Cibi sint assi, vel partium in animantibus extremarum elixar. e fructibus acida punica, cerasia, aurātia, limonia, omphacia, cydonia, coryli, mespili, sorba, myrt. sparta parilia decoctum superfluitates exprimendo constringit.

Inunctiones calefactiuæ vteri ex ol. laurin. coll in. absynth. frigidiores verò rosac. omph. cydon. lumbricatū, quibus omnibus pro opportunitate delinies & lumbos, & pubem.

Syr. matutini preter antea memoratos, syr. de beton. de cort. citr. de stæchad. rhodomel. simpl ex sacch.

Sed vteri gracilitati occurre per torticia, perq; iura pulli, vt vulgo dicunt consummati. Verum vt horum humidum substantiale, longe amplius conserues, parata in balneo Mariæ, vocata nihilominus in sicco, idest sine aquæ additione, qua ratione fiunt & iura in sicco cum depleta plurima, quę restat, aqua in minore recoquitur vase, & rursus exhausta recoqitur in multo minore olla, & deinceps: coniectis interim herbis, & fructibus adstringentibus iam expositis.

Alia series syruporum ante cibum humect. syr.de borag.myrt. viol.papau.nymph.syr.de pom. & alij syr. dulciduli saporis omnes.

Hæc vbi abortus inducitur veteri vitio, sed in huius quidem imbecillitate primũ est balneũ ex aq.Gocciȩ falsò Docciȩ, quod paratur hoc modo. rec.Balnearis aq.& aq. myrt.ana libr. 1. calefacta degusto vase superiore decidet modo in renem dexterum, modo in sinistrum. vel defectu balnei naturalis supplemus arte nostrum, quod rec.malicor.balaust. fol. myrt.& rosf.rub.plantag.pomor.cupressi.portul. herbæ acetosæ,gallar.cortic.pineor.ana p.i. ferueant in aqua sufficienti cisternæ, & aceto pauco rosato.guttatim ex eodem vase supernè posito, vel alio artefacto decidat aqua calidiuscula, quo medicamenti penetret vis profundè.

Emplast.ad firmandum vterum. Rec.pulu. bol.armen.orient.corall.rubr. mastich. thur. myrt.rosel.rubr.baccar.lẽtisci cortic.myrob. chebul.citrin.& ind.cort.castan.intern.pom. cupressi,gallar.minutular,ana part.ȩqu.resin. terebinth. & resinæ pinus quantum artifici perito videbitur, qui materiam igne deducat ad emplasti formam, quod imponatur aluta distentum panniculo subtili medio crebriusculè forato, ne lumbi percalescant, vel hos vnguento illinc Comitissæ, in delicatis verò fęmellis ternis præsertim mensibus crustam imponunt aniculȩ papyrum conquassato oui

candido exceptam.

Si periculum formidetur abortus,fœtuli lãguidioris ergo. matris vmbilico da fotus ex carne vaccina prunis assata, & ita calida irrorata, ac calido item vernacio vino caryophyllor.& cinnamom.pulu.conspersa.

Sunt & liquida fomenta. Rec.vtriusq. mẽthæ rof.rubr.cortic.& frond. citr.ana p.i. caryoph.& cinnam.ana drac.ii. omnia crassiusculè terantur, & incoquantur vino spirituoso : expressis spongijs latis vteri foue regionem.

Item circa vterum applicãda olea ex mastich. de spica, & nuc.mosch. vnguento Comitissæ.

Syr. resorbendi ante prandium præter superius annotatos de infuf.rof.rubr. de cortic. citr.de pom.cum iulep.cinnam.

Si consuetus aliàs fieri sit abortus ex immodica sanguinis inanitione:præsto sint ea præsidia,quæ paulo ante notauimus aduersus nimiam sanguinis profusionem.

Si laxata sint vteri vasa,corruptaq. temperies ab vna contagij venerei,quæ à tota substãtia dicitur,causa: tum q̃a nil operæ præstare valemus:ad partus vsq.repurgationes propriæ curationi supersedebimus:quamquam doloribus vrgentibus per vesanam luem coactus eris inito iã quarto, & toto intra sextum interuallo clementiori non parcere medelæ.

Si verò discrimen interminetur febris ma-

ligna, ſenum, & præceptorum meorum non illaudatus fuit, mox & ſanguinis tentare miſſiones, & medicamentis cathaticis citra nonum vti compreſſiuis.

In difficultatem partus.

NOno menſe verentes nos partus difficultatem præſcribere debemus tenuem victum, ne nimio prægrauetur fœtus.

Iura pulli concoquendo reſoluti, quod vulgò conſummatum vocant.

Sorbitiones ol. amyg. dulc. recentis pondo vnc. ÷ cum aliqua portione ſacch. rubri, reſorbendæ quotid e ſummo mane.

Inunctiones ad vterum ſingulis diebus faciendæ ex ol. amygd. dulc. & ſeſamino, quod poſterius educit & fætum mirificè, quæ & ſub partum, & ipſo connixus extremi puncto digitis primoribus obſtetricis in vterum immiſſis ſunt factitandæ.

Obſeruationes alias leges apud Galen. 3. de natur. facult cap. 3. Adde & hanc cautionem, ne oſtetrices nimio contrectatu, & dilancinatu debilitent matricem in opere iſto laboribſo.

Aliæ vnctiones peropportunæ ſunt ex butyro vel ſolo, vel reſoluto ad calidas cinerum fauillas cum ol amyg. dulc. recent. addito ſi velis, & ſacch. rubro.

Sternutatoria quoq; commendãtur, ſi fœtu-

turæ fœminæ non sit imbecille caput.

Solent & in difficili partu laboranti fœminæ præbere vinum annosum, aut a q.namph. in qua sit infusus fimus falconis, aut accipitris tenuissimè contritus.

Vtriusque vero loco fuerit puluis ex cort. cassiæ fistularis in vtrouelit etiam liquore sorbendus.

Fomenta fiant ad vmbilicũ, quippe quod ad vterum impressa, maturo iam fœtui possent incommodare, tãtum infimis loculis tuto potest hydrel…um administrari, quod recip. arthemys.origa.puleg.mercu.pariet.flor.chamem.matric.& sabin.ana p.1.ex decocto expressis spongijs ad pubem vtitor.

Redacto fœtu ad commodissimum suum locum, vbi iam fœtanti quieuit insolentia doloris, ad extremum enitenti frugiferum irritamentum erit.

Suppositoria salis gemmei madefacti in ol. amyg.dulc.vel tincti felle apri.vel suis, vt quę tentigine facultatem valent incitare.

Verum proh dolor? forte fortuna mortuo fœtu, labor alius est detrudendi, matris ergo, ne succumbat festinæ putredini, sic trochisc. de myrrha pondo drag. i. aut eodem pondo cort.cassiæ fistul. aut rhabarb.tenuissimè cõtrita solemnia sunt omnia. necnon explorato per tres obstetrices infantis extincti casu:

Fomenta non sunt omittenda, qualia fuerunt ad molam extrudendam enarrata.

Inunctiones valentiores ad locum vtero incumbentem ex ol.de cappar. ol.de absynt. vel commisto suc.cyclam.& trochis. de myrrha per pistillum in mortario infriatis.

Semina filicis ore pota fœtũ educunt mortuum,eripiunt viuum.sed nil præstãtius scrupulis 2. argenti viui, de quo Matthiol.cum non potest educi fœtus. Quibus nil proficiẽtibus extremæ,& præiudicatę efficacitatis est embryotome, idest præsectoria fœtus in vtero mortui chirurgia, de qua Franciscus Russetus in lib.de fœtu Cęsario,Pareus,& Pigreus & qui non scriptores chirurgi?quam ipse etiã cum laude feci Neap. in Castro nouo super vxore Magistri Horatij opificis scloppettarij.

Ad inflammationem, & exulcerationem vteri.

PEr Galen.com.23.aphor. 41. sectio fit interne dexteri cubiti venæ ex altero brachio repetẽda, non abeunte dolore.mox autem non sedata molestia,bis facta reuulsione tentanda deriuatio rursus est insectione saphenæ;constante tamen faculeate vitali.

Porro vult etiam incidi Galenus pro deriuatione, non autem pro reuulsione 13. method.med. cap.2. & libr.de curat. per sanguinis.cap.18.

Syr.refrigerantes,& reprimentes,ne putredo proserpat in abdito vteri conclaui, sunt è

suo-

ſucco fumariæ, plantag. endiu. portul. glycyrrh. viol. & roſ. cum aqua nymphęæ, hordei, cich. lupul. glycyrrh. quæ conſulit & cōtiguæ veſicæ. Acida vitanda aut aq. aut ſyrupi, vlcerum obledendorum metu.

Medicam. purgans lenitiuum, & attemperatiuum ex manna, vel ſaccharo violato diſſoluto in ſucc. roſ. perſic. vel caſſ. diſſol. in iure pulli, vel in forma boli cum Diacath. vt ſit potius euacuatio per aluum, quam per renes, & horum vias.

Inunctiones ex ol. roſ. omph. ol. viol. ol. de cucurb. populinum hyoſcyami, nymphęæ, papaueris, & ſimilibus.

Vnguentum populeum, & roſatum.

Fotus vteri, Rec. malu. althęæ viol. hord. caric. ping. & furf. ana p. i. bull. in aq. fontana ſuffic. expreſſis ex decocto ſpongijs vtitor.

Peſſaria ex frond. malu. & viol. ana par. æqu. & modicum ſacch. n. & tere minutè, fiat pupat. ligata per filum, & intincta ex ol. recentius ex amygdal. dulc. elicito immittenda.

Iniectiones ex aqua plantag. hordei, & nymphęæ, in qua diſſoluta portio ſit ſacchari violati.

Suffumigium concoquens, ac digerens, Rec. 4. ſimpl. anodyn. maluæ, & althęæ, caric. ping. ana p. i. bull in hydreięo, quod applica per ſpong. ad pubem, & ceruicem vteri.

Facta per hæc ſuppuratione, rurſus admi-

ni-

nistrentur iniectiones, quæ sunt huiusmodi, Rec. sem. comm. frig. maior. bene contritorum, aq. decoct. malu. & alth. viol. & hord. partes æqu. singulorum.

Pessaria ex adipe anseris, & gallinæ ana par. æqu. croci dra. ÷ malu. althęæ cuncta simul eodem modo m. & in nodulo dependente per oblongum filum in vteri vacuum immitte.

Electuaria ex sem. melonum, & pulu. glycyrrh. & cum sacch. dissol. in aq. capill. ven. fiat electuarium, quod digerit, & suppurationem dirumpit. Cuius delincta portione superpotare licet aquam hordei, vel adiãthi.

Inunctiones digerentes ex adipe gallinæ, vel anseris, aut anat. ol. vtr. lilij de cappar. de absynth.

Iniectiones, & lotiones ex melle rosato, & aqua hordei recenti.

Emplast. vmbilico circumpositum ex caragna gummi distensum in aluta orbiculari forma in medio perforatum.

Facit ad hoc etiam emplast. ex tachamahaca expurgare valens os vteri. Facit & vulgatum emplast. è meliloto, & de 4. gummis, quę attenuant, incidunt, & expurgãt omnia.

Occallescente vtero laudant vnguentum dialthęæ maius iridatum applicitum ad renes, & pubem. sed emanante iam expurgatione purulenta, tunc opus est potu aquæ mulsæ, tũ in prandio, tũ in cęna quotidiano.

Aqua

Aqua salis prunellæ dissoluti aq. plantag.
Iura pedum veruecum elixa cum hordeo torrefacto.

Iniectiones ex aq. plantag. agrimon. arthemysiæ, portulacæ cum syr. de glycyrrh. vel cum rhodomelle,& infusione rosarum. Quibus & pulueres pro voto, proque indicatione licebit immiscere; si postquam hi fuerint immacerati, destillatio per filtrum fiat,aut diligens colatura.

Electuar. Rec. rosarum rubr. immaturè collectarum vnc.iii. sem.portulacæ, papau. malu.& lapid.hęmat. ana dra.i. pulu. corall. rubr.dra.ii.sacch albi diss.l. in aq. plantag. aut portulacæ suffi.:.fiant tabellæ, quarum particula delingatur summo mane ex aqua hordei,vel mulsæ competenti portione.

Emanante materia grauis odoris, vicenos dies lacte vtitor asinino, mox vicenis alteris diebus lacte caprino,quod erit vtrumque pro re chirurgica.

Postremo radicis chinæ decoctum non omittendum erit,vt quod affectibus inueteratis præiudicatæ semper fuit vtilitatis.

Ad defectum, redundantiam, grumos lactis.

CIbi quasi fermentantes, & boni succi commendantur in lacte, quod desideratur,prouocando;contra vero in huius redun-

dundantia reprimentes.

Vina deligantur dulcidula non acida, nec acuta, sed olygophora, & lymphata; nimirum vt eo potu penetrent facilius, quæ commendantur ad vbertatem lactis inducendam: abstinendum autem à vino his, quarum habitus gracidis est, & calidior natura.

Cibaria sunto calida, & humida dulcia, & in vniuersum sanguinea, quippe quæ proportionalis lactis est materia, sic abigenda sunt acria, & acuta, acida, & austera, salsa, styptica, laxatiua, sed media, pessimum legumē à cicere. ex mactatis vitet partes omnes exangues, nisi quod cerebra credo vtilia. carnes iuniorum, & oua sunt optima.

Semina quæcumq; sint edulia, præsertim fęniculi, & mundi melonum nuclei.

In potionis vsus aq. mulsa, vel aq. glycyrrhizæ, vel aq. passul. enucleatarum, & hordei.

Nutrices commendant amylum torref. nuces auellanas, semina sesami, vulgo dicta giorgiolima, quę calabræ producunt terræ. quædam à proprietate creduntur cōducere ducētia, sanguinem, ab ipsis verò bibitor, vel aquam passul. vel vinum olygophorum lymphatum hordei decocto, vel asparagorum.

Somnus, & quies conferunt prouentui sanguinis.

Brassica cocta cum semin fęnic. cumque radic. petrosel. & apij, quorum

Decoctum & vsu potest esse fomenti,

quod

quod inducas spongijs ad mammas, sub quibus licet apponere cucurbitulas, Hippocratis præceptione in libro de medico ad attrahendum oblongas.

Frictiones dorso respondenti mammis, & rectius ad clauiculas, descendente inde manu paulatim adusque mammas.

Vnctiones ex ol. amygdal. dulc. recens expresso.

Aliæ inunctiones ad mammas ex oleo lumbricorum, quorum in tepido laterculo, vel fumi halitu ficcatorum puluisculus pondo ʒ.1. vel 2. ex albo olygophoro vino haustus à proprietate lactis copiam facit. Vel potetur ex iusculo ad hunc ritè modum parato. Rec. plusculos lumbricos decies lotos ex vino flauo bono, decoquito in aqua, quæ receperit radices, aut semina fęniculi, petrosel. & pusillum croci; ex hoc iure tepido facto mulier fœta resorbeat cotylam, seu mauis cyathi plani mensuram.

Salsamenta quamuis à plerisque laudata, quia per aridam sitim, lacteam inde potulentiam inducunt, apud me suspecta est, & effecti ministra: fortasse contrarij: mentha, & semen, & lac exhaurit, nec minus acetum, quod è diametro repugnat lacti.

Dulcis autem sanguinis inopia, bilis amaræ copia præsente pituitę cruditate, melancholiæ importunitate incommodantibus, humorum commoderationi, & adęquationi

va-

vacandum est, atque adeo per syrupos, & cathartica sępius à nobis exposita, negotiū est nauandum.

Quod si à febre ardente corpus fuerit arefactum, & sanguine exhaustum, auxilijs ad tabescentes multis vtitor præmonstratis.

Ad redundantiam lactis.

SAnguinis emissio ex saphena dextri pedis, secundo ex sinistro, tertio, & postremo ex vena dextri cubiti iecoraria.

Cibaria sint assa insperfa limoniorum aurantiorum acerbi saporis, & omphacij succo. in vniuersum sicca, & exucca, & superiobus contraria.

Vina sint nigra, crassa, viscosa, passa propterea, quod & vias obstruunt, & sanguinem incrassant, stipant, & firmant, quominus trãscurrat, & alta petat.

Aqua verò in vsus omnes coquendi, atq; bibendi hauriatur de cisterna.

Motus, & vigilia plusquam par est vsu vitæ captandi.

Fomenta ad mammas ex paribus aceti, & aquæ portionibus per spongias latiusculas adhibenda.

Ruta comesa siccat, & fortasse plus mentha minutula, & crispa.

Viticis item, siue agni casti, vel coriandri præparatorū ad omnes vsus drachmæ pōdo.

Ca-

Cataplaſ.verò,quod Rec. farin. hord & farin.lentium ana p.i. menthæ p.÷ rutæ dra. ii.ſem.agni caſti dra.i÷ ferueant omnia in poſca m.in mortario,& redige ad formam emplaſt.quod appone mammis.

Illitus ad mammas ex melle calido inductus,deſuper verò mentha contrita,& vndique inſperſa:poſtremo pânus linteus obductus reſina terebinthina . quod quidem medicamentum non occurrit ſolum generationi lactis futuræ, ſed & præſentem diſſipare valet .

Illitus ad dorſum ex vnguento populeo, ſiue,vt nominat Cordus,populino.

Vnguentum, quo matronæ quædam vtũtur,Rec.Gypſi benè triti,farinæ lentium , & hordei ana dra.i.butyri recentis decies loti cum aq.roſ.rubr.vnc.iii.ol. roſ. omphac. & myrthin.ana vnc. i. terebinth. vnc.÷ ceræ parum m.& fec.art.fiat ceratum,quo mammæ tingantur.

Prouocantia menſes, quales ſunt pupatellæ frictiores inferiores, cucurbitæ, ligaturæ,de quibus antea ſuis locis.

Si veniat indè ſanguinis affluxus in mãmas,quod tenuis humor huc facilè rapitur, corrigẽdus hic medicamentis eſt incraſſantibus,qualia nos aduerſus profluentes menſes,& ad dyſenteriam obtendimus.

Ad

Ad grumos lactis.

QVum lac in mammis grumescit, si fit hoc caloris vitio compingentis:

Syr. sint infrigidantes, quales sunt syr. viol. syr. rof. omphacitidum, cichor. sy. endiu. plantag. portul. nymphęæ cum aquis earumdem herbarum hordei, coriandr. stellariæ, fumariæ, & si quæ sunt aliæ.

Externa parte superdentur folia menthæ latæ, fol. vitis, plantag. phyllitidos, canabis, cyclaminis, gladioli, marrhubij, verbasci.

Sectio saphenarum vtriusque pedis, insuper iecorariæ dextri cubiti.

Syr. attenuantes de rad. Gentilis, de capill. ven. de suc. endiu. cum aq. ceterach.

Medicamentum ex cassia, vel ex manna dissoluta in iusculo pulli sufficienti, vel saccharum violatum dissolutum in succo ros. persic.

Potus autem quotidianus aquæ mulsæ, quæ componitur ex vicenis partibus aquæ, & vna mellis, sed de hac Mesuen adi.

Fomenta in materia frigida, siquidem nō intercedit febris:

Compone sic. Rec. fol. brassicæ, fol. betæ, flor. chamęm. fęnigr. semin. lini, apij, petrosſ. ana p. i. decoque in hydrelęo, quod spongijs exceptum induc ad mammas crebrò mane, & vesperi.

Inun-

Inũctiones erũt ex ol.vtriusq; lilij,ol.cappar.ol.menthæ, ol. rutaceo, ol. de laterib. singula aut ea, quę volueris, coniunctim illine ad mammas tepidè.

Vnguentum autẽ citrinum etiam exficcãdo,& absorbendo valet.

Coagulum lepor. vel hędinum reprimit externum lac, vt internum constipatum liquat.qua de re vise Galen.x. de simpl. med. fac.vbi de coagulo,quod alioqui soluitur,aut diluitur ol.amygd.dulc.

Ad luem Veneriam.

INsequuntur hanc contagionem primum impressam bubones, pustulæ penis, gonorrhęa,seu rectius pseudogonorrhęa, virulentus scilicet effluxus ementiens seminalem emanationem.At eodem morbo diu confirmato subrepunt gummea concrementa, teredines ossium,vlcera,tabes atrophia, cruciatus, omnia vitia cacoethe.

Distingues itaq; affectum per bina tempora, perq; bina signa. nam horum priora symptomata tibi demonstrant affectionem ineuntem,posteriora consummatam.

Bubonibus igitur apparentibus abstinendum est à venæ sectione,& à medicamento purgante,quominus natura bonũ corporis optimum ordinans, ab opere distrahatur. Causaque exitialis ab extimo corporis

habitu fugata ad intima iecoris, & immedullas ossium recondatur. Verum nil impedientibus interdum effusionibus, aut bubonis, aut gonorrhęæ:

Syr. ordinabis interna corporis superuacua digerentes, & natiuam iecinoris facultatem roborantes: ex his erunt syr. de fumaria, de infus. rosar. endiu. cichor. lupul. & absynth.

Sic Rec. syr. de succ. cichor. de fumoter. & de infus. ros. ana vnc. ÷ aq. melissæ vnc. iii. m.

Motus extenuandis, & foras euocandis mali fomitibus non nihil conducit.

Atque ad laxius effundendos humores malos, nō incommoda sunt iuscula, & elixa.

Inunctiones ad affecta loca, si quando ea dolét, ex oleis amygd. dulc. & chamęm. probata sunt etiam butyrum vetus, at sine sale seruatum, & adeps gallinæ, cum dolor interior erit.

Fomenta sint hoc modo parata. Rec. simpl. anodyn. communium an. part. æqu. tepidiore decocto spongijs intinctis, prolue partem laborantem.

Seruetur hæc ratio medendi, donec apparuerit rubor, & rigor per neruos spinæ dorsi cum insequa febre; tunc quod signa sint hæc aduentantis suppurationis, ordinandum est

Cataplasma, quod Rec. maluæ, althęæ, fermenti

menti tritici, caricarum ping. ana p. 1. decoque in aqua fontana. materijs optimè contritis adde adipis porcini putrefacti vnc. ii. croci dra. ÷ m. confice cataplasma 4. diebus vtendum.

Facta suppuratione, tum ope medicamenum, tum naturæ:

Sectio fiat mediæ dextri cubiti. Ab hinc verò duos dies

Medicam. purgans ex syr. rof. solut. syr. D. August. cum sacch. viol. & conf. Hamech. cum dosibus competentibus. Post hæc vniuersale.

Decoctum spartæ pariliæ descriptione, quam nosti.

Si non consummetur suppuratio critici bubonis, sed potius scirrhescat, & vndequaque albescar, expectata maturitate temporis, ordinandæ sunt accommodæ fotiones, & inunctiones ex efficacissimis linimentis. Quæ sunt;

Oleum cerę, oleum butyri, oleum ammoniaci, singula destillata, & mista, siue seorsim vsitata. Ol. item mandragoræ descriptione Cordi, meo quidem experimento mirum est; quippè quod omnes illius olei materiæ humore singulis intenso nimiam scirrhi siccitatem amoliri valent, atque resoluere. Cedit autem emplast. diachylon maius, nedum ceratum meliloti. Cedit & emplast. de ranis norma Ioannis à Vigo cum addicamento Mercurij.

Intereà casum in omnem scire licet ad tranquillandum hominis contagiosi corpus, ad meliorem ei valetudinem procurandam, nil præstantius esse sudoribus, quæ tum artificiosis, tum naturalibus æstuarijs excitentur, non vno quidem semel, sed plurimis rite diebus. sudabulorum autē formas habes in efficaci medicina.

Ad Gonorrhæam contagiosam.

HActenus de lue primum ineunte, quæ corporis exteriora pertingit, nunc de gonorrhæa, quæ fonte manat profundiore. Cui quidē abolendæ nō est vsui, sed explorato ferme periculo venę sectio, ne materia cacoethes, quæ discurrit adhuc in citerioribus vijs, cohibeatur in visceribus, & subinde vesana lues purum inficiat hepar. conueniunt autem

Syr. refrigerantes non aperientes, qui cōgruerunt alioqui gonorrhęæ. Sunt vero de infus. ros. de succ. cichor. ana vnc. i. aq. lupul. vnc. iii. m. His vtitor aliquot diebus optima cum victus ratione; mox rite properat

Medicam. purgans, quod Rec. syr. ros. solut. & de succ. viol. ana vnc. ii. syr. D. August. vnc. iii. conf. Hamech. vnc. ÷ cum aq. hord. fiat potus.

Duobus autem ab hinc diebus aliqui non parcunt sanguinis emissioni, sed ego maiore cum ratione parcerem. Postmodum paretur

De-

Decoctum spartæ. Rec. Rad.spartæ paril. concisæ vnc.iii.infundatur in sex lib. aq.fontis 24.horas, deinde fiat decoct. secundum artem ad consumpt.duarum part. aquæ, & adde fol.senæ orient.vnc.÷ flor.borag. viol. cichor.fumit.lupul.maluę ana p.i.semin.melon.vnc.iii. In singulos vsus hauri de colatura lib.÷ viginti diebus, assidue, mane.

Post hæc aqua spartæ tum prandio, tum cœna potetur, hoc modo paranda.

Rec. Rad.spartæ vnc.i.infun.in lib.xij.aq. fontis toto spatio 24.horarum, fiat decoct. secundum artem ad consumpt.tertiæ partis aquæ, adde sub finē coriādr. præpar. vnc.÷ glycyrrh. rasæ, & cont.dra.iij.cinnam. elect. & seminum maluæ ana dra.ij. facta colatura seruetur pro potu, quem retineat 30. diebus æger optima victus instituta ratione.

Sudores nè prouocentur æstuarij s, neque enim porrigenda est obnoxijs inflammationis ansa, verum tamen hic præcisè loquor de recentiore gonorrhęa; cui feruor, & ęstus hęret: cęterum enim inueteratis, & obstipatis difficilè succurritur citrà sudationes.

Inflammat hæc affectio quandoq; præputium, & penem exulcerat, & acerbis doloribus glandem excruciat, vt in eo viro, quem cum D.Iosepho Basili felicitèr curaui. quapropter ijs aduersantes, rationi consentaneū est, opitulemur, tum afflictæ glandi, tum operimento exteriori. Itaq; sunt vlcuscula,

quæ latent, quacunque sit suspicio, detergēda, & proluuies vndiq; est proluēda myrtill. rosat.alb.vel plantag.aqua; vel succo, seù puro, seù cum tuthiæ puluisculo. Dolor autē intēsissimus obtūdendus erit succo lactucæ. Sępè etiam opij tantillum dilutū succo plātagin.aut lactucæ, vel solani, vel si mandragoræ oleum à Cordo descriptū haberi possit, dilutum hoc aqua hordei, seù per siphunculum, seù per guttulum, seù per spongiolam in apertum vtraque ministri manu præputium.

Ad vlcuscula penis, caries vocata, vulgò tarlos, & indè Tarolos.

NOn malignis, at leuioribus penis vlcusculis vnguentum pompholygis, aut de tuthia extensum in petiola satis, àut eiusdem, aut lithargyri puluisculus.

Si verò maligna dolore, & inquiete etiam nocturna sint prægrauātia, continuo leuabis hominem medicamento cassiæ recenter extractæ pondo vnc.i÷ cum diacath. & conf. Hamech singulorum pondo ÷ troch. sc. de Berberis dra.i. rad. glycyrrhizæ tenuissime contritæ dra.i÷ cum sacch.m.

Si verò septa sint vlcera putredine, tū ęrugo æris, & hydrargyrium, quod appellant præcipitatum, siue pura, siue lota rosarum a'b.aqua, siue vnguento rosato commista

vi-

vitium exhauriunt, & aqua item eius loturæ percommoda est, si sine dolore, conducit & baptitura æris, autore Cęsalpino libro de metallis.

Si verò fuerint vlcera fętida, & corrupta, protinus intingenda sunt aqua Fallopij, quæ recipit hydrargyrium sublimatum. Sed cum vlcus absterfum, & limpidum fuerit, implendum est carne per modice siccantia, quales sunt

Pulueres ex his materijs, Rec. cort. thur. mastich. corall. rubr. boli arm. orient. sang. dracon. aloes sandarachæ ana dra. i. sumac. dra. ÷ contrita subtilitèr inspergantur, qui pulueres ijdem ad cicatricem inducendam in pauca portione bene facient.

Ad defluuium capillorum.

IOan. Fernelius Ambianus in libro de lue Venerea tres huius species facit, quot sũt scilicet febris. Spiritus enim ęque occupantur in ephemera, & defluuio capillorum. In secunda specie febres putres, & gonorrhęa ex fracescentibus humoribus. In tertia specie hectica, & ossium teredines, & exostoses vsque medullas.

Casus igitur capillorum, quæ leuissima contagionum omnium venerearum est affectio, ex halitu est nitroso à spermaticis infectis partibus elato. quoniam autem tenuis,

ac leuis est ad vsque caput, & capillos diffunditur;detentus autem in radicibus capillorum hos aut deterit, aut corrodit.

Venæ sectio internæ dextri cubiti non curatiua quidem est,sed præseruatiua,ventilandis videlicet humoribus, qui subditi sunt ipsi corruptioni.

Syr.de fum. de cichor.de lupul. cum aq. endiu.& stellariæ.

Medicam.purgans,quod superiori capite notatum est.

Decoctum spartæ,quod sæpe numero descriptum est.

Lotiones vt renascantur,& firmentur,seù ciliares pili,seù capilli.Rec. baccarum lauri, malicorij,balaust.myrt.nidi hirund. ana p.i. ros.rubr.incompl.p.ii,mell. vnc.ii. pulu. apũ cremat.vnc.i.ferueant omnia in xii.lib.aq. font.& lixiuij ex radic. arundinum ad consumpt.tertiæ partis.facta colatura seruetur pro lotione capitis, & locorum faciei destitutorum ornamento pilorum.

Inunctiones,Rec.pulueris cutis talpæ cochlearum, & apum vstarum ana vnc.iii. ladani dr.iii.pulu.baccarum lauri,myrth. malic.balaustiorum ana dra.ii. mell. opt. vnc.i. ceræ,quod suffic.secundum artem fiat vnguentum illinendum capillitio resecto,spongia noua ad rubrum vsque colorem perfricato,& loto capite ex dicto lauacro.

Frictiones, & inunctiones capitis adhuc

ab-

abstergentiores.

Rec.cyclamen cortice purgatum,& hoc forti manu caput frica,mox iniunge ol.elleborino,quod paratur sic;

R.elleb. minutim incisi vnc.÷ in vnc. vi. ol.rof.& cyatho medio, vel solido vini albi spirituoso,decoque donec expirarit vinum.

Ad Scabiem ex contagio Venereo maligno.

Dicta est hæc scabies nonnulla similitudine scabiei vulgaris.

Cutem exasperat diffusis vndique pustulis cum marginibus qua præduris, qua ædematosis,ex quibus emanat sanies quædam tenuis,& serosa. & tenuis quidē quodcumque partium circumtigerit viru suo, statim inficit,& exulcerat,atque inde fit contagium, quoddam exardens vitam, quod appellatur à nostris Elephantiasis,omni late cute reddita velut elephantis verrucosa,& squallida.

Venæ sectio internæ dextri cubiti, & postridie sinistri.

Syr.sunt exhibendi violatus, de succ. cichor.fumar.lupul. cum aquis borag. stellariæ,nymphęæ,&c.

Medicam.purgans, Rec.syr.D. Augustini vnc.iiii.facch. violat.vnc.iii.conf. Hamech. vnc.÷ cum aq.decoct.fol.senæ orient.fi.po.

Vel Rec.sen.orient, vnc.÷ epithym, & gly-

glycyrrhizæ ana dra.ii.agar.troch.dra.i. fiat decoct.in aq.borag.& in suffic. colatura dissol. syr.de 5 infus.ros.persic. & de succ.viol. recen.ana vnc.ii.cōfect. Hamech.dra.iiii.m. & fiat potus.

Serum lactis caprini incoque quotidie flores borag.fumar.lupul. ana p.i. vel interpellata ternis quibusq; diebus decoctione. Vicenis,quaternisque diebus diluculo lib. ÷ hauri calidè.

Asininum verò lac quadraginta diebus,vt maiore cum profectu debibat Elephantiodes homo,decimo quoque die voret bolos, cassiæ rec.extr.pond. vnc.i. conf. Hamech. vnc.÷ confice cum modico cinnam. stomachi bibendo; lacte laxati ergò interquieto post longas seri potationes aliquantisper homine,qui tractatur.

Hirudines affigendæ venis sedis.

Balneum subueni homini, quod est Puteolis,vel alterum dictum de Scabie per 7. dies affundendum,siuè rectius intrandum in cupa vtendum in oblonga.

Perdurante,& parum se remittente squalore mali,confugiendum ad Æsculapij serpentem,cuius proprium est atram bilem, & salis has corpore fodinas emundare,Doctore Petro Aponensi comment. ad Mesuen, qua de iecoris alienatione.

Rec.capitibus,& caudis extractis ceruones angues duos. elixentur in lib.vi. aqu.fu

mar.

mar. vel ſtellariæ. donec diſcoctæ carnes reſoluantur à ſubſtratis ſpinis biſſeſquipedalibus mundæ. adde ceterach. capill. vener. borag. cichor. fumar. lupul. endiu. hepaticæ ana p. i. fol. ſen. orient. vnc. ÷ factæ primum colaturæ, mox forti expreſſioni adde ſacch. albi ſuffic. fiat ſyr. longus, cuius delibet homo vnc. iii. quotidie ſub autora.

Veſperi refouendus eſt languens electuarijs ex carnibus toroſioribus ceruonum hoc modo parandis, Rec. carnes elixatas, vt dixi, ceruon. vnc. iii. ſemin. melon. vnc. i. ſem. portul. maluæ, lactucæ, ſtellariæ, nymph. ana dra. i. ſantal. omnium ana dra. ÷ ſacch albi diſſol. in aq. cichor. ſuffic. fiant elect. in offellis, delingantur tribus horis ante cœnam. A quibus delibatis offellis ſuperpotetur

Aqua parata ſic. Rec. ceruonum duorum carnes amputatis capitibus, & caudis, mūdā teſtudinem, cichor. borag. hepat. lupul. ſonchi, meliſſ. ceterach. capill. ven. ana p. i. micæ panis lib. ÷ imponantur materacio vocato vitreo cum aq. cochlearum, cichor. & lupul. eius extractæ aquæ pota lib. ÷ ingeſto iam electuario. Inſiſtatur huic ordinationi dies viginti, vel quindecim ad minimum.

Non referente pedem etiamnum malo deueniendum eſt ad efficaciſſimas viperas, præcipuā harū vtilitatē promittente Galeno in libello de theriaca ad Piſonem capite iv, ſic, Rec. viperas fœminas tres, reſectis capitibus,

tibus,& caudis elixa carnes in lib.xxx. aquæ fontanæ,donec mundę carnibus resolutis ad extrahentes manus veniant spinæ. In qua rursus aqua decoq.lib.iiii.hordei,donec grana discoctione lõga reddita fuerint turgidula. Hoc autem vno carnium,& hordei viperini pastu nutricandę sunt iuniores domesticæ gallinę,vel capi,quę poturę sũt etiã prę scriptam aquam.Sexto ab hinc die prendat esu languens paratas ex his gallinis, aut capis essas;sicut autem deplumes vises ab esitandis viperis gallinas,ità & elephãtico videbis excidere demembris (quod nè te moueant, aut illum)pilos porro reponẽdæ sunt gallinaceis plumę;recursuri scabro homini, qui curatur,pili . Ad hęc nobis instantibus aduersus morbum,viperinum vinũ non horreat languẽs,ità parãdũ. viperas 3.viuentes, & solidæ, idest capitibus, & caudis manẽtibus in amphoras xxx.meri demittantur , & in his præfocatæ triduo macerentur, quibus è vase eliciris vino tum prandẽs,tum cęnans se proluat egens homo.

Hoc medendi genus vt hercle tetrũ sic ex aduerso fructuosũ Lector habeto,quo nostri maiores,& magistri auctoritate Cl.Viri Ioannis Bernardini Longi , vt confidenter, ità feliciter vsi sunt.Verum tamen aduertas velim,haud præterquam verno tempore viperina hæc affectanda esse præsidia, qua nimirum tempestate potioribus herbarum chymis,

mis,& rore probato vescuntur auspicatæ bestiolę. Quod autem attinet ad ceruini coloris angues, eos in tenui furfure dies xv. capsula conclusos foraminulenta memineris detinere. Aliud in calce capitis adnotem licet; si madida iam primum vlcera, reddita per tuam hanc curationem sint salsa, non contemnendum huius medelæ profectus argumentum esse.

Ad Gummata, & horum dolores.

GRauissimi excitātur per gummatā cruciatus, non alia me Iudice causa, quam quod per humores truculentos acrius, & conferctius lacessitur perioſtea membrana, quæ substrata malis gummatis, distēditur, & soluitur adeò vehementer, vt impos homo factus angoris ferendi consternatur. ad quorum acerbitatem leuandam.

Prima est venæ sectio .f. internæ dexteri cubiti.

Syr. nuper adnotati.

Medicam. purgans idem, quod ante visum, decimo quoq; die demittendum in ventrem, & quadraginta diebus quater.

Vere, aut autunno sudationes in æstuarijs, ad quas exsudationes adiuuandas, & ad labem abolendam:

Decocta pręcipua sunt spartæ parilię sic apparanda. Rec. Rad. spartæ parilis concisę,

&

& lotæ,& ligni Guaiac. limati ana vnc.iii. cort.eiusdem ligni contusi vnc.i. infundatur spatio 24.horarum in lib.vi. aq.font.coquã-tur igne lento ad consumpt. duarum partiũ.in fine decoctionis adde fol. senæ orient. vnc.÷ flor.borag. cichor. fumit. lupul. stœchad.sampsuchi, beton.& iuæ artet. ana p.i. factæ colaturæ dosis est lib.÷ pro syr.continuando dies 40.nisi quantum interponendę sunt decimo quoq; die purgationes.

Tempore hyberno sparta potanda sit ex vino,quod potest duobus modis apparari, vel cum puluere hoc modo. Rec.spartæ paril.& fol.senæ orient.ana dra.vii. hermodactyl.turbith.polypod.querc. coriandr. præpar.cinnam.& glycyrrh.ana dra.ii.terantur puluere subtilissimo,de quo sumat dra.i÷ in singulos vsus ex vino albo spirituoso.

Vel eosdem pulueres sumat multos dies infusos in Oenophoro, idest in vase vini. Vtrumque binorum in autora digerendum ante prãdium quinas horas,cum tenui semper dieta spatio tot dierum, & temporis quotum adnotatum est in vsu spartæ syruporum,& sudationum.

Si descriptionem exponi petas infusionis in Oenophoro,Rec.vini albi odor. amphor. xxx. in quam mensuram infundantur hæc omnia;spartæ paril. concisæ, & lotæ ligni guaiac.limari,& fol.senæ orient.minutim incis.in lib.÷ polyp.quercini,hermodactyl.

ana

ana vnc.i.÷ flor. cord. p.i. cinnam. electi dra.÷ omnia rudi manu contusa, infundantur, vt præmonstratū est 24. horis: q quater agitetur prima die cum tota infusa materia, & semel in singulos vsus. interim seruetur vas perpetuo coopertum. ferat hoc patientèr ægrotus bibere tum mane, tum vesperi, seù prandens, seù cęnans aqua spartæ temperatum. dissoluentur hoc, & Dei auxilio gummata, fugabàbuntur dolores. Qui si nihilominus persentiantur:

R. Theriacæ elect. drach ii. ol. chamęmę!. vnc.i. percalfactum igne medicamentum affricetur ad partes gummato sas, ac dolentes, vel hoc aliud.

Rec. spiritum vini triplici destillatione elicitum cum o!. de ligno guaiaco per descensum exstillato. æquis vtriusq; portionibus vtere.

Emplastum etiam laudatum est è ranis, vel simplex, vel cum emplasti de 4. gummis subduplo: ad ignem misce, valentissimum est.

Balneum item benefaciet, quod Rec. flor. chamęm. fenigręc. sem. lini, samps. beton. serpill. frond. citri, rosarum immaturarum absynth. ana p. ii. decoque in aheno amplo pleno aq. marina, quæ cum fuerit imbuta simplicium eorum virtute, transportetur intrà cellam ęstuariam, vel in dolium extremo superiore adapertum, in cuius medio, & altiore scamno sedens ægrotus diffluet sudo-

sudoribus capite extra posito, cęterum humeros contecto. sunt hæc balnea repetenda 7. diebus.

Electuarium, Rec. spartæ paril. vnc. iiii. senæ oriēt. vnc. iii. cardui benedicti vnc. ii. hermodact. turbith. polyp. ana dra. i. conterantur omnia diligentèr, & adde mellis dra. xii. aquæ vitę vnc. iii. confice ad formam opiatæ, vel sine liquore mellis, & aqua ardenti cum sacch. suffic fi. tabellę, quas dies xx. cōmandat ęger, pondo vnc. i. mane, superpotata mox aqua parillę.

Si morbus extrema exigat remedia, corpore, quod tractatur, commodè ferente, non parcendum est inunctioni, quę salutare recipiat argentum viuum, sed clementi tamen sub Cœlo, & vna vitata hyemis tempestate, cautisque tabificis ęgroti conditionibus, & habitu gracilissillo prę oculis proposito, vt nisi releues hominem, saltem non perdas. Ad summam consultis senioribus, & protestatione prętmissa necessitatis.

Apparatur hoc modo medicamentum, Rec. Mercurij prępatati cum sputo vnc. ii. adipis veruecini vnc. iiii. theriacę opt. vnc. ÷ incorporatis benè materijs vnge loca dolentia, & corpus omne pręter membra principalia. illapsę virtutis hermeticę argumentum est, quod affectæ gingiuæ fędam in emanationem erumpent. & quoniam obuenient angores oris, ac tędia sputationum im-

immensarum tuum erit, si compescere volueris, quod facies primum quidem

Gargarismis ex diamoro, & diacarydio cum aq. rosf. rubr. & plantag. sufficienti. mox

Lambitiuis ex syr. de cannis granat. dulc. & de hyssopo: tertiò

Oleo de sulphure paucis guttis aqu. glycyrrhizæ excepto: compressis gingiuis breui sedat proluuiem virulentam.

Si gummata non resoluantur internis, & externis omnibus hisce medicamentis: sunt aperienda causticis corrumpentibus exteriorem globum, & committenda chirurgicis: quippè quæ fermento putrido sunt erosa, ac tetræ carieì vitio confecta.

Pauca sunt hæc, sed frequentiora symptomata luis Venereæ per nos hoc angusto loco tractata: cętera verò quamplurima sunt enarrata in nostro iusto Commentario de luis eiusce natura, causis, differentijs, indicijs, & iudicijs, exposita ad summam diagnosi, prognosi, therapia.

FINIS

A Deo Opt. Maximo. D. Luca. ac D. Grgorio Nazianzeno.

ANALEPSIS
Argumentorum, & Capitum singulorum, quæ in hoc Opere habentur.

Primum est Corollarium Aphorismorum Hippocratis Libri primi.

Secunda est defloratio fen. 3. libri 3. de febribus Auicennæ.

Cuius pertractationis hæc series est Capitum omnium.

De

Liber tertius est Defloratio Methodi Pauli Tuccæ de febribus, cuius hæc sunt Capita.

Quartus Liber est Epitome Curatiua, cuius materia sunt hi morbi.

Me-

Oris

Me.

FINIS.

DE

DE PAEDANCHONE MALIGNA,

Seu

DE THERIOMATE FAVCIVM PESTIS VI PVEROS PRÆFOCANTE.

AVTHORE MARCO AVRELIO SEVERINO.

Medico Philosopho in Regio Lycæo Neapolitano, Anatomes, & Chirurgiæ Professore longè Celeberrimo.

Cui accessit Commentarius Cl. Viri THOMAE BARTHOLINI Danorum Regis Archiatri.

ΠΑΙΔΑΓΧΟΝΗ ΛΟΙΜΩΔΗΣ

Seu

De peſtilente, ac præfocante pueros abſceſſu.

EIVSDEM MARCI AVRELII SEVERINI.

Ad ingenuum Lectorem Præfatio.

Nter omnes animantes, quæ à Deo Opt. Max. Conditore primo prodiere, nulla fuit homine, vel dignitate celſior, vel amplitudine maior, vel formæ decore probatior, vel ornamentis omnibus cumulatior. Argumento eſt, quod in humani opificij creationem, & conformationem ſummus ille Architectator in cõſilium, operiſq; ſocietatem Sacroſanctam Trinitatem adhibuerit. Declarat autem & præſtantiam procreationis ordo. quippe fuit editus in lucem homo poſt cuncta; ac ſi maximum quidpiam, & ſupremum plenis prærogatiuæ numeris efficiendum fuiſſet. Docet & exemplar, ad cuius ideam efformatus fuit idem: quandoquidem eſt microcoſmus hic ſiṫus

ad archetypum macrocosmi, in quo cœlestia, terrena, & media velut in parua picturæ mappa inexplicabili prope compendio cōtinerentur omnia. quo factum est, vt summæ cuiusdam rei, diuiniq; miraculi loco sapientes omnes habuerint hominē: qui solus immortalem Dei portionem obtinuit: qui rationem, orationem, versatilem ingenij dexteritatem, futurorum prouidentiam, societatem ciuilem, hospitalitatem, pietatem, sanctitatem, fidem, & quas non virtutes, exercet, & colit? qui principatum in omnia mundi viuentia, & non viuentia, quiue imperium pro libitu voluntatis in omnia concreta corpora diuinitus exercet.

Cuinam enim motu perpetuo ciētur Cęli? cui Luna noctu lucent, & astra? cui Sol modo accedit, modo recedit ab Oriente latus ad Occasum? à Polo Arctico ad Antarcticum, à Capricorno ad Arietem, à Cancro ad Libram? nimirum inuecturus temporum vicissitudinem, æstus, & frigoris, & horum medias stationes, lucem, & tenebras, pulchram formarum productionem, & necessariam rerum corruptionem. Adhæc cui tenuis aeris substantia fluit, refluitque? cui pelagus, & flumina pisces alunt? cui vegetantium tot species, metallorum varietates, bestiarum, & iumentorum ordines seruiunt? Finiam denique sermonem, si dixerim opificem mundi sapientissimum ab omni naturæ

fabrica, tum demum manum ſummouiſſe, ac vacauiſſe, cum in medium productus eſt homo; perinde ac complementum abſolutio, & ſumma rerum omnium eueniſſet. Verum ò felicitatis humanæ leuitatem! diuino huic mundi miraculo, rerum omnium ornamento, finique; ſubito ſuo vno præuaricatu multi ſubinde ſuſcitati ſunt hoſtes, & nulla ex omnibus fuit creatura, quæ velut liuore percita aduerſus vnum hominem non exurgat, ac pugnet. Enimverò noſtri malignorum ſyderum aſpectus, influxus eorundem noſtri poſt quos obſtant coinquinatus cometis aer, noxij terrarum halitus, elementorum tranſcurſus, peſtilentiarum excurſu, ſtirpium venena, foſſilium miſcellis infectæ aquæ, ferarum morſus, terræmotus, infeſti venti, pluuiarum madores, ſub ſyrio ſqualores, brumæ rigores, variæ denique Cęli permutationes, nedum in dies, ſed interdum in horas: quarum omnium vi, & ineuitabili inſolentia langueſcat, & ægroteſcat, diſcrimen ſubeat, & oppetat homo. Quod exitium, & quæ mala vbi humorum quaternio non inuexerit diſſidentium aſſiduè ſub venis, præter hæc extra ſtagnantes alij velut in lernæa palude multiplices, & horrẽdas eruptiones, & monſtra producunt, quibus exoſam perpetuo vitam miſer tranſigat homo. Sed innumerabiles alias hominis calamitates quis memoret ſatis? Vnam ex tot omnibus comme-

morabo potissimam, quæ dicta est nobis ἀγχόνη λοιμώδης, tonsillæ pestilentes, ab alijs verò nostris aut strangulatorius faucium affectus, aut carbunculus pestilens, aut laqueus gutturis, à plerisq; passio anginosa barbarè, & insciтè: quibusdam aut vlcus syriacum cũ Aretæo, aut tõsillę pestilentes cũ Aetio Amideno. Posset verò, siquidem insolentiam, & diritatem huius vitij spectes, nominari Dei vindicis ira, flagellum augescentis immerito mortalitatis, sacra lues, diræ, supplicium, furiale venenum, Persephones gladius, charontis vectura, limbus exsaturatus, & alijs eiusmodi notis notari. Enim verò ex huius vnius pestis vi plus myriadis prærepros de matrum gremijs, de parentum complexibus querimur, quam fuerint in bello Troiano furore gladij iugulati. Porrò Deus Opt. Max. antiquitus indignatus humanæ gentis criminibus, hanc aquarum illuuionibus, & igni dederat perdendam; nostro verò æuo mehercules execrando teterrimæ huic pestilentiæ laxas dedit habenas, vt non facinorosos, & perditos, verum innocentissimos hominum, & malefaciendi nescios, & sceleris puros pueros commutatis quasi vicibus, & inuersis imperscrutabili certè fato cunctos absumeret, & auerruncaret. Quod sanè malum, durior sit cautibus, sæuior hyrcanis tygribus homo, qui serio non lugeat, ac totis animi sensibus nõ commiseratur. Theodo-

do-

doctus verò, qui commiseratus humanitati, miseris tempestiuè succurrat, & opituletur. Vtinam igitur liceat quandoq;nobis quampiam comminisci rationem, quæ futura sit vsui;profectam videlicet ab eo fonte,vnde & morbum modo dixi profectum. Porrò vel apud Ethnicos extat,bina Ioui pro pedibus esse dolia,alterum boni condum, alterum mali. Quoniam igitur ab Ioue arbitro rerũ, expectare maturam opem haud in nostra facultate reponere debemus:anne subsidium ab ipso desides,& ignaui maneamus? Verũ huc nos monuit alicubi Maro.

Viuit vitium, crescitq; tegendo
Dum medicas adhibere manus ad vulnera pastor
Abnegat, & meliora Deos sedet omina poscens.

Quamobrem allaboremus, & vires nostras omnes intendamus: Nam facientes adiuuat Deus, autore Varrone Latinorum omnium doctissimo. Sic fortasse futurum est, vt nostris humanitatis miseræ promerendæ studijs adesse velit dignatum Numen. Age igitur ad rem cominus accedamus:primum autem de præscripta nobis lege, ac competenti demonstrationis modo dicamus.

Aggressurus ad disputationem mihi primum ipse præscribo modum,nec non rationem philosophandi constituo,qua fines medicos non exorbitem inuestigando,sed intra

quos laxitatem omnem inquirendi contineam; nè quando aliter agens, quam ex munere debeam, minimè spectantis ad rem officij deprehendar. Quippe ex vnaquaq; facultate, in qua est quæstio, non aliunde ducenda sunt argumenta, atq; adeo de rebus medicis medicè, deq; physicis, physicè disputandum est, quantum rei subiectæ natura petit, vt hęc indagetur, sumendo scilicet non probãdo. Quid autem ex alijs facultatibus, quæ genere non communicant, neq; principia habent syngenea, petantur argumenta? Porro magnus Hippocrat. in l. de principijs scripta reliquit hæc initio. Ego ad hunc vsq; sermonem communibus sententijs vtor, tũ aliorum, qui me præcesserunt, tum etiam meis. Necesse enim est cõmune principium sententijs supponere eum, qui velit hanc de arte medica tractationem componere. Verum de rebus sublimibus in aere, ac Cœlo, neq; opus habeo dicere, &c.

Qui idem vir & libri de natura humana principio præfatus est: quicunque de natura humana amplius differentes audire consueuit, quam eius ad medicinam pertinet, huic commodum non est hunc meum sermonem audire. Tertio etiam in l. de veteri medicina monuit, oportere de arte tradere vulgo nota γνωστὰ λέγειν τοῖσιν δημότῃσιν: quod & alibi solenne, ac frequens summi dictatoris præceptum ego spectans in hac mea de pesti-

len-

lente,ac ſtrangulante pueros abſceſſu diſputatione ſeruabo. Itaq; abſtinendum iudico aſtronomicis, metaphyſicis, diuinis, & hoc omni genere alieno. Quamquam obtrudes fortaſſe, quod idem Hippocrat. in l. de aere, aquis, & locis, diſertis verbis dixit, ſanè non minimam partem cõferre in re medica Cõſultam aſtronomiam. Verumtamen quid ipſe ſenſerit aſtronomiæ vocabulo, declarauit protinus, cum ait; quum vna cum temporibus, & ventriculi in hominibus commutentur. Nimirum aſtronomia eſt Hippocrati certa ratio mutandarum tempeſtatum à ſyderum ortu, & occaſu, & à commotis ventis, & aere inalterato naſcens, non ab aſtrorum, vt dicunt, aſpectibus, & configurationibus, quæ dãnata fuit sẽper, vt Seneca prodidit in apocolocynthide. Hac quidem cauſarum inueſtigatione gaudeãt, vtanturq; quicunq; velint; nos medica tantummodo lance pendemus omnia, quæ incidant in rem iſtam.

Aliud quoq; præſcriptum ſapientiſſimus idem, ſeu contemplandi, ſeu ſcribendi dictator impoſuit libro de carnibus ante citato, dicens; ſe theſin aliquam oſtenſurum aliorum ſententijs in hypotheſin vti ſuetum: quem vulgarem ego morem, vt ſeruem, neceſſe eſt, niſi actum agere debeam. Quare cum ſcriptores præſtãtiſſimi de hac eadem re pleraque comprehenderint, à cunctis

iam

iam recepta, & vulgata: hæc vt recipiam supponens, & non inculcem, iure fiet, quæ sunt hæc. Primum historia mali cum circũstantijs omnibus accuratè descripta, qua monstratum est ab anno 1618. erupisse insuetum inter nostras gentes affectum, qui homines, potissime pueros extincto, vel præcluso spiritu nouissimè interimeret. Deinde velim apud istos eosdem autores legi, quæ præcesserint constitutiones, siue austrinæ, atq; humidæ, siue, vt alijs placuit, squalidæ, & siccæ propter cometas. Video autem plures, & prudentiores Autores in priorem accessisse sententiam, quam & ego sequor.

Tertio non insumam anxium laborem in declinanda sede affectus, aut vitio ipso, cum vniuersa descriptione interni, externiq; characteris, cumq; infinitis planè modis, & accidentibus eiusdem, quæ res, & nulli non comperta sunt, & ad stomachum vsq; exposita per omnes, quos dixi. Verum contentus ego sola diagraphe veterum autorum, quæ communis ad vnguem est vitio, quod in præsenti visitur. Hypotyposis autem morbi nostra hæc esto.

PARS

PARS II.

Descriptoria, & Simiotica.

MOrbo huic τὸ θεῖον, quod Hippoc. primus adstruxit, nos diuinum dicere consueuimus, esse nemo dubitauit ad hanc diem, siuè quod Dei prouisoris vindicijs immissus, vt initio præfati fuimus, siuè quod aere communicetur, siuè quod occultæ sit naturæ: quæ tres effatus diuini sunt interpretationes medicorum communes. Nimirum hunc An. Christi supra MDCXIIX. in nostram gẽtem ingressum antecessit bou annua lues; quo mirum in modum strangulati concidebant. Cum enim primum homines incessit iniqua lues, demirati satis non sunt tam medici, quam naturæ interpretes omnes immanem tum afficiendi, tum conficiendi modum. Extant de hac re propria, & peculiaria Aretæi Cappadocis monumenta, quæ, quoniam breuia, compendiosa, luculenta, accomodata, rata & grauitatem, & maiestatem Hippocr. referunt omnia, præstiterit semel integra, quam concisa sæpius, ac disiecta produci: tum vt antiquæ morbi Idea, quantum hodierna coeat, perspici possit, tum vt suo quasi prototypo, & exemplari norma ad exercitationem hanc omnem paratò nobis liceat vti. Interim autem audieris

ris summum virum quasi vices nostras loquentem c.9.l.1. de causis, & signis morborum, in hunc modum versione Iunij Pauli Crassi. Vlcera tonsillis fiunt aliqua mitia, familiaria, non lædentia: aliqua aliena, pestifera, necantia. Mitia quidem sunt munda, exigua, non aliò descendentia, non inflammata, dolorem non excitantia. Pestifera sunt lata, caua, pinguia, quodam concreto humore, albo, aut liuido, aut nigro sordentia. Id genus vlcera Aphthæ nuncupantur. Quod si concreta illa sordes altius descenderit, affectus ille Eschara est, atq; ita græcè vocatur, latinè crustra. Crustam verò circumueniunt rubor excellens, & inflammatio, & venarum dolor, quemadmodum in carbunculo, & exiguæ, raræq; pustulæ, quas Græci Exanthemata vocant, orientes, hisq; aliæ superuenientes in vnũ coalescunt, atq; indè latum vlcus efficitur. Id si interius in os depascendo serpit, ad columellam vsq; peruenit, ipsamq; exedit, & linguam etiam occupat, & gingiuas, & frena, id est, dentium alueolos, dentesque inde labefactantur, & denigrescunt. In collum etiam phlegmone erumpit, atq; isti haud ita multis diebus post phlegmone febribus, fætore, inediaq; consumpti intereunt. At si in pectus per arteriam id malum inuadat, illo eodem die strangulat. Pulmo enim, & cor neq; talem odoris fœditatem, neq; vlcera, neq; saniores humores su-

ſuſtinent: ſed tuſſis, ſpirandique difficultas enaſcitur. Cauſa maleficij tonſillarum eſt frigidorum, aſperorum, calidorum, acidorum, adſtringentiumq; deuoratio: quandoquidem hæ partes pectori ad vocem, ſpiritumq; edendum inſeruiunt, & ventri ad alimenti tranſmiſſionem, & gulæ ad eiuſdem deuorationem obſequio ſunt. Internis verò partibus ſi quod contingat incommodum, ventri videlicet, gulę, & pectori, ad Iſthmum, & tonſillas, & loca ibi poſita mali conſenſus, & eructationes perueniunt. Quapropter pueri vſq; ad pubertatem maximè hoc morbo tẽtantur: præcipuè namq; pueri multum frigidum aerem inſpirant. Quoniam in his plurimum caloris ineſt, & ad cibos intemperantes ſunt, & varia concupiſcunt, & frigidam potant, & excandeſcentes, ac ludentes altius vociferantur. Puellis quoque vſq; ad menſtruæ purgationis tempora hæc vitia vſitata ſunt. Regio Ægypti horum affectuum planè fœcunda eſt: aer enim ſpirando ſiccus adducitur, varios præterea cibos ſuggerit. Radices enim, herbæ, atq; olera ibi largè proueniunt, & acria ſemina, & potio craſſa, vtpotè Nili aqua. Sibi verò Ægyptij ex hordeo, & ex floribus ſcilicet vinaceis potiones acres conficiunt. Syria quoq; maximè illa, quæ Cœle, i.e. caua nominatur, Symodi morbos procreat. vnde Ægyptia, & Syriaca vlcera id genus appellant. Modus verò mortis quam

quam miserrimus accidit, dolor quidem acer, & calidus, qualis in carbunculo, spiritus vitiatus: exhalant enim maximæ putredinis odorem, eundemq; vehementer in pectus spirando adducunt. Immundi adeò sunt, vt neq; suum ipsorum odorem ferre queãt. Pallida his scilicet liuida facies, febres acutæ, sitis, vt igne accensi videantur. Potum veriti, dolores non admittunt: tristantur enim, cum tonsillæ comprimuntur, aut potius in nares resilit. Cumq; decumbunt, surgunt, vt sedeant, decubitum non ferentes, quod si sedent, quiete carentes, iterum decumbere coguntur. Plerumq; autem recti stantes obambulant, nam quiescere nequeunt, solitudinem fugiunt, dolorem tollere dolore tentantes. Inspiratio magna est, frigidum enim aerem ad refrigerationem desiderant: exspiratio verò parua. Nam veluti igne exusta vlcera cum sint, à calido præterea spiritu incenduntur, raucitas adest, vox nihil significat. Atq; hæc in peius ruunt, cum subito in terrã collapsis anima deficit. Hæc Aretæus: quæ nos quidem, quantum tractatuli breuis angustia permittit, enarrare primi experiemur. Exorditur Autor κατὰ τὴν διαιρετικὴν τῶν ἐν μέθοδον à discriminibus tonsillarum, summa. s. & prima tractandi omnium hypothesi; sine qua luce, aut duce neutiquã benè processisset ὁ Ἀρέταιος quasi ὡς ἀλήθειος ἀνήρ. Aliqua aliena pestifera necantia alterum membrum. Fini-

ta

ta a.ſi rectè dicta percipimus, vtraq; non lędentis læthaliter vno, & necantis altero termino. Mitia igitur non lædens genus ritè sequitur, vt qui minimè crudum, ſed coctionis particeps eſt, à fructibus, & pomis ducta ſimilitudine, & vocabulo. Propriè enim, quod coctum, & dulce eſt guſtabili cuiquam, id mite eſt pomis, ſi quando dictum eſt Poetæ, *Sunt nobis mitia poma.*

Viſe autem, quæ de miti vocabulo diſſeruit Ludouicus Duretus in Coacis.

Iam verò mitium claſſem, & comitatum infra accenſebit Author. Interim, amice, aduertis, hic tractari, proponiue tonſillas eatenus, quatenus vlceroſæ, vel vlcera ſunt, haud verò, vti tubercula. quippè poſt vnam inflammationem in hæc non conſiſtentes pergere conſueuerunt in vlteriorem abſceſſum: quinimmò, vt in c.9.lib.1.de morb.acut. curatione ait; Illitiones acrium medicamentorum faciendæ ſunt, neq; enim vlcera quieſcunt, neq; cruſtæ in ſuperficie fiunt: q d. ſed intimis glandulis familiaria. Sunt quippè tonſillæ pleriſq; inquilina, & conſuetudinaria, vt puellæ cuidam è Caracciolis, & Marchioni Mirabellæ, quod fit ſcilicet propria, & priuata capitis, & cerebri craſi, & confirmatione. Quemadmodum enim externo collo luunt ſtrumas, qui compreſſis vtrinq; téporibus, latiſq. genis, & maxillis ſunt homines Alberto magno autore, ità & interno

guta-

gutture sub malè constructo capite debent incurrere tonsillas: alij fortassis autem quod familiare est Aræteo, illud est, quod spectauit Aetius dicens; aliquando fieri tonsillas consuetis inflammationibus, familiaribus autem tõsillis ἀντιστρέφοντα respondentia sunt, quæ mox subdidit Author aliena.

(*Pestifera necantia*) Latinibus hominibus eadem ferè sunt hæc vtraq; laxius scilicet vsurpatio pestiferi nomine. Verum non ita quidem apud physicos, & medicos, qui pestiferi vocem volunt pressius esse, id quod est à peste: hæc verò quoniam non perpetuo necat cunctos, perpetuo, verum hanc pleriq; seu natura, seu arte præterfugiunt: ideò subditum aliud, (*necantia*) Noto autem gradatim hæc proposita, aut potius disposita: quãdoquidem ab alieno gradu ad pestem itur, ab hac verò ad interitum. Pergit autẽ κατὰ τῶσφωτέρῳ σαφήνειαν noster author. exponitq; mitium ordinem, quæ sunt (*Munda*) id est, pauca, & exsortia sordis, de qua non longinque dicturus est. Attinet autem hoc ad habitum, & qualitatẽ. Cęterũ quod ad τὴν ποσότητα ἢ τὸ ποσόν attinet, adscribit & exigua: porrò exilitas si quo in vitio laudabilis est, in tonsillis, & locis alioquin isthmi μικροκοσμώδεις laudabilis est cum maximè; præterquam quod exilitas tumoris vna præsefert vitij mendicitatem sua natura. quamquam haud ignoro sæpissimè fieri, vt sub pusillulo tuberculo, & vitij cicerculo latitauerit, & conclusa fuerit

rit vis veneni magna: quam equidem ad corporis miculam scrociæ dissonantiam ostendi luculenter in perdolentibus impressuris recondi. l. 4. de recōd. abscess. nat. Rectè hoc, inquam, fieri. Verum exilitatem probari per Aretæum, quæ accedat ad puritatem etiam, & ad τὴν ὀχθώδη καὶ τὴν ἐπίφασιν. vbi videlicet vlcera non sunt altè descendentia. adde, neq; inflāmatione, neq; dolore septa, quibus vtrisq; affectibus expertia non sunt tubercula, quæ ambitu minimo ingentem complectuntur maliciam, & quibus vtrisq; affectibus tonsillæ, vel quæ mites fuerant, efferantur.

Pestifera post hæc describit à latitudine, atq; altitudine, excauata quasi dicat per omnes spatij dimensus extensa putredinis infrenis depastu, quæ nome dicitur græcè, ab Authore nostro paulo posterius exponenda, eo quidem futura deterior, quo se in exangues, & spermaticas particulas, id est, in neruos solidos, & in membranas, nè dicam in ossa descenderit.

(*Pinguia*) non natura me hercules, sed putredine, quæ in ossa d[illegible] fixa hæc etiam pinguia reddit, authore Cornelio l. 8. cap. 3. Est autem pinguitudo ista resoluta substantia per vim caloris extranei. Postquam enim calidum ἔμφυτον elisit, atque exterminauit; vinculo, quod partes exhausti corporis colligabat, abacto: secedunt, ca-

dem, & nullo præsidio fotæ secedunt in limosam quandam substantiam, quæ pinguedinem refert: & refert quidem potissimè pinguedinē colore subpallido, vel inter pallorem, & alborem medio: sic notat hanc Author.

(*Concreto quodam humore albo*) Quamquam, & albo colore, qui minus inuisus est, prætergresso, in liuidum primum, mox in nigrum abit hæc sordes, quam modo depinxi: pessima scilicet vlceris sorte, quemadmodum Hipp. l. 2. prorrh. nota 17. nos docuit.

(*Id genus vlcera aphthæ nuncupantur.*) Elicit ex dictis aphthæ naturam, quasi definierit aphtham vlcus latum, cauum, pingue, ex concremento quodam humoris albi, aut liuido, aut nigro sordescens. Cui definitioni refragari videtur author definitionum medicarum, cui aphtha est ἕλκωσις ἐπιπολαίος ἐν τῷ στόματι γιγνομένη ἐπιπολάζει δὲ αὕτη ἡ ἕλκωσις μάλιστα παιδίοις. Quæ latinè sunt: Aphtha est exulceratio superficiaria in ore puerorum. Accidit autem hæc secundum superficiem vlceratio maximè pueris. Refragantur, inquā ei, quod dixit (*caua*) hæc, quæ grecè sunt ἐπιπολαίος καὶ ἐπιπολάζει. Veruntamē vt hunc nodum dissoluas, meminisse te oportet, quod sermo est Aretæo de aphthis pestilentibus, & malignis: alteri verò definitori obuersatæ sunt animo aphthæ leuissimæ, & nulla cum putrescentia, vel proserpentia coniunctæ.

Ad-

Aduertis autē, quod Aretæo genus aphtharum vlcus fuit; definitori verò ſecundo exulceratio: diſtant autem interuallo nō modico τὸ ἕλκος, καὶ ἕλκωσις. Nempe exulceratio minimè perfectum vlcus arguit, neq; numeris omnibus abſolutum. quamquam contra eſt Aetius, qui l. 8. c. 39. dicens; porro ſi in putredinem aphtha vertatur, non conuenit amplius aphtham eam affectionem appellari: Verum huic ego inquam, ecquis nominum imponendorum inhibeat, præſcribatq; rationem? præſertim cum anxiam nominum curam ſapienti viro abnuat Galenus quam ſæpiſſimè.

(*Quod ſi concreta illa ſordes altius deſcenderit, affectus ille eſchara eſt, &c. vſq; ad exanth. verbum.*) Quoniam quidem hanc cruſtam carbunculo comparat Aretæus, delineatam hanc accipe ex vno Cornelio, qui l. 5. rei medicæ cap. XXVIII. quod eſt de carbunculo ſcripſit hæc. Circa quam quaſi cruſta eſt, eaq; inflammatione cingitur, neq; in eo loco leuari cutis poteſt, ſed inferiori carni quaſi affixa eſt. Idq; vitium ſubtractis quaſi quibuſdam radicibus ſerpit: interdum celerius, interdum tardius ſupra quoq; procedens inalbeſcit, dein liuidum fit, circumque exiguæ puſtulæ oriuntur; etſi circa ſtomachum, fauceſue incidit, ſubito ſpiritum ſæpè elidit. Hæc quidem Celſus: quorum enarrationem ſi cupis, hanc in noſtro ſuper

hunc authorem commentario habebis.

(Orientes hisq; alia superuenientes in vnum coalescunt, atq; indè latum vlcus efficitur.) Calore ad putredinem primũ agente concurrentes pustulæ complures in vnum dissoluuntur, deinde nomini, id est depastum moliente latum vlcus redditur.

(Id si interius in os depascendo serpit ad coluthellam, &c. Nomæ ferinę vi nimirum, quam & l. 1. de curandis acutis morbis c. IX. H. describit etiam per hæc; quibusdam & columella vsq; ad palati os excisa est. quin etiã tonsillæ ad basin vsq; et epiglottida, ac propter cicatricem deuorare, neq; solidum quicquam, neq; liquidum poterant, sed & ipsum, quod bibebat, interdum repercussum, hominem fame necauit.

(At si inspectus per arteriam id malum vuadat, illo eodem die strangulat.) Pulmo enim, & cor neq; talem odoris fœditatem; neq; vlcera, neq, saniosos humores, sustinẽt, Hæc ab Aretæo reddita causa mortiferæ destillationis. Cui tamen aduersantur experimenta; quod pulmo quidem vomicas, & tubercula diuturna, & vsq; etiam vlcera sustineat perstante vita hominis ad decades annorum etiam vna plures: Cor verò, vt ostendimus hoc eodem opere, vitia pleraq; hoc est, tubercula, scliromata, vlcera, concremẽta multigena, & horrenda patitur. quanquã autem eius facti multiplicis plenam, & satis-

fa-

facientem ibidem exposuerimus rationem: nihilominus placet magis ea ratio, quam idemmet protulit author in l.1.de curatione acutorum, cap.9. per hæc; Verum si ab his tonsillarum vlceribus, puta, sanies ad interiora destillet, celeriter partes etiam, si integræ sint, exulcerantur, celerrimèq; vlcera interius depascendo serpunt, atq; hominem perdunt.

(*Causa maleficij tonsillarum est frigidorum, asperorum, calidorum, acidorum, adstringentiumq; deuoratio.*) Aretæus quidem causam maleficij demonstrare volens, prauam victus rationem compluribus adstruit argumentis. Cuius vniuersæ argumentationis capita, & propositiones cum non sint declaratæ satis, neq; explicatæ, præsertim secundum nostram inscientiæ exigentiam pace grauissimi viri, difficile fit attendentibus, aut deprehendere primum sententiam ipsius, aut vim rationum, atq; vniuersam demonstrationem comprehendere. Itaq; ne tanti viri scriptis vsi fuerimus gratis: eius vsuram dare conabimur cum fructu sic, vt aliquando operæpretium fecisse videamur. Igitur, vt intelligatur Aretæi dissertatio, proponendum est ante nobis eius propositum primum, & vniuersus progressus gradatim animo percurrendus. Primum pestilentium tonsillarum vitiosus victus est causa, demonstranda. statuæris paristhmia, fauceq; com-

plexim sumtas pro alibilib. simul, & spiritualibus vijs ianuam esse, tũ plerisq; subeuntibus in corpus tum egredientibus substãtijs, quæ nihil quidem exasperando, nil pariter etiam lædunt transitu partes; cum verò exasperãt, & labefactant, in promptu concitatum tonsillæ senserint malum. Atq; pleraq; sunt, quæ exasperant, tum quidem per se particulam, tum internis partibus incommodando; quæ cum postmodum incommoda refundũt in eandem partem vicissitudine quandam facta. Exasperant, inquam, alimenta prætereuntia, dum subeunt in ventriculum, frigida nimirum, aspera, acria, quæ vocat calida, acida, adstringentiaq; Quo facit illud Archigenis ap. Aetium hoc sermone, c. 47. occultæ anginæ causam esse in quibusdam neruos, qui ad stomachum feruntur, dum malè afficiuntur, & post inferioribus membris, pulmoni, inquam, & cordi respirandi principium inflammant, arterijs verò, quæ carotidas appellant, itemq; alijs adiacentibus indè inflammationem transmittant. Cum hoc autem in omnibus ætatibus promiscue fiat, potissimum in pueris fit sępissimè, quibus inspirandi frigidissimi aeris vsus multus est, vt qui calore multo exæstuent. Deindè sua ipsorum viuendi intemperantia, & ciborum varietate labefactantur, & corrumpuntur succi, qui accessu suo partes pariter labefactant, atq; corrumpunt. Tertiò, quia frigidam

dam potant, quartò, excandeſcentes, & ludentes altius vociferantur.

Dixit hoc genus vitio pueros, & puellas impuberes obnoxios, mox dicit, & Regionē Ægyptium, & Syriam vallosam eidem malo comparatam eſſe propterea, quod incolis aer ſpirando ſiccus adducitur: Deinde varietate ciborum, olerum multorum, item variorum ſeminum, id eſt, leguminum, quibus & Alexandrinis prauos gigni ſuccos obſeruauerat Galenus. Item aquæ Niloticæ potione craſſa, nec non ex hordeo, & vinaceis confectis potionibus acribus biliofos creatur ſanguis, qui ad tonſillas nempè laxas, & imbecilles delatus has inficit, & conterit facilè. His ſic per nos diſpoſitis, & enuclearis, vides iam lector, tonſillarum peſtilentium binas in vniuerſam cauſas, ſiuè pueris, ſiuè certæ genti perpetuas eſſe, aut exaſperatis, inquam, aut alimenti vitio variè corruptis partibus. Itaq; cauſa primum redditur vniuerſalis, mox puerilis ætatis, & regionum peculiaris.

(*Modus verò mortis quam miſerrimus accidit.*) Suſpendio nimirùm ſimilis, & quod non aliter, quam laqueus præfocans interficiat: nam Græci anchones ſuſpendia vocauerunt; quæ fermè verba ſunt Aureliani lib. 3. acut. cap. 1. quod eſt de cynanche: exoſa, inquam, moriendi ſors, adeò hoc moriendi pauore conſternati fuerunt magnanimi Heroes

roes ap. Homerum Laodamus, apud Virgilium Æneas, de quo cecinit Poeta:

Extemplo Æneæ soluũtur frigore membra:
Ingemit & duplices tendens ad sydera palmas
Talia voce refert: ò terq; quaterq; beati,
Queis ante ora patrum Troiæ sub mœnibus altis
Contigit oppetere.

(*Dolor quidem acer, & calidus*) incensiuus Auicennæ more l. 1. doct. 1. sum. 1. c. 1. rectius autem incendiosus, latè, vndiq; exspirante igneo feruore, qui inseparabilis est aphthis, quas exulcerationes habentes in se quiddam igneæ caliditatis dixit Aetius VIII. c. 39.

(*Spiritus vitiatus*) Dixissem equidem potius halitus, alaine Gallicè. Exhalãt enim maximè putredinis odorem; id quod fit quidem certè pestifera corruptione; verum is fœtor vberrimè nanciscitur causam ex conditione partium affectarum, quæ sunt adenes, carnes puta humidissimæ, & flauissimæ; in angulosо præterea loco conclusæ, quæ inter omnes minimè possunt respirare.

(*Eundemq; vehementer in pectus spirando adducunt*) vt gaudet porro spiritalis, vitalisq; præcordiorũ natura puro, limpidoq; aeris attractu: sic contra tetro, & coinquinato tristatur. Iam audi diligentiam, & emphasin Aretæiam; namq; addidit quasi cogi

naturam, vt abunde attractum aerem fœdũ cogatur attrahere; attrahit autem abunde in tanto æſtu, in quanto ſunt anginoſi, præcipuè pueri, naturâ calidiſſimi, vt præmonuerat dudum.

(*Immundi a .ſ.*) Exaggerat immunditiẽ, quæ eſt tanta, vt neq; ipſi ſuarummet carniũ fœtorem ferre poſſint, q. d. quanto igitur grauius ferant appropinquantes.

(*Pallida .ſ. liuida facies*) vitio præcordijs incumbente, à pulmone præſertim, qui de proxima vicinia, qualis ipſe eſt, tales, & genis refundit colores.

(*Febres acutæ, ſitis, vt igne accenſi videantur*) facta compreſſione, & putredine inita partium reſpirationi dicatarum, & ſæpe etiam præcordiorum ipſorum. Id equidẽ per initia fieri vidi, rarior autem cauſos febres noſtro tempore: quin, vt verè dicam, videntur tepentiores, atq; vt capite ſeptimo vocat hic idem Author, ignauæ, molles, nihil proficientes.

(*Potum*) & hic emphaſis etiam eſt, quippe quod maximè auent per ſitim, idem per alia incommoda refugiunt, & exhorrent: adeò præponderant hæc incommoda frigidi, humidique appetentiæ. Sunt autem incõmoda duo grauiſſima, & potu tõſillas comprimente, & eodem per nares à faucibus refluente.

(*Cumq; decumbunt.*) Pergit Emphaſis, quod,

quod, quem maximè appetant, & consultu-rum sibi credunt componendi corporis modum, hunc experti continuo renuūt, atq; vno, eodemque tempore decubitum cum sessu commutato, mox sessum cum decubitu commutant, & rursus neutrum experti commodum recti deambulant domo, quietem odientes, quæ ambulatio offensa inquies est continuo. Adeò nullus corporis continendi commodus vsus est.

(*Solitudinem fugiunt.*) Consuetudines hominum consequuntur, in qua cum doloris pars sit, se solos cernere grauatos, nihilominus hoc dolore priorem dolorem repellere tentant, sed sine fructu.

(*Inspiratio.*) Magna est frigidi aeris vsu, & inopia, sed nihilominus amplè inspirati non tanta identidem est respiratio, q. d. (ἱμερατικὸς γ̓ραφῆς est) ingressus, & egressus ratio par, monstrante Gal. in l. de respir. at ne respondet tamen regressus ingressui propterea, quod plus attrahunt refrigerandi æstus studio, quam reddere possint, non reddunt autem mali cuiusdam fuga, & concepta omninò cautela, nè retorrida vlcera retorreant insuper efflatu feruido.

(*Raucitas*) est alluuione humoris.

(*Vox*) nihil significat, corruptis, & peruersis eloquij particulis effectricibus, plerisque, quę sunt gargarion, &c.

(*Atque hæc in peius ruunt.*) Sic cum sta-

tus

tus languentis semper in peius ruat, neque nocentis luis vllus modus sit pessundatis, & prostratis virtutibus repente spiritus deficit miseros.

Cappadoci successit scriptor Amidenus, cuius & è re nostra fuerit pleraq; ordine imitata huc transferri. Crustosa, & pestilentia tonsillarum vlcera, vt plurimum nullo præcedente tonsillarum fluxu incipiunt: aliquando à consuetis fieri inflammationibus maximè efferatis perficiuntur. Fiunt autem frequentissimè pueris, atq; etiam ætate iàm perfectis, maximè his, qui vitiosis humoribus abundant, in his, quæ verè contingere solent, pestilentibus constitutionibus. In pueris verò, oris vlcere, quod aphtham vocant, præcedente omninò perficiuntur. Sunt autem partim alba, maculis similia, partim cinereo colore, aut similia crustis, quæ ferro inuruntur. Accidit autem ægris siccitas in transglutiendo, & suffocatio coaceruatim incidit, maximè quum rubor subeat mentum, aut vbi hæc acrimonia præterierit. Nome, quæ depascitur locos, excipit, succeditq; vna putrefactio. Cui græcanicæ morbi figuræ dispar haud est Italica nostra, nisi quod paulo auctior per Symptomata capitis, quæ minimè recensita veteribus hisce scriptoribus visuntur, non infrequenter in nostris hominibus malè affectis: præsertim viris, & fœminis natu iam grãdibus. Equidem inter cæ-

teros

teros notaui duos, qui non sine comate, stupore, caribaria, atq; alijs hoc genus occubuere. Neq; enim Sæua proserpina pepercit capiti Medici, credo, quadragenario maioris, cui nomen Philippo Luciano, cuius & medicorum suorum, vt complurium aliorũ inertiam non possum non accusare. Altera fuit Laurentij Pharmacopæi coniux, quæ delira per morbum sæpè apparuit, morbo cõmortua. Excretiones è naribus consuetę, putridæ, pituitosæ, ichorodis, aliquando cruori commistæ, aliquando dumtaxat cruentę meræ: Qua de re audi nobiles historias. Puella nubilis in parthenophylacio Spiritus sancti eodem affectu dirè grauata cum exitum è strangulatu expectaret, ex subita hęmorrhagia profusiore præsentaneam opem sensit, postremo verò ex malo ori venefico seruata, incertum qua noua morbi vi fuit inopinè sublata. Verum ea fortassè causa, quam ab Aetio traditam paulo posterius exponemus. Interim scire licet, vnum è tribus pueris, qui pessimè habuit inter cęteros, & neruorum languore relictum cruribus apprimè imbecillum, atq; oculo strabum transuoratu verò sic impeditum etiã à diu præterito affectu, vt vix emollitum humore panem demittere valeret: quamquam duriusculas panis offas, & solidas ir olles fabas ingereret commodiusculè. Quorum duorum paradoxorum symptomatum, problematumq; ratio·

tionem grauiſſimè declarauit Andreas Cæſalpinus in l.2.cõtrouerſ.med.c.13.quē referentem, quia mihi nunc referre non vacat, adi. Qua eadem ſanguinis per nares excretione facta puero decenni Ioan. Laurentij Bozauotræ filio ſalus perfectè reddita eſt: quamquã hic iugularis venę ſectione fuerat egregiè leuatus, obſeruante hæc Mutio Carpalbo Medico, qui ad Galenicam medicinã Hermeticam peritiam bellè addidit. Indicãt hæc porro non obſcurè ſuperiore tonſillis loco ſedem affectam, quæ cerebrum eſt. Cui noſtræ ſuaſioni fauet anatome, compluriun corporum vi morbi enectorũ, in quorum capitibus exectis reperti grumi ſanguinis lato ſchęmate diffuſi ſub maximos ſinus membranæ craſſioris. Accedit & quod in duobus filijs Iacobi equitatoris extra portam regalem pueris prouectioribus, & in Dionyſio Seuerino quinquenni puero dirà lues nares vtraſque compleuerit putridis, & præaltis aphthis, quæ viru putidiſſimo manabant. Quid? quod cum putrilaginem reddere viſæ ſunt nares, vt cerebri ſubſtantiam retulerint, teſtante Ioan. Baptiſta Ferrario, Medico noſtrate ingenij ſingularis. Sed & illud ſilentio non inuoluendum, quod etſi tonſillas peſtilentes, & vlcus Syriacum hocce vitij vocitemus; nihilominus obſeruatum eſt ſępè ſupra ſtrangulatum, & puris iam vlceribus ſublatos pueros morbo, qui liberi

fuerant reputati. Quinimmò post xxx. dies, & xl. iam prærepti morbi furoribus præter omnium opinionem ex improuiso sunt extincti. Adeò scilicet latitans, & recondita veneni vis est.

Sed cum his etiam morem morbi venemur præcipuum. est enim & aliud discrimen nobis obseruatum apertis formis, quarum altera est acuta, & fermè furiosa: altera propè sedata, & lenta, quas vtrasq; fortasse determinat tẽperatura corporis, humor præualens, habitus, sensus, mos; & hæc quidem in eadem vrbe, oppido, pago; Cęterum in longinquis, & dissitis locis binos hos duos morbi mores definiuerunt quoq; constitutio, & tempus anni, aer, aqua, loci victus, & cęteræ quædam occasiones, aut causæ. Acutus quidem morbi mos, & feruentioribus symptomatis, & febre ipsa sepius est acriori: cõtra verò lentus, & serotinus mos sedatioribus est motionibus, & transcursibus ad tẽpora. Reliquũ verò, quãuis concitatior inflammatione, & acrimonia non sit; nihilominus neq; sua deficit nocendi vi, & virulentia, si quis sit, qui sagaciter, & oculatè dijudicare vitium per leues suas conuersiones, & immutationes norit. Porro dolor altius nutrit, & tacitam improuidæ naturæ perniciem struit. Ità fit plerumq; vt puris apparentibus locis vlcerum, & crustarum opinionem boni faciens, tamen exugit viuificum

ge-

genio nectar, & ceu falsus Dux vitam in- præceps deducit: quem in multis ludificatum superiori nos sermone retulimus. Quãquam,& in hoc sæpè transcursu innocens,& infraudulentus est idem morbus, quam sinceritatem etiamnum agnoscere, ac deprehendere debet is,q dextrè curat ne suspicione malorũ adductus medẽdo pleraq; faciat, quæ fuerant minimè facienda, tum quidem aduersus creditam vitij vim pugnans chirurgia,& medicamentis grauissimis, tum ne naturã in cõpetenti victu foueat,& laxet, vbi nõ licet. Verũ hæc ad medẽdi prouidentiam,& ad cautiones pertinent, de quibus suo loco. His adde per nostros omnes Scriptores obseruatum, noctu magis quam interdiu grauari decumbentes: & horum plerosque recta ceruice respiratum carpere, cum patore, vt Scribonius loquitur, maiore narium,& diductione. Præterea collum, & glandulas,& per se totum extumescere, quin & ad superiorem thoracem excurrere latũ œdema. Quæ autem in Sporade angina indicium erat boni extumescentia: hoc pestilentis argumentum est certissimum, saniem, & cruore confusas pustulas nigras hoc illo loco paruas, Ecthymata,& pustulas pulicum morsus referentes, lumbricos, vomitus, febrem: postq; omnia seruatus homo restat lãguidus, stupens, & in multum tempus imbecillis.

PARTICVLA III.

Disquisitoria causarum .s. ætiologica.

IAM verò maiore labore dirè depopulantis affectus naturam, ac τό τί ἦ peruestigemus, de qua re nostri omnes certant, & adhuc sub Iudice lis est. Constitutum est apud vniuersos ab æuo philosophos, vbi rei cuiuspiam est abdita natura, hanc à suo proprio, & inseparabilitèr assidente conditione venandam, & cognoscendam esse: Hanc vnã, & singularem in obscuris inuestigandam viam esse. Atq; si propositi mali, vel verè proprias, vel proprij locum obtinentes conditiones acri mentis indagine perscrutemur, facilè deprehendemus, & contagiosum, & pestilentem affectum hunc esse. Quod autẽ ad contagium attinet, hoc tum communi omnium consensu, atq; experimento euincitur, tum etiam comprobatur ratione tripli-ci, à priori nimirum, & à posteriori. Ratio quidem à priori paulo posterius exponetur. interim contenti simus à posteriori illa, quæ docetur, insigni, & tetra putredine septos morbos omnes contagiosos esse. De quorum numero sunt exponendæ conditiones: quæ doctis omnibus & Hieronymo Fracastorio recensentibus numero sunt tres. Prima est, quod contagium nititur, & sese pro-

mo-

mouet ſeminarijs,quæ calida ſunt,& humidæ particulæ,putres,diuaporantes à ſubiecto corpore.neque autem inconſulto binæ iſtę ad infectionem qualitates coniugatę ponuntur.Humidum enim partes eius corporis,in quo eſt, emollit, & laxat, ad facilem harum ſeparationem quaſi præparando: calidum verò ſurſum attollendo ſeparat eaſdem: quas ob res craſeos totius,ſeu miſtionis reſolutio ſequitur,calido innato, innatoquè humido effluentibus : Sic certa iam eſt ſeminariorum , duarumq; qualitatum in his coeuntium neceſſitas.

Præter qualitates autem has primas ſunt & aliæ, tum ſecundæ, tum tertiæ ſeminarijs. Porro compactam admodum miſtionem habent, cum qua lentor quidam glutinoſus coniūctus eſt, & cum lentore tenuis,acriſq; vis putredinis vnius miniſterio profecta.Qua quidem acrimonia , ac tenuitate ſubſtantiæ fit,vt iſthæc ſeminaria facilè penetrare,propagariq; poſſint in aliena corpora.Penetrationis autem modi ſunt tres.Vnius per vim analogiæ, ſecundus per attractionem aeris, ſiue inſpirationem. Tertius per arteriarum, & venarum dilatationem , quem dicunt tranſpiratum.

Secunda ſeminariorum proprietas eſt , quod in conſtituta,certaque ſubiecta nutum quendam, & propenſionem habent, quæ dicta Græcis analogia eſt.Hæc autem eſt multi-

tiplex, & secundum superiora genera, mediasque species, & secundum infimas etiam. nimirum nunc ad arbores, & ad sata, nunc ad certas animantium species, & ad hominem spectat. & ex humana specie partim ad sexus, partim ad aetates, partim ad certos humores, & ad certa membra occupanda naturalitèr comparata est.

Tertia seminariorum proprietas est, quod sordidam, conclusamq; putredinem habent. Sordidam intellige, in qua non superficialis, sed profunda, & secundum totum fit putrefactio, euaporatioq; corporis putrescentis. Conclusam autem dico, non abeuntibus à corpore, quae euaporãt, sed sese agitantibus, & feruescentibus intimè. Cuius quidem rei causa est lentor, & tenacitas materiae putrescentis, qui lentor adhaesu firmo non sinit quidpiam extra mitti.

Hactenus de contagij complexu, & proprijs conditionibus: nunc ad pestilentem morbi conditionem breuibus enarrandam accedo. Atq; haec etiam plana est per definitionem à probatissimis Authoribus traditam, & sub tribus, vt vocant, additamentis comprehensam; quarum prima est epidemię mentio, secunda putrescentis aeris ambientis, tertia funesti exitus à malignitate. Haec inquam omnia subsunt in proposito malo: quare iam pestilens idem sit, oportet.

Quibus iam constantibus accedo propius

pius ad rei caput,& primum ad morbi procreationem.& quoniam, inquam, monstratum est,luem per analogiam ad ætatem , ad certas partes,certosq; humores spiritu attractos insinuari:dico labis istius analogiam spectare ad puerorum naturam,ad sanguinẽ crudum,& ad cerebri domicilia.. Hæc singula accommodata, & propria pestilenti malo nostro esse videntur.

Analogia quidem ad puerorum naturam longa obseruatione certa est ; ratio verò incerta.An enim fortasse sit, vt sic comparati pueri sint propter excedens calidum, & humidum:temperaturam nimirum ad putredinem,& ad pestem concipiendam,vt Mercurialis notauit, quam maximè accommodatam. An verò huic affectioni sunt obnoxij pueri propter naturalem impotentiam obsistendi causis istis morbificis,prediti scilicet imbecillo, tenero, laxo,spongioso corpore, & multo maximè cerebro. An sit inordinati victus,& vitæ causa: qua subindè sanguis redundat crudus, atq; adeò coinquinatus hic, & impurus fit paratior ad putredinem , & exindè ad luem recipiendam. Quo loco dicam tempestiuè de analogia , quam lues hæc habet ad eundem,crudum, coinquinatumq; sanguinem. Analogia,inquam,non analoga,id est,irrationalis , sed certè consentanea : quandoquidem in habentia symbolum facilis est transitus. Atqui habent hæc

symbolum, seminaria scilicet calida, & humida in sanguinem item calidum, & humidum, & impura in impurum.

Restat exponenda analogia peculiarem sibi vendicans partem, necessaria quadam lege præscriptam, vt disertissimè demonstrauit G. Falloppius, l. de morbo gallico c.36. quæ mea quidem opinione cerebrum est, his argumentis. Nam eo primum supposito, quod probatissimorũ omnium Authorum consensus docuit, contagium ad distãs, atq; omnem pestilentiam communicari per aerem coinquinatum; porro aer Hippoc. l. de morbo sacro primum admittitur à cerebro, relinquens in ipso suum ipsius vigorem. si enim, inquit, in corpus primo adueniret, & posterius in cerebrum dignotione, aut iudicio in carnibus, & venis relicta: ad cerebrum calidior iam existens perueniret, & nõ sincerus, ac purus, sed admixto humore à carnibus, & sanguine. Hæc ille; quibus accedit, quod cerebrum ad patiendum, & ad suscipiendum maximè imbecillum, & minimè obsistens, molle, scilicet laxum, ac præsertim humidum, & glutinosum est, quod vnicè facit ad concipiendam labem humidam, & glutinosam. Ad hæc cerebrum est glandulæ consimilis, nisi nos fallat Hippoc. l. de glandulis n.7. atq; glãdulas apprimè corripit pestilentia; nimirum parotidas, alas, inguina, quod experimento quotidiano docemur.

Po-

Poſtremo conſtat ſanguinem fœdum, putridum,putidumq; manare ſub iſta lue de naribus,& vocem rancidam ex his prodire: quod partim humorem,vt dixi,crudum,partim affectam ſedem oſtendit. Atq; hæc de generatione ſint ſatis. Quæ cum demonſtrare voluerim naturalibus adductis cauſis manifeſtarijs,nõ eſt tamen,quod occultæ morbi formæ fuerim oblitus.

Generationis nunc modus tractandus ſequitur,qui ſic habet. Deductus aer putris per canales priorum Sinuum cerebri peruenit ad retiformem plexum arteriarũ, & venarum.Ibi primum corrupto ſanguine mox ſecedit,& penetrat corpus cerebri: Quod corruptum reſtat à poſtremo contagio.Quo tempore conſummatur ſtatus,& forma, ſiuè idea morbi. Hæc enim,inquã,ſphacelismus eſt,& corruptio cerebri, ex qua deindè ſequuntur affectus alij,ac ſymptomata omnia. Quod autem corruptio ſit cerebri, ne quid te moueat: audi Hippoc.qui l.2.de morbis n.1. Corrumpitur, ait, cerebrum, cum aut nimium calefactum, aut perfrigeratum, bilioſum,aut pituitoſum plus ſolito factum fuerit.Et de coacis pag.117. col.1. cerebro corrupto alij in tribus diebus, alij in 7. moriuntur: Hos verò ſi effugerint, ſeruantur. Cuius eſt ſimilis ſententia in aph.51.l.7. quo loco Galenus corruptionem non accipit vulgari modo,ſed vt docet Marinellus, na-

tiui caloris exſolutionem à materia præua-lente. Ad quam quidem opinionem ſi accedimus, non mirabile fiet, quod morbi quidam, & læſiones cerebri non conſequuntur perpetuò, vt apoplexia, catalepſis, & cęteræ organicæ paſſiones, quæ obueniunt ſecundũ neruos, & ſinus, ductuſq; cerebri. Hæc alioquin paſſio fit ſecundum cerebri ſubſtãtiam æqualitèr. quemadmodum autem ab hectica febre non agnoſcitur dolor, aut alteratio aliqua præcellens: & ſine his etiam ad mortem itur: ſic & in re noſtra non eſt cerebro præcellens officialis aliqua læſio, præſertim exordio: ſed concluſa illa, & profunda labes, cuius memoriam ante fecimus, tacito quodam exitio perdit omnem eiuſdem craſin, quæ dum fiunt, communicatur & ſubiectis partibus vitium, id eſt, vicinæ tracheæ, pulmonibus, ac ſubindè cordi. Poſtremo, quibus omnibus ordine propoſitis facilè patet, naturã affectus vniuerſa, faciliſq; etiam fit inuentio definitionis, quæ fuerit, ſi placet, hæc. Morbus hic, quocunq; tandem nomine indicetur, nominandus autem facilè à promptiore ſymptomate tonſillæ cruſtoſæ, eſt ſyderatio cerebri peſtilens, contagioſa, à ſeminarijs impensè putridis delatis cum aere per ventos præſertim auſtrales ad glandulolas puerorum partes analogia. Ex qua definitione, ſeu mauis deſcriptione, & ex qua priore noſtra enarratione ſubindè com-

pre-

prehensæ sunt & causæ omnes, præter vnam finalem, quæ medica in contemplatione nō extat. Formalis, inquam, causa est sideratio pestilens, contagiosa. Efficiens verò seminaria impensè putrida delata cum aere per ventos australes. Materia verò siderationis sunt humores, seu succi perdentes, vt Aretæus vocat, intra corpus subiectum puerorum, & sanguis earum crudus pesti maximè obnoxius, & accommodatus propter eā, quę cōmemorata iā fuit, analogia. Possunt, & facilè per hæc enodari problemata quamplurima ad singulas omnes causas, & ad generationem generationisq; modum attinentia; quæ problemata propositi nostri nō est, hoc tempore explicare. Interim tamen non oblit cęterarum disputationum, quæ cum hac epidemia coire solent: Harum quædam intra nos sæpè, aliæ & longè plurimæ sunt extra nos positæ, quæ potissimum etiam à nostris omnibus sunt commemoratæ. Illarum, quæ intra nos extant, aliæ permanentes, aliæ mobiles. Harum exemplū apud Aretæum l. 1. de acutis affectionibus cap. 9. fuerit fortasse, quod puellis vsq; ad menstruæ purgationis tempora hæc vitia vsitata sunt. Earum verò, quæ in nobis sunt permanentium exēplo sunt endemicæ tonsillæ, quę Aetio authore in Tetrab. 2. serm. 4. c. 45. frequentissimè inflammationem incurrunt: Calidi, & humidi cum sint earum loci. Item quod hac

affectione corripiũtur, hi maximè, qui plurimo abundãt sãguine, ac pueri, vtpote crasin tenerã habentes. 3. q̃ à consuetis fieri inflãmationibus maximè efferatis producuntur pestilentes tonsillæ. Ita quidem; hi bini scriptores, quibus nos addimus aliam à nullo notatam, sed à natura ipsa clarè docente nõ dicente dictatam: quæ causa est praua capitis constitutio. Nimirum cum existente magna capitis prominentia postica, deest antica, cum compressis temporũ lateribus, ac syncipite, quibus meatibus coarctatis, cum non habeat effluxum humor per transitus, & emissaria anteriora, recurrere cogitur in posteriora, & ad glandulam pituitariam, vnde vitium in fauces traducitur demum. Adhæc est debilitas capitis natiua, his præsertim pueris, quibus diu manserunt inconsutę suturę, & incommissæ commissurę. Insuper est impuritas corporis, & adhæsus superfluitatum primarum, à parentibus relictarum: quę superfluitates educuntur maximè per exanthemata variolarum, & morbillorum. Horum igitur inexpurgatæ materiæ, & adhuc fotæ corpore nonnihil adiuuant hoc morbi genus, de qua re in nostra Pædarthorace fusè traditum est. Adiuuat & cachexia, siue semine parentum, siue lacte nutricis inducta; cum hac autem cõprehensa velim & corpora languidis visceribus instructa, quæ dicta sunt Hippocr. 2. prorrh. κακόσπλαγχνα.

Adiu-

Adiuuat & cacochymia. Ad summum debilitas, siue imbecillitas, prę sertim, quę fit propterea, quod ex vetulis parentibus geniti fuerunt apoplecticis, epilepticis, rheumaticis, podagricis, cacheciicis, &c. Quas internè latentes causas si quis inspicere norit, mirè discreuerit profectò difficillimè seruãdos à facilius euasuris. Equidem, quod ad me attinet, maximum est istorum discrimінum, & huius physiognomiæ vsum indies medendo nactus sum. His adde strumosos, & tineosos, & quibus vitiata pars est tonsillarum, ab alio vitio fuit, vt apthis, vlcere columellæ, carie syphilia, &c. Succedunt extra nos causæ, è quibus vna suum est sydus cęleste, quod astronomi taurum statuunt, dominans huic parti peculiariter, infensum pro tempore. Secunda causa est regio calida, & humida meridionalis, ventis perflata australibus, & calidioribus. Quod miris confirmatur experimentis. nimirum Hispania primum adnotantibus suæ gentis scriptoribus, primo, & doctissimo Ioan. Alfonso Fonseca, mox etiam Andrea Tamaio in tractatu de Garotillo, q.d. de strangulante funiculo per vectẽ intorto. Prima fuit, quæ mali vim huius acerbè sensit: posthæc Melita, Sicilia, Sardinia, Hydruntum, Apulia, Calabria, Latium, tota denique ditio Neapolitana, cui post annos XXII. mordicus sic adhæsit, vt plerique credant, post longa etiam secula

non

non abscessuram luem. Quod autem ad ventos attinet meridionales; quia lues hæc per interualla, perq; stata tempora insurgit, obseruatum à nobis est, sub austrinis constitutionibus eius maximè sæuitiam præualere. Ad has causæ aliæ sunt, vt Aretæo placuit, refrigerationes magis, exustiones minus, plagæ frigidæ, potus, ebrietates, saturitates, & mala à respiratione prodeuntia. Ab Aetio verò nominantur, & tempestas frigida, rigidaq; feruidæ, & æstuosæ succedens. Ita quidem ille, quibus equidem addo, venatus matutini pernoctatio sub dio, præsertim sub Lunæ radijs, ventosa, & frigida, aquosa, palustris hospitatio, fungorum abliguritio: Post hæc victus ratio est, de qua, sicut iam legimus, Aretæus. Addunt & Spagyrici, è quorum numero primus Theophrastus est, l.2. Chirurg. Magn. cap.1. sub F. ex maiore mundo in minorem deductam prunellæ causam suo ipsorum sermone vulgatam, quæ est arsenicum, & realgar resolutum; de qua re lege Chirurg. Spag. S.1. cap.9. Ioan. Petr. Fabri, Doctissimi Medici, Philochymici præclari.

Cęterum sunt aliæ causæ à principibus nostris scriptoribus assignatæ, maligna inquam, & epidemica destillatio, quam nitrosam Hippocr. voluisse certa suadet coniectura: de cuius vsu, & atrocia vide l.1. epidem. sect.7. & enarratorem Galenum. Videtur

tur & alia causa producta à Theoprasto, qui, cum constituerit tres pestis ideas, vnam à resoluto sale arsenicali, à quo pestis est communiter dicta; aliam à sale ogertino. i.e. auripigmento, cuius vitio fit pleuritis pestifera; tertiam à sale vitriolato, per quã est prunella, sic istam definiuit, quod sit passio principalis cum paroxysmo proprio existens in caloribus, ducens originem ex salibus vitriolatis. Ad hanc autem prunellam cum maximè analoga sit nostra pædanchone: hęc similiter vt prunella, causam agnoscet sal vitriolatum extra regionem propter subtilitatem de sua testa, alias ab Iliado resolutam, vt in fragmentis c. proprio p. 306. quæ fragmenta fac videas compendij nostri gratia Lector.

PARTICVLA IV.

Præsagitoria.

SEd iam tempus, vt cautiones aliquot, & iudicia lectiora proponamus. Qua in re mutuabor, quæ tradiderit Cappadox oraculum primum l. 1. acutorum, cap. 7. Tumor foras in sublime elatus à pulmonis inflammatione liberat: intus verò abditus anginã patientibus perniciosum malum est. Quanquam autem id de consuetudinaria non pestilenti angina prolatum sit; nihilominus ad

pe-

pestilentem transferri quid vetat? Quiduè etiam, vt illud, quod capitis principio proposuit, huc transferamus? Anginæ, quę compressis, & submissis paristhmio adiacentibus partibus, id est, lingua, gurgulione, palato, sed interius compressione maiore inflammatione, & strangulatu fit: quam celerrime succurrendum; quod hac ægrotantes, celerrimè rapiantur. Audi verò Cœlium Aurelianum, acut. morb. l. 3. c. 2. si peius increuerit, linguæ vltrà dentes ad exteriora propalapsio: ariditas, siue siccitas faucium, articulorum gelidus torpor, pulsus celer, densus, iacendi difficultas, & magis in supino schęmate, vel in latere, frequens etiam sedendi cupiditas, item loquutio non articulata, sed confusa, atq; cum dolore. At si in exitium passio cęperit ferri, liuor vultus, vocis amputatio, gutturis, atq; pectoris stridor, & recursio, siue recursus poti liquoris, pulsus defectio, quam Græci ἀσφυγμίαν vocant, & quibusdam caninus vocis sonitus, quibusdam oris spumatio: tunc etiam necessario mortis effectus. Nunc autem ex Aetio iudicia, & cautiones audi dicente, c. 466. p. 482. Sunt quibus etiam corroduntur gurguliones, atq; vbi diutius persliterunt, vlcerationes, & in profundum proserpserint, cicatrice iam inducta adstrictiorem vocem edunt, reflectiturq; ipsis potus in ipsas nares. Nam & ego puellam noui, quæ post quadragesimum tan-

dem

dem diem cōsumpta est,cum se iam à morbo colligeret. Verum ad septimum vsque diem plurimi periclitantnr.Concordat Aretæus l.1.de cur.acut.mort.c 9. p.80. Iam autem ea, quæ antehac proposuerat idem Aetius,referre non grauabor:Sunt autem hæc. Febrium quoq; curam habere conuenit:vehementes enim incidere solent, atque in repurgandis,explanandisq; vlceribus maximè sollicitum esse.Conuulsionem enim infantes plurimi passi sunt in vlcerum repurgatione:aliqui verò via transglutiēdi eschara sunt strangulati. Admonuit autem, & de metastasi aduertenda funesta idem Author,c.48.F.quæ est hæc: Valde autem magna sollicitudine, & contentione opus est, etiam tum,cū malum remitti forte videtur. Etenim ea,quæ iam ex profundo corpore circa fauces attracta sunt, ex improuiso in pulmonem transferuntur,si negligātur, atq; ità repente mors ægro infertur. Verum eadem vlcera cum modo memoratis, aut cum compluribus ipsorum, mala. & præterea,si cum insigni putredine,putore,nigrore pessima.facilè passio hæc ex occasione parua recurrit. Aurel.l.III.c.III. Recidiua autem inflammatio sub hoc morbo, malū, quod se prodit tum experimento verum: tum testimonio Auicennæ, qui l.4. fen. 2. tr.1.c.20. Peior,ait,est recidiua sua radice, cuius rei rationem reddit,c.25.dicens, ꝙ fiat recidiua

sua

sub virtute debili. Contra verò tonsillarum vlcera citra pustulam albam, nigram putredinem, putorē, febrem, disphnęam, œdema, salutaria.

Diu, & vsq; etiam ad tędium, & diffidentiam durare probatissimis medicamentis tractatam, & sedulo prouisam; fœdam, & tetram escharam, malum; cito, & quibusq; lenissimis medicamentis, gargarismis, & contactibus dissolui crustulam optabilius est, & melioribus ægri rebus: præsertim, si non recurrat eadem. Respiratum homini extenuari, remitti, naribus elatis trahi, per has verò recurrere sorbile, vel potabile, ad strangulatum opprimi, gargarisatu destitui, ingestum, & appetitum alimenti prorsus abijci, tumorem ab altera ad alteram auriculam extendi, æstuare internè, frigescere externè, corde dolere, nullis vnquā modis concedere medelæ vitium, vigorem omnem absumi, funesta omnia, atq; etiam plerunq; singula.

Præter hæc sunt & alia, quæ ex antiquis antecedente sermone tradita possunt huic presensionum parti seruire, quibus tuo ipsius iudicio, Lector amice, fretus, dum ego necessaria prosequor solum, dexterè vtaris licet.

PARS V.

Indicationum inuentoria.

HÆc de externis, internisq; causis, de iudicijs, deq, vniuersa affectus peruestigatione, ac dignotione iam satis: quare iam ad solennem, atq; expetitam vsu curationem aggrediamur: quæ nostra medendi ratio tametsi plurimum à vulgata dissenserit: nihilominus rationi, atq; experimento probatior, non dubito apparebit. Cuius hęc sunto fundamenta.

I. Morbus hic nos oppugnat prauitate non plenitudinis excessu: Ergò remedijs prauitati obsistentibus abigendus; Alexipharmacis quippe, quæ vitij vim ex aduerso frangunt.

Quoniam autem humores puerorum corporibus mali subsunt: hi propugnandi sunt catharticis, quorum Authore Galeno com. 12. lib. 1. aph. proprium est, succos malos à bonis secernere.

II. Verum quia sordes putrescentium humorum densa nimis, & altè hærens est substantia: exigit hæc catharticorum vim valenter commouetem, & de partibus omnibus extrahentem, & tam, inquam, ex inferioribus, quam ex superioribus.

III. Quoniam autem morbus cacoethes

est,

est, ne transcurrat malitia: nulla planè mora differendum est catharticum, verum continenter exhibendum.

IV. At quia affluxus iste sanguinis in cerebri membranas vno proprio, & peculiari suo remedio tollitur, quæ sanguinis est detractio: hæc etiam est administranda.

V. Verum, quia affluxus hic properus est, fitq; ad partem principem, hæc confertim est prouidenda, leuandaq; primordio, quæ primordio sanguinis hoc accursu grauatur. Etenim indiget, Aurelianus ait, passio repentina sanguinis detractione, ob celerrimum laxamentum.

VI. Quoniam autem mora diu tracta periculum est, nè continuo prægrauetur eo confluxu: haud est è partibus lõginquis auocandus sanguis per venas pedum, & manuũ: sed à parte viciniore, quæ iugulũ est, adeoq; ex iugulari vena, quæ cito, & abundè, & efficaciter exhaurire sanguinem profluentem valet, interceptione, & auocatione quadam facta. Confirmatur & ea insuper ratione phlebotome hæc, tum propter antedictam adiuuandi vim, tum quia cęteræ phlebotome, & visæ sunt per vigennalia amplius spatia nil iuuasse, ac præterea nocuisse, quia calorem natiuum, & vires mollium alioquin puerorum dissipant, & euertunt. Satius ergo per vnam, & efficacem, quam per multas, & inefficaces, immò nocentes fieri euacuatio-

tionem. Efficax, inquam, adeò est phlebotome iugularis, vt miraculo leuasse tres pueros Laurentij Bozauotræ Carpentarij Neapolitani, pone forum charitatis, visa fuerit nouissimè Mutio Capalbo Medico probatissimo Neapolitano.

Præter autem experimenta, & rationes modo recensitas, sunt & testimonia primorum rei medicæ authorum, qui tum ad perniciosos omnes pectoris, & capitis morbos profligandos confidentissimè descenderunt ad huius venæ sectionem, tum etiam præcisè medentes huic affectui præfocanti, tum Arabes, & Arabistæ, tum Latini, tum Græci primi ordinis, secundi, tertij, vsq; etiam Ægyptij nostro æuo nouerunt huius præsidij præstantiam deducto fortasse more, ac disciplina ex primo Hippocrate, quemadmodum opinatus est Prosper Alpinus in libro tertio de medic. Ægypt. cap. 12. vtq; etiam eius gentis esse fidem certissimam retulit mihi Ioannes Veslingius, rei Botanicæ, & Anatomicæ Patauij Prælector eximius, qui & ad ea loca diu peregrinatus est, & nationis linguam adeptus. Præter hos autem fauere sententiæ nostræ videtur, & inopinato Theophrastus, qui Chirurgiæ minoris l. 3. C. XV. quod est de Aicola, monuit hęc: Venarum ductus, atq; meatus deflectendi sunt per transuersum secundum regionem, & postmodum hoc vnguento fuerit inungendum,

alias frustra curabitur. Rec. Realgaris præparati, succi chelidonij q.s. m.f. vnguentum.

VII. Adhæc autem, quoniam excutienda, & effundenda modis omnibus est malignitas humoribus, ichoribusue putridis, & corruptis, tum per pestilētia seminaria, tum per prauam viuendi rationem inducta; & quoniam via nulla potior, quam per halitū, & per sudores: eapropter sudorifica, & per habitum corporis diuaporantia sunt administranda continuo, donec vis morbi finiatur. Quanto autem hæc gratiora, pauciora mole, tenuiora, viuidiora, eo meliora. Talem putes necesse est aquam terræ sanctæ per Martinum Rulandum feliciter administratæ in Cent.4. Curat.41. item decoctum Cardui benedicti, ad lib. dimid.

VIII. Cęterum & vlcus priuatis suis medicamentis tractandum, & percurandum est. Et quia cacoethe est, cauendum est omni studio, nè proserpat, neue, vt Authores duo nos monuere, destillet in subiectas partes: quandoquidem indè grauissimum suffocandi periculum. Quoniam igitur tumores omnes malefici scribentium omnium præcepto scarificatu maximè castigantur: equidem scarificandæ sunt & tonsillæ, cum Zaccuto in praxi med. & cum Mercato in tonsillis: cum Carnenali neotericorum doctissimo dicerem & vrendas, si vel puerilis importunitas, vel necessariorum proteruia

con-

concedat. Nam nil putredini repugnantius igne: quod autem Aretæus refragatus videatur, declarat se inficiatum propter isthmum.p.50.

PARTICVLA VI.

Curatoria.

SIC eodem,quem ante produximus, ordine cuncta perficiemus. Primò quidem, quacunq; se hora morbus prodiderit, aut sui suspicionem fecerit, nos obuersabimur contra cathartico. Suspicionem autem, si principio fuerimus accersiti;per ea,quę cõsequuntur indicia,comprehēdemus. Sequitur autem eos,qui passione tentantur, querela sine vlla ratione, atq; difficilis motus collo,& gutturis subdolens faucium sensus cum asperitate sensibilis, item difficultas transuorandi liquoris soliti, saliuarum more collecti,tum spirationis velut impedimentum,tamquam obstantis crassioris humoris. Verba sunt Aureliani prima cynanches initia demonstrantis: quæ communia videri possunt & prodeuntis iam iam anginæ pestilentis. Hæc igitur, vbi cognoueris,aut similia;continuo pares velim aquam benedictam Martini Rulandi, medici mehercules experientissimi,commemorata ab eo Cent. 2.Cur.62.cuius aquæ apparandæ ratio quã-

nis ab Authore isto diligenter omnes celata, nulli vnquam reuelata, & sibi soli seruata, nihilominus Deo Opt.Max. qui bona omnia vult diffundi, rescita demum est certissimis coniecturis, & nobis etiam agnita, quæ sit. Stibium venale, pellucidum, contritum, cum pari nitri purgati modo conflagratum, (hepar antimonij vocant) in aquam puram, quantum digito lato superet puluerem, coniectum, & agitatum finitur, vsque dum inclarescat aqua. hæc vase reclinato leniter abstracta, aut per spongiolam absorpta, & in alios vsus seruata: puluis residuus exiccatus denuo in aquam cardui benedicti conijcitur, & toto die finitur, & inde clara accepta aqua vnciæ triente, vel quadrante datur stomacho cibis degrauato, breui corpus ἄνωθεν καὶ κάτωθεν expurgabit moderatè, nec cum aliqua naturæ noxa. Assimilis est calix Hermeticè paratus ex vino diluto infuso, quem quanto cum fructu quotidiè præbeam, Neapoli fama est iam vulgata: approbatum etiam à Rulando Cent. XXVII. Curat. 628. Interim paratis ad rem gargarismis refrigerantibus, & adstringentibus sæpè fauces, quæ reuomitiones senserint, abluendæ. Gargarismata autem fuerint hæc principio, quæ Rec. aq. plantaginis, & aquæ nucum viridium extillatarum ana lib. ÷ acet. rosat. vnc. ÷ M. hoc sæpenumero diu, noctuq; gargarisatum capiet ægrotus. Postridie per
cly-

clysmum aluo exonerata sanguis de vena iugulari subtrahitur ad lib. vnius quadrantem, aut trientem, vsq; ad semissim, aut eo demum modo, quem possit homo ferre. Deiectum nempè virium, & vigoris natiui nolumus. Porro quod nos monuit Aetius hoc eodem sermone c. 47. licet in anginæ non pestilentis cura præscriptum non pigebit adscribere. Curandum etiam, vt modica fiat diductio venæ. Nam quum in alijs, tum in magnis venæ deductionibus aceruatim animi defectus irruat: neq; tamen angustiorem facere venæ incisionem conuenit, nè sanguis velut percoletur, & crassior eius pars intus remaneat; quæ causa huius adfectionis existit.

Si in tonsillis acri vestigatu perspectis, quid displiceat, aut putre, aut sordidum, aut prauè coloratum, aut tumidum impensè, aut halitu quocunq; malo circumseptum: vtrasq; lentus non fuerit acuto scalpro perpungere. nimirum vt quidquid in se contineant virulenti, reuomant, ac deponant; quæ posteaquam cruorem virosum satis satisq; reddiderint, phlegmate vitrioli, vel aqua nucum stillaticia sunt eluendæ. Tertium hoc opus dextrè aggressus esto. Cum quo commemorari licet, & simile scarificatus auxilium, quem secundo, & tertio debemus non solum gutturi, vel tonsillarum vicinitati, quē Græci Anthereona vocant, & neruis maio-

ribus ceruicis, quos τένοντας appellant; sed etiam occipitio, & palis, & inter scapuleo, quod Græci μετάφρενον appellant, & pectori, verba sunt præcipientis Aureliani in c.3. p. 168. Per neruos autem situm intellige, non partem perpungendam.

Opus aliquanto subtilius fuerit vnum quodpiam, quod complectatur sudorificum simul, & alexipharmacum, ac plurima quoque parte superfluitates per halitum diuaporans. Triplici huic operi vnicè accommodatum Bezoarticum metallicum, quod parare docuit Iosephus Quercetanus in Pharmacopęa dogmaticorum restituta, à XV. ad XXI. granula cum aqua Cardui benedicti sub calido conclaui, vel æstuario decumbenti præbendum. quod Bezoarticũ mane, ac vesperi offerendum, ad sudorem quidem euocandum semel, si bis inaniendũ corpus verearis. Cæterum alio tempore ad tutandum à vi venenata hominem, & roborandum. Frequentius autem vtaris licet atq; etiamnum tantisper dum fracta vis vitij videatur. Mira quippè nostra & Iosephi Donzelli Iatropharmacopęi nostra in ciuitate solertissimi sunt experimenta, quod vel conclamatos idm ægrotos subleuet, & confirmet hocce genus Bezoartici: quod ipsum & infantibus, & lactantibus ex lacte ipso, vel iusculo exhibetur cõmode granorum v. vel vj. quemadmodum & animalis Bezoartici

pon-

pondo: commodum, inquam, infantibus, tū quatenus aphthæ, tum quatenus inimicæ lui contranitatur. Verum cum vlceris cauſa adminiſtratur, aptius tū rhodomelite, vel inſuſ. roſ. excipitor, terram ſanctam in aqua potabili ad vnc. v. miſcuit Martinus Rulandus cent. 4. curat. 41. quod tamen medicamenti genus à ſe expoſitum, ſed ſub velo repoſitum incompertum eſt nobis, niſi diuinantes velimus eſſe apparatum quempiam, & vti dicam euiratum Stibij, qui fit igne in ipſum, & commixtum nitrum ſæpius immiſſo: quod Antimonium Diaphoreticum Hermeticæ ſcholæ viri vocarunt. Vſus eſt autem alias aqua cardui benedicti, cuius & ſal Rhodoſtagmate, vel conſerua quacunq; alia cōmiſſum efficacius eſt. Verum de ſudorificis nos fusè in diætetico Chirurgico noſtro diſſeruimus lib. 1. trimembris Chirurgię.

Reſtat miniſterium curandorum vlcerum malignorum, quo munus partim conſtat vſu medicamentorum benefacientium plurimū, officientium nihil, partim omnino aduerſantium vi morbi, partim conſulentium naturæ partis, conſtatq; ſimul vſu manus etiamnum beneficæ. De quibus quidem manus officijs, & cautelis dictum iam fuit, de medicamentis verò inter præſidia.

Sunt & cucurbitulæ à nullo non authore probatæ. Verum enimuerò locorum ſitus & morbi tempus cum primis, & attentè ſun-

discernenda. ineunte quippe, aut progrediẽte, vsus est alius quam in progresso, & confirmato affectu. Sub progresso enim facilè iudicarim esse de supernis ad inferna trahẽdũ, ac retractorias cucurbitas imponendas: irruente verò ad supera sanguinis copiam, de inferioribus ad superiora disponendas easdem arbitror cum Aetio, qui ex Aretæo præcipit, cucurbita primum infra vmbilicũ adhibeatur, mox ad latera, dorsumq; & scapulas; in admotione verò ex supernis locis deorsum trahatur: sentioq, cum his, qui apud Aurelianum primò quidem inguinibus tùm præcordijs, tum supra mammas cum scarificatione, dehinc gutturi, atq; collo, eiusq; partibus voluerunt infigendas. Iam verò cum mammas dico & alas adijcio, per quas cum repticet axillaris vena, de huius ipsius deductu conscendentem sanguinem plurimum, vtile fuerit retrahere. Illud porro crediderim indicasse Hippocratem ipsum, cum in l. 11. de morb. cucurbitas mammis agglutinandas sanciebat: estq; hunc fortasse secutus Aretęus, qui egregium dicit medicum, qui cucurbita affixa malum in pueris detrahit, aut synapin ossibus pectoris accõmodat.

Cucurbitulas sequitur adiumentum à Cęlio Aureliano propositum, qui ait: si passio perseuerarit, atq; æger ad perferendam curationem fuerit mollis, vt ferri cuspide metu se contingi prohibeat, sanguisugas, quas

Gręg-

Græci bdellas appellãt, apponemus, vt perfecta sanguisugarum vulneratione raptu cucurbitæ detractio compleatur.

Quoniam autem sinapi mentio modo facta est, memini nunc eius diuersiui, seù deriuatiui præsidij cuiuspiam ab Aretæo propositi, quod est. si partibus iuxta maxillas, quam cauitatulam auriculæ interpretor, lacunas aurium dixit Aurelianus; imponens sinapi medicus vlceret, difflationẽ moliatur. Quẽ vsum ac fortassis etiam Aretæi placitum, acutè videntes Hispani medici Madritenses apud Andream Tamayum in libro de Garotillo, c. 3. secus vtramq; auriculam imponere consueuerunt basilici cerati tantillum cum cantharidibus tritis commixtum. Præstantissimum etiam, licet acerbum inualescente inflammatione præsidium est vinculum, Aretæo authore, inijciendum, supra talos & genua. optima quoq; sunt vincula supra brachia la versus cubitos, & supra cubitos versus humeros a dstricta: quarum vim, cum expenderimus, certè peregregiam, & efficacem æstimauerimus adiuncti doloris vi spiritus ad se sanguinem, & humores omnes & ichores attrahente m. quare huc retracta vndiq; materia, atq; huc conuersis liquoribus corporis eximitur multo sanguine locus phlegmone correptus, atq; adeò flaccescit, & considet plurima parte, quod opus vinculi adstrictu fuerat quæsitum. Huiusmodi

di quoquo pacto, & dolorificæ fricationes fuerunt, & hæ, quarum meminit Symphorianus Campegius l. 3. praxeos medicæ c. 1. sic aiens; Est ingenium vulgare cum fricatione compressiua facta parte syluestri brachiorũ prope iuncturam manus, vbi inueniuntur quędam parua ad modum nerui, quæ tamdiu fricantur, quousq; videãtur deleta: quod fieri non potest absque dolore, & sic cum dodolore diuertunt. Approbauit & hanc reuellendi rationem Guil. Rendelet. in lib. meth. curat. l. 2. c. 2. Huius fermè generis sũt setacea sub inion defixa, quæ medici quipiã Hispani Madritenses testante Andrea Tamaio, ad partiam hanc luem eleuandam vsu probarũt. Id verò haud probarim equidem nisi post exacta, tempora fluxionum, & inflammationum: sed neq; etiam hoc tempore, quũ minus necessarium videtur. Satis autem existimauerim id remedij genus affigi sub axillis, non igne tamen, sed scalpro ancipiti adũco, transfossis cutis per digitos sublatæ particulis.

Idem Symphorianus eodem ipso loco proposuit & aliam diuertendi rationem, quæ fit per aquam calidam, in qua detenta extrema corporis membra continenti manu confricantur.

Inter hæc silenda nobis, aut medentibus omittenda non sunt clysmata, siue enemata dicta: de quibus velim accipias, quæ scitè

pro-

prodidit Aurelianus diſertis hiſce ſuis verbis: At ſi venter officium non agnouerit, etiam clyſtere vtemur, inijcientes aquam calidam cum oleo nunc ſolo, nunc admixto melle: etenim ſurgens ex iſto liquore vaporatio colla laxat tumentia, & egeſtus venter facilia facit ſpiramenta non ſolum ſynanchicis, ſed etiam hominibus ſanis. Manens enim alienitas, hoc eſt, excrementorum aliena, & ſuperflua fex grauat, atq; expreſſione quadã acerrimas facit corporis exhalationes, quibus tumentia promouentur, caput impletur.

Sunt & auxilio medicamenta in functione medica duplicia, id eſt, partim ſolida, partim fluida, ex quibus conflãtur & miſta. ſub fluidis autem comprehendas licet & vaporabilia. cuiuſq; generis capias omnia. fugienda ſunt, inquit Cœlius, quæ vſq; ad ſenſum veniunt mordicationis. Siquidem tumoribus prouocatis fluor quoq; humorũ craſſeſcit. E ſolidis ſunt pulueres, qui per fiſtulam calamaceam, arundineam, ſabuceam, metallicam, immiſſiles ſpiritu inſufflato, de quibus Aetius ſerm. citato, c. 46. Huius generis ſunt tritus fimus canis oſſibus paſti, item lupi, cinis pullorum hirundinum, terreſtrium coclearum nudarum. Galeno Chalcitis, ſal armoniacus Alexandro Benedicto, ſal prunellæ Theophraſto, Rulando, Mullero, ſal fuliginis, eupatorij, plantaginis, hyperici, perſicariæ, alari, ſyderitis Fido Iuſto Reineccero,

atq; ex alijs arte paratis, aut ex herbis, herbarumq; partibus: vt glandis, rhois, antherarum, oliuę frondium contritarũ, de quibus maximè latronices tom. I. suo loco. E fluidis, spiritus calcanthi, sulphuris, nitri, salis vel per se, cum pura exiguntur, vel succis, serapijs, decoctis aquis commisti. Quamuis aũt ol. vitrioli Mysochymici exhorreãt quidã: in assertione Cl. Petri Castelli acquieturos certus sum: quandoquidẽ & A. Cesalpinus in arte medica, & L. Quertæus in Miraldũ etiã approbarunt: dat & cum aq. foliorum quercus Euonymus par. 2. ch. 378. Ruland. cent. 4. cur. 34. Oleo ligni Heraclij ad colluendas crebro fauces, & partem omnem affectam vsus est salutariter Rulãdus Cent. III. cur. 90 & cent. VII. curat. 92. & Cent. VIII. curat. 9. Succedunt aquæ, è quibus prima est aqua inextinctionis auri, Aqua iuglandium commendata per Alexium Pedementanum, atq; etiam in potum per Euonymum philiatrũ parte priore thesauri p. 6. Hic autem & l. 2. qua de oleo laudauit & hoc, quod Rec. aquę ardentis vnc. j. aq. scabios. l. 2. ex hoc madida lintea externis applicentur sæpius iterando spatio trium horarum præstat iuuamentum. Aquam cardui benedicti perlepè vsitatam Martino Rulando ieges. cancrorum cinere infectam aquam, mox percolatam, & calefactam gargarisatu commodam sic perhibet Aetius, vt per hanc crassa educi multa, ac re-

leuari confeſtim ægrum teſtificetur. Ex omnibus mihi vſu conſuetum, & frugiferum expertum eſt balſamum Arſenici cum ſale nitro,& tartaro deflagrati,& multoties aqua copioſa abluti, quemadmodum à Philippo Mullero prouide apparatum leges: quam materiem approbaſſe viſus eſt Theophraſtus l.de apoſt.c.15.cuius momētū cum conſ. ſcorzonarię drac.÷ voratum ſalutare comperi ſæpè.

Hæc iam plurima medicamentorum & genera & ſpecies & modos cum protulerim:illud mihi video reliquum, vt admoneā demum auditorem meum, hæc aut eiuſmodi alia deligenda,adhibenda,miſcenda,temperanda,gargariſmata, collyria, delinctus, intinctus,puluiſculos,vaporatus, ſuffitus, & alias quaſcunq; medicaminum formas languentium viribus,ætate, ſenſu, pro morbi vi,& pertinacia,vlcerum puritate, aut impuritate,colore viuido,emortuo, ſic & pro putredinis modo, pro cruſtulæ adhæſu, refixu facili,recidiua,pro modis alijs,quæ quidē ſingula nobis difficile deſcribi, ab aſſeſſore medico diſcerni facilè queunt. Alterum adnotabo,quod catapla ſmata non adſcripſi propterea,quod in hoc anginæ genere præſertim prima ſunt neruoſa, deinde humida corpora, quę poſsūt putridū hoc vitiū fouere,monente vel ipſo Hipp.l.de medico: tertio multa in his interdiu permutādis requiri-

ritur sedulitas, & prouidentia, ne tum longiore hac vitiosi corporis contagione, tum corruptibili suo ipsorūmet vitio abalienata rancorem, aut acorem concipiant: quod nō paucæ offensæ, ac detrimento foret vlceribus, vt monuit Cęlius l. 3. de acutis c. 3. p. 164.

Postremum ordine, sed vsu primum remedium est victus ratio: quam fieri potest maximè tenuis, & præparca. Sic igitur Alexander Trallianus in lib. 4. calce. victu vtantur ægri omnium mulsa aquosa, quæ vniuersa præstare potest; nempe extenuare, & purgare, partim etiam per vrinas, partim per ventrem. A tertio die etiam cremor ptisanæ offerendus, qui & ipse omnem facultatem obtinet: quippe abstergit, incidit, nutrit, & inflammationū feruorem refringere potest. At inflammatione iam extenuata, & moderatione facta, necesse est lutea ouorum mollissima, non autem multa exhibere; Nam copioso alimento statim angusta premuntur, & rursus strangulata periclitantur: quare inflammatio, vt magnum malum, in his vitari debet: non enim tantum ex pareissimo cibo, quantum à copiosiore periclitantur. Sed & inedia perpetua visi sunt nulli non sanati. Nimirum Alex. Bened. l. 7. de cur. morb. c. 19. narrauit de synanchico, qui citra sanguinis missionem inedia plurium dierum sanatus est, quia sanguis alimentum corpori

sub-

ſubminiſtrauit. Ego verò Seuerinus noui puellam XI. annos natam, quæ cum nullis, vel cibis, vel potibus per pariſthmiorum obturatam viã vti potuiſſet, & octiduo maiorem ἀσιτίαν inediam paſſa, non alijs medicamentis reſtituta eſt: quæ XVI. ætatis ſuæ anno nupta geminos mares peperit viuentes nunc vtroſque filios, cui Gratiæ Feulæ nomen.

His de curatione ſic dictis, nemo mihi vitio det velim, quod ad anginam hanc peſtilentem pleraq; quæ veteres ad non peſtilẽtem curandam præceperint, detorta traduxerim. Nimirum facilè deponent accuſationem; ſiquidem audierint Aretæum in libr. 1. de curatione acutorum c. 7. peſtilentium in faucibus morborum curatione dicentem hæc; Horum vitiorum curatio cum alijs tonſillarum affectibus, qua communis, qua propria. In inflammatione, & ſtrangulatu purgatio per clyſteres, venæ ſectio, irrigationes, cataplaſmata, fotus, deligationes, cucurbitæ, omnia demum eadem, atq; in his conueniunt, &c.

PARTICVLA VII.

Satisfactoria.

NVnc, quæ dilatæ fuerant in locum commodiorem ambiguitates, ab alijs omnibus expediti discutiamus. Difficile fit plerisq; quod caput, & cerebrum propriam morbi sedem fecerimus, quæ censenda potius fuerat internus thorax, qui febrili malignitate, aerię pestulētiæ, & symptomatū affinitate, ac pluritate morbi videtur prę capite hospes accōmodatior. Atqui vero caput ab his omnibus, quæ retuli, longè alienum apparet, nec symptomata sua exhibet, nisi praro. Verum enimuerò, si rectè rem æstimaueris, ac profundè perspexeris, non aliud sanè, quam cerebrum dixeris morbi domicilium. Nam quod plerosq; suos affectus ostendit thorax, maturius id fit loci intolerantia, substantiæ tenuitate, & functionum acrimonia: qualia non sunt quidem cerebro, quod citra neruos, & ventriculos est hebes, & obstupidum, vtpotè quod frigidum, & humidum, crassæ substantiæ, & viscidæ concrementum somni sedes, cordi ἀντίστροφον, & pituitæ plurimæ conceptaculum; quare defluxibus frequentibus, & catarrhis obnoxium. Quæ sua crasi, ac systasi fit, vt hospitetur æquius mala, diutiusq; ferat habitu præsertim exterio-

re.

re. Quin & interiore concamerato duo de-uiginti aquæ concretæ libras Colonienſes, quæ XXIV. forent ex noſtris, ſuſtinuiſſe puerum hydrocephalo languentem teſtatus fuerit, qui mortuum inſecuit Guil. Fabric. Hildanus, Cent. 1. obſeru. Chirurg. c. 12. Quid? quod & exciſis cerebri ſegmentis vixiſſe homines, tum ipſe Hildanus, tum Iacobus à Carpo, atq; alij probata fide Authores perhibuere. Qua conſtanti ſua hebetudine, vt ad rem redeam, ſuſceptum aerem prauum, qui per nares perq; palatum delatus fuerit, admittens facilè non remittit, neq; vincit, aut diſſipat, ſed aceruat in ſeſe volens libenſq; cum verò per cauſas exteriores humoribus, & ſuperfluitatibus grauatur, non obſiſtit, ſed circa ſe retinet non grauatè, etſi grauatum. Ita fit demum, vt in horas labefactatus labem mali concipiat, & vt dixerat Hippocrates, corrumpatur: hoc eſt, euerſa temperatura in alienum modum tranſmutetur, qui ſphacelos alias appellatur. Atq; illud quidem ſub longiore morbo accidit. Cęterum in breuiore breuius etiam veneni vis vigoris ſui numeros abſoluit, nihil refragante cerebri obtuſitate, vel fungea ſubſtantia: tritueneficæ quippe peſtilentiæ tantū id pręcisè *quod non mortale reſiſtit.*

Quanquam autem multæ, & magnæ demonſtrationes proferantur de obſeptis, de vitiatis, de corruptis, ſpiritui deſtinatis viſce-

ribus:hæc quidem omnia posse fieri, ac interdum facta non inficior: possint enim hæc sub atroci pestilentia, sub immani veneno pura, intaminata, integra se tueri? Pessum quidem in pestilentibus eunt omnia: verum quod origo, & scaturigo malorum per cerebri sit vitium, longè plura nos euincunt persuasionis momenta, quam quæ producuntur ab aduersæ opinionis amicis. Profectò tam insolens, tam enormis, tam abdita forma hæc est affectionis, vt non ineptè etiã pleriq; profiteantur, febrem malignam, quę septa suo viru sit in hominis perniciem, vt fusè descriptum est, facessat.

Alij malignam veneni facultatem, quæ per abolita seminaria in spiritus nostros, & corpus aere attracta est, & variè diducta, suo modo, vel prout partes primo, aut secundo receperint, & viam concesserint: sic has ordine, vel potius sine ordine apprehendere, lędereq; & quia partes debiles, laxæ, molles, frigidę, immobiles, adenosę, minimè resistunt, & facilè cedunt: hæ propterea primæ corripiuntur, mox aliæ, atq; aliæ iuxta modum, quo plus, aut minus pertrahi se sinunt, aut obluctantur. Tamen plurimæ conteruntur, & corrumpuntur, donec ventum fuerit ad præcordia, quæ maximè omnium vigent, & ad ipsam regiam cordis, qua contacta demũ, & malè affecta deperit animal.

Sunt hę quidem & similes omnes senten-

tiæ non improbabiles,nec impunè reijciendæ, præſertim in re tam occulta,quam eſt peſtilentia.Ità prouiſori Deo placeat quandoque,aut malum auertere, aut mentes noſtras medentium illuminare,quatenus & intimam morbi formam agnoſcere, & ſuam huic medelam quadratè adaptare potes nos ſimus. Cui ſic titubantis hominis,vt confirmetur,nec vinci ſe ſinat,argumento, ità reſponderim. Sphacelum huic morbo terminum, & coſummationem eſſe. Vbi ſcilicet natura, vel ars ſuis vtriuſq; ope, & auxilijs hanc contra nitenti morbo non anteuertat, atq; præcludat,ſcilicet in contrarium ambæ paratæ ſunt: verum quum vterq; conatus naturæ,inquam,& artis euicerint; illa criſibus,ſudoribus,eruptionibus, hęmorrhagijs; hęc vomitibus,deiectionibus,inanitionibus, & abſtractionibus: ſic retro labens labes hominis vitæ concedit ipſi. Porro ſic comparati ſunt plerique venenatæ naturę morbi, & ſyphilis noſtro æuo adhuc permanēs, vt niſi effluuium quaqua nanciſcantur, ad abſolutionem prouecta vtraque mortales perdant.

Qui ſphacelus cum morbo eſſentialis à nobis conſtituatur: & illud propterea fiet multis difficile, quomodo ſub corruptorio affectu cuncti prorſus non moriantur, ſed hi quidem ingulentur, hic velut præripiantur orco.ſed hęc tamen materiæ modi,& effector faciunt. E 2 Alia

Alia difficultas est, quid torpescentem, & desidem adeò cerebri naturā fecerimus? quæ caluaria per ictum percussa, si sanguis super, aut infra membranas suffundatur: cruoris vel tantillum innatantis sic ægrescit, vt obruatur continuò doloribus, vigilijs, phrenitide, febre, vomitibus, conuulsionibus, erysipelatis sic, vt plerunq; non leuata ope magistra fatum oppetat suum. Verum huic difficultati volo sit occursum eadem demonstratione nostra, quam ad historiam de angue bifido flagelloso diuturno cordis hospite subiecimus; docente, quod vulnera, vel exigua partibus nostri corporis præcipuis illata è vestigio tollant hominem: earūdem verò partium abscessus, atq; vlcera diutius ægrotantes trahant. Vide & in hanc rem Fortunati Fidelis præcellentem dissertationem cōtemplationis medicæ capite postremo descriptam.

Iam autem, quia mētio incidit sanguinis, quæsiuerit oportunè quispiam, vnde & qui fiat ista eadem sanguinis effusio? Quibus vtriusq; quæsitis occurro, quod ad locum, vnde fluat, dicens, illa esse mea sententia surculos rami iugularis internæ protensos, & protractos sic, vt in venulas abeant membranæ tenuioris: effundendi autem sanguinis rationem, & modum esse hunc: quod offarcta nimia plenitudine vasa iugularia (qui mos est & vsus expultricis facultatis, & nu-

tus

tus humorum altè aggestorum) refunduntur hæc in surculos minores;hi autem in minimos,qui cum capere tandem immoderationem humoris non possint, distracti, atq; diducti reuomunt circa se fluorem superfluum, & indè eductus hic stagnat frigefactus, & grumefactus subinde.

Ad hęc hęsitabunt etiam inexperti,& pauidi quidam consuetorum tantum rituum amici, non assentientes medicamentis per superiora purgantibus,sed negantes per affectam,quod magis exasperari possit,humores malos pertrahendos. Verum tamen non ego responderim his, quod Aurelius Celsus l.4.c.11. ad linguæ resolutionem curandam crebris vtitur vomitorijs: sed in hac ipsa causa dico,non nostram hanc solum sententiam, neq; nostra emetica noxam illatura faucibus;quin etiam his supra quam lectissima κάτω cathartica benefactura. Quod spectat ad suffragantes, & auspices: Aetius est vnus,qui dicto lib.c.57. disertis verbis professus est hæc;maximum autem remedium, inquit Archigenes,purgatio frequêtior existit per pharmaca fortiora,& vomitus à radicibus per interualla suscepti. Et inferius: mirum in modum autem efficax est,quod ex elaterio constat,& octaobolon appellatur. Elaterij æreolos 11.spumę nitri obolos tres, synapis dra.i. hæc in aqua diluta in octo catapotia informo,maneq; duo, tantundemq;

veſperi exhibeo. Purgat enim citra moleſtiā ſupernè, aliquandiu quidem permanens, & ſoluens. His verò, qui robuſtiores ſunt, poſt trium dierum ſpatium rurſus exhibeo. Sunt autem hæc orthopnęis, anhelosis, & ægrè ſpirantibus propoſita. quod ſi velis ad anginam dictata vomitoria, idem ipſe cap. 47. Archigenis remedium, quo vtor, inquit, ad occultas anginas, mirabilitèr etiam conducit anhelosis. Elaterij oboli dimidium, ſpumæ nitri obolos tres, ſinap. dra. i. contere cum aqua & informa. Mouet autem vomitum elaterium cum oleo, aut melle tritum, & penitiſſimè illitum. Ita quidem ille, qui & poſt multas ibidem propoſitas formas vomitorium prodidit, & illud Martiani, quod & ad opertas, & manifeſtas anginas prodeſt. Præexige, inquit, mercedem. Aeris vſti drac. XII. atramenti ſutorij drach. XIII. myrrhæ drac. i. elaterij, drac. i. ſpumæ nitri dra. i. fellis taurini drac. iiii. excipe melle, & cum pinnula quam penitiſſimè illine. Ita quidem in capite iſto. Verum in antecedente 17. multò luculentius ſcriptum reliquit: vtilia etiam his ſunt ea, quæ vomitoriam vim obtinent, maximè illis, quibus grauitatis ſenſus circa ventrem hæręt; quæ confirmat & alijs quibuſdam experimentis; quæ ſubdidit ibidem Author. Hæc Aetius, & antiqui alij. Quibus iſti non acquieſcentes fortaſſe producent, quod nihilominus oblędentur hæ partes

tran-

tranſitu bilioſorum,& corruptorum humorum. Verum ò imprudentes, ergo præſtiterit, inquam, aſſeruari bilioſos, & corruptos humores in ſtomacho & hiſce locis, quam è proxima vicinia, vndè fit anathymiaſis educi ſemel. Anne audiſtis Aretæi Cappadocis oraculum, qui vos monuit, è gula, & partibus alijs refundi malum in pariſthmia? Si quis verò diſplicens ſenſus ex reiectis adhęſerit faucibus, hanc vtiq; licebit protinus gargariſmate ſublui, quemadmodum & offenſa deiectionibus infima inteſtina clyſmis idoneis abſterguntur, aut laceſſitus catapotijs acribus ventriculus, iuſculo, aut apozemate ſuauiore reſtauratur. Sic nihil fit noxæ reſiduum, & multum vomitorij emolumentum. Acceſſit & in veterum ſentētiam Symphorianus Campegius l. 3. med. praxeos c. 1. Item Amatus Luſitanus, Cent. 7. cur. 90. atque etiam Martinus Ruland. cent. 11. cur. 62.

Hactenus iam excuſſimus offendicula vomitorium: altera nunc controuerſia naſcitur de phlebotome iugulari, quam nedum non profuturam, verum etiam obfuturam adſtruunt nonnulli, quod ad ſupremas partes facta phlebotome aduocatura ſit ſanguinem potius, quam auocatura, propterea quod rapi eò ſanguinem credant, vnde ſciſſura facta promanet idem. Verum liberè fatear, pigere me laboris in re patente, tum

secundum experimenta, tum secundum placita clarissimorum Authorum, qui & nil improbarunt hocce præsidij genus, & singulariter etiam approbarunt. non improbarunt, neq; nhibuerunt exordio faciendam: quia quod velint homines isti, primo reuulsoriam in pedibus, & brachijs instituendam, mox de proximis vasibus euacuandam, illud neq, Auicenna seruauit, qui lib.3. f.9.tr.1. c.XI.ait, & non postponatur phlebotomia venæ, quæ est sub lingua, immò oportet, vt aperiatur illa eadem die. Sic Am. Lusitanus Cent.7.obseru.90. nulla interposita mora, aut vacuatione alia posthabita sub lingua venam secuit, & hominē seruauit. Sic Rondelet. Secandæ tamen sunt venæ sub lingua eadem die, ad materiæ deriuationem, quæ facilè fluit, & locum replet; vnde dispnęa, & sæpissimè suffocatio. Hæc ille l.3.meth.med. morb. intern. c. 5. p.325. Sic Camerarius apud Schenckium in obseru.l.1. Patauij meis temporibus quidam Scholasticus Græcus oriundus ex præcipua familia, sanguineus, vnica nocte in Anginam acutissimam incidit, vna cum tumore linguæ maximo, vt statim loquendi facultas adimeretur illi. Cūq; tam celeriter medicorum, & chirurgorum opera vti non posset, ipse præsente animo, linguam acuto cultello decussatim incidit, ac satis multum sanguinis effluere permisit, quo facto, rursus loqui cępit. Medicus postea

flea accersitus, pauca vniuersalia, & totum corpus respicientia adhibuit, præscripta recta victus ratione, linguæ verò vulneratæ pulueres ex Thure, Bolo, & similibus siccantibus inspergi iussit, & ita intra paucos dies conualuit. Sic interdum fortuita remedia alijs sunt efficaciora. Et prætereà si rectè interpretemur, id prisci sanciuerunt in morbis non excellenter peracutis, & in adultis: At verò in pueris, quibus monito Galeni in l. 11. meth. c. 14. & lib. de therap. per sanguin. mission. c. 17. & 4. acut. 25. fas non est exhaurire sanguinem, si necessitatis, & vrgentiæ vi phlebotomo pũgamus eosdem semel, & vix in morbo venenoso: verum efficaciter pungamus oportet, pręsertim quia miras tot, & singulares de hac phlebotomia prærogatiuas prædicarũt; Soranus primum Ephesius, Isag. med. c. 21. Alexander Trallianus, l. 4. c. 1. Razes, Mesuæus, Auicenna, Haliabbas, Albucasis, Author lib. de anat. viu. Prosper Alpinus, l. 2. de medicina Ægyptiorum, c. 9. Andreas Cęsalp. l. 6. art. med. c. 3. Ioh. Heurn. libr. de cap. morb. c. 23. Riolanus in medendi methodo part. c. proprio, ac Doctor Zacutus nouissimè in principum medicorum historia, 76. quem legas velim, multo plures quàm nos Authores huic pręsidio suffragatos recensentem. E quibus omnibus audi Actuarium, l. 3. meth. medicinalis, c. 1. perhibentem, etiam in causa nostra proficuam

hanc

hanc euacuationem, his suis verbis. Sunt qui venas colli incidant, verisimileque est, eas iuuare, cum sanguis copiosior ad caput confluit, atq; idcirco inflammationem in cerebro excitat. Comprehẽdis iam, quam egregiè per huius viri sententiam congruat iugularis pertusio nostro malo. Vin plura? sed vise, quæ apposité ad hanc rem ingenio pari, ac iudicio refertissimus Andreas Cæsalpinus l. 2. quæst. med. c. 12. prodidit demonstrans, suffocationem in angina fieri magis oppletis venis iugularibus, quam clauso laryngis osculo. Id quod scilicet in hoc anginæ genere præsertim exitiali, ac ter acuto fieret facilè, nisi, quod ad superiora transcurrit. Post quos omnes Authores mira nos beneficia ex hac inanitione deprehendimus, admirati sũt medici, qui nouerunt, ęgroti senserunt in se ipsis, tum simulac aperta iugulari degrauatum plenitudine cerebrum, tum quod feruidi caloris ventilatus excessus. Sic quod nedum non obfutura, sed profutura maximè sit hæc phlebotome, iam vides. Cęterum, quia non vsitatæ alioquin chirurgiæ administrandæ ratio est ignota; de hac ego in opere efficacis chirurgiæ, qua & angiologiã proprio suo loco fusius explicaui. Quoniam autem in manus administrorum tonsorum recidit hęc actio: Si Petrum Paulum Magnum lib. de venis rectè secandis, c. 2. adierint, vel Cynthij Amathi Neapolitani

ob-

obseruatoris nostri nouissimã praxin. Quãuis autem dubitatum à plerisq; sit, de non attingendis Scalpro venis colli, tũ propter infrenabilis proflui sãguinis,tũ propter vinculi subijciendi metum:nihilominus equidẽ ostendi in priore parte efficacis chirurgiæ, qua de angiotome venarum; & nullum sanguinis superfundendi metum esse, & inanẽ prorsus vinculi formidinem,cuius vtiq; vsus necesse non est.

Posthęc ostendentur & nostri,quod antecedere catharticum sanguinis detractationi voluerim: cum inuerso Galenus & Galenici oẽs ordine consueuerint præsidijs hisce vti. Verum istorum dissensus est mihi sedare facile. Porro meminerunt sanguinis emissiones,sub venenatis & pestilentibus vitijs haud probari doctis, nimirum quod inanitis vasibus possit vis venenata recurrere ad interiora, atq; etiam quod huic affectus generi virium imbecillitas adiuncta sit. quare ne mirum quidem est,quod Galenus in lib. de cibis euchymis, & cacochymis audaciæ taxat eos medicos, qui non dubitarint in pestilenti febre venam secare, atq; ex aduerso commendat eos,qui pestilentibus in affectibus abstinuerint à sanguinis detractione: qua eadem prudentia, & cautela magnus Hippoc.si credimus Petri Salij li. de febre pestilente,demonstrationibus, ne venam quidem attigit. ita quidem antiqui dictatores

res nostri, à quorum decreto non discessit Heurnius in libro de peste, Ioh. Vierus quoque in curanda febre maligna abstinuisse se venæ sectione professus est, quod hanc infeliciter cessisse animaduerterit. Ex aduerso tamen est Ioh. Forestus, qui libro 6. obser. 3. de morbo epidemico in fauces, guttur, pulmones irruente scribens ad Iacob. fratrem dicit experimento non inutilem, neq; detrimentosam sibi compertam sanguinis è vena detractionem, neq; etiam hanc damnauit, sed approbauit Auicenna, vbi de febris pestilentis curatione tradidit. inter quas binas sententias se quasi medios facientes Hieronym. Fracastorius l. de contagio morborum, Ludouicus Mercatus in cõsil. medico. 24. & Hieron. Mercurial. l. de peste c. 2. censuerunt constantibus viribus, & plenitudine suadente mittendum esse sanguinem, verum tamen in affectus principio dumtaxat: nãq; hoc elapso tempore sanguinem exhaurire est languentes perdere. Cui nos placito adhærentes & semel & morbi initio tantum sanguinem minui volumus. è binis autem præsidijs catharticum præmitti placet, quod tutius, & præstabilius id videatur. Quis enim non enucleatè videt, & pestiferi vitij vim sic elui citius, & huius sotores succos abstrahi prouidè. Quãquam verò nostræ huic assertioni quidam refragari, nosq; corripere conentur, quod primo quoq; tempore Ca-

tharticum,& illud vehemens propinari do-ceamus,quod eſt contra normam expectandæ coctionis,& contra monita ſapientum, ne quietos humores perturbemus,& crudos fruſtra mouentes irritemus. Quibus tamen reſponſum volumus, quod cogamur in ter peracuto,& peſtifero morbo ſolliciti, & feſtini eſſe,præſertim ita ſuadentibus M. Galeno l.6.de medicam.localibus cōpon. cap. 3 itemq; Alexandr.Trall.l.4.rei medicę c.1. ac nouiſſimè Zacuto Luſitano acuto, & experientiſſimo ætatis noſtræ viro, in l. de princ. med. hiſtor. c.75. quam Luſitani viri Clariſſimi diſputationē adeas quęſo Lector.

Obijciat & quis,qui audeam equidē ſcalpro tonſillas percundere,quia facilè ſic exacerbentur. Verum,inquam,non obtrudo his; quod Cornelius Celſus l.4.c.4.ſatis altis plagis palatum incidit,itemq; Paulus l.3.c.17. itemq; Cęl.Aurel.l.3.c.3. ipſamq; linguam, & fauces,& palatum tenui,ac longiori phlebotomo ſcarificat. Etenim,inquit,in locali ſanguinis detractione tumentia relaxantur. Non hæc,inquam,obtrudo,vel ſimilia; verū tuendum affirmo decretum noſtrum, quod tonſillas vitio tactas crebris ictibus concidit Hippocrates, l.2.de morb.l.decimo,& l.de affectionib.num.4.& Corn.Celſus l.6.rei medicæ, cap.10. & Cęlius Aurelianus, l.3. morb.acut.cap.34.Tamen poſt ſcarificationem mitibus gargariſmis vtendum voluit

&

& Oribaſius l. de ſcarif. c. 20. & Iſaacus 9. pract. c. 41. & hũc ſectatus Cõſtantinus Afer Chirurgus c. 38. & Gariopõtus l. 1. Paſſionarij c. 23. & Hieronym. deniq; Mercurial. l. de morb. puerorum c. 12. Andreas Tamayus, & medici omnes Palatini Madritẽſes, & in Hiſpania. Ita ſcil. ſcarificatus tutus, & frugiferus tõſillis extumeſcentibus viſus eſt doctiſs. omnibus: nõ ita quidem adactorũ cum lancinatione digitorum impreſſus, quo perſępè vulgares Medici cruſtulam elidentes vti cõſueuerunt. Quò diuinitus, & αἰτίως verè ſpectauit Aetius eodem iſto ſermone c. 46. dicens, conandum a. eſt in vniuerſum, ne digitum quidem locis admoueamus, aut leni ſaltem tactu manum admoliamur. Etenim inſcij, ad quos maximè in rebus dubijs homines confugiunt, vehementius illinũt, ſimulq; inflammatum locum comprimunt, ſimulq; cruſtam detrahunt, quod minimè facere cõuenit priuſquam eleuatam, & vix innitẽtem cruſtam conſpiciamus. Quod ſi enim adhęrentem adhuc cruſtã aggrediamur, vlcerationes in profundum magis ẽt procedũt, inflãmationes conſequũtur, augentur dolores, & in vlcera ſerpentia proficiũt. Secutus hoc Aetij monitum eſt Paulus, l. 3. c. 26. ſicut in cunctis aſſolet: Compendiosè autem à nobis de peſtilẽte, & præfocãte pueros abſceſſu dictum ſit ad hanc horam veſpertinam 22. Ianuarij An. XLII. ſupra M.DC. Deo litemus authori gratias.

Ex-

EXCELLENTISSIMI VIRI

THOMAE BARTHOLINI,

GASPARIS F. ILL. DANORVM.

In Librum de Pædanchone peſtilenti Cl. Viri Marci Aurelij Seuerini

EXERCITATIONES.

De Peſtifera Angina Parte Affecta. *Exercitatio I.*

Vanquam Iuris Conſulti dictatum non ignorem, culpam eſſe, immiſcere ſe Rei ad ſe non pertinenti; tamen ſponte id quicquid eſt vitij incurro, ſiue fato ductus, ſiue affectu. Duplex hic ex pari iuris diuiſione, vel in Rem, vel Perſonã. Vtriq; debeo, quod præſto, quamuis impar conatus deſtituat volentem. Hæc verè ſpecioſa, quam à dignitate, & Senatorij ordinis ornamentis clariſſimam indigitabat Vlpianus. Illa & cauſam complectitur, & iura, immò ſi iudicata ſit, pro veritate accipitur, quam innata ſciendi cupidine amplectimur quotquot cordata pectora geſtamus. Nec cul-

culpæ metus apud Paulum I.C.terret.quum infra minimam ſubſiſtamus negligentiam. Dolus abeſt,ſtipulationem interpono, ne terrearis, qui placidos oculos promiſiſti. Vtriuſq; cauſa ad nos ſpectat, quanquam alio Sole calentes,huius quidem per beneficium,illius per naturam. Perſonam vis? Seuerinus eſt aureo Sole clarior, Rem? perſonæ par, Non ſubiecto,vt barbarè loquar,ſed neceſſitate.Cunas quippè excutit,in quibus vt de Deorum filijs Seneca,ipſe caput polo intulit,pueroſq; ad calami ductum vocauit, qui inter Senes Oraculum ſedet. Affectionē antiquis ignotam, ſui verò temporis,& ſoli horrendam, peſtilentiam dico, quæ puerorum colla velut fatali ſydere afflat, & accuratè vidit,& depinxit ingeniosè, ſiue ideam morbi ſpectes, ſiue curandi ordinem, quo Æſculapij vice gallum,vel obtinuit, vel meruit. Ad corruptam affectionis naturā pars, cui impacta eſt,refertur,de qua litigant eruditi ſententiarum diuerſitate. Cor alij,principem terreſtris domicilij, alij huius arcem in Pædanchone affici crediderunt, plures collo inſidere vtriuſq; velut ponte exiſtimarunt.Neq; aliò diuertunt coniecturæ. Nos duabus diſtinctionibus rem omnem amica cōcordia componemus. Vel enim ſymptomatum expendimus ſedem, vel morborum, & amborum vel primariam, vel ſecundariā.

Quamuis non rarò confuſio tam locorum,

rum quam affectionum in turbato mortaliũ statu exsurgat, vt vices primarias habeat modo hæc pars modo alia. Altera ex symptomatum natura emergit cõsideratio, quæ vel morbum lege necessaria comitantur, vel casu sequuntur, quod per accidens Philosophorum filij dicerent.

Rursus affectiones pleræq; quæ corpus vexant, duplici vt plurimum loco efferuntur. vni quidem inhærent, arboris instar, radices altiores velut in terrã defigentes, alteri verò ita, vt non nisi fructus, lataq; seminũ germina ostendant.

Hunc scholę modum manifestatiuum vocitarunt, illum radicalem, commodis notionibus rem omnem complexæ: ex quibus quę de affecta in Angina puerilis ætatis pestifera, sede oriuntur controuersiæ, facilè soluuntur. Enimverò τῆς κυνάγχης primarium subiectum, & fixum radicis in morem, cerebrum esse, quæ grauia rerum momenta prohiberent? siue ipsum concretum corpus dicas totam implens caluariam, siue interstinctos eiusdem sinus, siue principes ventriculorum sedes, siue deniq; membranarum tenuium amplexus. Hinc velut radij exporriguntur effectus, & ingrata ditioris luis merces in collo, eiusq; vicinia omnibus appenduntur venales, in Paristhmijs, seù Tonsillis, larynge pariter & gula, musculis motui omnium inseruientibus, reliquis deniq; hanc compa-

gem perficientibus. Non alia sanè ratione Philosophorum Princeps, & antiqui naturæ moderatores irascibilem animæ potestatē, quam θυμοειδῆ in corde statuerunt, quum tamen per oculos efferatur, & ardenti visus imagine terreat. Pari quoq; pacto latens in iecinore virus per extremam manus, pedisq; cuticulam modo exanthematum, modo efflorescentium specie prodit, sępius per inguina bubonis, perq; decoram faciē aphthæ figura efflorescit, & quæ non in externis fingit interiorum causarum ludibria. Nempe causæ subeunt rationem subindè morbi, accidentium causa, quæ vel necessaria sunt, vel minus. Vtraq; locum variant, & modo eadē cum morbis sede concludūtur, modo diuersa. Qua norma si symptomatum omnium in Pædanchone expenderis situm, alia in cerebro stabulari, vt stuporem, alia in collo, vt crustam, in corde alia, vt febrem, & alia deniq; iu pulmone deprehendes, vt tussim, & suffocationis periculum, quorum tamen nullam pro necessarijs æstimamus, quod in tanta varietate, & incerto situ sit manifestum, ex varia cerebri affectione, modoq; in solidum dependens. Cęterum à cerebro mali originem cum Eruditissimo Seuerino nostro deducere, durior foret labor, nisi facem ipse prætulisset.

Nos in compendium, & eius rationes stringemus, & nostras. Vrgemus principio na-

natiuam puerorum constitutionem humidi feracem copiosissimi, & morborum pluriū ab ea humiditate dependentium, quæ cum in cerebro humidi, frigidiq; officina consistat, non mirabimur in ea ætate vberiorem huius pestilentiæ prouentum. Humidi autē excedentis puerorum cerebri varias imaginor rationes, naturales partim, partim factitias. Origini quippè propiores eandem cerebri ęmulantur temperiem, quam in vtero, tenera ætate nondum exsiccationis opus aggressa. Fluidum autem est Embryoni, & veluti diffluens cerebri coagulum, longiori inter tacita matris claustra quiete torpidū, quod tardius excitat debilis nati iam facultas, eo magis quod per apertum diutius sinput externi frigoris experiatur iniurias, accedente humidiore victus instituto per lactis succum, & eiusdem, sine discrimine, conditionis, adulti cibum confirmato. Vndè facilè inquilinos puerorum morbos, Comitialem, Exanthemata, aurium humiditates, conuulsiones, tonsillarum intemperies, aliosq; ab Hippocrate notatos, solius capitis vitio ascripseris. Auget de cerebro suspicionem constans obseruatio hominum iustæ ætatis, qui in cladis huius admittuntur vsumfructum, semper ferè, vel capitis aliqua intemperie, vel deteriore confirmatione, siue in magnitudine, siuę figura ab incunabulis vexari.

Ad quam rem diligentiori cura aduertant velim Doctissimi Parthenopeę salutis moderatores. Accedit subdolus venenati morbi modus, quo per naris aerem ea labe inquinatum attrahentes, perq; spongiforme os, cerebro interiori, retiformiq; processui, maligna fide, se insinuat. Testatur & Crisis morbi, quę non rarò per natium, siue hęmorrhagiam, siue purulentum fluxum, solutionem tentat simul, & perficit, materia nempe per singulares venas cum sanguine deducta, quæ ad inferiora capitis omnia ex eo deferunt, ad superiora nihil, quia id pulsatilium venarum sit munus, sursum à corde ascendentiũ. Qui fluxus si alijs exitiosus fuerit, vt proditũ quibusdam, vel id factum largiori spirituum exitu, quo partim infringuntur vires, partim in solito, nouoq; vacui habitu alterantur, nõ secus ac in hydropicorum, empyicorumue vniuersa euacuatione insuetum de repente statum malè sustinuisse traditum est: vel naturali retentione vi morbi abolita, vel denique copia cerebri angustias occupante, quæ & maior fuerit, quàm vt solo narium fluxu absorberetur, is sine hoc fortè superueniente hominem iugulasset.

Quanquam & ad venenatum impressum signum referres. Author enim Galenus in Theriaca, percussos ab Hęmorrhoe, sanguine per os, & nares effuso, defungi. Ex earundem narium stillicidio sinistra prædici, citra

miraculum puto, nam & debilioris virtutis, & ſanguinis in grumos compacti eſt augurium. Similis naturæ conatus in ſternutamẽto elucet huic paroxyſmo frequens, ex quo Criſeos modum iudicamus, & quod ad rem magis, cerebri primas offenſas indubitato τεκμηρίῳ ſtabilimus. Soluta iam per criticum effluxũ affectione ſuccedit ſalutaris ſtupor totius, quæ cauſa vehementiori, etiam cum Comate aliquando hominem in portu ferè morbi iam nauigantem ſuſtuliſſe obſeruauit Seuerinus, verus naturæ vtriuſq; genius. quid? quod ſanatum puerum neruorum languor, oculiq; ſtrabiſmus tentauerit. Quibus côiecturis quid pro cerebro affecto certius dici poſſit, obtuſior ſum, quam vt intelligam. Nerui optici in cerebro & ſunt, & oriuntur; Stupor, ſenſus nimirum priuatio, vt rectè inculcat Galenus, in cerebri fit ſubſtantia, quia hæc, quod primus aduertit in Anatomicis Parens noſter, ſeruat pro ſenſu ſpiritum animalem, ad motum in medulla eius alioquin deſtinatũ. Quibus ſi inuictam αὐτοψίας fidem iunxeris, ſuo robore opinio Seueriana perſiſtet. Ipſe enim in ſecandis humanorum cadaueribus exactiſſimus, non ſemel obſeruaſſe ſe bona fide narrat, grumos ſanguinis in membranæ craſſioris ſinu, in mirabili rete, & inter muſculos temporarios pituitam citrinam congeſtam, quodq; maius eſt, putrilaginem velut cerebri ſubſtantiam naribus

 cui-

cuidam fuisse excretam, de quo experimento non dubitem, qui maiora in capitis vulneribus viderim, sequentibus Exercitationibus ordine suo recensenda.

Dicent tamen scrupulosiores, Anginam esse, adeoq; non cerebri, sed colli affectionẽ. Fateor. Quod autem ad musculorum reponent conuulsionem? In musculis, neruosisque illorum aduertitur partibus. Non ergo à cerebro, neruorum fonte? Viderint sanè, quid responsum velint, ne proprios laqueos incurrant, qnos nobis imprudẽtius obtendũt. Vomitum deindè vrgebunt, Cardialgiamq; fideles affectus huius comites, stomachi vitium manifestius prodentes. Quorum neutrum à suscepta nos mouet opinione, siquidem à cerebro vtriusq; deriuetur materia per cognatam neruorum progeniem sexti paris ventriculo largius circumfusam, quæ stomachum nauseantem mouet, tum in capitis vulneribus, tum in hemicrania. Cardialgiam autem idem excitat cerebri influxus, siue in ore ventriculi, quod cordis nomenclatura dignabantur Celsus, Galenus, & Aphrodisiæus, siue in corde ipso, quod singulari tristitiæ sensu cum cerebro afficitur, non tam vicinitatis consensu, quam neruorum, membranarumq; origine, arteriarum, venarumq; commercio, quinimò læsæ ad pulmonem spectantes particulæ necessario vicinitatis iure, cordi quoq; labem suam imprimunt.

munt. Hinc æstimare licet qua veritatis specie vitalium actionum præsidem, cor nempè in primariæ partis participationem asciscãt Viri classis non infimæ quidem. Certum est, & extra dubitationis aleam positum, omniũ malorum hanc clausulam, sed quæ sequatur cerebrum non præcedat, eo præcipuè argumento, quod sine febrili intemperie Pædanchone fatum maturet, cerebri non cordis affecti iudicium. Cor enim omni alienæ, cõtrariæq; virtutis aduentu velut ad rem diuersam, & noxiam quocunq; gradu contractum perpetuos pulsuum motus vel retardat, vel accelerat. At verò alia cerebri conditio, corruptionem sine vitalium intemperie eousq; perfert, donec venas, cordis ductus, vitij magnitudine infecerit. Imò ex se, sine cordis consensu, mortem inducere quid vetat? quod animalium spirituũ ad vitæ vsuram, iuxta necessariorum, fata moderatur.

De cerebro medius fidius in Pædanchone minus ambigo, quam de eiusdem partibus in societatem mali, nè prærogatiuam dicam, ascribendis. Quippe interior nobiliori s cerebri recessus, quem medullam vocãt, vt pars princeps excludi non meretur, apud quam animalis vitæ sedet arbitrium, & potestas. Ab hac enim neruorum origine per occipitis foramen in musculos ceruicis, laryngis, hyoidis, & faucium disseminatur, par vagum, ad latera tracheæ exteriora recur-

rentes neruos vocis ferè, & respirationis moderatores expandens, quos in sanguinoso hoc affectu non leuiter læsos deprehendimus. Quanquã causã alij, inter quos Aetius, in impedito pulmonum motu coniecerit, est medullę, vel horum neruorum. Atq; hinc problematum plurimorum pendet solutio, quæ torserunt morbi noui interpretes. Quo fiat fato, vt subito subindè sine alia manifesta causa extinguantur ægroti? In promptu ratio quæsiti, ex cerebri nuclei conditione, qua vel leuiter læsa, siue ab interiori incidēte, siue punctura exteriora, animans inopinato mortis genere prosternit, quod laniorum artificium solo acus in ceruicem impactu apud Subalpinos improuidi boues experiuntur. Ex difficilioribus nodis, & hic est, quare exanthemata, & colli extumescētia alibi, vt sępius ἀφοριστικῶς monuit Cous Senex, salutaria in pestilenti tamen Angina inter mortifera signa habeantur? Ego breuitèr duplici nomine exitialia pronuncio, tã causæ ratione, quam signi. Huius respectu mala, quia nobilissimæ cerebri officinæ monstrat statum, ea malignæ materiæ copia grauatũ, vt suis terminis contineri amplius nequeat. Deterior causa, quæ vt maturius moriendi necessitatem acceleret, recurrentibus neruis oppletis strangulantem humorem suscitant, in musculis alioquin nudis innoxium. Ea dubij enodatione non parum Aphoristi-

cæ

cæ Hippocratis sententiæ mutuabimur lucis.quam ἐν παρόδῳ accendam. Bonum sit exterius vrgere humorem,in Angina quacunque,si materiæ μετάστασις vniuersæ sequatur,& extra neruorum tactum subsistat. Vltima in sinubus latet difficultas,quæ rectè expensa eorum natura disparet. Quatuor in vniuersum demonstrantur ab Anatomicis, crassæ membranæ veluti ventriculi,quibus tres alij Syluiani nuper accedunt, à me primum in Anatomia Locupletata descripti, inferior nempe falcis, & laterales duo. Horum omnium pressior cum arterijs est copula; ex latere altero venis sociantur iugularibus, ad quas velut canaliculi illum sanguinem amādant,qui in superflua cerebri nutritione ex arterijs venerat, ad inferiores iugularium venas,solito gyro rediturus.Vnde si rationē, vt par est,subducamus,ex necessario horum ductu expeditam delabentis causæ morbificæ ad partes in Angina affectas, collumque viam exstruemus solutionis,seu Criseos gratia,quæ subinde per narium hæmorrhagiam perficitur ex continuata longissimi sinus falcis cum summis naribus communione; nonnunquam & sępius quoq; per laterales sinus venis descendentibus infertos abscessu critico ad colli partes tentatur. Quanquam frustraneam non rarò operam ludat Natura ob impleti cerebri,& corrupti vehementiam,qua in sinubus grumescit sanguis spi-

rituum defectu, & ad nares corruptionis labe infectus, altis, putridisq; apthis commutatur. Cuius vtriusq; & sinuum, & nasi turpes facies in demortuorum sectione Maximus Seuerinus aduertit.

EXERCITATIO II.

De Anginosi Affectus Causis.

DVplici nomine causarum necessaria inuestigatio, ad intimiorem affectus notitiam, & feliciorem eiusdem curationem, quæ vtrumq; sequitur. Vnde natus magni Pergameni ex causa scopus, quem Præseruatorium passim, alibi Curatorium appellat, primum medētis consilium, cuius inuictam necessitatem quum perspexisset oculatissimus Seuerinus, maximum & Orbis, & amicitiæ nostræ ornamentum, eam in perquirēdis pestiferi morbi causis adhibuit felicitatem, quam à tali ingenio nobis facilè promisimus: adeò in his virum se præstitit, vt quod addi, vel emendari possit, frustrà quæras, nisi crepidam Veneris cum Zoilo tibi resumas culpandam. Ego sanè de venenati contagij suspicione tam certus sum, quam qui certissimus, in qua demonstranda adeò anxiè sudarunt magnæ mentes. In eiusdem tantum natura hæreo, nec emergendi spes, si denegauerit manū Inclytus Seuerinus. Qui

nem-

nempe calidum, humidumq; sit seminarium, aut esse possit, in quo caloris, ficciq; clariora elucent vestigia.

Sicca aeris temperies, & calida, quæ ingratas has merces infausta aura aduexit. Vrentis pariter & torrentis sideris, quod à cauda minaci Cometam nuncuparunt, par in mortalibus effectus, ardentium febrium æstus, malignorumq; bellorum ignitæ faces Orbem iàm ferè totum, ab eo, quo visus fuit anno, miserè depascentes, terrarum siccitas, & sterilitas, de qua conquerentes audias nō paucos gulæ suæ interpretes. Dehinc ingēs faucium ariditas, à qua siti perpetua ferè diuexantur Anginosi, infelices siticulosi Tantali imitatores. Mox venenorum natiua cōditio, quam ex sicco plerumq; metimur, atq; eo magis quod ad lucis accedat proprietatem, vt libro primo, & secundo Operis nostri De Animantium Luce passim exposuimus, quo etiam vtuntur ductore siderei orbes, medio lumine noxias qualitates deriuari. Præterea calori, siccoq; fauet naturalis Cœli, aerisq; temperies Ægypti, Melitæ, Siciliæ, Calabriæ, Apuliæ, Latij, Neapoleos, & Hispaniæ; quorum locorum inquilina hæc pestilentia censetur. Tandem non repugnat attrahentis in cerebro analogia, quę aeri illis qualitatibus misto cum spiritibus animalibus intercedit. Atqui nec pueri sicci sunt, nec tale est cerebrum, primarium, vt

cui-

euicimus,recipiens. Ingeniosum quidem, sed causæ nostræ ex æquo subseruiens. Puerilis quippe humidior ętas, cerebriq; similis constitutio morbi augent magnitudinem, & periculum,quia nec ætati, nec naturæ familiaritate vlla contagiū siccum similatur. Quorum veritatem cuiuis notum Hippocratici aphorismi confirmat oraculum. Versa autem vice, adultiores ætatum progressu facti, & ficciore temperamento confirmati facilius contagiosam anginam perferunt,sed difficilius inficiuntur,quandoquidem tum ad recipiendum promptiores sint humidior ętas,& cerebrum flaccidum, quam ad patiendū iniuriosam contrarię siccitatis actionem. Hæc pro calidi, sicciq; contagij suspicione,quum liberiori,vt meus est mos,calami ductu hic signassem,commodè subijt animum recordatio contagij controuersi duplicem esse statum,proprium vnum,alterum peregrinum,vel si Philosophorum notiones acclamantem placidè feras,vnum per se,per accidens alterum: Illum in calore,siccoque naturæ suæ conuenientiore consistere, hunc in cerebro acquiri humoris proprij,& alieni perfusione,vnde humidum fieri venenum, quod sibi relictum siccum fuerat, varijs,quibus abundat larga segete caput, humoribus admixtis, quod innuere obscurius visus est in morbo sacro Diuinus Hippocrates.Equidem eo inuento medio non parum non læ-

tor, quod fine vllius offenfa dubiū apud me natum proprio Marte repreſſerim. Atq; de cauſa propinqua hæc occurrebant. Ad remotas referrem lubens, quod alijs intactum video, natiua Venereæ luis ſemina, vel à Parentibus ea labe infectis, vel nutricibus attracta, quibus deindè aeris nociui accedente malignitate infauſta copula nouum morbi genus productum, tanquam noua ex Hydro capita. Quò forſan venereæ luis colliniant ſigna manifeſtiora, vlceratarum faucium, familiariſq; pleriſq; dictarum nationum veneni, cerebri primas partes exercentis, ratione contagij eiuſdem, vel eò per leuitatem delati, vel per oris ſuctionem attracti, aliorum populorum immunitatis, quibus licet calidis, humidiſq; ignotior hactenus libidinis huius fructus. Qui quidem quo pacto per interualla hos, illoſue aggrediantur, nolo poſt Mercatum Hiſpanorum doctiſſimū plura condere, ne poſt Homerum Iliadam maiori auſu quam gloria videar tentaſſe. Cauſis externis toto genere alienis ſummo conſilio aggregauit cordatus iuxta, ac perſpicax Seuerinus, ciborum familiarium peſſimos ſuccos, quales ſunt herbarum quotidianus vſus, braſſicæ, lactucæ, & ante omnes fungorum, quorum venenatam qualitatem plenis buccis veteres decantarunt, in emendandis adeò ex arte ſolliciti, ſiue vomitu ſubitaneo, quod ſuaſit Scribonius, eoq; aquæ

ca-

calidæ potu, vt hortabatur Hippocrates, &c ue corrigentium miscella, quorum accuratam seriem Celsus, & Plinius Valerianus texuerunt, vt & Macri varia extant, quæ

— quoq; fungorum depellant sumpta venenum.

EXERCITATIO III.

De Strangulatorij morbi essentia.

ABsconditus more suo naturalis morbi status, qui tot apud Libitinam abscondit crudas simul & maturas mortalium animas. Expositus tamen in lucem ab eo, qui plures luci reddidit, quam sorpserat orcus. Aurelius nempè Seuerinus, aureus verè sæculi doctor, & seueræ Philosophiæ, quæ non verborum inuolucris, sed rerum conditor, sectator stupendus. Hic miram affectionis Ideam in syderatione cerebri, quam σφάκελον Græci indigitabant, corruptionem alij, pari eloquentia, & ingenio reposuit, quod multis quanquam prematur difficultatibus, mearũ tamen partium duxi, egregium effatum explicare partim, partim vlteriori fulcro stabilire, si fauerit genius, nunquã alias iniquior.

Palmarium siderati cerebri argumentum præbent ipsa corruptæ eius substantiæ indicia ab Hippocrate de Morbis reuelata, quorum pleraq; suis expressa coloribus in An-

gina pestifera, me interprete, dignoscas. Ex capite dolor vexat, qui si spinam occupet, vel verius penetret, musculos laryngis, eiusque neruos in tubera attollit, si penetrantis naturæ contrariæ licet ductu, per arterias, vel ordinario potius, suetoq; cursu per venas iugulares defluat liquati cerebri causa ad cor animi defectum, sudorem ex vehementiori naturæ conatu, & noctes ex dolore turbantes insomnes obseruabis: Si ad vētriculi vicini os delabatur bilis, aut pituita malorum in cerebro causa Cardialgia excitatur, & ab acrimonia, putredineq; alter, vtrius erosis venis, vomitus sanguinis: Si deniq; perfecta sit cerebri dissolutio, ex eadem vehementia disrupta sanguinis conceptacula, arteriæ, venæ, & sinus, ex naribus, qua via patet prima, hæmorrhagiam suscipias alibi salutis, hic necis augurium. Alia non tangam signa ab eodem Oraculo profecta, quia cranij siderati sunt τεκμήρια prorsus ab hac linea, nisi alterius luis sit suspicio excludenda. Signa dicta confirmant partis affectæ demonstrationes supra appensę, quarum stante veritate sphacelismus facilè approbabitur. Atq; hoc eo magis quo alias non semel visus fertur. Rarum eius rei exemplum in anatomia nostra Locupletata memoriæ posterorum ex Nicolao Fontano prodidimus, pueri cuiusdam Amstelodamensis, qui paucis retro annis loco cerebri, & spinalis medullę

dullę aquam limpidiſſimam ſectatoribus oſtendit, ex liquata, putridaq; cerebri compage dubio procul expreſſam. Vt mirari nõ ſatis valeam Cardanum ſummum alioquin naturę artificem, ſideratum vſpiam in ſectione cerebrum obſeruari, temerariè negantem ſenſu oculorum repugnante, & ratione. Enimuerò vis ſiderationis, vt Hippocrati, Galenoq; placuit, in corruptione firmatur, & vitio quocunq; quod bifariam ſuperinduci ſum perſuaſus, à manifeſto nempè cauſarum primarum incurſu, & occulta venenorum labe, ille calore, & frigore, hęc peſtilenti aura ſpiritibus, & toti ſubſtantiæ inimica, conſeruante calore, & ἰδιοσυγκρασία partis debellata, conſternit cerebrum, reſoluit, & glaciei inſtar fundit, reliquaq; inducit, quę νέκρωσιν adamuſſim redolent. Quam putredinis ſpeciem mollis eiuſdem, humidaq; principiorum miſtio tanquam ex facili ſequitur, vt in nimio Veneris placidæ vſu experti plures, quorum immutatam τοῦ ἐγκεφάλου ſubſtantiam vidit in Epiſtolis Horſtius. Rationem ſuffulcit experientiæ fides fallere neſcia, quæ cerebri abſceſſus, ſphaceli æmulos, ſępe ſępius propalauit. Quamuis huius effati veritatem eo ſuaſus rationis momento negauerit Serapion Arabum doctiſſimus, quod tenſionem pars frigidior recipere minus videatur apta; tamẽ verior Aben Sina, vulgò Auicenna, extenſionem cum nutritione, cere-

rebro necessaria, pari passu composuit, & ex huius veritate, illius necessitatem summo iudicio induxit. Quod quotidiano rerum euētu prōpto astruimus. E nosocomio Patauino quidam præterito anno ex vulnere capitis accepto curatus, vt quidem credebat, quum certa salutis fiducia exiret, quadragesimo à vulnere die inopinata morte defungitur.

Causa exitij cum variantium opinionibus incerta esset, mox aperto cranio euidētius comparuit ingenti viso in substantia cerebri apostemate. Similem superior huic annus casus in Procuratore quodam Florētissimæ Nationis Germanicæ, quę Patauij in Orbis vniuersi supplementum, Musis grata, & Serenissimæ Reipublicæ Venetorum efflorescit, protulerat.

Hic ex leui capitis contusione neglectis per imprudentiam remediorum præsidijs primò pedum, brachiorumq; Paralysi mox maturo inde fato cessit. In eleuati verò cerebri systemate nullum alicuius momenti vitium, præter abscessum in opposito latere enatum comparuit. In eandem rem conspirat & Dodonæi obseruatio Lethargici à se dissecti, cui in anteriori cerebri parte abscessus repertus, & pus interiori cranij ossis parti adhærescens. Nec absimilis soporosus alter, Schenckio memoratus, apostemate castaneæ magnitudinis aqua repleto mucilagi-

ginosa,prope neruos opticos in media sinistri cerebri parte,nobilitatus. Quid autem longius abscessus ad has partes aduocari?

Propius instituto fauet Hippocrat. Aphoristica dicendi breuitate cerebrū σφακελίζεσθαι certa dierum norma sanciens. De cuius tamen interpretatione, contentionis funem ducunt Eruditi. Galenus de sphaceli principio exposuit,eo ductus argumento, quod à perfecto nullus regressus. Applauserunt tanto viro Thriuerius, Marinellus, Hollerius, Mercurialis, alijq; Commentatores magni nominis,& eruditionis,qui imperfectum putredinis gradum cerebro condonarunt. Verum contrarij se præbuerunt Brasauolus, Cardanus, & Plantius; feruidè non sideratū cerebrum, sed concussum à quacunq; siue externa, siue interna causa propugnantes. Σφακελίζεσθαι enim pro ἀποπλήττεσθαι nō raro simili significationis flexu permutari à σφάττειν sine dubio,quod iugulare ex repentino ictu, vel casu,notat,vnde Apoplecticum cerebri affectum per siderationem illam ingeniosè cōmentus est D. Antonius Stella,Neapolitani Gymnasij non sydus solum, aut stella, sed Phœbus. Quo pertinent laudata Cardano, Schenckioq; percussorum exempla sine cerebri interioris offensa à solo concussu exitiosa,quippe violentiori motu turbati spiritus,& cōstricti,nisi mora tridui ad se, locūq; redierint,de Apoplexia conclamatum,vt facilè

cilè expreſſiſſe Cous Senex putatur. Sanè quanquam ſua hæc ſtent probabilitate, nolim tamen in totum Galeni mentem repudiare, vt cerebri incipiens ſit inflammatio, quæ ad naturam ſuam redeat, pure confecto, domata cauſa, & viribus à tertio die ſuperioribus, quod ei in ſingulis humani domicilij particulis vſu venit. Quin ſi mei arbitrij eſſem, non tam principium ſolum, quam putredinis, perfectũ in Hippocratis ſphacelo gradum inducerẽ. Hic enim, non imperfectus, breuem mortem accelerat, ſiquidem viſæ apud Hildanum, Carpum, & nos quoq; cerebri non exiles portiones vulneratis excìſæ ſine vitæ noxa quidem, non putredinis particularis. Adhæc ſiderationis illa ſpecies, quam lethalem inficiatur Hippocrates in Morbis, cum carie oſſis capitis, & cuti vicinæ, & ſubiecto cerebro aliquam corruptionis labem impreſſit. Quo loco commodè iſtius meminero, de quo nuper ſummo artis detrimento mortalibus Io. Dominicus Sala, Dux olim in Praxi noſter, Patauij referebat, in ipſa cerebri ſubſtantia gladioli impacti fruſtulum perpetuo, reliquo curato vulnere ſine detrimento hæſiſſe, aut actionum incõmodo, niſi quod Comitiali morbo comite vitam tranſegerit. In quo profectò à ſideratione minuta immune cerebrum extitit nunquam. Sola nos vrget adiecta Aphoriſmo clauſula, reditum à ſphacelo poſt ter-

tiam lucem non obscurè spondens.

Quam equidem Martiani Hippocratis genij sequutus ductum, transuerso hinc stylo persoderem, partim quod eius conclusionis non meminerit in opere de Morbis, partim quod inter ea numerari possit, quæ à curiosis sectatoribus huic præsertim sectioni affixa leguntur, quam querelam ipse pluribus hinc inde Galenus instituit, taciteq; approbarunt Senensis Hugo, & Thaddęus Florẽtinus, dum munere explicationis fideliter functi, Particulam Septimam data, vt videtur, industria transuolarent. Quidquid autem sit, hominum sydeeationem anginosam in duplici pono differentia, vel enim totius est cerebri ęquali tractu per vniuersum eius Orbem cerebrum pariter, & medullam diffusa; vel flaccioris partis substantiam insedens. Huius rursum, vel principium expendo, vel complementum, & vtriusq; vel æqualem, vel inæqualem tractum, ex quibus futuri rerum euentus certiori augurio diuinabimus. Syderationem namq; totius, si ad medullam peruenerit, nulla salutis spes micabit, subitaneo inuadente exitio. Cuius ex Galeno ratio in Commento, quia affectus sit grauissimus, & pars principalis, nobis intellecta, qui solam medullam, non cerebrum, nec cerebellum, partibus principibus accẽsemus, à cuius quoq; nobilitate accidentium grauitatem pensamus. Minus à reliqua cerebri sub-

substantia periculi, tum maxime vbi & inæqualis sit, exclusis vasis, membranisq; & inter initia putredo versetur. Non tamen vt ideò cerebri laudem apertionem, quam proposuit in sphacelo Hippocrates in coacis, & post eum Hollerius. Quia in perfecto sphacelo frustranea, in incipiente periculosa, ipsoque malo acerbior. Cæterum hoc agmine ita ordinato, facile erit dubitantiũ difficultatibus occurrere. Principio durum non abs re videbitur cerebri in angina corruptionem, nullas febres, phrenitidesue sequi, quum ex leui quocunq; cranij vulnere tot insurgant symptomatum monstra, & cita mors. Dubio difficili varias adaptabo responsiones, quas pro cuiusq; palato quiuis seligat. Scilicet nouum in morboso statu non est exigua vulnera plus partibus principibus nocere, quam abscessus, vlcera magna simul, & ætate, & more, quemadmodum singula percurrenti patet. Pulmo vulnerum impatientissimus vomicas, tabidorumq; vlcera in multos annos perfert, propriamque substantiæ corruptionem tanquam in sinu anguem circumfert. Nobilissimum cordis viscus abscessus patitur in auricula, & in vtroq; sinu, tumores ibidem ex vario materiarum contextu ortos, calculos, vermiculos, pituitam, pinguedinem, vlcera, magno subindè temporum spiramento, quod vix aciculæ puncturam in sinistro admitteret.

Pari pacto vulnera, siue iecoris, siue vesicæ, siue intestini tenuis, siue deniq; transuersi septi pro lethalibus ablegat Cous Iudex, in quibus maiori vehementia tumores, vlceraq; & steatomata, lumbricos, & quoduis insecti genus patientissimè distinguas. Quorum singula ex Authorum diligenti lectione, plurima ex propria experientia, alibi fusius enarranda, non dubia fide mutuor. Diuersitatis autem ratio, si de cerebri constitutione loquamur; ex qua reliquorum fiat iudicium, ex tardiori vlcerum, tuberumq; generatione, & illabente aere; mea quidem coniectura emergit. Successiuo quippe congestionis momēto cerebrum in sensu pigrius, putredinis noxam velut consuetudine familiarem sine subitanea totius immutatione amplectitur, donec virus totum compleuerit orbem, singulari præsertim cranij, membranarumq; obuallatu ab aere tutum externo, adeò in vulneribus capitis fugiendo, vt si exactam qualitatum symmetriam excedat, certum; & maturum ægro fatum acceleret. Addo solutioni prædictæ peculiarem veneni proprietatem, quæ in pestifera angina natiuam cerebri temperiem ad sphaceli cōtrarium habitum sine inflammatione primorum elementorum sobole, apta est flectere, non alia sane ratione, quam cordis naturam sine febre nō rarò pestilentiæ lues infringit. Opponent & similitudinem, vel si Philoso-

pho

pho esse licet, idẽtitatem morbi huius cum Caro, soporoso affectu, alijsq; quibus sphacelus cerebri communis videtur; Verum enimuerò & affectus sede, quæ his particulæ tantum cerebri, illi sępius quoq; oblongata medulla, & effectrice causa separantur, illi aura quædam maligna, his ex communiũ humorum aliquis nascendi debere occasionem. Atq; ex lęsa medulla, quo fato neque Apoplexiæ, neq; Epilepsiæ anginoso morbo inducuntur? De vtrisq; sanè iam dudum fuit suspicio, nec dubitarem euenire vtrumq; si per veneni vim diutius pausã fecerint Charonteæ Cymbæ. Imprimis augetur de Comitiali affectu coniectura, ex natura ætatum teneriore, spuma circa os morituris, & diserto Aetij testimonio, qui infantes hac aura circa collum afflatos plurimos in vlcerum repurgatione conuulsionem passos asseuerauit. Id quod neutiquam de vehementiori conuulsionis specie, aut Epilepsia, sed leuioris saltus aliquo, aut contractionis gestu effecto, qualem in pueris alias vidimus, libentius interpretarer, quia pestiferæ suffocationis hæc est indoles, vt sine vulgatis symptomatis medullæ nobilis exitium moliatur.

EXERCITATIO IV.

De Curatione per Vomitum.

IN angina suffocatiua primas vomitui partes assignat magnus noster Seuerinus. De cuius consilij veritate, vt verum fatear, impensè semper dubitaui. Omnia discussurus quę in contrarium obuerti possunt, experiar fauentis genij ductum, an calamum dubium in Seuerinianam opinionem flexurus fortassè sit. Adhuc enim dubius hæreo varia argumentorum serie promotus, quæ ex Indicantibus, vt vocant, Permittentibus, & Prohibentibus in anginæ pestiferæ scenam prodibunt. Initio quidem ab angina pestifera non indicari vomitum, dispar vtriusq; ratio ostēdit. Illa enim morborum, quæ corpus miserum vexant, acerbissima, & maxima censetur, siue motum spectes, siue morem, siue partem affectam intuearis, siuè symptomata parem affectionem comitantia. Vnde remedia postulat virtute non inferiora, siquidem ex Lesbia medentium norma, magnis morbis remedia magna applicentur, quorū vicem vomitus non supplet, nusquam inter magna auxilia ab artis nostræ conditoribus repositus. Ea enim nominis prærogatiua gaudent tantum venæ incisio, & per aluum purgatio. Neq; peccantis humoris situs vomi-

mitum indicare potis eſt. Oraculum eſt magni Præceptoris noſtri, morbos ea parte, qua proximi ſunt, educendos, & qua parte ſingulis patet exitus, illac extrahendos. Noſtræ autem affectionis noxam non ventriculi ambitus complectitur, ſiue cauſam mali conſideres, ſiue malum ipſum, ſed illa cerebro, hoc partibus collum componentibus inſidet, quas ſedes per vomitum proximum expurgari quis dixerit? Verum ex permittẽtibus inueniamus nè vomitum vtilitatem, iàm inquiremus. Primarium permittens ſit robuſtior corporis conſtitutio, ſiue quoad vires, ſiue quoad confirmationem, mox ſufficiens ætas, temperamentum aptum, & tãdem conſuetudine acquiſita vomendi facilitas. Hæc in morbo anginoſo puerorum deficiunt omnia, qui corporis naturalem imbecillitatem minus reſiſtere potentem, ætatem puerilem, & ignotam conſuetudinis intercipit, imò humida carne præditam, de qua cautione Hippocratis extat effatum, in veratri vomitorij nempè remedij vſu, vitandos maximè humida carne præditos, & ſubſiccos, & balbos, & blęſos. De prohibente ætate Aetius, & Plinius cum ſenectute puerilẽ coniungũt ad veratri vſum ineptam. Quod ideò amplectimur libentius, quia & vires in his, qui peſte hac corripiuntur natura partim, partim morbo debiliores, quã conditionem ætati puerili prohibentem

addi

addi voluit in Emeticis Petrus Castellus, vir Maximus. Prohibentium vomitum in angina nostra numerum augent imbecillius puerorũ caput, colli vitiũ, & thoracis affectus. De capite Celsus pronunciat: Quibus caput infirmum est, maximè alienus vomitus est. Et suadet ratio vehementiori stomachi motu eleuari ad caput per se imbelle vapores, turbari spiritus, & concuti membranas magno ægri capitis damno. Quanquam Celsus vir eruditus Emeticorum fautor de capite non morbo, sed natura imbella, laxo, & raro interpretetur, nostri instituti tamen iuuat conatum puerorum naturalem cerebri flacciditatem ex mala conformatione, & seminarij parentum veneni, & aeris pestiferi influxu dolentem, quibus ad siderationem peruenisse supra ex Seuerini mente demonstratum quum sit, maiorem sanè capitis imbecillitatem nec vidimus, nec cõcepimus. Vomitum quoq; in gulę apparatu morboso damnant certatim omnes antiqui pariter, & nouitij. Rotundo sermone insinuat Arabum Princeps Aben Sina noxiũ vomitum jis; qui pectus strictum habent, & malè anhelant, collum gracile, & apostematibus, quæ in ipsorum gulis nascuntur, apto. Profectò si dispositio colli nuda ad apostemata purgationem per superna inhibet, quanto vehementius præsens iam gulæ abscessus? De quo clarius Galenus commen-

mentatur de humoribus,cauẽdum monens, si quem in gurgulione, aut faucibus,aut ceruice,morbus exercere consueuerit. Quorũ authoritates inuicta firmabo ratione. Vomitus quippè in abscessu colli anginoso materiam ex ventriculo noxiam reuocat ad affectam insigniter partem,conatuq; vehemẽti eandem irritat, & si dicere liceat, contra omnem medendi regulam,quæ per partem affectam expurgari humores concedit nusquam,curatione defungitur. Simile de affecto thorace,contentisq; in eo partibus iudicium,quæ non alibi magis quam in suffocatorio hoc puerorum affectu à vomitu dilacerantur, vbi & respirationis adest difficultas, cordis defectus,& suffocationis periculum. De hoc Sibillæ folium Paulus Ægineta recitauit,vbi vomitus commoda ad examẽ vocans, aduersari refert ijs, qui suffocationibus sunt opportuni. Reliquorum veritatẽ testimonio summi Medicinæ restauratoris Pergameni tueor, qui libro de Humoribus in purgationibus per superiora tusses suadet obseruari, asthmata, interna vlcera,ac pulmonis tabem,iecinoris pariter colliquationem,& sanguinis sputum. Quo cum sentit & Aetius fideliter de Vomitibus monens, sanguinis reiectioni contrarios esse, strangulatibus vteti, naturis nauseabundis,animi deliquijs his qui à suffocatione assiduè vexãtur, & qui ex qualibet occasione caput dolent.

Ho-

Horum autem symptomatum ferè omnium *συνδρομήν* quum in Pædanchone oculata fide aduertamus, miraculo sanè non caret vomitum perniciosum in salutis vocari auxilium. Vt silentio prætercam reuulsionis, & euacuationis modum, per inferiora tentandũ, contraria videlicet ad partem laborantẽ via, per vim quasi reuocari. nolente & natura, & ventriculi structura, in primo præsertim vitę limine, inglutitioni destinata, non contrariæ regurgitationis officio, à quo & animantia cętera, & stomachi rotundiora fibrarum oscula, post pastum velut fine naturæ adepto, concidentia abhorrent. Et hæc quidẽ contra vomitus vsum animo concepi. Quibus an aliquid ex veritatis fonte reponi queat, porro videbimus. Non latet mihi difficile saxum volui, sed obfirmandus animus seria naturæ cogitatione; vt ad vtranq; controuersiæ partem promptum se exhibeat, & indifferentem, qualem subinde Amicorum gratia Sceptici induimus. Ad primum quod de minori vomitorium, quam requirat morbus magnus, efficacia; non vno modo respõdere parati sumus. Enimuerò vomitum replicabimus in fortiori medicamentorum censu haberi, quam purgantia, vndè valentibus tantum helleborum propinat Hippocrates, purgationem per inferiora, debilioribus. Quodq; inter magna remedia à Galeno exulet, duplici factum reor de causa, seu

quia

quia propositi memor duo summa genera remediorum constituens, diuersorum eradicatiua, sanguinis nempe, & humorum aliorum, sub hac purgationis nomenclatura etiã Emetica comprehenderit: siue quod minori loco, remedij hoc genus, æstimauerit, quo sanè titulo malè ab Eruditis Hippocraticæ antiquitatis sectatoribus Pergamenus audit. Quod si id nolis responsi, debiliorem morbo vomitionem nullo meo damno assumam, sed optimo medentium instituto, morbi non satis cogniti exordio debiliora tentantium, ità viam monstrante Coo sene libro de Locis. Quin ex sententia scholę communis, pręparationis munus aggrediatur, dum ad maiora illa pręsidia aditum sternat securior. Verum ex rei veritate, quocunq; remedij gradu vomitum habeas, præmissa venæ apertione, magno vtiq; auxilio, reiectionem per os pręcipit ingeniosus Seuerinus. Maior ex situ humorum vrget nodus, qui cum Pædanthone non sit in ventriculi cauo quærẽdus, sed thorace collo intermedio, & capite, frustra vomitum sine vtilitatis sensu molestum excitabimus. Hunc vt soluamus, distinguẽda semel vomitus indicatio primaria ab illa, quę secũdaria dicitur, seu per accidens, deindè inter causam pręeuntem, seu fouentem, & coniunctam, mox inter symptomata, & morbum accurata hic separatione vtendũ. Primariò quidem vomitum indicat præsens in ventriculo

culo materies, secundariò verò vicinarum partium plenitudo, siue ob communem reliquarum partium cum ventriculo consensum mediantibus membranis, vasis, & vicinitatis iure, siue necessaria sequelæ ratione per reuulsionem humorum, & antecedentis causę, forsan & fouentis euacuationem; siue deniq; per vicinarum compressum, qui partim remotis ordine recto communicatur, partim quiescentem singularum vim ad expellendũ suscitat. Et quamuis morbum pressius non tangat in cerebro fixum, sat tamen fuerit, si causam fouentem detrahat, leniat symptomata, quæ ob instans suffocationis periculũ, vniuersam ferè ad se operã trahunt, & morbi prauam sobolem in collo manifestã vel exterat, vel imminuat. Quo id autem fiat modo, post pauca edisseram. Iã ad singula progredior. Vomitum dixi scopo principali ex ventriculo latentem, impactũq; arctius morbi puerorum anginosi causam expiare, quæ fomitis instar perpetuo noua mali incrementa capiti, collo, & thoraci suggerit, siue bilis feruidioris sit substantia in æruginis iam, vel porri malignitatem transmutata, siue pituita candidior, quam auida puerorũ ingluuies quotidie generat, siue sporadici veneni ęmulæ putredines superiora partium affecta fouẽtes. Seruit insuper expurgandę vicinę medij ventris regioni, in quam per arteriam asperam ex fauciũ voragine destillauit labes,

su-

ſuſcitatā reſpirationis difficultate,& in ſuperioribus quoq; extremo ſuffocationis periculo. Quippe excitatus à vicino ventriculi, ſepti medij,& muſculorum motu pulmo,cōſtringitur ſimul,& dictum factum exprimit, quicquid in eo purulenti collectū hæret. Cui motu ſubſidiaria pharmaci vomitorij, præſertim Antimonij, opera accedens ſelecta, illa trahendi qualitate peccantis puris particulam ad ſtomachū vocat, vel recta per ſputum ſecernit. Non alia quidem ratione, quā in tuberculo pulmonis cū vomitu pharmaci vi concitato pus conſequutū in l. de Morbis Hippocrates prodidit. Non id per ſputū ſolum,vt arbitror,ſed immediatè ad ventriculū ductu per phrenicas arterias ex Diaphragmate productas,vel cœliacas venis ventriculi per anaſtomoſin cōmiſſas, vel alia quacunq; via ignota,quā indigna ſubinde natura ex ſe modo facit,modo factā inuenit. Expeditiori modo gulæ partes in Pædanchone, vomitu inaniuntur, ab Emetico videlicet pharmaco tranſeunte,partim reſoluente cōpactam in tonſillis peſtem,partim inflammationē temperante, partim quoq; concuſſione partium communi ſpontaneam adiuuāte excretionem. Parem,ſi non maiorem ex vomitu vtilitatem experitur caput in abſceſſu puerorum ſuffocatorio primario tentatum, primò materiæ fouentis reuulſione, qua ex ſtomacho retracta,ſponte ſua ſuccedit capi-
tis

tis inanitio tanquam iure successionis ad inferiora prolapso veneno, ꝙ technica quoq; medicaminũ attractione perficitur. eo planè modo, quo per masticatoria, & nasalia fluẽtem humorem elicimus. In quo rerũ conatu conturbatur cerebrum, & proprias partes constrictum vehementius agit, ad ventriculi membranarũ contractum se componendo, continuata partium inter vtrũq; compage, quæ ad alterius motum mouetur, & ad constrictionem pariter retrahitur. Quod superioris purgationis beneficiũ non capiti per aliarum partium consensum solum, sed & ἰδιοπαθείᾳ affecto salutari euentu præbetur, vt sexcentis in locis profitetur Antesignanus noster Hippocrates, cumq; vno ore sequuti omnes, qui Diuinæ Arti nomen suum inseruerunt. Cętera permittentium dubia ad indicationem Virium spectant, temperamenti nempè, ætatis, consuetudinis, quæ quid agẽdum non prohibent, sed mensuram singulorum, quam quantitatem nuncupat Galenus, vt in puerorum morbis, depilium, aut insuetorum non sit adeò fugiendus vomitus, quã huius in debita ætate, viriumq; mensura excedentes vsus gradu minori temperandus, & quantitate.

Quo digitum intendit Oraculum Coum in Morbis, ad aphtham pulmonis curandã, si potens sit ægrotus, Veratrum per se, sin minus, potionis dimidium exhibendum sæpissi-

pissimè præcipiens. Qui indicantis vomitus specificus gradus in electione materiæ medicinalis quoq; ad vsum ætatis puerilis, & tẽperamenti, variari abs re non erit, vt nos non promiscua electione Pædanchonen vomitu, seu veratro, cuius iam ob ignotã præparandi rationem inoleuit ferè vsus, seu alijs vehemẽtioribus curemus, sed benignissima stibij salutaris præparatione, quam in omnẽ formam mutatam pueris anginosis innumeris innoxiè exhibuit Seuerinus verus Parthenopes Machaon, & ipsi filiolo Hyacintho, quem dulcedine auxilij adeò cœpit, vt singulis ferè mensibus à Parente sũmo precibus non fictis perpetuum vini eius haustũ viderim extorsisse, ea tamẽ cautione, vt ætatis puerilis intuitu poculum exigua dosi dilueret. Eam medicaminum selectionem antiquis fuisse vsitatam in virium infirmitate nõ inani coniectura assequor, debiliusq; veratrũ nigrum fortioribus albũ pręparasse. Qua distinctione vis aduersantium nobis authoritatum euitatur, quarum aliquæ à pueris vomitũ prohibebant, admittebant aliquæ, idq; nigrum Elleborum, quem albo præferunt ob temperamenti mediocritatem Mesues, Mathiolus, & Condronchus. Quæ opinio nostra noua ex textu Hippocratis in acutorũ victu nata, qui valentes elleboro albo reuellẽdos signata oratione notauit. Notandum autem ad vberiorem argumenti solutionem, viriũ,

ætatiſq; robur nunquā adeò in Pædanchonesi principio diſrectū, niſi fatale portendat exitium nulli remedio tentandum, vt lenia Emeticorum repudiet medicamenta, nam in vigore morbi libētius ijs abſtinemus. Cōſuetudo prorſus ἀπροσδιόνυσος, quæ ea eſt ætate, vt cum alijs ortus ſui initium ſine diſcrimine capiat, facili ſcilicet ventriculo, & laxo, humorū in eo copia, victus ratione humidiore, & reliquis ad ſequendum artis Medicæ ductum quampromptiſſimis.

Nec magnopere prohibentia ſtringunt, quanquā & capite laborent anginoſi pueri, & collo, & thorace. Repleatur ſanè caput excitato vomitu? ea facilitate euaneſcent ſubitanei illi vapores, qua generati fuerunt, (ceſſante conuulſiuo vomitus motu, quo eleuati ſpirituum in morem ex ſtomacho prodierant) ſiue per nariū decliuia, ſiue inſenſilē diſcuſſum, ſiue condenſati à cerebri frigiditate per palati infundibulū ſeceſſerint. Quo minus autem mala capitis diſpoſitio vaporibus excitatorum in vomitu humorū affligatur, obducendam capiti faſciam ex linteo arctam præmonuerunt Authores noſtri. Quod ſi infirmius ſit caput, quam vt vomitui reſiſtat, Emeticorum fortium vſu minori, quoad ferre poſſit, permutandū cēſeo, de qua Emeticorum vehementia, non tēperatura parti debita, explicandus omninò Celſus, vbi vomitū infirmo capiti alienum ſtabiliuit. Quū

alibi

alibi ipse cũ tota antiquorũ schola vomitũ probet in vlceribus capitis, insania, melancholia, apoplexia, Herculeo morbo, hæmicrania, cephalæa, paralysi, & reliquis affectionibus penè omnibus, quæ caput imbecille vexant. Sin eò peruenerit anginosi puerorũ capitis status, vt sidera imitetur, deposito vomitus consilio conclamandum.

Grauius contrariæ sententiæ pondus suggerit pars gulę offensa, inflammatione, & tumore, per quam nouum materiæ fomitem ducit euomitio. Sed perit apud nos argumẽti vis, qui Seuerinum omnia meditato iudicio pensantem, defendimus. Enimuerò per partem affectã euacuationis ergò peccantẽ causa ducere, inauditum Asclepiadis non est, qui intestinorũ vlcera, seu Dysenteriam per aluum curant, menstruorum quoduis vitium per os vteri, per vrinæ ductus eorundẽ ęgritudines ducunt. Vnde maiori securitatis fiducia anginam per vomitũ tentamus, à latere tantum affectas tonsillas lambentem, & in transitu materiã tuberosam simul, & damnũ inflãmationis soluentem, quod vt per partẽ lęsam fiat cõmodius, cito transitu totũ opus absoluunt Emetica. Damnũ verò si quod est, maioris beneficij cõmodũ compensat, quẽadmodum in re parũ dissimili ad Methodũ inculcauit Galenus. Purgtiones per alui extrema tentari hoc casu neq; debẽt, neq; possunt. Non debent ob malignæ naturę luę ne-

cessariam copulam,qua oleum igni adderet, neq; possunt ad tardiorem motum, quē pestilens angina,nullius moræ patiens,non expectat. Naturam contrariam frustra inculpamus,quæ omnem ęquo animo excretionem didicit perferre,ambiguis ad id negotij fibris non expellendo,sed firmando ventriculo dicatis. Claudi quidem ventriculi ostiũ vltrò dederim,sed coctionis tantũ spiramẽto, quo vomitum noxiũ planè damnamus ex Galeni de Phlebotome cõtra Erasistrati sectatores disputatione. Quibus omnibus pro re nata in vtramq; sententiam ventilatis,& difficultatẽ agnoscas,& Seuerini ingenium diuino instinctu omnes superãs,quod vt vlterius admiseris fauentia vomitui Pædanchones momẽta strictim pertexam. Agmen ducant claræ Authorum nostrorũ voces,Celsi nẽpe,& Aetij, quorũ ille ad linguæ resolutionem, & spasmũ Cynicum,hic ęgrè spirantibus, vt & anginis occultis,manifestisq; Emetica probauit. Nec vtriq; ratio defuit,si æqua meeum lance rem expẽdas. Quippe excitatus motu vomitorio linguæ calor resolutionis damnum facilè resarcit,& vibrato flexu spasmũ reducit,ab arctiori autẽ materiæ infarctu excitata respirandi facultas,eadẽ compressione resoluitur. Quorum pressis insistunt vestigijs æui nostri Doctores quidã pręsertim Spagyrici Hartmannus,& Faber,vterq; in arte exercitatus, nullum pro angina pręsẽtius remedij genus,

quam

quam per superiora reiectionẽ, experientia edocti. A qua sanè angina simplici ad pestiferam vi maioris argumenti valet demonstratio, quam ἀντοιργῆς vrbis nõ ità pridem infectæ, terror Charontis, & solatium viuorũ Seuerinus sæpiculè expertus est. Idq; præmeditato medendi conatu, quem vlterius inuicto argumentorũ apparatu laudabo. Nã magnis morbis paria debẽtur subsidia, & acutis, pestiferisq; διάθεσι, quæ cum mora certum trahunt exitium, eadem celeritate, & salutifera natura auxilijs, quã fieri potest citissimè occurrendũ. Quos perfectionis numeros solus implet vomitus, non quiuis, sed quẽ ex antimonij puluere inuexit perspicax Seuerinus, siue ipsum expendas subsidium, siue subsidij materiam. Remedium ipsum cito transitu, & vehementiori partim abscessũ gulæ suffocatorium resoluit, partim resolutum euacuat, partim nè in principio cõgeratur accuratius prohibet. At remedij materia quid non confert? Malignitati pestiferæ contrariatur, & sũmo opis experimẽto malignis se febribus applicat, inflammationem gulę sedat, vel extinguit, contra quam operantur alia siue Lorum Scribonij, siue Veratrũ, siue Nicotiana herba, imò quod mireris magis, sitim vrgentissimã præsentaneo iuuamento debet, vt de quodam felicissimè Neapoli à se curato mihi testatus est Seuerinus. Hæ antimonici poculi sũt dotes, hi effectus, propria quasi pro-

prietate anginæ pestiferæ insidiantes. Hæc præter duplicem fructum ex totidem vomitorij regressu imaginor,& impressam ab eo in affecta parte virtutē eo discedente,adhuc superstitem. Tandem,vt probare probatissima finiam,eo magis in angina eligendus vomitus,quod subindè naturæ ductu fiat, hanc viam in Pædanchone monstrantis. Vt taceā iam suspiciones vomitui,tanquam contrariç naturæ aduersantes,quem adeò quidam naturalem habent,vt non alia via excrementa naturç deponant. Id in vtroq; animantiū genere obserues,homine brutisque. Præteritis retrò annis per Italiam cçteram, & Patauij, me præsente,oberrabat vir quidā consistentis ætatis,& benè habito corpore,cui Annæ nomen ob fçminæ primam faciem inditum fuerat. Huic cum à primis incunabulorū annis clausus esset & anus,& vrinæ meatus,naturæ quadā facilitate duriora coctionis primæ recrementa statis periodis per os quotidie regurgitabat,aquosum verò secundç coctionis serum per fungū quendam spongiosū sub vmbilico penduium exstillabat, quā historiam alibi in Opere de Fungosis Morbis clarius persteximus. Viperis eadem excernēdi per os superflua,naturæ est conditio, quia in inferioribus patentē exitum genus denegauit,iam quotidiana de canibus,hosq; imitaturis hominibus vulgata, & domestica, in prçsentiarum transmitto ad finem properās,

&

& totius disputationis terminū duplici omninò distinctione signandū. Vna erit Morbi, & Causæ, altera temporū vtriusque. Morbus summus, totam cerebri substātiam irrigans, frustra Emeticis expugnatur, nouitij verò, & lenioris, siue in capite, siue collo affectionis constitutio purgatione supera, velut diuina virgula, exanimatur. Causarū in ventre præsentia duplici tempore definitur, vel morbi principio, vel declinatione. Vtroq; momēto Emetica frequentiora suaderem ego. Ibi ad exturbandum causarū cumulū, hic reliquias fortè ab affecto loco delegatas, extergendū. Sed contra murmurantem audio, concocta in declinante angina, grauitate sua ad aluum vrgere, non stomachum. Cui dictum velim grauiora etiam vicinis locis expurgári, vt in capitis vlceribus, pulmonūq; purè docemur, & ventriculum collo proximè subiectū, tonsillisq; arte irritādum si sponte nolit. Deniq; quod primo vomitui obuertitur ex Hippocrate in victu acutorum veratri vsum grauiter damnante, si inter initiā versetur inflammatio, nostrę anginę iugulum non petit, quia malignitatis certā excipit suspicionē, cuius nulla, si differatur speranda maturitas.

Ad summam complemēti dicam vnū. Satius est paulo vehemētioribus auxilijs naturæ periclitanti opitulari, quā benignioribus vtendo medicamentis naturæ proditorē haberi; cum s. vires ferant. nā in earū debilitate

nunquã magna remedia sunt adhibenda:quę verba sunt Rasis in continẽte:cui adstipulatur Iac. Fontanus in meth. l.3. par.3. c.7. q. de regulis Therap.

Atq; hęc pari cũ calamo passu euomui potius,quã scripsi,& reieci in chartã, antequã concepissem,in iustam vomitus ab Excellẽti planè viro propositi laudem, cuius exactam omnia sapiunt digestionem sine vomitu, aut nausea, vt merentur, amplectenda.

EXERCITATIO V.

De Sanguinis missione.

PHlebotomiæ inflammationibus necessitatem hactenus negare ausus est nullus, quanquã de febribus aliqui dubitarint nouitij,qui in earum causa à cõmuni schola dissident.Neq; anginę pręsentius remediũ nouit antiquitas,salutari venę sectionis vsu,qui subitaneo auxilio,confertimq; cruorem,siue læsis partibus insidentem, siue ad eas accedentem exhaurit.Quę quum in Pędanchone acuta concurrant indicationes, de remedij genere nos securos iubet ratio,& experientia. Accedit autem huic anginæ ignota alijs inflammationibus pestilẽtia,cui ideò aduersatur sanguinis turbatio, quia ad interiora inanitis vasis venenata vis recurrit. Pro se, febreq; pestilentiali respondeant,qui id saxũ operosè voluunt,ego anginæ pestilẽti minus

pe-

periculi timeo, quòd veneni noxæ intra colli ambitum constringantur, huic parti adeò sit propria, & determinata pestis, vt extra eam veneni deponat nomen. Certa enim singulorum membrorũ venena scimus alias partes sine damno occupantia, quæ apud Authores sparsim legũtur. Vnde retrahatur licet ad interiora ex colli regione infestus gulę sanguis inani sanè metu cętera percurret. quanquam difficultas hæc ex loco secãdo, de quo inferius, pressius soluatur. Sed prohibent tenuiores vires in acutis morbis, malignisque consuetæ, & ętas puerilis huic malo familiaris, quibus vtrisq; noxiam phlebotomiã Galeni sexcenta loca clamant. Virium quidem in acutis iacturam maturũ anteuertat ex sãguine auxilium in morbi primo insultu præmissis præparantibus tentandum, ne mora longior salutaris remedij tẽpus interturbet. Phlebotomiam autem in pueris tum demũ damnat Galenus, etiam maximè necessariã, vt in Angina, Pleuritide, & si ad animi vsq; fiat deliquium, adeòq; non absolutè ex ętate sanguinis prohibet missionem, sed quantitatem determinat, quemadmodum optimè, vt omnia, mentem Pergameni contra Siluaticũ in Abusu Phlebotomiæ explicauit Petrus Castelius. Vel dicendum puerorum naturã Galeni ęuo imbecillem tractu temporũ sumpsisse augumentũ ex mutata viuendi regula, quæ iam vinũ etiam in cunis concedit olim

æta-

ætati huic interiectū. Nusquam sanè gentiū religiosè adeò ætas illa habetur, vt quondā visa est. Memini enim Parisienses Medicos Principi Delphino, nunc Regi Christianissimo vix bimulo aliquoties aperuisse venam, alijsq; idem permisisse. Nec ætati parcunt Hispanorum Æsculapij. In Septentrionali contra regionū nostrarum plagà ante annos pubertatis nūquam ferè puerorum phlebotomen tentant, vt illuc terrarum, Romanum Galeni Cœlum migrasse crederes. Ratio in externo frigore, humidioriq; corporum tēperie firmatur, habitibus candidis, ac mollibus, teneræq; carnis, quo charactere sui sæculi Gallos describebat Galenus.

Quidquid horum sit in Pædanchone necessariam sanguinis immutationē vltrò largiuntur omnes, vt frustra sim, si id fusiori calamo persuadeam. Aliquid tamen locorum differentiæ dandum, quæ vt hominum tēperies, ita medendi rationes subinde immutāt. Ansam moniti præbuit laudati Castelli inter nos Messanæ hac de re ortus sermo, quo in angina eà pestilenti nullo successu phlebotomiam ibidem institui certam fidem fecit, sed omne præsidium se in deiectorio, & medicato simplicium syrupum seu Violam, seu Rosam poculo nō fallaci experientia collocare. Causam in tenuiore Siciliæ aere, & biliosó, adustoq; incolarū temperamento, nisi me falit coniectura, referrem, quod non sangui-

gui-

guine,sed alterantibus notandum. De loco maior inter morbi noui curatores dissentio, quæ ad duo referuntur capita,pars enim extrema pedis secanda, alij iugularium vicina sustinent.Sed ex duplici sectionis fine lis dirimenda,nam vel reuulsionis gratia instituitur,vel deriuationis. Illa remotissimas partes quęrit,hæc vicinas.Ex alterutra vt in Pędanchone fiat electio, vrgentior hic scopus iusta fidelitate expendendus. Vrget inflammatio cum tumore, & venenatæ qualitatis suspicione. Omnes euacuatione, deriuationeq; impacti humoris indigent, non reuulsione.Enimuerò hæc ad præcautionem augmenti vtilis,non curationem præsentis, quã requirimus. Illa cum opere ipso citam perficit sanationem, hæc ad longinqua trahens longiori mora spem differt,& auxilium in ancipiti affectus acutissimi momento protrahit. Illa venenatum sanguinis contagium dicto citius exhaurit,& foras elicit, hæc ad interiora reuocat,& ingratum hospitem nobilissimæ arci obtrudit, adeòq; in eam nos conijcit difficultatem,quam sanguinis in pestilentia abstemij acrius obuertunt. Vtriusq; quippe sectæ suppositione cor transit cruor, qui in reuulsi locum succedit. Secta saphęna à venis trahit cruralibus,hæ truncum descẽdentem rursus sollicitant,qui venæ cauæ fontem adoritur,à quo,vt iugulari, subclauiaq; cor influentem sanguinem excipit.Aut si circu-

culum velis,apertæ pedis venulę à socijs arteriosis implentur,quę mox à cruralibus, & descendente arteriæ trunco, hiq; ab aorta continuo vase petunt,rādem per cor ex caua,eiusq; ascendente surculo ad hanc reuellendus humor transit. Vtroq; autem tractu quanto locorum ambitu, & quo detrimento affectæ partis, & admittētis cordis auxilium protrahat reuulsio sine me vasorum series loquitur. Vnde prudenter imprimis, & ad rem sagax ingenio Seuerinus, in Pę-danchone pestilenti iugularis venæ sectionem summo successus emolumento induxit, quā in pari istarū partium affectu salutarem antiqui Medicorū Principes, Aetius, Paulus, Trallianus, Actuarius,alijq; non pauci commendauerant. Profecto siquidem in angina simplici,& si ad hāc fiat cōparatio, innocua, tanto successu iugularis apertionem experti sint omnium ętatum sapientes,maiori dubio procul effectu in pestilenti,hic coniuncta intemperie circa genus euacuatoriū versabimur,quia eliminari magis amat,quā vel corrigi,vel retrahi. Verū ex ea Phlebotome magnum contrariæ sententiæ pondus emergit. Obijciunt enim ad supremas partes factā incisionem aduocare potius sanguinē ad affectum locum,quam euacuare. Gordio nodo durior difficultas authoritatibus soluitur, & in rem nostram rationibus. Illas in Diatriba politissima Seuerinus attulit,has ex ingenio

nos

nos subministrabimus. Negare vtiq; non possumus euocato ex iugulari, vicino tonsillis vase, sanguine peccante, statim immediato fluxu alium succedere, siue ex caua ascendẽte, siue arterijs carotidibus; sed minus hoc mali esse, cõtra vrgemus. Putridus .n. tõsillis infarctus, suffocationis periculum intentans, & venenata vi præditus summa vtilitatis spe per sectam venam confestim extrahitur, siue ex venulis partis, siue ex spongioso tonsillarũ corpore. Cui quidem quãuis vel ab inferiori cauæ trunco, vel arteriarũ iugulariũ vicinis ramis recens, puriorq; sanguis nulla pestilẽtiæ labe infectus vtrinq; succedat, nec subitaneum suffocationis inferet periculũ, nec veneni suspicionem. Vnde nos, quia omne in exhauriendi sanguinis celeritate præsidiũ, & certam curationis fiduciã ponimus, iugulares meritò cum Seuerino laudamus. Quid autem nouo fiat affluxui? Non ad curationẽ præsentis, sed præseruationẽ futuri mali, hęc cura spectat, quæ reuellẽtibus data occasione tentetur. Cętera pro iugularis sectione adeò feliciter exposuit Author noster, vt nefas sit soli lucem fęnerari. Parua de Arteriotomia superest ambiguitas, quam nõ inutilẽ Pędãchonæ futurã duplici argumento suspicor. Principio, quod affectibus capitis, quibus anginã pestilentẽ superius ascripsimus, singulari partis proprietate succurat. Oculis calido sanguine, ac vaporum pleno turgẽtibus

bus arteriam inciderũt Galenus, & Paulus. Idẽ in Phrenitide nuperæ Panaroli Romani Medici obseruationes persuadẽt. Maniæ verò ad miraculum vsq; cum Ægyptijs suadet Seuerinus, quod præsente Mario Schipano grauissimo Parthenopes Hippocrate,& Celso rediuiuo non infeliciter cesserit. Morbo quoq; Comitiali idẽ remedij genus me præsente in amplissimo Incurabilium Nosocomio applicasset,nisi scrupulosũ aliorũ dissuasisset consilium. Quibus cum affectibus dum Pędanchone cognationem habet, in parem phlebotomen lubens cõcedit. Altera ab euidẽti ratione ratio succurrit. Dissecta quippe capitis manifesta aliqua carotidis arteria influentem ad partem affectã alioquin sanguinem intercipit prõptè,& prõptius euacuat, hinc .n. partibus suggeritur sanguis, exindè per venas interspersas rediturus. Quod institutum,vtpotè pręseruationi dicatum,cõmodius peracta iugulariũ venarum euacuatione reseruatur. Modum autẽ ipsum sectionis, & sectę glutinationis dexteritati Chirurgici relinquimus, qui id ex Authoribus nostris expressius didicerit. Præter dictas phlebotomes species non iniuria de linguæ,nariumq; venulis dubitatur, an eodẽ medentiũ scopo veniant aperiendæ. Anginam certè exsectis sub lingua venis profligasse Medicorum antesignanos,extra dubitationis est aleã. Nec minora mihi ex narium,siue spontanea, siue
pro-

prouocata hæmorrhagia spondeo, quã majoribus venis in viriũ imbecillitate substituit Abensina, apud Ægyptios adhuc nõ soli puerorum ętati, sed adultiorum in omnibus doloribus, & capitis inflãmationibus quacunq; partẽ occupantibus frequentatã. Hancq; eo fidentius admitterem, quo puerili sexu communior, spontè sua natura plerũq; per nares se exonerãre, quod alibi inculcat Hippocrates, & rationẽ ex copia sanguinis huic ętati, minus absumẽti familiaris, Galenus repetit. Probauit eandẽ propria experiẽtia Amatus in febricitante puella annorum decem hæmorrhagia largiori à morbo liberata, nec repugnat Anatomica ratio eundem venarũ ductum à iugularibus solito carotidum arteriarũ commercio expãdens. Vim opinionis firmãt crebriores per nares in Pędanchone visæ crises, quas quia eò vergit humor, prudẽs naturæ imitator promoueat. Qua mẽte Ægyptiorũ medentes, teste Alpino, criticis diebus, quum per stillas aliquot parciorẽ hęmorrhagiam præsagiunt, nares ad profluuiũ irritant. Irritandi autem modum varium diuersi elegerũt. Ægyptij scarificatu totũ opus feliciter absoluũt. Europæi plerıq; hirudines applicant. Setis suillis sanguinẽ prouocabãt Trallianus, & Rõdeletus. Alię alias iniuerũt rationes, quas longũ foret recensere. Placet Niliaca scarificatio, nec displiceret ferro aliarũ venarũ instar reserari nariũ vascula,

vt & aliarũ corporis partiũ,quæ inanitionis indigent.Nescio .n. cur hirudinũ tãtus apud mortales creuerit amor, vt quacunq; ætate, morboq;omni Neapoli,& Panormi frequẽtius applicentur,ex quibus tamen tot fistulę vlcerosæ in Xenodochijs quotidiè prostant. Quæ incõmoda ex maligna bestiarũ natura augentur,quã in Pædãchone,per se maligna seriò vitarẽ.Vt silentio inuoluã abominationis imaginẽ in sanguisuga expressam,quę remedij loco nobis habetur,quam pœnæ vice olim Numen voluit iusto iudicio mortalium cruorem lingẽtibus bestijs expositurũ.Quãtò melius barbara Indorũ gens hirudinibus aculeos substituunt canis cuiusdã Hoitztlacuatzin dicti, qui hirudinum instar partibus admoti,non prius decidunt, quam sanguine cauitatem repleuerint,vt ex Mexicana Anonymi Historia apud Illustrissimum Equitem Cassianum à Puteo Romæ intellexi. In quo nomine, vt auspicatissimo, & Diuis sacro, sponte acquiesco,& ad eius limen pedem sisto,vbi pleno consessu Musæ omnes habitant,& Charites, nè vlteriores gressus malũ aliquod omen forsan offenderet.Quanquam plura suggereret genius, quæ in amicissimi Seuerini gratiã diffuso calami obsequio expenderem,malo tamen intra pauca subsistere,quam in pluribus errare.

FINIS EXERCITATIONVM.

